DREXEL, ·eremiah, S.J. Recta intentio omnium humanarum actionum amussis. Munich: Melchior Segen, 1626.

12mo, [·o], 458, [2] pp. 3 blank leaves. Engraved title-page with early owner's inscription. Fine fresh copy. Contemporay vellum (with . aces of cloth ties).

FIRST EDITION. Dedicated to the Elector of Bavaria, Maximilian and his wife Elizabeth. Scarce philosophical - theological treatise by the great German Jesuit writer of the Baroque period. Drexel (1581-1638) "entered the Jesuit order in 1598, and in 1615 became court preacher to the Elector Maximilian I of Bavaria. His works, all written in Latin but one, are based entirely on the sermons whcih he delivered at the court church in Munich. ... Drexel was an expert in preaching. His ethical teaching is based on the two principles of man's responsibility and God's mercy. Man can attain God's grace only when he realizes his own powerlessness, but he must collaborate with God and contribute freely out of his own volition toward doing as much good as he possible can" (von Faber du Faur German Baroque Literature, p. 247).
§ Faber du Faur 957a; Pörnbacher, 175, DeBacker-Sommervogel III, 188, 8.

$450

First Edition
[illegible]
[illegible]
[illegible]

# RECTA INTENTIO

Omnium humanarum actionum AMVSSIS

*coram*

Ser.mo vtriusq; Bauariæ Duce, S. R. I. Archidapifero, Electore:

MAXIMILIANO

*& Serenissimâ coniuge*

ELISABETHA

pro suggestu explicata;

*Eisdem Ser.mis Principibus inscripta & dedicata*

AB

HIEREMIA DREXELIO

è Societate IESV.

*Si oculus tuus fuerit simplex*

*Totum corpus tuum lucidum erit. Luc. 11.*

Monachij, apud Melchiorem Segen, MDCXXVI.

# SERENISSIMIS
## PRINCIPIBVS
# MAXIMILIANO
S. R. I. Archidapifero, Electori;

*Et Serenissimæ coniugi*

# ELISABETHÆ

Comitibus Palatinis Rheni, Boiorum Ducibus;

*Dominis meis Clementissimis.*

CAPITIS ornamentum olim (si Suidæ credimus) fuit Tiara. Hanc soli Reges rectam ferebant apud Persas, Duces autem inclinatam. *a* Demaratus rex Spartæ, sed tunc exul, regum potentissimo Xerxi, quid è re foret suscepti belli prudenter suaserat. Xerxes iam non

a *Suidas in histor. mihi pag. 966.*

vnâ clade ſapere doctus, Demarato gratias egit, quòd ſolus ſibi verum dixiſſet, & permiſit petere quod vellet. Petijt ille, vt Sardes maximam Aſiæ ciuitatem curru vectus intraret, *rectam capite tiaram gerens.* Id ſolis datum Regibus a Recta Intentio, Sermi Principes, non ſolùm oſtendit Reges, vti Tiara recta, ſed & facit, nec tantùm ornamentum eſt capitis, ſed & caput humanarum actionum omnium. Sine hac Tiarà, ſeu, Cidari rectâ, nemo beatum illud in alto regnum adibit.

Et quamuis non malè Recta Intentio, huic Regum inſigni, rectæ Cidari conferri poſſit, eam tamē longè melius Seruator noſter *Oculo* comparauit, & quidem *ſimplici*. Hic oculus inſtar regulæ eſt, quâ omne Rectum probari ſolet. Mille errores ſunt, quibus inuoluimur, ſi vel momento deflectamus oculos ab hoc

ſeu

a *Seneca l. 6. de benef. c. 31.*

ſeu oculo, ſeu hac amuſſi & regulâ. Ab hac ſanè pendent omnia, ad hanc omnia examinanda ſunt. Eam ob cauſſam neceſſaria prorſus eſt exactiſſima cognitio Rectæ Intentionis, ſeu, noſtri finis in rebus agendis omnibus. Et Plato cenſuit *inutilem omnem ſcientiam, ſine notitiâ optimi finis. a* Et quamuis plurimi non neſciant omnia ad Deum dirigenda, ijs tamen euenit quod aliquibus, qui neſciunt ſe ſcire quod ſciunt, quemadmodum id ſæpe quærimus quod manu tenemus: ita plerumque non tam ignoramus, quid Recta Intentio ſit, quàm exercere illã negligimus. Hæc cauſſa fuit, quæ non impulit ſolùm, ſed coëgit me pænè, illud quod dixiſſem, etiã ſcribere, vt rei ſummè neceſſariæ vſus non ſolùm optimè ſciretur, ſed etiam exactè & aſſiduè adhiberetur. In plurimis errabit, imò in omnibus, qui aut neſcierit quid Bona, quid



*a Plato in Theat.*

Mala ſit Intentio, aut illam actionibus omnibus applicare, hanc repudiare in omnibus neglexerit. Tanti eſt, nõ tam facere quod decet, quàm reſpicere quò oportet. Ad illum oculum omnia videntem, omnium oculi erigantur neceſſe eſt. Nihil videt, aut certè cum noxâ videt, quiſquis oculum illum non aſſiduè intuetur. Inter illos in cælo Reges nunquam cenſebitur, qui Tiaram hanc aut inclinatam geſſerit aut recuruam: Intentio à recto detorta prauum efficit, quicquid contingit. Nec vnquam dici poterit Bonum, quod Intentione factum eſt Malâ. Intentio actionum prorſus omnium AMVSSIS eſt.

Et hanc Amuſſim, Ser.mi Principes, hunc ſimplicem Oculum, ſereniſſimis oculis veſtris velut rem ſuam expectantibus, hîc defero. Orbi liquere puto, quàm Serenitates Veſtræ

hunc

hunc Rectæ Intentionis Oculum, vel suis oculis longè habeāt chariorem, quàm in omnibus Deum & Diuina spectare, quàm sincerè Dei honorem quærere, quàm denique sua omnia ad diuinę Voluntatis nutum dirigere soleant. Hæc illa Rectæ Intentionis argumenta non fallacia sunt, hic ille *simplex Oculus* est, adeò commendatus ab ipsâ Veritate. Hunc igitur Oculum, cùm Serenissimis oculis offero, non tam mea do, quàm sua illis reddo, & ad se spectantia. Et vtinam hoc facere scirem congruè tantorum Principum fastigijs. Erubescit hic liber tam tenuiter excultus, Serenissimos oculos ac manus adire, atque, si liceret, suum auctorem non proderet. Verùm à suâ fronte sumit audaciam; solatur illum & in spem erigit, præfixus sibi titulus *Recta Intentio*. Hæc enim vilissima etiam munuscula commendare nouit.

Notum è veteri historiâ, Sinætam, hominem paganum regi Artaxerxi aquam è Cyro flumine cauis manibus obtulisse. In auream phialam exceptum hoc munus, & in pretiosissimis numeratum est. a Tam tenue donum, gratum vtique non fecit, nisi tam *Bona Intentio.* Regi Galliarum Ludouico XI. Conon agricola rapam insigniorem obtulit. munus fuit & hoc gratissimum, auróque repensum. b Sed quis rapæ hoc pretium posuit? *Bona Intentio.* Siquidem nec argentum nec aurum, nec quidquam eorum, quæ pro maximis accipiuntur, beneficium est, sed ipsa tribuentis voluntas. Et hoc est, Ser^mi Principes, quod mihi meóque libro animum addidit, vt mea se voluntas explicare auderet per tam tenue obsequium. Non enim refert quid detur, sed quâ mente: quia non in eo quod

fit

a *Aelian. l. 1. Var. hist. c. 32.* b *Io. à Cock. l. 2. Aphor. c. 17.*

fit aut datur, obſequium conſiſtit, ſed in ipſo dantis aut facientis animo, ſeu, *Bonâ Intentione*. Sicut nec in victimis (ait Romanus Sapiens) licet opimæ ſint, auróque præfulgeant, Deorum honos eſt, ſed piâ ac rectâ voluntate venerantium. a Hac ipsâ, Sermi Principes, hanc ego Amuſſim, hunc Oculum ſimplicem Serenitatibus Veſtris offero dicóque. Liceat, obſecro, Sereniſſimi nominis ſplendore frui & hunc librum, qui tum demum quorumcunque oculorum noctem non metuet, cùm ei talium Principum oculi ſereniſſimum diem ſuum non negauerint. Monachij Anno Chriſtiano M. DC. XXVI.

Serenitatum VV.

infimus cliens

Hieremias Drexelius

è Societate IESV.

a *Sen. l. 1. de benef. c. 6.*

# LECTORI.

*De voculis, Lector, litem mihi non mouebis, spero, Hic sæpiusculè Vallam iubemus valere, seu quemcunque comptioris sermonis auidum. Animus est piè differere; quid refert, si minus scitè? De* RECTA INTENTIONE *loquimur; hanc alius finem appellet, aut scopum, mentem vocet aut metam: nomen rei tribuat quodcunque placuerit, nos rem curamus, neque enim hîc discere cupimus loqui, sed sapere. Nec nescimus, non tantum vitij esse, non intelligi, sed & ægrè intelligi. Ita minus comptè loqui non refugimus, modò possimus clarè. Et vtinam redeat Augusti Cæsaris æuum, quo hominibus verba sua nondum periculosa erant.* a

*Dissertatio nostra, Summam rerum, omnium humanarum actionum regulam & caput complectitur,* IN-TEN-

a *Senec. l. 3. de benef. c. 27.*

*TENTIONEM RECTAM.* *Hanc tibi vocem, licet huc non è Latio adductam, millies ingerimus, vt, Christo monente,* a *importunitas saltem persuadeat, quod nequit ratio.*

*INTENTIO RECTA virtutum omnium caput, & dux; castrum, & arx, & metropolis non malè appelletur, vt quæ omnes amplissimis viribus defendat. Quia verò nec ipsa suos ignorat hostes, ideò duo ingentia mala humanæ gentis, VANAM GLORIAM, & TEMERARIVM IVDICIVM bonæ Intentionis hostes capitalissimos iure insectamur. Hæc verò, mi Lector, coram Serenissimo Electore MAXIMILIANO, & coram Serenissimâ ELISABETHA, Bauariæ Ducibus, Anno 1623. dicta; tuo autem bono, quicunque legis, scripta sunt. Si lubet, fruere. Atque vt scias, RECTÆ INTENTIONIS notitia, ars est, quæ compendio doceat,*



a *Luc. c. 11. ℣. 8.*

nunquam errare. *Artes ceteræ pani, hac cælo lucrando facit. Hanc artem nesciſſe, eſt cælum perdidiſſe.*

*Quare, mi optime Lector, in rem tuam vigila, & diſce ſine impenſis cælum emere: tantò melior erit omnis tua actio, quantò ſanior INTENTIO. Hoc te volui ſcire, & ſaluere.*

IN-

# INDICVLVS
in
# AMVSSIM
de
# RECTA INTENTIONE

## LIBER PRIMVS.

## LIBER SECVNDVS.

## *ARGVMENTVM.*
seu
*Synopsis vtriusque Libri,*

*Liber I.* Noscendam proponit INTENTIONEM BONAM, MALAM, ADIAPHORAM, NVLLAM.

*Liber II.* BONAE INTENTIONIS & fautores, & hostes, maximè VANAM GLORIAM & IVDICIVM TEMERARIVM; Eiusdem Signa, Praxin, Præmia declarat.

# APPROBATIO
## R. P.
## PROVINCIALIS.

DVos libros, quos P. Hieremias Drexelius, Societatis nostræ Presbyter, de RECTA INTENTIONE scripsit, aliquot eiusdem Societatis Theologis censos probatósque; Ego Gualterus Mundbrot, Societatis IESV per Superiorem Germaniam Præpositus Prouincialis, factâ mihi potestate ab admodum R. P. N. Generali Mutio Vitellesco, in lucem dari permitto.

In cuius rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officij mei sigillo munitum. Landspergæ. 25. Aprilis. ANNO M. DC. XXV.

Gualterus Mundbrot.

LIBER

LIBER PRIMVS

# INTENTIONEM BONAM, MALAM, ADIAphoram, Nullam explicat.

## Capvt I.

## *Quid ſit* RECTA INTENTIO.

DArivs, clade ſuâ & Alexandri Macedonis fortunâ, notiſſimus rex Perſarum, acinacem habuit, cui ex gemmâ erat vagina, quem Zona aureâ muliebriter cinctus ſuſpenderat. *a* Nobilis gladius, modò virilem dexteram fuiſſet ſortitus. Celeberrimus eſt multorum ſcriptis gladius Georgij Caſtrioti, quem Scanderbegum vocabant, qui hominem medium ictu tranſuerſo vnico diſſecare potuiſſe ferebatur. Noti ſunt è ſacris voluminibus Goliathi & Saulis gladij: Celebres ſunt ab eruditis paginis complures alij equeſtrium virorum gladij, nonnunquam ſuperſtitioſâ religione culti.

At

a *Curtius lib. 3. poſt initium.*

At verò nullius herois gladius unquam tam vitalis fuit famæ, atque Hebræi Mosis Virga: Illa tot miraculorum, tot stupendorum prodigiorum operatrix Virga. Quæsierat è Mose Deus, quid manu teneret? Virgam, respondit. Cui Deus: *Proijce eam*, inquit, *in terram. Proiecit, & versa est in colubrum.* Iusserat iterum Deus, extenderet manum, & apprehenderet caudam colubri. *Extendit, & tenuit; versáque est in virgam.* a

Hîc pulchrè subiecit oculis Deus, bonas & malas actiones sic à nobis esse, vt si terram & res terræ spectemus cùm agimus, colubri fiant; actus malitiæ veneno tincti; sin animum cælo attollamus, virga Mosis, opera cælesti præmio digna existant. Tanti refert, quomodo Mosaicus iste scipio tractetur, an manu teneatur, an humi proijciatur. Hic scipio, hæc Mosis virga omnium Magorum virgas deuorauit; hæc flumina in sanguinem mutauit; hæc rupem in fontem diluit; & è duri silicis venis subitum torrentem elicuit; hæc marinos fluctus in tutissimos parietes diuisit. potuit dicere Moses, hoc baculo duce, & saxa, & maria penetro; omnia mihi peruia sunt. Hac Mosis virgâ sacri Doctores designatam

a *Exodi. c. 4. v. 2. 3 4.*

gnatam aiunt RECTAM in omnibus humanis actionibus INTENTIONEM, cui penetrabilia sunt omnia. Hîc autem prima omnium quæstio, quid sit RECTA INTENTIO.

Christus Dominus RECTAM INTENTIONEM appellat OCVLVM SIMPLICEM. Cur Oculum? cur simplicem? DEVM Theologi *substantiam simplicissimam* vocant, in quâ nulla sit compositio aut mixtura: nil aliunde collecti aut emendicati, nihil enim in Deo est, quod non est Deus. Sic oculus, sic & Intentio simplex dicitur, cui nihil impuri, nullus sui amor, non fatuus timor, non spes vana sit admixta, sed quæ pura, nec vllis eiusmodi sordibus turbata, ad Deum solum directa, eo solo contenta sit.

Ergo, Intentio Recta est, quæ cùm operatur, operis sui finem constituit Deum, seu, quæ omnia ad Dei gloriam & honorem reuocat. Explanat id sanctus Ambrosius Aquilæ solertiâ. Hæc pullos suos inuolucres exploratura, & à legitimis separatura spurios, vngue suspensos tenet in aëre, eósque opponit solaribus radijs: qui irretortis & hiantibus oculis excipiunt solem, ij agnoscuntur in filios, submittuntur in nidum, fouentur & aluntur. perinde si

dicat

dicat mater: hi mei filij sunt, stirps aquilina, digni quos nutriam. ceteros qui solem tremulis ac palpitantibus oculis, idque ægrè admittunt, vt degeneres nido præcipitat, & vt genus non suum exhæredat miserabili lapsu. Ita & ij prorsus qui Deum obtutu assiduo sic possunt respicere, vt omnes suos actus Sincere ac Integre ad Dei honorem dirigant, vnicam voluntatem diuinam in omnibus sectentur, verissimi Dei filij sunt, his Simplex Ocvlvs est.

§. 2.

Fuit è priscis Asceris vnus aliquis, qui quotiescunque operis aliquid erat aggressurus, subsistebat aliquantisper cogitanti similis. Interrogatus quid hoc ageret; opera nostra, respondit, ex se nulla sunt, velut informis trabs, nisi recto fine sinceráque Intentione velentur ac vestiantur. Et velut qui sagittis ad scopum eiaculandis certant, non emittunt antè sagittam, quàm oculo collinearint ad metam: sic & ego, quicquid demum acturus sim, ad Deum finem & scopum nostrum vltimum, intentionem meam dirigo. & hoc est, ait, quod ago dum subsisto, id enim Deus à nobis exigit. a Optimè factum dictúmque.

Rectè sentit Bernardus, insulsam esse

a *Vitæ Patrum.* Deo

Deo nostram omnem & obedientiam & patientiam, nisi omnium quæ agimus vel patimur, ipse sit caussa. Et quemadmodum qui proposito præmio bombardas explodunt in eundem orbem ligneum, quò minus ab orbis centro aberrent, oculum læuum plerumque claudunt, solo vsuri dextro, quò vegetior sit acies & certior feratur in vmbilicum scopi: ita prorsus claudendus & nobis est sinister oculus tot humanorum respectuum, tot pessimarum obseruationum, tot inanium scientiarum, solus verò dexter largissimè aperiendus aspiciendo Deo per sinceram Intentionem.

Sederat ad fontem Seruator noster à viâ fessus, fame sitique exhaustus, & vbi colloquium cum Samaritide finijt, discipuli ea quæ emerant, anteponentes: *Rabbi*, aiunt, *manduca*. Quibus Dominus: *Ego*, inquit, *cibum habeo manducare quem vos nescitis*. Nec tamen inter se quærere omittunt discipuli, &: *Nunquid*, aiunt, *aliquis attulit ei manducare?* Tandem apertè Christus, *Meus cibus est*, inquit, *vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius*. a Hic itidem cibus est omnium Deo seruire cupientium, *vt perficiant opus eius*.

Atque si rem ad calculos reuocemus, omnes

a *Io. c. 4. v. 41. & seqq.*

omnes ex eâdem patinâ cenamus, herus & famulus, opulentus & egenus, doctus indoctúsque, vnus omnium cibus est, vnica Dei voluntas, vnicus Dei honor; támque contentus sit sorte suâ primus & summus, quàm suâ postremus & infimus, quando omnium vna debet esse actio, vnam atque vnicam Dei gloriam in omnibus spectare.

§. 3.

Ratio viuendi, inquit Basilius, in homine Christiano, verum sibi scopum habet propositum, Gloriam Dei. *a* Et diuini Pauli præceptum est: *Non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes, sed vt serui Christi, facientes voluntatem Dei ex animo.* Et vt hoc altiùs infigat animo, idipsum ingeminat: *cum bonâ voluntate seruientes, sicut Domino & non hominibus.* b Amandus est Deus operando, & amando Deum, operandum est propter Deum. ab exemplo id patebit.

Honestæ vitæ matrona, cùm reducem habet è viâ maritum, sospitem & sanum, qui vtrum viueret ignorabat, à quo diu nullas acceperat litteras, cùm præsentem videt, ingentia edit lætitiæ signa: hic famulæ

a *Orat. 16. de ebriet. & ingluuie.*
b *Ephes. c. 6. v. 6. & 7.*

mulæ vices obire, ocreas detrahere, pedes abluere, non infra sortem suam reputat. Scit quidem hoc ancillarum aut seruorum esse; sed illa seruilem hanc operam præoccupans, & amorem testari vult & gaudium. non vile videtur ei obsequium, quod amor facit tam suaue: honori ducit sic à seipsâ abijci. Pari modo, si nos quicunque simus, nostrum duntaxat munus, laborem, officium, fortunam attendamus, facilè obrepet tædium, & oneri erit etiam facillimus labor, grauiter queremur quoties non iucundè licuerit quiescere: At verò si oculos aliò mittamus, & Deum respiciamus, *seruientes sicut Domino, & non hominibus,* nullum nec vilem nimis, nec nimis grauem censebimus laborem; quies erit molestiæ. Opifices cùm ipsis Dominis se laborare sciunt, solertiâ longè maiore id faciunt. thoracem accipit sartor reficiendum: hic prima quæstio est, cuinam? si Domino, mox sepositis tantisper aliis, ipse magister hanc operam præstat, quam alioqui puero imperasset. Ergo, non nos, sed Dominum attendamus, *seruientes sicut DOMINO, & non hominibus.* Pura erit Intentio, inquit Bernardus, si in omni actione nostrâ aut honorem Dei, aut vtilitatem proximi, aut bonam conscientiam quæramus. *a*

a *Bern. in sentent.*

Præ-

Præclarissimè Seneca: Non potest, inquit, quisquam beatè degere, qui se tantùm intuetur, qui omnia ad vtilitates suas conuertit: alteri viuas oportet, si vis tibi viuere. a Quodlibet vitium sic à Deo abducit hominem, vt is sibi viuat, ad sua commoda vigilet, stertat ad aliena. Vbi ergo Intentio anhelat ad æs & nummos, ibi carior hospes non est quàm pecunia: vbi Intentio carnem sapit, illic voluptas inter intimos amicos numeratur: vbi verò in altum suspirat Intentio ad honores & dignitates, istic anxiâ sedulitate colliguntur pennæ quæ euehant ad alta, nec vllus gratius fert munus, quàm qui alas donat huic ambitioso volatui idoneas. En, vt horum oculi auersi abeant à Deo in res vanissimas, quas occultâ Intentione concupiscunt. ita sibi ipsis viuunt. At, nequit Deo viuere, qui vult viuere sibi.

Ergo, Oculus ad Deum perseueranter reflexus, hic demum SIMPLEX; Intentio Deum vbique obseruans, nec aspiciens quidquam nisi simul aspiciat Deum, hæc demum & RECTA & SINCERA est Intentio. Per hanc viuimus Deo, vti Hebræo psaltæ iucundissimum erat dicere: *Et anima mea illi viuet.* b Hinc pulcherrimum

a *Sen. Epist. 48. initio.* b *Ps. 21, v. 31. & Ps. 100, v. 3.*

mum illud à ſeipſo impetrans: *Non proponebam*, inquit, *ante oculos meos rem iniuſtā.a*
a *Pſ. 21.*℣*. 31. & Pſ. 100.*℣*. 3.*

## CAP. II.

### *Quæ ſit* INTENTIO RECTISSIMA.

TRIPLICI ferè modo Intentionem noſtram dirigimus ad Deum. Primo: ſeruit quis Deo, & à noxis grauioribus ſe continet, formidine pœnæ; inferorum ignes, æternos cruciatus metuit. hic talis ſubinde audet aliquid non carcere tantùm aut breuibus Gyaris, ſed inferis dignum: audet, inquam, aliquid, & rem in caſum dat, nam cogitat: nondum tam vicinus inferorum ergaſtulis ſum, quin lætiuſculè hoc aut illud audeam: debitum quō me forſan obſtricturus, confeſſione piaculari tollere, noxam quam fortaſſe contracturus, iterum delere potero: audeamus ergo; perendie licebit redire ad officium. Ah, oculus iſte ſimplex non eſt, nec, ſi ſit, diu talis eſt, non enim ſolum Deum reſpicit. Si manes & inferi fabula eſſent, homo ille cælum ſibi extra cælum ſtrueret, & beatum ſe crederet, ſi licenter & ad ventris curas abiectus viueret vt pe-

cus. Hæc Intentio eorum est ferme quos Paulus homines vocat *Animales*, qui non percipiunt ea quæ sunt spiritûs Dei. a

Altero modo, Intentio ad Deum dirigitur: Seruit quis Deo, quia cupit inter beatos viuere. cœlum ei dulce: merces æterna, merces magna nimis. Inclinat consilium ad faciendas iustificationes propter retributionem. b Intentio hæc primâ multò melior est, nec tamen optima est: melior, inquam, nam iste qui cæli gaudia concupiscit, cautior est, quàm ille qui orci tormenta solùm metuit, neque ea metuit semper, sed quandoque suæ formidinis oblitus, ruit in vetitum.

Tertio modo, Intentionem ad Deum rectissimè dirigit, qui sic animo sentit: Seruio Deo, & ideò seruio, quia hic Dominus dignissimus est, vt ei seruiatur ab omnibus, & quia me beneficijs eximijs, innumeris præuenit; omnia ipsi debeo. Huic placere cupio, & propter hunc omnia facio, quæcunque facio: de præmio & mercede nihil omnino solicitus sum: Ego Deo seruio, seruiámque dum vixero, vbi vbi demum sit remuneratio:

Hæc omnium optima, hæc Rectissima est Intentio, non sui, sed Dei; non

Vtilis,

a *1. Cor. 2. v. 14.* b *Ps. 118. v. 14.*

Vtilis, sed solius Honesti aspectu facere omnia. De hac Intentione gloriatus Hebræus Rex Dauid: Voluntariè, inquit, sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, *quoniam bonum est a* Facundissimè hic Augustinus: Quare, inquit, voluntariè? quia gratis amo quod laudo. Laudo Deum & in ipsâ laude gaudeo, ipsi⁹ laude gaudeo, quo laudato non erubesco. Gratuitũ sit, & quod amatur, & quod laudatur. quid est gratuitũ? ipse propter se, nõ propter aliud. Quod præmium accepturus es à Deo, ô Auare? Non tibi terram sed seipsum seruat, qui fecit cælum & terram. Voluntariè sacrificabo tibi: noli ex necessitate. Si enim propter aliud laudas Deum, ex necessitate laudas: si adesset tibi quod amas, non laudares Deum, Vide quid dicam. Laudas Deum, verbi gratia, vt tibi det amplam pecuniam. Si haberes aliunde amplam pecuniam, non à Deo, nunquid laudares Deum? Si ergo propter pecuniam laudas Deum, non voluntariè sacrificas Deo, sed ex necessitate sacrificas, quia præter illum nescio quid aliud amas. Contemne omnia, ipsum attende, ipsum gratis dilige, quia melius ab eo non inuenis quod det quàm seipsum. Et confitebor nomini tuo, Domine, quo-



a Ps. 53. ℣. 8.

niam bonum est. Ob nihil aliud, nisi quia bonum est. Nunquid ait, Confitebor nomini tuo Domine, quia das mihi fructuosa prædia, quia das mihi aurum & argentum, quia das mihi latas diuitias, excellentissimam dignitatem: non. sed quid? *quoniam bonum est.* Melius nihil inuenio quàm nomen tuum, ideò confitebor nomini tuo Domine, quia bonum est. *a*

a *Aug. tom. 8. in Ps. 53.*

§. I.

En, seruire Deo propter Deum, hoc demum verè Deo seruire est. Sic enim & Deus nos amat, sic & ipse nobis seruit, vti per Oseam promittens: Diligam, inquit, eos spontaneè, *a* hoc est, merè gratis. Idem à nobis iure exigit, neque enim vult vt nos seruiamus sibi, sicut canis seruit suo Domino pro osse aut offá. nam si Deo seruiamus pro cælo, cælum nobis charius esse Deo, satis monstramus. Appositissimè huc Seneca: Inueniuntur, inquit, qui honesta in mercedem colant, quibúsque non placeat virtus gratuita: quæ nihil habet magnificum, si quidquam habet venale, cùm virtus nec lucro inuitetur, nec absterreatur damno, adeóque neminem spe ac pollicitatione corrumpat. Calcatis vtilitatibus ad illam eundum est, quocunque vocauit,

a *Os. c. 14. v. 5.*

cauit, quocunque misit, sine respectu rei familiaris: interdum etiam sine vllâ sanguinis sui parsimoniâ vadendum, nec vnquam imperium eius detrectandum. Quid consequar, inquis, si hoc fortiter, si hoc gratè fecero? quod feceris. Nihil tibi extra promittitur. Si quid fortè obuenerit commodi, inter accessiones numerabis. Rerum honestarum pretium in ipsis est. a Præclarissimus testis in hanc rem venit Ludouicus Blosius, qui hoc ipsum confirmans: Dominus, inquit, ad ipsam Gertrudem virginem aliquando dixit: Vellem electis meis persuasum esse, quòd eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi seruiunt expensis suis. Illi autem expensis suis mihi seruitium præstant, qui licet saporem deuotionis minimè sentiant, fideliter tamen (vt possunt) orationes & alia pia exercitia sua peragunt: confidentes de pietate meâ, quod ego illa libenter & gratè suscipiam. Plerique sunt, quibus si sapor & consolatio interna concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorum valdè minueretur, b

Hanc igitur Intentionem vt optimam & purissimam probamus, quâ quis facit



a *Sen.l.4.de benef.c.1.* b *Blos.Monil.spirit.c.3.ante med.*

quippiam, quia Deo ſic placet, quia Deus vult, quia Deus ob immenſam bonitatem ſuam digniſſimus eſt, vt eius honori fiant omnia. Quare ſecum quiſque ſic ſtatuat: Seruio Deo propter Deum, qui TANTVS eſt, vt ſi cælum non ſit, nec ſint inferi, ſolus tamen digniſſimus ſit, cui omnes Angeli, cui gens humana, cui quicquid creatum eſt, ſeruiat quàm accuratiſſimè.

Facile autem eſt deprehendere, num quis animô ſic ſentiat, Fit enim nō raro vt alteri alteros temerè aſpernemur, & contemptim dicamus: ecquid magni habet hæc ſcriptio, hæc dictio? quid egregij in hoc conſilio, hac actione, hoc opere? mandetur hoc alijs, quiuis id poſſit. His cauillis Rectæ Intentionis homo minimè turbatur, ſed generosâ mente: domine mi, ait, parum ego laboro tibi hoc diſplicere. non hoc feci vt tu laudes; tibi & mille alijs non placeat, id mihi curæ non eſt, modò vni Deo non diſpliceat. Mihi maxima laus eſt & merces, rectè feciſſe. Probet hoc Deus, etſi vniuerſus Orbis improbet, id ego ſcilicet nec flocci facio; contemnere & contemni iam didici. Sciant homines eum me eſſe quem offendere ſine periculo poſſint. Scio quem debitorem appellem poſt laborem; in ſinu gaudere ſcio. Hæc Amuſſis rectæ Intentionis docet.

Quòd

Quòd si quis res suas ab alijs non magni fieri, grande supplicium putet, turbetur, doleat, tristetur & animo concidat, dicátque: ergo posthac penitus feriabor, vt non habeant hi scioli quod damnent; otiari mihi suauius erit, quàm hæc tam iniqua iudicia subire. En, miser, hic deprehenderis in flagranti delicto. nam si recta tibi esset ad Deum Intentio, in minimis poneres te tuáque ab alijs non commendari, aut sinistris iudicijs atque sermonibus flagellari. hæc puræ Intentionis hominem nunquam deijciunt gradu: spernit se sperni, Deum respicit, cui vni se suáque probare cupit. Hem, quàm essemus miseri (& sumus certè) qui aliorum iudicia in tormenta nostra vertimus, alijs displicere supremum malum credimus, laudem ex plurium assensione venientem maximum bonum censemus, nec vnquam nobis suaue est laborare, nisi cùm alij nos incipiunt laudare, aut certè laborem nostrum beneuolè spectare. An ignoramus, ægrè & raro satisfieri humanis oculis, qui solum opus quod vident, æstimant, animum cæci prætereunt? Deo seruire & iucundum est, & facile. Deus enim cor, vt Gregorius loquitur, & nõ substantiam pensat, nec cogitat quantũ, sed ex quanto quis operetur.

§. II.

Arboris radix aut fructum dulcem facit, aut amarore inficit, nam prout radicis succus dulcis aut amarus est, sic & fructûs. *Si radix sancta, & rami.* a Et sicut riuulorum aqua eiusdem cum fonte saporis est; sic & humanæ actiones, eiusdem bonitatis aut malitiæ cum Intentionē, quæ illarum & radix, & fons est. Optimè, simúlque breuissimè Augustinus: Non, inquit, valdè attendas, quid homo faciat, sed quid, cùm facit, aspiciat. *b* Donauit aliquis magnam pecuniam: sed diues, sed non sensurus impendium. Donauit alius: sed pauper, sed parte patrimonij cessurus. Summa eadem est; beneficium idem non est; Intentio variat. Seneca velut vnus ex integerrimis Christianis præclarissima hac de re monita ingerens: Quoniam quidem, inquit, non in facto laus est, sed in eo quemadmodum fiat. Exemplis hoc firmat: eadem res si gulæ datur, turpis est: si honori, reprehensionem effugit. Amico ægro aliquis assidet? probamus. at hoc si hæreditatis caussâ facit, vultur est, cadauer expectat. Eadem & turpia sunt, & honesta: refert, quare, aut quemadmodum fiant. Ergo infigi debet per-

a *ad Rom. c. 11. v. 17.* b *Aug in Ps. 31.*

perſuaſio (nos Intentionem vocamus) ad totam pertinens vitam: qualis hæc perſuaſio fuerit, talia erunt quæ agentur, quæ cogitabuntur: qualia autem hæc fuerint, talis vita erit. M Brutus dat multa præcepta & parentibus, & liberis, & fratribus. Hæc nemo faciet quemadmodum debet, niſi habuerit quò referat. Proponamus oportet finem ſummi boni, ad quem nitamur, ad quem omne factum noſtrum dictúmque reſpiciat (nemo Chriſtianorum magis Chriſtianè hoc dixerit) veluti nauigantibus ad aliquod ſidus dirigendus eſt curſus. Vita ſine propoſito vaga eſt. *a* Quid poſſet dici religioſius?

Publius Mimus ſuccinctè quidem ſed præclarè quoque dixit: Malus eſt vocandus, qui ſuâ cauſsâ eſt bonus. Ergo non tantum non licet mihi eſſe malum propter me, ſed nec bonum etiam propter me: propter Deum omnia. Ad finem ſummi boni, vt Seneca loquitur, omne factum dictúmque noſtrum reſpiciat.

a *Sen. longiſſ. ſed aureâ epiſt. 95. circa med.*

§. III.

*Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei. a* Sed quâ id ratione verum? An non Paulus, cùm Orbis

B 5 eccle-

a *Sap. c. 10. v. 10.*

ecclesiastes esset, iustus fuit? quantas tamen per ambages, per quot anfractus, quàm curuis itineribus ductus est ad cælum? Principiò, Iudæus erat Pharisæorum discipulus, sectæ ad quam formabatur, tenacissimus. Dein è discipulo magister, feruens Pharisæus, pertinax Rabbinus. Tertiò, factus est Christianorum insecutor & tortor, præses lictorum, *Vt si quos inuenisset huius viæ viros ac mulieres, vinctos perduceret in Hierusalem.* a Quartò, fit denuò discipulus, sed Ananiæ, optimi Christiani. Quintò, fit & ipse Christianus, & Christianorum Orator. Sextò, in omnem Orbis plagam emissus à Deo, terras transilijt & maria, terram ex terrâ, mare ex mari mutans. An non flexuosæ sunt hæ viæ? Quot prætereà casibus, quantis quotidie periculis, quàm pænè innumeris vrgebatur ærumnis? nunc ei mortem minatur mare, nunc falsi fratres, nunc latrones in Pauli caput coniurant; modò gentes infestant, modò Iudæi vexant; iam in naui, iam in carcere, iam in solitudine, iam in vrbibus contrarios experitur euentus: nunc virgis cæditur, iam lapidibus insternitur, quotidie ferè moritur. Septimò demum Romam venit, & illic caput amittit. Quis has semitas non dicat sinuosas? Sed audi, mi

a *Act.c.9.v.2.*

bone

bone homo, via hæc tam tortuosa, recta via non est ad cælum. Potuisset alius, non Paulus, æquè multum & plus Paulo perpeti, & tamen aberrare à cælo. Ergo rectissima via Pauli ad cælum, fuit eiusdem purissima ac sincerissima Intentio ad Deum: in illis perferendis omnibus, vnicum Dei honorem spectabat. Hæc amussitata ad cælum via est, hanc omnes Sancti tenuerunt, ab hac nullus proborum hominum obliquo tramite ingressus est: *Iustum deduxit Dominus per vias rectas.* At illi tam varij casus, tam multiplices ærumnæ, tam incerti ac mali euentus, quibus omnis vita plenissima est, militiæ morem à nobis obseruari volunt. In bello nil noui aut miri est tortuosos aggeres moliri. imò quandocunque dux belli ad vrbis mænia vallum ducere instituit, non rectis lineis sed incuruis flexuosum ducit. Hæc ad obsidendam vrbem directa via est, quæ tam curua est & impedita. Ita nos Deus per omnigenam calamitatum varietatem ad cælum ducit, at quoniam in hoc ipso tam flexuoso calle, rectissima est proborum ad Deum Intentio, verissimè affirmatur: *Iustum deduxit Dominus per vias rectas.* & quod huic proximum: *Iusti in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum,*

*& cogitatio eorum apud altißimum.* a Quia illi hoc aſſiduè cogitant, hoc vnicè curant, placere Deo, non hominibus; ideò & à Deo præmium capient ampliſſimum. Hæc ergo, vt Bernardus loquitur, puritas Intentionis eſt, vt quicquid feceris, propter Deum facias, & ad locum, vnde exeunt gratiæ, reuertantur, vt iterum fluant. b

a *Sap. c. 5. ℣. 16.* b *Bern. in Vig. Natiuit. Dom. ſerm. 3. med.*

## CAP. III.
## *Quàm neceſſaria ſit* RECTA INTENTIO.

SI diuinæ paginæ de neceſſitate rectæ Intentionis altùm alibi ſilerent, ab vnico Seruatoris dicto abundè conſtaret, quàm illa omnibus ſit neceſſaria. Apertiſſimè Chriſtus: Si, inquit, oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. a Affirmat Auguſtinus, Chriſtum Dominum hîc propriè locutum de RECTA INTENTIONE, vt qui paullò ante de precibus, eleemoſynis, ieiunio diſſeruerit. Ne quis ergo ſuarum precum, ſtipis, aut ieiunij vim omnem eliderет aucupandis rumuſculis, addit Seruator ſaluberrimam inſtitutionem

a *Luc. c. 11. ℣. 34.*

tionem de oculo, qui aut simplex & purus, aut multiplex & nequam est.

Sicut ergo, cùm oculi nitidi sunt, clari, acres, atque vegeti, corpus sibi suum habet diem, & solem suum circumfert secum; quaquà vult se mouet, & in luce est. At verò si oculi ægri & affecti, si pæti aut luscíosi, si lippientes aut tunicis obducti, omne corpus miserum est, & infra domesticas nebulas ingemiscit: Ita prorsus si Intentio sincera sit, & ab omnibus falsæ gloriæ vmbris libera, preces, eleemosynæ, ieiunia à vitiorum fæce sincera sunt; sin mala sit Intentio, omnes hominis actiones tales sunt. Quid per oculum, inquit Gregorius, exprimitur, nisi opus suum præueniens cordis Intentio? quæ priusquam se in actione exerceat, hoc iam quod appetit, contemplatur. Et quid appellatione corporis designatur, nisi vnaquæque actio, quæ Intentionem suam quasi intuentem oculum sequitur? Lucerna itaque corporis est oculus, quia per bonæ Intentionis radium, merita illustrantur actionis. a

a *Greg. lib. 28. mor. c. 6. propè finem.*

§. I.

Optimè solitus dicere Ambrosius: Quantum intendis, tantum facis. Nimirum tanti pretij est tuus labor, quanti est

tuus iste oculus qui laborem præcedit. Si recta sit Intentio, recta erit & actio, certè in oculis Dei, nam hîc millies oculi humani falluntur. De his pulchrè dixit Bernardus: Opera probant, quæ cernunt, sed vnde prodeant, non discernunt. *a*

Ita omnium actionum nostrarum Amussis, & fundamentum, & basis est Intentio. Clarè de hoc Gregorius: Bases, inquit, vniuscuiusq; animæ sunt Intentiones suæ. Nam sicut fabrica columnis, columnæ autem basibus innituntur: ita vita nostra in virtutibus, virtutes verò in intimâ Intentione subsistunt. Et quia scriptum est: Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus IESVS: tunc bases in fundamento sunt, cùm Intentiones nostræ in Christo roborantur. *b* Tales omnino sumus, qualis est nostra Intentio: Virtutis laudem, aut vitij notam ab Intentione sortimur; si Intentio terram spectet, terrei fimus; si cælum, cælestes. Et plerunque vbi deest finis Virtutis, ibi se miscet vanus, aut naturalis, aut vitiosus.

Præclarè Laurentius Iustinianus: In cunctis operibus, inquit, quicunque animi salu-

a *Bernardus tract. de grad. Humil. grad. 5.*
b *Greg. d. l. in c. 38. Iob. ad finem.*

salutem exoptat, Intentionis suæ componat obtutum, & ad illum quem diuina lex mandat, dirigat finem, vt non casso labore desudet. Addit: Parum prodest ardua tractare negotia, cum Principibus & Regibus familiariter conuersari, sanctitatis & scientiæ celebre nomen acquirere, & obliquâ Intentione hoc agere. *a* Richardus Victorinus. Quod est, inquit, corpus sine vitâ, hoc est opus sine Intentione bonâ. *b* Quælibet actio quamuis bona videatur, tamen quasi mortua iudicatur, si non per Intentionem bonam animatur.

a *Laur. Iust. de Regim. Prælat. c. 22.* b *Rich. de statu inter. hom. c. 7.*

§. II.

Quotiescunque ferè Christus illud suum, ATTENDITE, proclamat, vti cùm monet; Attendite à Scribis, Attendite à fermento Pharisæorum, Attendite à falsis Prophetis, *a* plerunque periculum graue imminet, & cautissimè tunc agendum. Hac voce Christus nos omnes altùm inclamans: ATTENDITE, inquit, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus. *b* Cautos pedes figite, ponè vos inserpit lauernio detracturus pallium: vbi respexeritis,

a *Luc. c. 20. ℣. 46. Luc. c. 12. ℣. 1. Matth. c. 7. ℣. 15.* b *Matth. c. 6. ℣. 1.*

tis, amiciſſimum ſe finget, manum deoſculabitur, mille obſequia ſimulabit. Ecquis fur iſte, quis hic lauernio? Intentio, ſed obliqua illa hominibus placendi, hominum oculos implendi, humanas laudes emerendi. Ideò Chriſtus ſignatè addidit: *Vt videamini ab eis.* Auguſtinus: Videant, inquit, bona facta veſtra, & glorificent non vos, ſed Deum. Nam ſi propter vos glorificandos facitis opera bona, reſpondetur vobis quod ipſe dixit de quibuſdam talibus: Amen dico vobis, perceperunt mercedem ſuam. Ergo, inquies, debeo abſcondere opera mea, ne faciam coram hominibus? Non, ait Dominus, diuerſa iubeo. Finem attende, in finem canta: quo fine facias, vide. Si ideò facis vt tu glorificeris, hoc prohibui: ſi autem ideò vt Deus glorificetur, hoc iuſſi. Pſallite ergo non nomini veſtro, ſed nomini Domini Dei veſtri. Vos pſallite, ille laudetur; vos bene viuite, ille glorificetur. *a*

Sanctus Gregorius, illud Domini monitum de tegendâ ſtipe exponens: Sic ſit opus, inquit, in publico, quatenus Intentio maneat in occulto; vt & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per Intentionem, quâ ſoli Deo placere quæri-

a *Aug. tom. 8. in Pſ. 65.*

quærimus, ſemper optemus ſecretum. a Ergo Intentio bona ſummè neceſſaria eſt, quæ ſola manticularios hos eruditè nouit declinare. Ergo ATTENDITE.

a *Greg. hom. 11. in Euang.*

§. III.

Inter priſci fœderis ceremonias, quas Deus ab Hebræis exigebat, commendandis ſacrificijs, & illa è præcipuis erat, *Victimæ manum imponere.* Ita lex imperabat: ponet manum ſuam ſuper caput hoſtiæ, & acceptabilis erit. a Quærunt interpretes: Ad quid Deus hanc manûs impoſitionem exigat, quò ſacrificium & ſibi gratum, & offerenti foret vtile. Oleaſter: Voluit Deus, inquit, vt ſacrificaturus non ſolam hoſtiam offerret, ſed ſeipſum inſuper, cor, voluntatem, Intentionem adiungeret. Hoc omnino neceſſarium eſt, nam ſolæ pecudes nec Deo acceptæ, nec offerenti fructuoſæ. Hinc Auguſtinus, in illud regij vatis, *In me ſunt Deus Vota tua:* Quæris, ait, quid des Deo? non animalia aris oblata: de cordis arcâ, de cellario bonæ conſcientiæ, de teipſo profer teipſum. b Ita prorſus, voluntatem, animum, cor tuum offer; dic Deo: In me ſunt, mi Deus, vota tua: quæ enim exigis à me, intra meipſum ſunt: hæc

tu

a *Leuit. c. 1. V. 4.* b *Aug. in pſ. 55. V. 13.*

tu, mi Domine, in sacrificium tibi postulas, non illa exteriora cordis & Intentionis vacua.

Chrysostomi sensu, vera Christianorum sacrificia sunt eleemosynæ, oratio, temperantia. At Deus hæc non nuda vult, sed vt seipsum quis addat, vnde holocaustum fiat medullatum. Nam regius psaltes apud seipsum statuens: Holocausta, inquit, medullata offeram tibi. *a* Quid est, inquit Augustinus, medullata? Intus teneam charitatem tuam: non erit in superficie, in medullis meis erit quod diligo te. Nihil enim interius medullis nostris. Carne interiora sunt ossa, medullæ interiores sunt ipsis ossibus. Quisquis ergo in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus, quàm Deo. Aliud autem intus sentiens, non offert holocausta medullarum: cuius autem medullam inspicit, ipsum totum accepit. *b*

Illa igitur opera medullata sunt holocausta, quibus voluntas seu Intentio bona inest. Nullo modo vult Deus ossa exucca, arida, emedullata. Reperias multos qui frequenter orent, sacris etiam intersint, non rarò inediâ se macerent, stipem dent, sed heu quàm nihil medullæ inest his operibus!

a *Ps. 65. v. 15.* b *Aug. tom. 8. in dictum ps.*

tibus! sunt hæc quidem velut candida nitidáque ossa, sed deest medulla, spiritus, recta Intentio, pius affectus, qui hæc opera subuehat ad Deum.

Inter omnia sacrificia, primas habuit holocaustum; alia, in bonum etiam offerentium cedebant, istud Deo eiúsque honori totum cremabatur. Et quemadmodum sacrificia olim erant distincta, ita nunc nostra opera: quædam & nobis etiam commoda sunt, vt esse, bibere, dormire, deambulare, legere, scribere, monetam numerare: bona sunt hæc opera si bene fiant, & vt debent: alia solùm honori diuino institui solent, veluti holocausta, vt orare, inediam tolerare, rei diuinæ interesse, confessione se lustrare, diuinum epulum accumbere. Illa primi generis apud plerosque rarò medullata sunt: nam cùm hora vocat, ad mensam itur, nec vltra cogitatur; cùm somnus inuitat, ad lectum properatur, nec aliud animo agitatur quàm quies; cùm cæli fauor in campos euocat, exitur, nec aliud in corde versatur quàm hilaris deambulatio: ita multi edunt, bibunt, garriunt, ad negotia incumbunt, nec aliò respiciunt; satis est illis hæc fieri, animum cum Deo in his non vniunt, Intentionem ad Deum non attollunt. Non sunt hæc

sacri-

ſacrificia medullata, non ſunt. Sed mirandum magis, & grauiùs culpandum, quòd ipſa holocauſta nihil habeant medullæ, quòd oratio ſine attentione, ieiunium ſine emendatione, eleemoſyna ſine commiſeratione, Dominici corporis communio ſine deuotione; è labris preces, è crumenâ ſtipem fundimus, ſed vbi calentes affectus, vbi mentis ardor, vbi Deo placendi ſtudium, vbi medulla? Ergo, qui Numini gratum quid offerre vultis, holocauſta offerte medullata. Effundite coram illo corda veſtra: a Intentione plenâ totâque Deum honorate.

Quærit Cyrillus Alexandrinus, cur Deus victimæ ſanguinem vetuerit edi, illúmque omnem iuſſerit ad aram effundi? b His ita reſpondet: Sanguis ſedes animi; qui ſanguinem, is & animum adimit. Voluit ergo Deus in omni ſacrificio voluntatem, cor, Intentionem velut ſanguinem effundi coram ſe, nec guttulâ in alios vſus reſeruatâ. Cùm ergo ſacrificamus, cùm oramus, aut ieiunamus, eò ſolùm tendat Intentio vt Deo placeamus, & quicquid huic contrarium, reijciamus.

a *Pſ. 61. v. 9.* b *Leuit. c. 3. v. 17.*

§. IV.

Ex his Euſebius Emeſenus duo hæc ſtatuit.

tuit. Primum: Opus bonum quodcunque tanti est apud Deum, quanti hæc cordis effusio, & Intentio in homine. Alterum: Nobis opus bonum aggressuris summa sit cura rectæ Intentionis, seu, Voluntatis bonæ. *a* Lex olim edicebat: Omnis æstimatio siclo sanctuarij ponderabitur. *b* hæc enim sola pondera fallaciarum erant expertia. Ita prorsus & opera nostra, non ponderanda nec æstimanda sunt ex opinione vulgi, aut nitore exteriori, aut oculorum fide & indicijs sæpe falsissimis, sed è solâ cordis Intentione. Quoties nobilissima opera vix vnius drachmæ censentur, quæ à Deo æquissimo rerum æstimatore velut centenarium argenti pondus recipiuntur? Æra duo minuta Hebrææ viduæ quantilli pretij credebantur, ad illam argenti molem, quæ à Pharisæis iactabatur? & tamen hanc illa longè superabant. Quàm ponderosæ videri poterant Pharisæi in templo se laudantis preces, ieiunia, eleemosynæ? vix æquabant discolorem lapillum: frigidissimis hominum elogijs omnia pensari poterant.

Non nescit hoc cacodæmon; exactissimè perspectum habet, omne operi pretium

a *Euseb. Emes. in c. 6. Matth.* b *Leuit. c. 27. v. 25.*

tium à rectâ Intentione accedere, propterea omnem mouet lapidem, & extremè laborat, vt Intentionem rectam vel subtrahat, vel inficiat, satis gnarus, tū nos incassum fatigari, & agendo multa nil agere, ac frustra expectare præmium, vbi tam ingratus Deo labor præcessisset. Certè Deus hoc simplici oculo mirè se capi luculentè fassus: Vulnerasti, inquit, cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. a Idiomate Hebræo: rapuisti cor meum. Tertullianus hoc expendens: Salomon, inquit, morē mulierum in Oriente attendit, quæ honestati tuendæ prodibant opertâ facie, oculo vnico detecto. Sponsus ergo hunc morem tanquam honestatis argumentum commendans, ab vno hoc oculo in amorem se raptum fatetur. At verò alij hoc mysterium profundiùs eruentes, commendatam hîc aiunt admirabilem oculorum seu vnionem seu vnitatem, vterque enim pari semper passu graditur, nec iste ab illo vnquam diuersus abit, vnà idem semper aspiciunt, nec potest esse inter eos tanta dissensio, vt ille cælum, hic terram contueatur: eadem & capillorum est vnitas, cùm omnes in eum ordinem compositi sunt, vt vnus videri possit capillus. O-

a *Cant.c.4.v.9.*

culi

culi cordis, affectus & Intentio, capilli, cogitationes sunt. Hîc nil deformius quàm discors horũ oculorum varietas, si huc iste, aliò feratur ille; si cupiamus placere Deo, sed & Mundo non displicere; si hoc oculo cælum, isto lucrum aut luxuriam, aut aliud vetitum quid spectemus. Tunc amore Numinis cor vulneratur, cùm hominis vnus est oculus, isque in Deo fixus; vna Intentio, eáque ad Deum erecta.

Et hoc Deus in Abrahami sacrificio pulcherrimè declarauit, in quo & aues & animantes alias iussus est offerre, has quidem diuisas & concisas in frusta, illas minimè. *a* quo significatum est, quamuis partiri quis possit curas suas in vxorem, liberos, familiam, subditos, Intentionem tamen quam aues designabant nullo modo diuidendam esse. Attendat pater filijs, merces cogitet mercator, oues pastor, ciues consul, pecuniam numularius; in omnium horum animis innumeræ cogitationes se prodent capillis densiores, hi tamen capilli sint vniti, hæ cogitationes omnes vnum quid spectent, Deum, Dei honorem, Dei obsequium. Vnus hic crinis, oculus vnus ante omnia necessarius. Hac ratione cor supremi regis suauissimè vulneratur *in vno oculorum, & in vno crine colli.*

a *Gen. c. 15. v. 10.*

CAP.

## CAP. IV.

### NVLLAM HVMANARVM rerum actionem Deo placere sine RECTA INTENTIONE: vbi strictim de Vanâ gloriâ.

SVMMI sacerdotis Aaronis vestis, in quâ diuino cultui operabatur, tanti pretij & pulchritudinis erat, non solùm quà materiâ, sed & quà arte, vt omnium Regum ac Imperatorum vestes cum eâ nequaquam conferri possint. Beseleel, maximus artifex vestem illam confecit: sed maiorem se artificem habuit, Spiritum sanctum, qui dictauit, qui conficiendæ modum præscripsit, & ipsi magistro velut puero manum duxit. *a* De hac veste Siracides. *Sic pulchra*, inquit, *ante ipsum non fuerunt talia vsque ad originem. Gloria honoris & opus fortitudinis; desideria oculorum ornata.* *b* Quicquid in hoc genere venusti vel curiosissimus oculus desiderarit, id in vnâ hac veste spectare potuit: *Desideria oculorum.* Omnem vel auidissimi oculi cupidinem satiauit hæc vestis; nil pretiosius, nil & pulchrius in opere non maximo videre quisquam optarit. Hoc

a *Ex. c. 31. v. 2. & 3.* b *Ecclesiastici c. 45. v. 14.*

Hoc bonus Deus eo fine voluit, vt summus sacerdos ad templum progressus, omnium ad se oculos raperet: eâ etiam de caussâ ad huius vestimenti imum marginem trecenta sexaginta sex aurea tintinnabula iussit appendi, vt ipso sacerdos incessu ad hoc spectaculum vndequaque omnes conuocaret. Nec erat qui non oculos suos in hoc spectaculo libenter perderet. Intereà tamen huic ipsi summo sacerdoti, qui omnium in se oculos conuertit, in neminem oculos emittere licuit; ab omnibus aspiciendus neminem ipse debuit aspicere. Voluit enim Deus vt iuncti sacerdotis oculi in vnicum ineffabile DEI nomen irent, quod eâ de caussâ sacerdos aureæ laminæ insculptum fronte præferebat.

Nobilissimum hoc paradigma est hominis ex asse probi. Homo seriò bonus in se spectandum præbeat, quicquid castis oculis videre in voto est: *In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum.* a In hoc tali homine opulenti videant exemplum piæ Liberalitatis; afflicti & pauperes, Patientiæ; Iracundi & pugnaces, Mansuetudinis; impuri & intemperantes, Continentiæ; Ignaui & desides, industriæ: sit denique talis, *desiderium oculorum sanctorum*:

C hic

a *Ad Tit. c. 2. v. 7.*

Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona.

Enimuerò qui aliorum oculos, vitæ ſanctioris exemplo ad ſe trahunt, ipſi ſuos oculos nequaquam in ſui ſpectatores emittant, vt ipſis placeant, ſed vt ab ipſis diſcant: vnum atque vnicum Dei honorem ſpectent in omnibus, velut Aaron ſolum frontale ſuum oculis admittebat: Ita hi ſolum Deum obtutu aſſiduo contemplantes, laudem etiam oblatam reſpuant, & à ſe deriuent in Deum, quantúmque ſibi ipſis diſplicent, tantum ſoli Deo cupiant placere, per veram ſincerámque in omnibus Intentionem, de quâ proximo capite dictum, quàm ſit neceſſaria, nunc porrò demonſtrabitur, quàm nulla noſtrarum actionum ſine hac Deo poſſit placere.

§. I.

In epithalamio diuino, a regiæ Virginis oculos mirificè commendat regius è cælo ſponſus, ſed per ſimilitudines diſſimillimas, ita vt homo cæleſtium arcanorum rudis, non immeritò quærat: quæſo, an ſponſus hic temulentus eſt, quibus verbis ſponſam laudat? *Oculi tui*, inquit, *columbarum.* Et: *Oculi tui ſicut piſcinæ Heſebon.* Ecquid oculis columbinis cum piſcinâ? quid

a *In Canticis canticorum ſæpius.*

quid minus sibi simile quàm oculus & amplissimum stagnum? Mysterium texit diuinus spiritus eleganti inuolucro. Oculi columbinis oculis sunt similes, vt videant; piscinis Hesebon conferuntur, vt videantur. Hesebon, vrbs regia, Hieronymo teste, viginti milliaribus distabat à Iordane. Ad huius portam vnam duæ erant nobilissimæ piscinæ, crystalli æmulæ. Huc populus feriatis diebus cateruatim effundebatur animi caussâ, ad spectaculum crystallini maris. His ergo piscinis pænè quotidianum erat, *Videri.* Et hinc sanctus Spiritus oculos sibi placentes & piscinis confert, & columbarum oculis. Et principiò quidem comparat oculis columbinis. Columba omnium gentium sensu symbolum erat mutuæ fidelitatis coniugum, cùm alter alterum pari fide respicit. Et hoc cælestis sponsus in animâ castâ dilaudat, oculos eam habere columbinos: Oculi tui, ait, columbarum; oculi fideles & casti, quos in me solum deflectis, & quos ego solus expleo, neque enim agendo, alium quàm me respicis, *Et ad me conuersio tua.* a Et velut alteruter coniux oculos à coniuge diuertens, adulteræ mentis suspicionem mouet: sic Anima si oculum Intentionis in aliud



a *Cant. c. 7. v. 10.*

quid quàm in Deum conijciat, fidem fallere, & alijs à Deo placere se velle ostendit. nam quæ fidelis est, illud assiduè ingeminat: *Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram*: a oculi mei tam & amplæ simul & angustæ capacitatis sunt, vt præter te, mi Deus, capiant neminem, nec vllius oculis seruiant quàm tuis. Eam ob causam tam fideles columbarum oculi, etiam piscinis Hesebon conferuntur. vult enim Deus sibi caros ab omnibus videri, vult omnium oculos in illis defigi, vt superbus in ijs intuendis discat, quàm eximia sit virtus Humilitas, vt auarus cernat, quid possit Liberalitas, vt impurus videat quàm decora sit Castitas; vt iracundus norit quid præstet Mansuetudo & Placabilitas. Vult Deus amicos suos esse velut piscinas Hesebon, quas plurimi contemplentur, è quibus hauriant, à quibus virtutum exempla capiant. Et quamuis hæ piscinæ videantur, non tamen sentiant se videri, neque alios ita videant, vt ijs placere cupiant, prorsus vt Aaron qui omnium in se oculos recepit, ipse suos in neminem ausus emittere.

Ergo alijs placere non cupiat, qui cupit Deo; nec Intentionis oculum in rem creatam vllam defigat, qui creatoris in se amo-

a *Ps. 26. v. 8.* rem

rem concitare desiderat. Hîc rerum cardo vertitur, vt Deum omnium actionum suarum finem assiduè obseruet homo. Certè officium Christianum non ab initijs metiendum est; potest quis è vilissimo tugurio Romam ire in Summi Pontificis palatium, ex hoc pariter ad pauperrimam casam tendere, & ab his viæ terminis æstimandum est & illud, & istud iter. Sicut autem viator Romam iturus, cum animo suo assiduè voluit Romam; Romam diu noctúque secum agitat, Romam somniat, hæc eum cogitatio & cubitum euntem & surgentem non deserit, Roma enim viæ terminus est: sic in omnibus nostris actibus finem nobis nostrum præstituamus: quiuis ipse sibi dicat quotidie, quo tendo? quid quæro? propter quid me fatigo?

Hæc Intentio tam necessaria est volenti piè viuere, atque necessarium est spiritum ducere volenti naturaliter viuere, idque duplici de caussâ. Prima, arcendæ Vanæ gloriæ: Altera, augendis meritis.

§. II.

Vana gloria vitium simul & periculosissimum & subtilissimum, tam multiplici vaframento insidiosum, vt euitari possit difficillimè. Alia vitia insidiantur nobis in terrâ, hoc etiam in ipso pænè cælo pedicas

tendit, vndique virtutibus occupatum inuadit. Imò quò ſanctiùs quis viuit, hoc maiorem illud ſibi ſumit licentiam, tantoque irruit audacius, quantò plus contra ſe cernit præſidij; è virtutibus noſtris creſcit, & acquirit vires. Omne genus inſectorum, velut ranæ, ſcarabæi, mures, cimices, vermes, & id genus animalculorum è putri materiâ naſcuntur: at verò fœdiſſimus hic vermis, Vana gloria, ſemine prodit recenti & generoſo, è largâ eleemoſynâ, è rigido ieiunio, è feruidis precibus ortum ducit, & nulli loco, vt Hieronymus loquitur, nulli ſtatui, ætati; ordini, aut ſexui parcit, & victum in victorem inſurgit vehementiùs. Vana gloria, vehemens hectica eſt medullas exugens, & vix vnquam, ſi quem occupauit, deſerens, primum & vltimum vitium nobis ſuperandum, Auguſtini ſenſu.

Quàm ſuaue fuit Prophetæ Ionæ ſub vmbrosâ hederâ meridiari? vnicus vermiculus omnem amœnitatem illam turbauit. Virent ſubinde opera noſtra, velut arbor feracia diffundens brachia, ſed quamprimum vermiculus ſuperbiæ hanc arborem admordet, momento exareſcunt omnia. Vermiculus iſte ſic ſe nouit abdere, ſic furtim rodere, vt ij ipſi qui Vanâ gloriâ turgent, non tantùm id non notent, ſed neç

cre-

credant notanti, & monenti: Vermiculus iſte abigi ſe patitur, & cedit incantationi, ſed mox redit. Non ſatis eſt Vanam gloriam ſemel effugiſſe, centies redit, millies redit, & ſæpe impetu maiore. Ideò venenatus hic anguis quotidie, & ſæpius ſacris carminibus vrgendus eſt. Vera contra hanc peſtem incantatio eſt illud regij vatis: Non nobis, Domine, non nobis, ſed nominì tuo da gloriam. *a* Dum viuimus, monente Bernardo, *b* è corde & ore non abeat iſtud Hebræi regis ſacrum carmen.

At quis ſemper ad hoc cantandum tam alacer? is qui in omnib9 eſt ſinceræ rectæq; Intentionis: hæc excitat & impigrum facit, hæc docet bene agere, & ſibi aſſiduè præcinere: Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: tuo, Domine, non noſtro nomini, nec noſtris meritis, ſed tuis. Sanctus Ignatius Loiola, chariſſimum ſibi ſymbolum habuit: *Omnia ad maiorem Dei gloriam.*

a *Pſ. 113. V. 9.* b *Bern ſerm. 5. de Sanct.*

§. III.

Adeò neceſſaria eſt recta Intentio, vt ſine hac nemo effugiat Vanam gloriam, quam rectè Cyprianus vocat ſubtiliſſimum malum, quod reconditiora cordis arcana penetrat, & ſpiritualioribus mentibus in-

ſenſibiliter ſe infundit. *a* Eleganter Petrus Chryſologus: Vana gloria, inquit, ſecretum virus, virtutum fucus, tinea ſanctitatis. *b* Optimè Ioannes Chryſoſtomus: O nouæ, inquit, calamitatis genus, ô furioſam hanc turbationem, quæ tinea corrodere non poteſt, nec fur violare, ea inanis gloria omnino diſpergit. Hæc eſt tinea cæleſtis theſauri, hic eſt fur qui æterna regna furatur, qui immarceſſibiles à nobis diuitias aufert, qui tanquam contagioſus morbus omnia corrumpit. Ita quoniam proſpexit diabolus tam latronibus & vermibus, quàm alijs machinis inexpugnabile illud eſſe præſidium, per inanem gloriam hoc expugnat. *c*

En etiam cælum ab his vermibus tutum non eſt. Suadet Chriſtus: theſaurizate vobis theſauros in cælo. *d* & tamen ne ſic quidem penitus ſecura ſunt quæ illic reponuntur; Vana gloria furtiuo meatu ſurrepens, theſauros cælo iam repoſitos clanculum aſportat, niſi cuſtos apponatur recta Intentio, quæ nec latum vnguem abeat à commiſſis ſibi diuitijs. Quicquid vnquam boni fecimus, quicquid facturi ſumus, Intentio·

a *Cypr. l. de Tent. & ieiun. initio.* b *Chryſ. ſol. ſerm. 7.* c *Chryſ. in c. 22. Matth. hom. 72, propiùs finem.* d *Matth. c. 6. ℣. 20.*

tentione rectissimâ vndique communiamus, nisi nos delectet frustra laborem sumere.

Nullius sunt meriti difficillima etiam & excellentissima opera, nisi accedat Intentio bona: vanus est omnis labor, quem non recta Intentio commendat. Hanc Deus spectat in omnibus actionibus nostris, huic daturus est præmium. Haud maius, nec magis memorandum facinus est, quàm alterum alteri vitam impendere: sed etsi quis suo corpore centenas cruces vestiat, sexcentas rotas induat, mille secures purpuret, & moriatur millies, nisi id fiat pro Christo, Dei caussâ, sanctâ Intentione, mori poterit, sed martyr nunquam erit, ad cælestem gloriam id ei nihil proderit. Non pœna, sed caussa, sed Intentio facit martyres, vti Hieronymus testatur. *a*

Eadem est ratio, in alijs maximi momenti rebus; Intentio baptizat, Intentio consecrat &c. cum è mille panibus sacerdos in dominicum corpus, verbis Domini commutat, quem Intentione sibi destinat.

Omnis meriti nostri, quà nos, fundamentum est Intentio, ideò Christus orationis Dominicæ caput esse voluit: *Sancti-*



a *Hier. in. c. 5. ad Gal.*

*ficetur nomen tuum*, ne ſcilicet vnquam alio agendi principio moueremur, quàm Dei honore. Cùm ergo tantæ ſit nobilitatis Intentio, iure in diuinis paginis COR vocatur. Cor initium eſt vitæ; talis vita, quale cor. homo in pecudem migrat, ſi ei cor pecudis inſeratur; pecus in hominem tranſit, ſi ei cor humanum addatur.

Nabuchodonoſorem Regem voluit Deus fieri *beſtiam*, & inter illas velut vnam ex illis agere. ideò iuſſit: *Cor eius ab humano commutetur, & cor feræ detur ei. a* Sed voluit bonus Deus vt hæc beſtia denuo in hominem mutaret. factum eſt, &: *ſuper pedes ſuos quaſi homo ſtetit, & cor hominis datum eſt ei. b* Talis eſt Intentio, cor omnium eorum, quæ agimus.

a *Dan. c. 4. ℣. 13.* b *Dan. c. 7. ℣. 4.*

## §. IV.

Conſiderate hîc mihi obſecro eandem ſententiam in duabus curijs pronunciatam. In curiâ Hieroſolymitanâ, præſide Caiphâ ſummo Pontifice, pleno conſeſſu Senatorum dictum eſt: Expedit nobis vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. *a* Hoc ſummus Pontifex decreuit, ſubſcripſerunt ceteri. Idem prorſus in curiâ cæleſti à ſanctiſſimâ Trinitate

a *Ioan. c. 11. ℣. 50.* decre-

decretum eſt: Expedit vt vnus moriatur homo pro populo. Hæc autem eadem decretoria ſententia, in Hieroſolymitano quidẽ Concilio ſummæ fuit ſtultitiæ & iniuſtitiæ; in concilio cœleſti ſummæ ſapientiæ & iuſtitiæ: illic ferinum cor Caiphæ & Senatorũ eius odio & inuidiâ incitabatur, *in hunc vnum hominem*, hîc verò cor diuinum *in eundem hominem* ſummo amore ferebatur. Ita cor principium vitæ; & ſicut corde læſo, vicina eſt mors omnibus cordis functionibus: ita nullum hominis opus dici poteſt viuum, quod iſthoc corde caret, quod non fit propter Deum: intermortuus eſt labor omnis, quicunque hac viuâ Intentione deſtituitur.

Rem miram narrat Appianus Alexandrinus de duplici victimâ excorde. Iulius Cæſar eo die quo in curiâ occubuit, ſenatum ingreſſurus, de more fecit: apertâ victimâ cor defuit. Extiſpice neſcio quid vaticinante de Imperatoris obitu, irriſit Iulius, & aliam admoueri iuſſit, ſed & hæc corde caruit. a Mirum prorſus, bis mirum. Et quâ ratione viuat animal ſine corde, an tunc primùm abſumpto, an verò anteà deſiderato? ſi anteà, & quomodo vixit? ſi tunc, & quomodo conſum-



a *Quamuis id Cicero l. 2. de diuin. eludat.*

ptum est? Quicquid id est, victima sine corde, certus mortis nuncius; sic & opus sine Intentione rectâ, opus mortuum, inutile, nullum.

Ergo, omni custodiâ serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. *a* Ergo quotiescunque laborem nobis sumimus, aut precaturi, aut rem diuinam audituri, aut eleemosynam daturi, aut quiduis aliud acturi, hoc vnicè curemus & ante omnia, vt agentibus hoc tale cor non desit, vt per Intentionem rectam ad Dei honorem agamus omnia. Non est virtus, non est vllum rectè factum, cui deest pars optima, Intentio recta. Videte vosmetipsos ne perdatis quæ operati estis, sed vt mercedem plenam accipiatis. *b*

a *Prou. c. 4. v. 23.* b *Ioan. epist. 2. v. 8.*

## Cap. V.

## IN QVO POTISSIMVM consistat Recta Intentio: Vbi aliquid de actu & habitu Intentionis.

Novvm pacti genus & pænè inauditum, si quis cum altero sic pacifcatur: Amicitiam coibimus, sed in mutui fœderis stabilitatem ego te denasabo: tuus mihi

mihi nasus loco litterarum, & signi, & subscriptionis erit. Hoc tamen cruentum & Scythicum pactum tolerabilius foret, quàm fuit illud Ammonitarum regis Naas cum viris Iabes-Galaad, qui rogarunt haberi se fœderatos, & sic seruituros regi. Quibus Naas Ammonites: In hoc, inquit, feriam vobiscum fœdus, vt eruam omnium vestrûm oculos dextros. a Volebat sæuus rex miseros ad bellum prorsus inutiles reddere, sinister enim oculus tegebatur scuto, dextrum volebat erutum. Itáque hoc agebat, vt non tantùm nescirent vincere, sed & pugnare.

Rex inferorum Lucifer non aliâ lege amicitiam init cum homine, quàm vt sinat sibi erui oculum dextrum *bonæ Intentionis*, oculum illum simplicem, ad Deum dirigendum. Vbi fœdus hoc admittitur, triumphum canit Satan; hominem facillimè vincit, cúmque sibi facit mancipem, nam oculo illo caret, quo solo vtendum est contra hostem. De dextro hoc oculo, quem Christus simplicem vocat, hactenus actum, quid sit oculus iste simplex, quàm necessarius, & quàm sine hoc nihil Deo placeat. Nunc porrò explicabimus, quid huic oculo sit gratissimum, siue, in quo potissimùm recta Intentio consistat. C 7 §.I.

a *1. Reg. c. 11. v. 2.*

§. I.

Fuit vt Christus reprehenderet suos, in quo minimè videbantur commeruisse reprehensionem. Reuersi sunt, inquit Lucas, septuaginta duo, cum gaudio, dicentes: etiam dæmonia subijciuntur nobis. a Nimirum præclarè rem gesserant, & miracula quoque patrarant; num igitur eis tristandum ob hoc, aut flendum? subijcit tamen Christus illa narrantibus: *Veruntamen in hoc nolite gaudere*: facta, ô mei discipuli non improbo, sed hoc in factis sanè spectandum non est, huc vestra Intentio non eat, neque enim sat purus est iste fons gaudij, quamuis rarum ac magnum sit hoc donum, mirabilis & magnifica hæc potestas in cacodæmones, non tamen vestrum hoc opus est, sed mea gratia; nec ad vestram salutem spectat spiritus vobis subijci, sed ad aliorum. alia sunt & potiora dona de quibus solidè gaudere liceat. Hoc vnum vobis maximi faciendum, vos bono loco esse apud patrem meum: *Gaudete autem, quòd nomina vestra scripta sunt in cælis*; huc omnis actio vestra, huc vestrum gaudium collineet.

En vt cælestis medicus suorum oculos malignè humidos terserit, & fluxum Intentionis non commendandæ siccarit. In-

a *Luc. c. 10. v. 20.*

tentio

tentio mala ſemper caducum quid vanúmque ſpectat, eóque vitioſè contenta eſt. Intentio bona puráque, non niſi æternantia deſiderat, atque ſi ſit puriſſima, ſolum Deum.

Diximus capite ſecundo, cauere culpam eo tantùm animo, ne culpa in flammis ſit luenda, Intentionem eſſe non damnandam, ſed nequaquam puram, nec adeò magni pretij æſtimatori DEO. Et quemadmodum ciuis ille tam probæ notæ non eſt, qui ciuicam legem de ſympoſijs extra vrbem non inſtituendis religioſè quidem ſeruat, non tamen reuerentiâ legis, ſed nummorum amore; crumenæ parcit non famæ, nam altero tanto cariùs potaret in paganis tabernis: itaque potius in vrbe helluatur: Ita nec illa omnino puriſſima Intentio eſt, diuinæ legi parere ideò, vt vitam agere liceat æternam in gaudijs: Bona eſt quidem, & melior priore, ſed aliquem ſui amorẽ ſapit. Optima & puriſſima eſt Intẽtio, & verè *ſimplex oculus*, qui Deum ſolum reſpicit tam fixè, vt qui habet hunc oculum, ſinceriſſimè de ſeipſo pronunciet: ſeruiam Deo propter Deum. Hoc ſenſu vociferatur olim Hebræus rex, & : quid mihi eſt, inquit, in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea

Deus

Deus in æternum. *a* Propter te ſolum, mi domine, omnia libenter vitabo, quæ vitari iuſſeris; omnia hilariter & faciā & patiar, quæ mihi facienda venient, aut patienda.

Illud vnicum, *propter te Domine, propter te*, ô mi Domine, *propter te*, vſque & vſque ſexcenties, & vſque millies, imò aſſiduè ingeminandum. Nullus dies abeat, ſed nec hora quâ non & labori, & cuicunque demum moleſtiæ nos promptè ſubmittamus; iſthoc identidem per calentem affectum repetito: *propter te, Domine, propter te*, & ab hoc abſtinere, & ſuſtinere illud: hoc agere & iſtud perpeti paratus ſum, ſed *propter te Domine, propter te.* Nam *propter te mortificamur tota die. b.*

a *Pſ. 72. V. 26.* b *Pſ. 43. V. 22.*

## §. II.

Rectè Bernardus, Purus amor, inquit, non eſt mercenarius. *a* Mercedem operis ſecuturam non neſcit, ſed eo nunquam reſpicit, neque ideò bene loquitur vt bene paſcatur, nec ideò ſanctè agit vt copiosè id exſoluatur: Amor purus imitandum ſibi proponit Deum, qui vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt, & propter gloriam ſuam. *b* Æquum omnino eſt, vt homo pro-

pter

a *Bern. ſerm. 83.* b *Prou. c. 16. V. 4.*

pter hunc eundem dominum, & conditorem suum nihil facere aut ferre detrectet. Talis erat illa cælestis sponsa, quæ omnia poma, noua & vetera, dilecto se seruasse ait. Noui recentésque fructus sunt, ea quæ in nouâ lege à diuinâ gratiâ oriuntur, vt sunt Deum amare, in Deum credere, sperare, precari, inediam & vigilias, aliáue aspera propter Deum tolerare, & hoc est vitiorum ex Adamo traduces crucifigere, & hi sunt fructus horni. Poma vetera sunt illa naturæ opera, edere, bibere, loqui, dormire &c. quæ tamen vnà cum nouis offerenda, vt etiam hæc facturi nunquam non dicamns, *propter te*, *Domine*, edam & bibam, *propter te* dormiam, *propter te* omnia faciam, vt tibi vni placeam, etsi hominibus vniuersis displiceam.

Et quamuis difficile non sit illa primi generis opera propter Deum facere, difficile tamen est illa generis secundi, cùm vis animæ inferior, ac deprauatior natura, incredibili affectu ad se trahat quicquid nouit sibi esse commodum & suaue; huc tota festinat, & id vnum agit ne malè sibi sit: atque si sibi ipsa relinquatur, sibimet seruit fidelissimè. Iraque vi adigenda est, vt illa omnia Deo permittat fieri; vt quis ideò tantùm velit edere, bibere, loqui, dormire,

re, quod id placeat Deo. Et hoc est quod diuinus Paulus tam seriò commendans: siue ergo manducatis, inquit, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. *a* Tertullianus apud Christianos in more positum fuisse asserit, ad principium cuiusque operis cruce se signare. *b* quod tantundem erat ac dicere: hoc fiat ad gloriam Dei, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

a *1. Cor. c. 10. ṽ. 31.* b *Tert. l. de Coron. mil.*

## §. III.

Quærit Basilius, *a* quâ tandem ratione quis possit, edere, & bibere ad Dei gloriam? Huic suæ quæstioni respondet in hunc modum: Mensam accedat animo non nimium soluto, & in solum cibum hiante, qui tantùm imperet: affer, affer, cibus est meus, meam quadram lambo, è meo penore viuo, ideò curabo vt mihi bene sit, & sentiam me viuere. non sic loquendum, neque sic edendum, sed istud animo voluendum: Inspectorem habeo Deum, ergo cibum ita sumam, vt nullus inde offendatur, Dei gloria non minuatur: nolo ventris mei esse mancipium, vt solam hîc voluptatem secter, neque enim viuo

a *Bas. in reg. breuior. reg. 196.*

viuo vt edam, sed edo vt viuam, & par sim fer ndis laboribus. Verbo, qui refici vult sine culpâ, nunquam edat & bibat, quin hoc ipsum in Dei laudem faciat. *Propter te, Domine, propter te* comedam & bibam; te meum finem in omnibus quæram.

Sed num hoc nobis cogitandum eo ipso tempore quo mensam accedimus? Notandum, hic aliam esse Intentionem, quæ dicitur ACTVALIS, aliam quæ VIRTVALIS. Actualis est, cùm quis Deo offert quod facit dum facit, aut dum facere incipit. Hac certè Intentione omnis nobis dies est ordiendus, antequam quidquam agamus, offerendo diuinæ gloriæ, quicquid acturi sumus. Sed expedit non confusam operum turbam & conglobatim, sed explicatè & præmeditatè futuræ diei actiones sic Deo sistere: Mi Deus, quicquid ego hoc die dixero, fecero; quicquid etiam cogitauero, id omne tibi offero. Ego has & has preces, illum & illum laborē, ista atque ista negotia mea tibi consecro, nec aliud cupio, quàm vt quicquid hodie horis omnibus acturus sum, id omne cedat in tuum honorem, mi Deus. Hæc Intentio dum manè suscipitur *actualis* est, tunc enim voluntas est in opere. Hac ita susceptâ abit quis in templum, in forum, in curiam,

riam, in sphæristerium, nec ampliùs cogitat, pro Dei honore illuc aut illuc se iturum: atque tunc Intentio quæ manè erat *actualis*, incipit esse *virtualis*, si tamen vis eius aliqua remotis illis actionibus hæreat impressa, sicut lapis manu excussus, sursum per aërem volitans, non suâ mole, sed manûs impulsu regitur ac mouetur.

## §. IV.

Hîc notandus perpetuus mos Sanctorum, qui minimè contenti matutinâ illâ Intentione, omnia opera velut in cumulum congerere, & sic Deo in plenum tradere, sed insuper quotiescunque noui operis aliquid sumunt, toties Intentionem illam restaurant, illud assiduè secum ingeminantes: Domine, hoc propter te faciam; propter te, Domine, orabo; propter te laborabo; hoc propter te cogitabo; nunc propter te tacebo, nunc & propter te loquar: Quemadmodum homo potulentus quoties ferè bibit, toties combibonum vni propinat, & plerumque poculum exsiccat, ita homo probus ad cuiuscunque operis initium, illam actionem suam quasi Deo propinans ait: Domine, omnis hic meus labor tuus est, hæc lectio, Domine, hæc scriptio, hæc mea meditatio tua

tua eſt; tibi Domine, & propter te hæc omnia facio. Hæc proborum hominum perpetua eſt conſuetudo, & ſunt Theologi qui vnicam illam matutinam Intentionem negent ſufficere, ad omnes diei actiones Deo conſecrandas. Nam Intentio *virtualis* actionem ſaltem impellat & promoueat neceſſe eſt: at quis impulſus eſt à matutinâ Intentione, cùm quis meridie ad menſam ſine vllâ Dei aut diuini honoris memoriâ, à tempore, à fame, à conſuetudine monitus venit? Non eſt in illo matutino propoſito vis alia, quàm vt ex eo bona cenſeantur, quæ illius velut iuſſu fiunt, fiunt autem illa ſola quæ hinc non interruptâ vi oriuntur: eam autem interrumpit obliuio, cogitatio, vel actio naturalis diuerſa.

Hinc liquet non ſufficere homini iuſto ad promerendam ſingulis actionibus gratiam & gloriam, principio diei totum ſe Deo offerre, cum propoſito omnia ad ipſius gloriam faciendi: ſed neceſſe eſt vt hoc propoſitum efficax ſit, & verè cauſſa operum quæ poſtea fiunt, ad quod generalis Intentio non ſatis eſt, ſed requiritur vt peculiariter conſtituatur, exempli cauſsâ, ſumma pecuniæ danda pauperibus, quæ deinceps vi illius propoſiti erogetur. hæc

Theo-

Theologorum mens est. *a* Hinc etiam luculentum, cur Christus bonis actionibus mercedem gloriæ promiserit, non tamen sine hac appendice, si fiant propter nomen suum. Est quidem propositum initio hebdomadis aut diei conceptum, ob Dei amorem omnia ad eius gloriam agendi, actus Charitatis ac Religionis, tanto præstantior maiorisque meriti, quantò amplius & extensius obiectum habet, non tamen omnibus illius diei aut hebdomadis actionibus suam nobilitatem induit. Nam vt opera sequentia ex tali actu promereantur diuinam gratiam & cælestem gloriam, necesse est vt sint effectus illius. E bonâ Intentione seu actuali seu virtuali fiunt, quæ vi illius prodeunt, velut arbor surgit è semine: Vt si quis peregrinationem instituat ad locum Deo sacrum, omnes actiones in viâ exercendæ, aut perferendi labores, præclari erunt meriti, si exerceantur illæ, isti perferantur ex vi ac necessitate propositi illius nunquam reuocati. Et vt summatim dicamus: Opus hominis iusti, æternam gloriam tunc promeretur, si ab actu Charitatis seu Rectâ Intentione imperetur, atque in Deum vt finem vltimum referatur, siue per

a *S. Thom. l. 2. q. 114. art. 4. S. Bonauent. dist. 41. art. 1. q. 3. & aliorum.*

per præſentem actum bonæ Intentionis (quod eſt actu referri) ſiue per præteritum, a quo tanquam cauſsâ mouente opus procedat, quod eſt referri virtute.

Ergo, ſi proborum exempla æmulari, ſi ex virtute agere, ſi omnes actiones noſtras Deo conſecrare cupimus, huius operæ non laborioſæ nos minimè tædeat, quin propoſito matutino ſæpius per diem inſtaurato, & Intentione actuali (quæ certiori pede graditur quam virtualis) omnia dirigamus ad Deum. Quoties mechanici opifices opus ſuum ad certam normam, amuſſim, regulam examinant? quoties de die faber lignarius, aut cæmentarius regulâ longitudines, norma angulos, altitudines libellâ explorant? quoties ſtatuarius, latomus, marmorarius canonem applicant? quoties Architecti, pictores, Mathematici ad chorobatam aut lineam vndequaque omnia menſurant? Ita Chriſtiani ſingulos actus ſuos ad diuini beneplaciti perpendiculum exigant, ne fallantur aut errent néue obliqua Intentio ſubrepat, & optima quæque deprauet.

§. V.

Gratiſſimum eſt Deo, actionibus omnibus & ſingulis, diuini honoris lineam dictâ ratione applicare. Refert Ludouicus Bloſius,

Blosius, Gertrudem sanctam virginem à Christo monitam, sua sibi opera omnia minutatim consecraret, nec tantùm lectionem omnem, aut scriptionem, sed voces quas lectura, characteres quos scriptura; neque tantùm cibum aut potum quem sumptura, sed bolos quos comestura, verba omnia quæ locutura, gressus omnes quos positura, anhelitus omnes, quos & vigilans & dormiens ductura, singulari affectu offerret.a Quid hoc aliud est, quàm exigere, vt centum floreni, qui vt æs alienum debentur, per singulos asses aut obulos numerentur. Sed cur id Deus à nobis exigit? Nostrum non est quærere, cur hoc aut illud velit Deus (quis enim dicere potest, cur ita facis?b) Sed tamen ratio in promptu est: Vult Deus homines sui seruitij exquisitè sedulos, vigilantes, industrios, & in omne suum obsequium esse attentos, qui non obiter, perfunctoriè, & oscitanter faciant quod debent, qui nunquam in officio claudicent, nullámque rem dissolutè conficiant, sed qui studiosissimè omnia diligentissiméque curent, qui noctes & dies nihil aliud agāt, quàm vt Domino suo placeant, qui omnibus neruis ac facul-

a *Blos. instit. spir. c. 9. mihi pag. 391.*
b *Iob. c. 9. V. 12.*

facultatibus contendant, vt ei se probent cui placere cupiunt.

Hæc hominis contenta industria, Deo accepta est, etiam in minimis. Palladius Helenopoleos episcopus, de seipso iuuene: Quodam die, inquit, conueni Macarium Alexandrinum valdè anxius, dixique: Ecquid faciam, pater, affligunt me cogitationes meæ, illud assiduè ingerentes: nihil facis, recede hinc, frustra sunt tua omnia. Ad hæc Macarius respondit: Dic tu tuis cogitationibus, propter Christum custodio parietes. *a* Quid obsecro faciliùs quàm parietes custodire, qui non tantùm non aufugiunt, sed nec asportari queunt, & tamen hæc ipsa parietum custodela magni æstimanda, ob simplicem illum oculum in Christum conuersum.

Duo sunt in omni peccato *Auersio* & *Conuersio*. Qui agit contra rationem, contra scientiam, Dei legem, auertit se à Deo, vt degener filius reluctante patre & altùm reclamante: mane fili, mane hîc, mane. Ille nihilominus domo excurrens in tabernam à parente vetitam se penetrat. Dupliciter delinquit refractarius hic iuuenis; à patre abit, & subit ganeam prohibitam. Eadem prorsus ratio est omnium grauiùs

D pec-

a *Pallad. c. 20.*

peccantium. Cui sua libido, aut dignitas, aut crumena potior est quàm Dei lex, hice facili diuina iussa cōtemnit, rei amatæ aditu arceri non vult, ideò auersus à Deo abit, & excurrit ad illicita, hic quidem ad pecuniam, iste ad mulierculam, ille ad alias vetitas voluptates.

Sed vtrum in contemptoris filij delicto grauius est? num excursus & fuga è paternâ domo, an ingressus tabernæ? grauior certè videtur fuga hæc à patre, velut caussa culpæ sequentis: Ita prorsus in omni peccato, Auersio à Deo grauissimum malum, & malorum omnium inde prouenientium origo.

Eodem planè modo in quauis virtute duo spectanda sunt. exemplo sit pia liberalitas in pauperes, in quâ cernitur, & benefica manus in egenum, & conuersa mens ad Christum, cui placere vult, & cuius legi satisfacere cupit is qui sic in egenos liberalis est. Atqui hæc ad Christum conuersio præ illo altero maioris est meriti, & plurimum gratiæ conciliat omni actioni.

*Tantum ergo facis, quantum intendis.*

* *
*

CAP.

## CAP. VI.

## VTRVM BONA, SEV, RECTA INTENTIO possit opus malum, facere bonum?

DEVS Abrahamo sacrificium imperans: *Sume*, inquit, *mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.* a Columbam solam non vult Deus, nisi iungatur ei turtur, ea scilicet auis quæ spectet ad cognationem: non vulturem, non vpupam, non accipitrem in hanc societatem admittit, sed turturem. Nimirum exigit Deus, vt omnibus quæ ipsi offerimus, columbam addamus, sinceram Intentionem: at si quis huic columbæ iungat fætentem vpupam, sacrum faciet ingratissimum. Sit turtur cum columbâ; sit opus vt minimè non malum cum Intentione bonâ: alioqui columba & vpupa in coniugium conueniunt inæquale. Bona Intentio, & opus malum, exosum Deo sacrificium.

Hinc liquet quàm Deo non gratum munus veniat ab eo, qui aufert donandi gratiâ; qui pauperes vestit, sed pannum ac



a *Gen. c. 15. v. 9.*

corium furatur pro his vestibus; exuuijs diuo Petro detractis, diuo Paulo induuias præstat. Hoc aliud non est quàm columbam & vpupam in idem sacrificium cogere, opus malum bonâ Intentione vestire velle.

Sed non immeritò quæras: Cur bona Intentio non possit malum opus reddere bonum? cùm tamen mala Intentio possit opus bonum reddere malum? Vnde tantum, quæso, roboris intentioni malæ, vt opus etiam optimum corrumpat, cùm Intentio bona tantarum virium non sit, vt operi malo mederi possit? opus bonum intentione malâ contaminatur, & quid quod opus malum Intentione bonâ non emendatur? si nullius est pretij ieiunium ex auaritiâ, cur non alicuius sit meriti plagium ex misericordiâ? clarissimè Christus: si oculus tuus, inquit, fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Videtur ergo ex æquo iure bonam Intentionem præstare posse in opere malo, quod mala potest intentio, in opere bono. Respondemus,

## §. I.

E diui Bernardi sensu: Duo mala robu-
stiora

ſtiora ſunt vno bono. Vbi non bona eſt Intentio, etſi bonum ſit opus, ibi duo ſunt mala, mala ſcilicet intentio, & fallax error. Exempli gratia: triduum ferè à potu tempero, & quàm parciſſimè bibo, venturus eſt enim ad me potator inſignis, vt huic reſpondere poſſim viribus non imparibus, jam minus bibo, vt poſteà poſſim bibere largiùs. Hìc duplex malum. Primum: Intentio mala, ſitio in gratiam ebrietatis. Alterum: error fidei qui perſuadet vt credam hanc potûs temperantiam Deo non diſplicituram. Atque hic opus bonum eſt duplici malo coniunctum, intentioni & errori, quod Bernardus eleganter: Vt oculus, inquit, ſit verè ſimplex, requiritur Charitas in Intentione, & Veritas in electione. a

At verò vbi opus malum eſt, cum bonâ Intentione, bonum vnicum eſt Intentio; cetera mala ſunt omnia. Hinc fermentum iſtud etſi bonum, tam potens non eſt, vt maſſam malam penetret aut tranſmutet in meliorem. Notum illud: In aſymbolis, vti ſunt ignis & aqua, non facilis eſt tranſmutatio: bene opinari & malè facere, maximè ſunt aſymbola. Ad actionem bonam non ſatis eſt, putare illam bonam eſſe; neceſſe



a *Bern. l. de præcept & diſpenſ.*

cesse est etiam, absit & error, & dolus: Ad malam actionem satis est si pars eius vnica sit mala. Vulgatissimum est illud diui Dionysij: bonum constat ex integrâ caussâ, malum verò è quouis defectu. Quod confirmans Seneca: Adijce nunc, inquit, quod nihil honestè fit, nisi cui totus animus incubuit atque affuit, cui nullâ parte sui repugnauit. a Ad bene ambulandum, inquit Hieronymus, mediâ tritâque viâ eundum est: bonum agere malâ intentione, est nimium ad dextram flectere; malè agere bonâ Intentione est nimium ad læuam declinare. Vtrum fiat non multum curat diabolus, modò fiat alterutrum, modò viator abducatur à medio, cùm sit vbique virtutis modus; æquè peccat quod excedit, quàm quod deficit. Paulus monet: Et non (sicut blasphemamur, & sicut aiunt quidam nos dicere) faciamus mala, vt veniant bona, quorum damnatio iusta est. b

a *Sen. ep. 82. propius finem.*
b *ad Rom. c. 3 v. 8.*

§. II.

Gregorius Nazianzenus confirmans dicta: quis dubitet, inquit, maioris esse artis valetudinem ægro restituere, quàm adimere sano; difficiliùs amarissimum liquorem dulcescere, quàm dulcissimum vinum

ama-

amarefcere, ad hoc enim paucis guttulis opus, ad illud grande dolium vix fuffecerit. Dialecticis lex eft: Conclufio fequitur debiliorem partem. vbi Intentio bona, & opus malum eft, conclufio tota mala eft.

Ita fucus eft, & mera fraus, actionem ex fe malam bono fine honeftare velle, Vitium bonâ Intentione fic cupere veftire, vt id DEVS velut virtutem probet. Optime Gilbertus: Quid cùm opus bonum prætenditur, inquit, & non ipfum bonum, fed aliud totum intenditur. Oculúfne ifte tenebrofus dicetur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem magis tenebrofus ex toto videtur. Nam etfi lux deputetur in opere, nulla tamen agnofcitur in Intentione. Quomodo autem Intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo fimplex, quæ fub boni velamine fe ipfam occultat? a

Qui ftatum priorum annorum, ab 1618. ad 1625. annum in memoriam reuocat, perpenditque horribiles Romani Imperij turbas, & grauiffimam tot prouinciarum rebellionem, in eam fortè fententiam benignè defcender, vt perfuaderi fe patiatur, multos rebellium honeftiffimo fine delu-



a *Gilbert. ferm. 22. in Cantica. D. Bernardo in hoc labore fuccenturiatus.*

ſos fuiſſe, quantus tunc clamor ad arma vocantium, ſeque mutuis adhortationibus animantium! ſed quo fine, quâ Intentione? Quantos audiſſes dicere: *Vt Verbum Dei creſcat, Vt Euangelium propagetur.* multi, non dubitem, ſanctiſſimis ſeſe vocibus fefellerunt, quibus hoc vnum in ore: *Deo pugnamus, & Euangelio.* Sed, ô boni, ſi quidem Deo pugnatis & Euangelio, cur in legitimum magiſtratum inſurgitis? cur indictâ cauſsâ, in hos & illos tam ſæuè animaduertitis? Hoc contra Deum, contra Dei verbum eſt, hoc vetat Euangelium. Verbum Dei non gaudet ſeditionibus, non tumultibus, non rebellionibus. Neque mali quid patrandum, vt inde aliquid boni eueniat. Ergo ſpecioſiſſimos titulos omittite, bonâ, vt putatis, Intentione opus peſſimum nunquam ſatis velabitis. Malè iunguntur finis bonus, & medium malum; Vpupa & Columba ingratum Deo ſacrificium; malâ vi auferre vni quod des alteri, vetitum eſt. Operi malo bona Intentio veram honeſtatem nunquam induet.

## §. III.

Pari modo, an non & illi qui Apoſtolos iugulabant, Intentione optimâ factum purgabant? Chriſtus clariſſimo vaticinio præmo-

præmonens: Venit hora, inquit, vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. a Nimirum ideò necabantur Apostoli, ne religio nouaretur, néue peregrina sacra introducerentur in prouincias. ita grauissimum crimen honestissimo nomine prætexebant, vix enim ullum iniustitiæ genus est, quod honestatis mantelo velari non possit. Clarissimè hoc videre est in Saule rege Hebræo. Iurasset quis à Samuele propheta magis impetu quàm ratione regem obiurgatum esse, Saulem prouidè & bono animo egisse. res ita habuit. Præceptum est Sauli regi: *Vade & interfice peccatores Amalec, & demolire vniuersa eius.* b Volebat Deus homines & pecudes mixtim ad internecionem deleri. At, *pepercit Saul & populus, Agag, & optimis gregibus ouium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & vniuersis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea, quicquid verò vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt.* c Adest ergo Samuel, &: *quæ,* inquit, *est hæc vox gregum quæ resonat in auribus meis, & armentorum quam ego audio?* Cui Saul: *De Amalec adduxerunt ea,* inquit, *pepercit enim populus melioribus ouibus & armentis, vt immolarentur Domino Deo tuo, reliqua*



a *Ioan.c.16.v.2.* b *1.Reg.c.15.v.3.* c *Ib.v.9.*

*vero occidimus.* Quid hîc obsecro mali? an non hæc optima Intentio, *vt immolarentur ea Domino Deo tuo?* An non hoc prudenter est agere, melioribus parcere in vsum sacrificij, ceterorum vilissima quæque destruere?

At verò Samuel aliâ lance hoc factum trutinans: *Quare*, inquit, *non audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini? Imò audiui vocem Domini*, ait Saul, *& ambulaui in viâ per quam misit me Dominus.* Cui Samuel: *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius vt obediatur voci Domini?* Timuisti populum? at Deum magis debuisses. Obtulisti ea Dòmino? at *melior est obedientia quàm victimæ.* Putasti Dei iussa mitiùs interpretanda? At *quasi peccatum ariolandi est repugnare.* Arbitratus es Deum id non tam rigidè imperare? At *quasi scelus idololatriæ est nolle acquiescere.* Summa summarum hæc est, stultè egisti, mi Saul: Inobedientia Intentione boni defendi nequit: corium sublegere, & calceos egenis diuidere, eleemosyna patibulo digna est.

Eiusdem generis est & hoc. Iubet herus accersiri ad se seruum, qui tunc crapulâ plenus, nec pedibus valet consistere. huic excu-

excuſando ſeruorum alter: here, inquit, malè habet. Hic honeſtè, vt putat, mentitur. Num hoc licitum? nequaquam. mendacium veritatis hoſtis eſt, vitium eſt, etſi palliolum bonæ Intentionis ei inijcias. Verum quidem eſt, quod Bernardus monet, Intentio bona dictum factúmque non adeò bonum excuſat, ſi non à toto, ſaltem à tanto, vt minor culpa ſit in eo, qui bonum diligit, & malum neſcius agit. *a* Ita minus peccat, qui alterius honori ſeruando aliquid fingit, ſed tamen peccat. Omne mendacium eſt peccatum, nec bonâ Intentione penitus depurgari poteſt.

a *Bern. l. de præcept.*

## §. IV.

Quantis anguſtijs premebatur caſtiſſima Suſanna, à ſubſeſſoribus vetulis deprehenſa in horto ſola? famæ vitæque amiſſio verſabatur ob oculos, neque tamen vt famam & vitam non perderet, committere potuit adulterium, *a* & rectam ad Deum Intentionem amittere.

Eodem modo quærit quis relaxationem animi, rem quærit hic non illicitam; bona Intentio. ſed ſi duos in mutuum iurgium & pugnam cõmittat, factum malum

 bonâ

a *Dan. c. 13.*

bonâ Intentione non defendet. Idem facit, qui feras alit vt licitam venationem instituat, sed hoc cum damno vicini, & plurium aliorum, quorum segetes conculcat, & agros vastat: bona hîc quidem Intentio, sed actio mala nunquam excusabilis, perinde vt furtiuum corium, & ex eo calcei pro stipe dati.

Disertè hæc omnia confirmans Augustinus: Interest plurimum, inquit, quâ caussâ, quo fine, quâ intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse peccata, nullo bonæ caussæ obtentu, nullo quasi bono fine, nullâ velut bonâ Intentione facienda sunt. Et vt opera ex se mala, ab alijs neque bonis ex se, neque malis distinguat, subdit. Ea quippe opera hominum, sicut caussas habuerint bonas seu malas, nunc sunt bona nunc mala, quæ non sunt per seipsa peccata. Cùm verò iam opera ipsa peccata sunt, sicut furta, stupra, blasphemiæ, vel cetera talia, quis est qui dicat caussis bonis esse facienda, vt vel peccata non sint, vel quod est absurdius, iusta peccata sint. Quis est qui dicat, vt habeamus quod demus pauperibus, faciamus furta diuitibus, aut testimonia falsa vendamus, maximè si non inde innocentes læduntur, sed nocentes potiùs damnaturis iudicibus eruuntur?

duo

duo enim bona fiunt huius venditione mendacij, vt & pecunia sumatur vnde inops alatur, & iudex fallatur, ne homo puniatur. Testamenta etiamsi possumus, cur non vera supprimimus & falsa supponimus: vt hæreditates vel legata non habeant indigni, qui nihil ex eis operantur boni, sed hi potiùs à quibus esurientes pascuntur, nudi vestiuntur, peregrini suscipiuntur, captiui redimuntur, ecclesiæ construuntur? Cur non fiant illa mala propter hæc bona, si propter hæc bona nec illa sunt mala? Quis ista dicat, nisi qui res humanas, omnésque conatur mores legésque subuertere? *a*

Ergo Augustini sensu, nihil mali faciendum est, etsi multiplex inde speretur securum bonum. Sed ipse Augustinus sibi obijciens: Dicet aliquis, inquit, ergo æquandus est fur quilibet, ei furi qui misericordiæ voluntate furatur. Quis hoc dixerit? sed horum duorum non ideò est quisquam bonus, quia peior est vnus. peior est enim qui concupiscendo, quàm qui miserando furatur: sed si furtum omne peccatum est, ab omni furto abstinendum est. *b* Eodem prorsus modo cum Augustino dicere licebit:



a *Aug. tom. 4. l. contra mendac. c. 7. ante med.* b *Ibid. c. 8.*

bit: ſi mendacium omne delictum eſt, ab omni mendacio refugiendum eſt, ſeu mendacium honoris, ſeu officij, ſeu commiſerationis ſit. Nam, eodem Auguſtino teſte, ſi hanc peccatis aperimus viam, vt committamus minora, ne alij maiora committant, lato limite, imò nullo, ſed conuulſis & remotis omnibus terminis, infinito ſpatio cuncta intrabunt atque regnabunt vitia. Hoc ſapere, quid eſt aliud niſi deſipere, vel potiùs inſanire?

§. V.

Quàm ergo parentes ſibi ſuiſque liberis malè conſulunt, dum in omne genus lucri inhiant, ne prolem minus opulentam relinquant. Bonus finis, liberorum facultates augere, ſed actio mala, pauperum reculas diripere, publica valetudinaria ſpoliare, varium vſuræ genus exercere, omne lucrum venari.

Anno nongenteſimo quadrageſimo nono, Taxis Rex Vngarorum ingenti exercitu Italiam inuaſit. Berengarius rex Italam terram liberare, & hoſtem repellere cogitabat. bonus finis, optima Intentio, modò bonum etiam modum huic rei adhibuiſſet. Rationem certè inijt non bonam: templa & egenorum domos adeò exhau-

ſit,

sit, vt immensum thesaurum vndequaque corraserit, è quo Vngaris, decem modios nummorum facilè potuit admetiri. Quicquid remanebat, sibi retinebat, factus vel ab hoste ditior. *a*

Sic etiam, cùm quis sanari cupit, & à morbo reualescere, finis optimus: sed mittit ad fatiloquos & vaticinatores, ad diuinos & hariolos, ad coniectores & magos, hoc iam pessimè agit, nec peccatum purgabit honesto fine. Sic ambit quis officium, munus, dignitatem; cupit emergere, finis in se non malus: *si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*: *b* at si hoc satagat ne pauperior, etsi aptior præueniat, si monetam & munera spargat, si post plurima data, plura promittat, & ita per argenteos gradus in sublime ascendat, aut si etiam alium loco moueat, vt ipse in eum succedat, actus sunt pessimi, tametsi illud quod cupit malum non sit.

Sic alius quis caussæ iudiciariæ finem appetit, rem certè bonam appetit, sed quia his atque illis manus argento oblinit, & donis in suam partem trahit, ideò bonum finem pessimâ liberalitate corrumpit & destruit. Non sunt facienda mala, vt eueniant

a *Luitprand. Ticin. l. 5. hist. c. 15.*
b *1. Tim. c. 3. V. 1.*

niant bona: in conclaue ingredi, licitum mihi, sed non per fenestras.

Sic omnes actiones quæ Christianâ prudentiâ carent, veræ virtutis honestatem nunquam induent, etsi optimâ Intentione fiant. Sine prudentiâ nullus actus bonus: Estote prudentes sicut serpentes. a Nec excusat dicere: putaui sic agendum, non putaui secuturum hoc damnum, putaui hunc hominem castigandum. Erat omnino, vt dicis, castigandus, sed non infamandus, non tam insolenter tractandus. Multi, *æmulationem Dei habent, sed non secundùm scientiam.* b Iudæi eo ardore ferebantur in legem Mosaicam, vt vbicunque possent, honorem Christi extinctum vellent: en sub magno Zelo legis, odium latebat legislatoris. Hæresiarchæ, & horum asseclæ habuerint Zelum Ecclesiæ in pristinum nitorem reformandæ: bonus erat hic finis, bona Intentio. At verò in omnis ordinis & statûs homines maledicta congerere, magistratum contumelijs lacerare, minuere maiestatem, odio insaturabili in Pontificem pugnare, plebem in proceres armare, concitare bella, alia ex alijs mala proseminare, non erat hoc aliud facere quàm quod fecit Thracius rusticus, qui cùm

a *Matth. c. 10. ℣. 16.* b *ad Rom. c. 10. ℣. 2.*

cùm vicinum putantem vites oleásque vidiſſet, ipſe à ſtirpe omnes incidit: Ita illi; neque excuſari poterunt hæc talia, vel millies ingerendo: putaui omnia meliùs ceſſura, non putaui tantum damni ſecuturum.

Frigidiſſimum hoc, *Non putaui*, Virtutis patrocinium ſuſcipere non poteſt. Turpiſſimam aiebat Fabius Imperatori excuſationem eſſe, *non putaui*: ego turpiſſimam cenſeo homini Chriſtiano, cuius eſt talem imprudentiam omnem cauere.

Quòd ſi bona Intentio malam actionem nequeat in ſolidum corrigere, quid erit Intentioni malæ malum opus addere? ſi bonis malè vti malum eſt, malis male vti peſſimum erit. Laudatur cæleſtis ſponſa à genarum pulchritudine: Pulchræ ſunt genæ tuæ. *a* Nemo pulcher, Bernardi æſtimatione, cui altera gena nimium tumet, aut ceræ ſimilis eſt, vtraque neceſſe eſt amabili colore vireat: Stude, inquit, ambas ſpecioſas habere has genas tuæ Intentionis. *b* Nam ſatis non eſt Intentionem eſſe bonam, ſed & actio inſuper bona requiritur, aut quæ ſaltem mala non ſit. Huc nobis collineandum, vt omnia fiant à nobis Intentione quàm ſinceriſſimâ. nec

decipi

a *Cant. c. 1. ℣. 10.* b *Bern. ſerm. 40. in Cant. poſt med.*

decipi amemus tam ſpecioſis nominibus: *Tamen bonæ Intentionis ſum; eius rei rationes mihi ſunt & cauſſæ; iſtud aut illud, hoc illóue inductu facio.* Quæſo non fallamus nos ipſos; actionibus noſtris honeſtatem verbis non conciliabimus. parùm bonus eſt, qui ore tantùm eſt bonus. Et verendum certè, ne ſæpenumero præter blandam nobiſque illudentem aſſentationem, nihil virtutis ſit. Nimis quàm frequenter iudicium affectus interpellat. Et quoties vel conſuetudine, vel impetu non bono, in hoc aut illud ferimur, nihilominus vanè iactamus iſtud: *Ad Dei gloriam.* Scrutare, quæſo, teipſum, mi Chriſtiane, verène Dei gloria ad hoc te impulit? an non aliunde id voluiſti? an non conſuetudo aut tuus te affectus huc duxerunt? Et qui fit te ad menſam, ad ambulationes, ad animi relaxationes ſic properare, imò & currere; ad ea verò quæ tui muneris, quæ virtutis ſunt, vix ire, imò & ſerpere: ſiccine omnia pari paſſu ad Dei gloriam aggrederis? Crede mihi, hæ tales loquendi formulæ ſæpe meri ſunt prætextus, quibus malè facta Deo nunquam purgabimus.

Repeto quod dixi: DEVS columbæ vult iungi turturem, non vpupam.

CAP.

CAP. VII.

## QVINAM GRADVS SINT Puræ RECTÆQVE INTENTIONIS.

EXPERIENTIA docet aquam ex alto desfluentem, quamuis multis ambagibus cursum suum exerceat, tandem tamen ad primæ originis altitudinem ascendere, & cum ortu suo æquari. Idem penè obseruare est in humanis actionibus, quæ omnes ab Intentione dimanant, hæc illarum scaturigo & fons est, nam cum ratione nemo agit qui sine Intentione. quò iam altior est Intentio, hoc & actio. Enimuerò actiones nostræ quandoque in imam voraginem se demittunt, decurrúntque in profundā vallem, & velut seipsas amittunt.

Quot hodiéque sunt homines religiosi, qui delicatè nutriti, vestibus non nisi pretiosis, mensæ non nisi lautæ, actionibus solùm honorificis assueti, scopas anteà tractare, pauimentum verrere, ollulam vel vnicam tergere, grandissimum duxissent piaculum. At cùm religiosam vitam amplexi sunt, illa omnia & longè abiectiora promptissimè facere, honori ducunt & voluptati. Ita sanctus Ioannes Damascenus,

regius

regius antè præfectus aulæ, pòst pannosus monachus, etiam latrinas purgare deprehensus est à magno viro. En, in quam profundam altitudinem hæc aqua sese præcipitarit? Verùm, sicut torrens ex edito delapsus, ad suum fontem recurrit, sic & actiones istæ licet vilissimæ, quia originem habent altissimam, quia propter Deum suscipiuntur (ex hac enim Intentione promanant) ideò suam originem repetunt, redeúntque ad primum fontem; à Deo à quo sumpserunt exordium, etiam finem capiunt & præmium. Tanti refert actionibus etiam abiectissimis ad maximam nobilitatem extollendis, altissimam habere Intentionem, ipsum Deum. Atque de hac locuti sumus hactenus; superest certos In eâ gradus, & quidem tres ostendere; supremum horum omniúmque celsissimum ascendere, difficile non erit *volenti*. Hos gradus nunc ordine assigno.

§. I.

Primus est: In omnibus rebus vnicum Dei honorem sic attendere, vt omnis affectus ad caduca hæc iuguletur, id solum spectando, quid placeat Deo. Qui sudo cælo, itinere longo fatigatus domum redit, omne vestium onus defluere sinit, pileum

leum deponit, pallium excutit, thoracem aperit, collare & cingulum ſoluit, ſoleas deſtringit, ita captandæ auræ ſe exponit. Pari modo cuius animus Deo æſtuat, is facilè affectum exuit, quem in hæc fluxa priùs gerebat. Bernardus de domo interiore. quomodo enim, inquit, perfectè diligis, aut diligeris, ſi in ſummorum deſiderio ad ſuperna non raperis? Collige teipſam ad temetipſam, & in ſolo diuinitatis deſiderio requieſce. *a* Atque hîc dictum Auguſtini veriſſimum: Minus te amat, Domine, qui tecum aliquid amat.

Eſther illa imperatrix potentiſſima, quæ Aſſuerum centum viginti ſeptem prouincijs imperantem ſuæ poteſtatis habuit, quæ omni voluptatum genere (modò voluiſſet) affluere potuit, nihilominus tamen. Tu ſcis Domine, inquit, quòd nunquam lætata ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum, vſque in præſentem diem, niſi in te domine Deus Abraham. *b* Atque hic primus eſt puræ Intentionis gradus, *rerum conditarum obliuio.*

a *Bern. de Do. int. c. 69. fine.* b *Eſth. c. 14. v. 18.*

## §. II.

Secundus eſt, *Obliuio ſui ipſius.* Hæc docet quâ ratione quis poſſit ſui met non meminiſſe,

minisse, & solam inter voluptates numerare in solâ DEI voluntate acquiescere. Sicut enim beatis in cælo summæ voluptati est, videre DEI voluntatem per vniuersum Orbem pérque ipsos inferos velut inoffenso pede progredientem, nec vsquam quidquam reperiri, quod diuinæ possit resistere voluntati. Imò, quod mirissimum, voluptas illa non sic eos afficit quòd bona possideant nunquam amittenda, quàm quòd Deus in illos beneuolentissimus sit, illis maximè cupiat, illorum gaudijs plurimum faueat. Et hoc est, quod rex Hebræus Dauid exclamat: Confitemini Domino, *quoniam bonus.* a Confitemini Domino, non quia me regem fecit ex opilione, non quia me pauperem ditauit, nec ideò quia tanta insuper daturum se mihi promisit, sed, Confitemini Domino, *quoniam bonus*, quoniam in sæculum misericordia eius. Hic alter puræ Intentionis gradus est, ab illo tamen non facilè superandus, quem regium carmen sic notat: *Confitebitur tibi cùm benefeceris ei.* b In hoc ergo gradu & relinquit, & obliuiscitur quis seipsum, quod non omnibus tam in expedito est. Non enim arduum relinquere sua, sed valde arduum relinquere se. Virtute constat, hæc *sui obliuio.* §.III.

a *Ps. 117. v. 1.* b *Ps. 48. v. 19.*

§. III.

Tertius eſt, cùm quis ſeruit Deo, non ſolùm vt id Deo placeat, hoc enim neſcio quid humani etiamnum retinet, ſed quòd ſibi ſic ſeruienti placeat Deus, vel quia Deus tam bonus eſt, vt noſtrum obſequium dignetur approbare, eóque ſe capi ac deliniri oſtendat. Diuinus pſaltes: Introibo, inquit, in potentias Domini, memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius. Deus docuiſti me à iuuentute meâ, & vſque nunc pronuntiabo mirabilia tua. a Ego quidem homo doctus non ſum, *quoniam non cognoui litteraturam*, ſed Dei omnipotentiam ac iuſtitiam ita capio, vt nil aliud crebrioribus vſurpare poſſim ſermonibus. Huic igitur Domino tam bono, tam potenti, tam iuſto promptiſſimè ſeruiam, & ideò ſeruiam quia tam & bonus, & potens, & iuſtus eſt. Bernardus: O pura, inquit, & defæcata Intentio voluntatis! eò certè defæcatior, quo in ea de proprio nil iam admixtum relinquitur. Sic affici deificari eſt. b

Chriſtus primum Pontificem iuſſurus, quàm accuratè puriſſimam hanc Intentionem in eo excitans: Petre, inquit, amas me? Hoc iam ago, vt tibi mei muneris vicariam operam commendem, meáſque oues

a *Pſ. 70. v. 16. & 17.* b *Bern. de dil. Deo.*

oues committam pascendas : at hoc officio fungi, & meas partes suscipere non poteris, sine purissimâ Intentione. Ergo, mi Petre, amas me? Nec ei Christus antè hoc munus assignauit, quàm Petrus ter apertè pronunciasset, quò suum cor, oculi, Intentio irent, dixissétque: Domine, tu scis, quia amo te. Demum Christus: Ergo, mi Petre, si ego tibi adeò placeo, & seruire mihi vis propter me, nunc tibi meum gregem committo, Pasce oues meas. *a*

O Præsules, ô Episcopi & Antistites, ô Principes, ô magistratus & Præsides, ô Iudices & populi Pastores, attendite quò vestri oculi, quò mens & Intentio vestra feratur; videte quid quæratis, an vos ipsos & prædam è subditis, an verò salutem & bonum subditorum: aduertite an vestram potius caussam agatis, an Reipublicæ. considerate, obsecro, num Deum Deique gloriam Intentione purissimâ in omnibus spectetis. *Et nunc Reges intelligite : erudimini qui iudicatis terram. b*

a *Ioan c.21.℣.15. & seqq.* b *Ps. 2.℣.1[illegible]*

## §. IV.

Augustus Imperator iuueni olim non optimè se gerenti missionem dedit è bello, cúmque iuuenis quæreret, quid domi respon-

ſpondendum eſſet parenti? Auguſtus ei iterum: Dic, inquit, me tibi non placere. voluit dicere: tu mihi non places, ideo tuâ operâ carere poſſum. Nos Chriſtiani ſic agamus cum Deo, vt pro ſe quiſque ſic ſentiat: Domine, ſeruire tibi cupio, & ſeruiam tibi pro viribus, quia mihi places in omnibus eximiè; ideò, mi Domine, ideò prorſus, & hac omnino Intentione tibi ſeruiam, quoad vixero, atque in hoc vnum neruos omnes contendam, vt ſeruitijs tuis omnem affectum meum, méque totum impendam, quia tu mihi non potes non placere.

Hæc verè ſincera puráque Intentio, hæc Midæ virgula, inaurans omnia quæ tangit. Sed hæc Intentio quia tam pura, ideò etiam tam delicata & omnis mixturæ impatiens eſt. Norunt hortulani quoſdam fructus ſolo ad terram caſu vitiari. formoſum pomum pirumue vix vllum ex arbore decidit, quin næuum contrahat, & læſum ſe monſtret. Intentio ſincera tener fructus eſt, & vnico ad terram illiſu corrumpitur. Seruire Deo, metu ſupplicij æterni, non vetitum, nec metus hic malus eſt, ſed tamen ſeruilis eſt. niſi bonus eſſet, Dauid non bene rogaſſet: Confige timore tuo carnes meas. *a* Aiunt tamen Theologi,

*a* Pſ. 118. V. 120.

peccaturum eum qui sic sentiret; si inferi non essent, peccatum hoc committerem: talis enim voluntatis esset perversæ. Servire Deo spe præmij æterni, melior est Intentio priore illâ, nec tamen optima: Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem.a Seruire Deo propter Deum, hæc omnium optima & purissima est Intentio: Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.b Hæc postrema Intentio continuò inculcanda est omnibus, summi enim refert, q. quis Intentione sua omnia faciat; hic agitur de mercede ac præmio inexplicab. æterno.

a *Ps. 118. V. 112.* b *Ps. 117. V. 1.*

## §. V.

Fuit qui amicorum optimo bene suasurus, ex eodem prius quæreret: Quæso habésne argentum infectum & purum: Cui amicus: Habeo, inquit, plus minus quingentorum florenorum. Ille iterum si me audias, ait, non id in monetam cedes, sed parabis in dona. Donem? ait iste, non hoc mearum opum est. Ille denuo: Mi optime amice, inquit, hac ratione donabis, & donando ditesces. Crede mihi,

foene-

fœnerari est, donare in loco. Hoc tu ages, meo consilio, malluuium vnà cum persusorio fieri curabis è tuo argento, & donabis huic Principi. Primâ à dono hebdomade, quinque millia philippeorum ad te redibunt, vnà cum gratiâ & amplis fauoribus. nisi sic fiat, domum meam oppignero: dominus iste nil minus ferre potest, quàm gratis sibi aliquid donari, omnémque in se liberalitatem tanto fœnore compensat, vt donum ipsi oblatum decuplo tanto pluris, quàm quanti est, æstimari possit. Huic ergo dona, si vis rem tuam augere amittendo. Iste ingentes egit gratias, & eius consilijs se vsurum promisit. Intellexistis hoc? Eadem prorsus est ratio Intentionis: Aliqui Deo seruiunt, & vt viles abiectæque animæ plagas metuunt, gehennam formidant, verè mancipia. Alij faciunt quod alimentarij, qui vt cibaria sibi publicè locentur, omnem pecuniam expendunt, sic enim alimenta perpetua sibi comparant: ita plurimi spe præmij Deo seruiunt pro cælo tanquam mercede, propriè serui. Alij denique Deo seruiunt amore, vt parenti amantissimo filij. Filius impuber cum parens conuiuium celebrat, inter vernas quidem adstat, & conuiuis ministrat, non tamen vllam merce-

dem cogitat, nam filius est, qui à patre suauissimum illud sæpius audit: *Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.* a

Tales, ó Christiani, tales omnino & nos simus in Deum, non mancipia, non serui, sed filij, quando Deus ipse nos homunculos, terræ vermiculos honore tanto dignatur, Nam, Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filij Dei nominemur & simus. b Nunquid non & seruus, qui pluſculum ingenuitatis habet, maximi æstimat, domino suo à se satisfieri, & famulatum suum probari: hoc illi contra aurum carum est. filius ergo non maximas opes censeat, placere patri? Chrysostomus: Aliam adhuc, inquit, præter hoc ipsum quod placere meruisti, mercedem requiris? verè ignoras, quantum bonum sit, placere Deo. c Estote igitur imitatores Dei sicut filij charissimi. d Iucundum vobis sit omne argentum bonorum operum Deo non vendere sed donare, nec mercedem pro ijs aut præmium exigere: ita non tantùm mille floreni pro centenis, sed & pro obulo tot & plures redibunt. Aptissime monens Chrysostomus: Ne putemus, inquit,

a *Luc. c. 15. v. 31.* b *1. Ioan. c. 3. v. 1.* c *Chrys. l. 2. de compunct. cord.* d *ad Ephes. c. 5. v. 1.*

quir nos præmio carituros, si pro præmio non laboremus, imò ob hoc ipsum, præmium erit maius. *a* Omne enim opus, quò minùs operantis lucrum spectat, hòc puriorem habet Intentionem, ipsúmque est perfectius. *Si filij & hæredes. hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. b*

Deus promptior est vt donum pro dono reddat, quàm vt argentariam faciat & nummum commutet.

Pharaonis Ægypti regis filia, mercede conduxit matrem Mosis, vt paruulum illum sibi educaret, at illa non nummis persuasa, sed amore materno inducta promptissimè fecit quod rogabatur. Hos tales oculos, hanc amoris Intentionem vult Deus. Nam qui Deo seruiunt præmij spe, aut supplicij terrore, sic ei seruiunt, vti nos pani & vino, non propter ipsa, sed propter nos. hîc se miscet plurimus sui amor, quem Christus suis coloribus depingens: Quæritis me, inquit, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis. *c*

a *Chrys. hom. 5. in epist. ad Rom.* b *ad Rom. c. 8. v. 17.* c *Ioan. c. 6. v. 26.*

## §. VI.

Diabolus hac in re nihil non tentat vt

Intentionem aut vitiet, aut quam vitiare non poteſt, ſaltem terreat. Duo quidam, in eremo Deo magis viuebant quàm ſibi, magnâ concordiâ, nec minore profectu. Inuidit illis cacodæmon has vitæ diuitias in tantâ paupertate, & vt tragulam inijceret, Angelum induit nitidiſſimi vultûs. ita ſe ſeniori ſiſtens, vt tectiùs falleret: Nuntij nō boni, inquit, baiulus tibi ſum, aut certè ſocio tuo. Nam iuuenis ille, tuus in hac Dei palæſtrâ commilito & ſocius, à Deo præſcitus, æternis flammis iam deſtinatus eſt, ideò quantumcunque bene agat, fruſtra agit omnia. Cohorruit ad hanc vocem ſenex, &: ô terribilem, inquit, nuncium! Ergóne peſſum eant huius iuuenis conatus & labores tam præclari? ah, animo miſereor. Hîc iterum angelus ex Orco: Sciebam, inquit, non ſine dolore ac gemitu te auditurum iſta; verùm diuina decreta reſcindi non poſſunt. ita oculis ſe ſubduxit venuſtiſſima larua. Inde factum vt ſenex iſte ſocium iuuenem nunquam ſine præſago ſuſpirio intueretur. Obſeruauit id tandem iuuenis, nec diſtulit quærere, quid cauſſæ eſſet, quòd, quotieſcunque ſe aſpiceret, ſimul etiam ingemiſceret? ad quæ denuò altùm ingemiſcens ſenex: quid iubes, inquit, infandum dolorem renouare?

hîc

hic me potiùs tacere velis quàm loqui. Ipsa hæc senis tergiuersatio stimulabat iuuenem ad extorquendum responsum. Multis ergo precibus fatigatus senex, vt quicquid id esset eloqueretur, non sine gemitu tandem: significatum mihi est, inquit, te damnandum, frustra pro cælo laborare. Hic iuuenis singulari alacritate: ô mi pater, inquit, hoc te non turbet neque affligat: Ad hoc temporis Deo seruij, non vt mercenarius pro cælo, sed vt filius ex debito, quia ipse summum bonum est, cui ego me totum debeo, quicquid demum ille in me statuat. Admiratus senex tam sinceræ Intentionis animum: Seruiamus, inquit, Deo quàm possumus fidelissimè: bonus ille pater non poterit patrem exuere: ipsi curæ est de nobis.

Neque verò distulit DEVS paternum animum monstrare in filios tam obsequentes. Breui pòst submisit verum angelum qui moneret senem, impostoris diaboli mendacijs ne crederet, iuuenem illum æternis præmijs à Deo destinatum esse, Deóque singularissimè placere tam generosum illius in seruiendo animum.

Vult ergo Deus sibi à nobis seruiri, non ideò vt æternos carceres euadamus, neque ideò vt cælestia tempe habitemus, sed quia

ipse dignissimus est omnium hominum & Angelorum obsequijs. Quapropter maxima rectè factorum merces est, *Deo placuisse.* Est quidem tantæ bonitatis atque liberalitatis Deus, vt etiam mancipiorum inferos timentium, & seruorum cælum sperantium officia non reijciat, sed si qui seruiant voluntariam prorsus & gratuitam seruitutem, hos vt verè amantissimos filios complectitur, horum singulis amabilissimum illud respondet: *Fili, omnia mea tua sunt.*

## CAP. VIII.

## QVID SIT MALA INTENTIO.

EXILE animalculum est crabro, illud tamen membrum quod læsit, quàm dolet & ardet, quàm vritur! multò exilius volatile est culex; quàm illi rostellum gracile? eo tamen velut siphunculo sugit sanguinem, & pars quam vulnerauit, mox intumescit. Quid subtilius scorpionis aculeo? vix oculis deprehenditur, illo tamen velut gladiolo vix visibili totus homo iugulatur. Exiguum fermenti quantam farinæ massam permeat paucis horis? vnicus aceti caliculus, aut modicum fellis, totum generosi vini dolium corrumpit.

Inten-

Intentio MALA venenum tam potens eſt & malignum, vt optimam quamque actionem deprauet. Egimus hactenus de Intentione bonâ, quid ea ſit, & quàm neceſſaria: Nunc porò agemus de Malâ, & oſtendemus quâ ratione hoc fermentum, & fel iſtud peſſimum optima quæque vitiet, quomodo ſubtiliſſimus hic ſcorpionis aculeus ſine tumultu occidat.

## §. I.

Statua Nabuchodonoſori regi viſa, prodigium erat quà pretij, materiæ, magnitudinis, inuiſa prorſus turris ex auro, argento, ære, ferro. Sed quia imum ſtatuæ firmum non erat, quia pedes erant lutei ac fictiles, ideò pretioſam hanc molē lapillus vnicus ſic contriuit, vt nec teſtula quidem fuerit relicta, quæ poſſet eſſe vſui: *Tunc contrita ſunt pariter ferrum, teſta, æs, argentum & aurum, & redacta quaſi in fauillam aſtiuæ areæ, quæ rapta ſunt vento.* a Ita prorſus Mala Intentio bonum opus quodcunque ſic conterit, vt ei nil penitus relinquat boni. Cuius finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

Seditioſi illi ducenti quinquaginta proceres ſynagogæ thus obtulerunt; quilibet

 horum

a *Dan. c. 2, v. 35.*

horum suum habuit thuribulum. Dixisses tot esse sacerdotes, quot erant factionis huius capita. è regione horum vnicus stabat Aaron. Ita vtrinque idem fecerunt, tanquam si certarent quis melius hoc officio fungeretur. Vtra pars ergo vicit? vtra magis Deo placuit? Illos omnes extremè auersatus est Deus, non quòd eorum thuribula parùm pretiosa, *a* aut thus minus fragrans, sed quòd Intentio illorum fuerit pessima, quâ Mosen & Aaronem in odium populi trahere conabantur. Quocirca omnes hausti sunt à terrâ vindice, *descenderúntque vivi in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis. b* Thuribula eorum in laminas producta & altari affixa, vt hoc æternum monimentum esset Israëlitis, quo commonerentur, Deum non ad actionem, sed ad Intentionem respicere. Cuius finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Ab omni æuo quanta sunt facta, & quanta etiamnum fiunt per Orbem, quæ humanis oculis videantur optima, sanctissima, cùm eadem vt pessima damnent oculi di-

a *Nam Aaronis thuribulum ex auro purissimo erat, horum autem anea. Vide Iacob Salianum tom 2. Annal. Vet. test Anno mundi 2547. n. 1.* b *Num. c. 16. v. 33.*

li diuini cernentes omnia. Et videte mihi, obſecro, regium iuuenem Abſalonem, quàm is humanus, quàm obſequioſus, quàm & modeſtus fuit? primo diluculo ſtetit ad portam regiam velut ianitor, & vbi quiſpiam acceſſit ſalutaturus illum, extendebat Abſalon manum ſuam, & apprehendens oſculabatur eum. *a* Quis vnquam regij ſanguinis iuuenem æqualis vidit eſſe humanitatis? nam ſi quis & negotia in aulâ tractaturus veniſſet, eum humaniſſimè ad ſe vocatum interrogabat, è quâ ciuitate adeſſet. quod vbi cognouiſſet, familiariſſimè ſolatus hominem: videntur mihi, aiebat, ſermones tui iuſti & boni, ſed non eſt qui te audiat conſtitutus à rege. Omitem, o & benignum Dominum, & quam olim idoneus erit qui ad regni gubernaculum ſedeat, & imperet! Nam audite: quis me, inquit, conſtituat iudicem ſuper terram, vt ad me veniant omnes qui habent negotium, & iuſtè iudicem? *b* En, tam laboris quàm iuſtitiæ amantiſſimum.

Sed quis non videat ſub hoc lapide ſcorpionem latere, qui vniuerſas Abſalonis actiones inſidioſiſſimè venenet. Quorſum enim omnis illa manſuetudo, & prolixa humanitas, quorſum tot blanda obſequia?



a *2. Reg. c. 15. ℣. 5.* b *Ibid. ℣. 4.*

quorſum tam manè ſurgit, aduentores & hoſpites manu prenſos oſculatur, ſe iudicem promittit, niſi vt coronam regiam parentis capiti decutiat, & imponat ſuo? Cuius finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

Quid porrò ſanctius quàm vouere Deo & reddere? hoc ipſum fecit probus iſte, ſic dicam, veterator Abſalon. ſacrificium & peregrinationem vouit, eâque de cauſsâ à domino parente abeundi veniam petens: Vadam, inquit, & reddam vota mea quæ voui Domino in Hebron. vouens enim vouit ſeruus tuus, cùm eſſet in Geſſur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Hieruſalem, ſacrificabo Domino. Nunquid non eximius hic eſt actus, quis illo melior? *Vouens*, ait, *voui*. &, *ſacrificabo Domino*. Omnia laude digniſſima videntur. Sed quæ horum omnium Intentio? Furtiua, peruerſa, impia. Vt optimum patrem ſolio pelleret, & ipſe imperaret, iſta excogitauit; nimirū huc ibant omnia. Hinc votum peſſimum, peſſima peregrinatio, ſacrificium peſſimum. Cuius finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

## §. II.

Eiuſdem pictæ nequitiæ fuit illa vulpes Gali-

Galilæa Herodes. Peregrinationem quoque rex iste simulauit à se instituendam Bethlehemum, nouo regi Iudæorum adorando: Vt & ego, inquit, veniens adorem eum. a Nunquid non sanctum hoc iter fuisset? imò verò. sed quâ Intentione venisset? vt infantulum recèns natum in cunis iugularet. Cuius finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Quàm verò istud in aulis Principum frequens, quàm pænè quotidianum est, simulare & dissimulare, manus osculari & amplissimè porrigere, ad aliorum genua se submittere, mille delicias facere, ceremoniarum nil omittere, omne obsequium polliceri, amicissimum se fingere, verba sesamo & papauere sparsa ingerere, merum mel loqui. Sed vbi cor & Intentio? Lingua in melle, cor in felle; manus quidem beneuolæ sunt, plenum obsequijs os, vultus amicitiam promittit, sed aliud susurrat Intentio. hæc sæpe patibulum, laqueos, diabolum, & omnem malæ fortunæ comitatum apprecatur. Lingua quidem humanissimè salutat: non est, mi frater, quem alium malim cernere, quàm te. Intentio addit, sed in patibulo. Lingua, prout docetur, familiarissimè garrit: nil magis cu-



a *Matth. c. 2. ꝟ. 8.*

pio quàm Domino meo seruire. Intentio subdit: sed meo commodo. Lingua officiosissimè optat: Vtinam fratri meo amantissimo quàm plurimum gratificari possim. Intentio explicat, sed sine labore meo. O Herodes, ô vulpes! quàm longè aliud est, dicere, aliud etiam sentire quod dixeris. Verba vendere facile est, Intentionem bonam dictis factisque omnibus adiungere, hoc virtutis est.

Optimè Publius Mimus: Non aspicias, inquit, quàm plenas quisque manus Deo, sed quàm puras admoueat. In huius rei testimonium, duos simul Oratores propono, Ezechiam, & Pharisæum, qui ex eodem precatorio libello Numini supplicant. Rex Ezechias: Obsecro Domine, inquit, memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod placitum est coram te, fecerim. *a* Pharisæus: Deus gratias ago tibi, inquit, quia non sum sicut ceteri hominum. Quid hoc aliud est dicere, quàm ambulasse se coram Deo, in veritate & corde perfecto, quod & Ezechias de se dixit. Pergit Pharisæus: ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo. *b* Vterque se laudat, eadem vtriusque precatio.
Cur

a *4. Reg. c. 20. v. 3.* b *Luc. c. 18. v. 11. & 12*

Cur ergo illius placuit, huius displicuit? Hoc dubium diuus Gregorius explicans: Sæpe, inquit, contingit vt iusti & iniusti habeant verba similia, sed tamen cor semper dissimile: & ex quibus dictis Dominus ab iniustis offenditur, in eisdem quoque à iustis placatur. Ecce Pharisæus iustificat se in opere, Ezechias etiam in cogitatione, vnde ergo hic offendit, & iste placat? Omnipotens Deus singulorum verba à cogitationibus pensat, & in eius auribus superba nō sunt, quæ humili corde proferuntur.

§. III.

Sed duos alios propono simillimè facientes, dissimillimè sentientes, Thomam Aquinatem virum sanctissimum, & Troianum adulterum Paridem. Beatus Thomas, vti de eo memorant, assidens in conuiuio, feminam venusti vultûs fixioribus oculis aspexit. Eius rei caussam rogatus à socio nonnihil ob hoc offenso: Admirabar, inquit, mundi creatorem: si enim rebus creatis tantum est formæ ac pulchritudinis, ipse opifex & creator, infinitè pulchrior sit, & formosior necesse est. Si caduci homunciones adeò vultu præstant in hoc Xenodochio, quales erunt beati post Resurrectionem in cælo? *a* Ita Thomas Aqui-

*a* *Vide Specula P. Ioā. David. Spec 9. pag.* 111.

Aquinas, conſcientiâ illæsâ, & bonâ Intentione ſurrexit è mensâ, creuitque Dei amore. Et fortè hic ſanctus vir, non minus egit ex virtute quàm Pior Abbas, qui contrarium fecit, qui nec ſuam quidem ſororem, ægrotam & viduam anum in oculos voluit admittere, ſed ſe illi ſpectandum præbuit clauſis oculis. Thomæ Aquinati ſimilis fuit facto, non Intentione, Paris laſciuus iuuenis, qui vix aliud fecit quàm Thomas, in Menelai mensâ, vbi Helenam coniugem non ſuam continuo aſpexit, ſed oculis non caſtis, ſed in dedecus ſuum ſuorúmque æternum, nam raptum, nequitiam, adulterium cogitauit. Cuius finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

Propono tres alios homines, Matrem Chriſti, diſcipulum Chriſti, ſed quem ipſe diabolum vocauit, & Chriſti hoſpitam, quorum actio eadem pænè, Intentio fuit diſſimillima. Mater Chriſti millies vtique in cunis filium reuerenti oſculo ſalutauit: Magdalena pari reuerentiâ pedes Domini oſculata eſt, cùm Simon Phariſæus, ob neglectum hoc officium reprehenſus eſt: ſed & Iudas Iſcariotes ori Dominico fixit oſculum. Tam hic impar meritum, quàm Intentio. Mater diuini fauoris & amoris ingens augmentum obtinet: Magdalena de-

lictorum

liſtorum veniam, Iudas gehennam. Vnde hæc tanta inæqualitas in matre, diſcipulo, famulâ, eundem prorſus hominem oſculantibus? Mater, amore caſtiſſimo; Magdalena, affectu religioſiſſimo; Iudas, prodendi ſtudio nequiſſimo hoc fecit. Cuius finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt. Idem in alijs plurimis videre eſt. Aſſidet quis ægrotanti amico, non quia bonus amicus eſt, & officij memor, ſed quia captator, imò quia vultur eſt, qui laſſa morbo pecora & caſura è proximo ſpeculatur; imminet morti & hæreditatem exſpectat. En vt bonam actionem fœdiſſimè corrumpat Intentio mala. Pari modo, & Herodes & Zachæus Chriſtum videre cupijt; eadem fuit vtriuſque actio, diſpar Intentio. Chirurgus hominem ægrum arctè alligat, brachium ei vulnerat, manum amputat, pedem ſecat, illi tamen gratiæ aguntur, & rependuntur aurei: prædo hominem etiam mutilat, ſed in præmium ei debetur rota. & ratio eſt, ille vt læſum ſanet, hic vt ſanum lædat, ferrum expedit. Eâdem ratione homo pius lapidem tollit, vt ad templi ſtructuram conferat; homo iratus tollit & ipſe lapidem, ſed vt illum, cui ſtomachatur, eo feriat: Duo vnà Romam eunt, ille religionis exercendæ, iſte inimi-

inimici iugulandi causâ; illi merces è cælo, isti ab Orco debetur. Mercedis discrimen facit Intentio. Fuit, qui alterum ferro læsurus, tuber aperiret. Num ideò huic gratiæ agendæ, aut reddendum præmium, quòd vomicam quam medicorum manus reformidauerant, diuiserit, & eum, cuius exitij cupidus erat, sanarit nocendo? Vides? non esse magnum in actione ipsâ momentum, sed in agentis Intentione. Ita non videtur dedisse beneficium, qui malo animo profuit. Casûs enim beneficium est, iniuria hominis. *a*

a *Vide Senec. l. 2. de benefic. c. 19. initio. Ciceronem l. 3. de Nat. Deor. Valer. Max. l. 1. c. 8. Plutarch. de Vtilitate ex inimicis capiendâ.*

## §. IV.

Inobedientia ex obliuione, negligentiâ, errore, plagas meretur non ita multas. At verò cùm accedit Intentio & repugnandi studium, hoc plagis vix centenis expiabitur. Illud enim pertinaciæ & contumaciæ, ariolandi peccatum est. Pulchrè & verè Bernardus: Elatio, inquit, contemnentis, & obstinatio impœnitentis, in minimis quoque mandatis, culpam facit non minimam. *a* Hîc admodum cauendum ne in vllo

a *Bern. l. de præcept. & disp.*

vllo delicti genere ad negligentiam, incuriam, inobedientiam accedat superbia, contemptus, pertinacia, hac enim ratione vitia mirè se multiplicant, & in immensum excrescunt & quandoquidem illa, quæ dixi, latentia sunt crimina, mirâ celeritate grauitatem eis addit fœdissimam Intentio mala. Ideo diabolus non tam curat quid boni vel mali faciamus, modò hoc obtineat, vt bonum faciamus Intentione malâ. De hac diaboli vafritie Gregorius: Totam arborem, inquit, fructus sibi ferre conspicit, quam veneni dente in radice vitiauit. Et Bernardi sensu bonum hominem prorsus condemnat Intentio praua. Christus ipse clarissimè: Si oculus tuus, inquit, fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit *a*

Sed est personatorum grex, vbique terrarum reperiendus, quem Deus cælo nunquam admittet, scilicet Opera bona malam Intentionem induta. De his diaboli laruis dici potest: Lupus sub pelle ouinâ furit, Vitium virtutis palliolo incedit, Satanas Angelum lucis se gerit.

Iobus: Abominabuntur, inquit, me vestimenta mea. *b* Tam fœdus sum & purulentà

a *Luc. c. 11. v. 34. Matth. c. 6, v. 23.*
b *Iob. c. 9. v. 31.*

lentâ tabe plenus, vt ipsæ me vestes meæ horreant, velut tangere recusent tam impurum hominem. Vestes, exteriora sunt opera bona, hæc illum, qui intus & in animo tam vlcerosus est, malisque intentionibus scatet, abominantur, damnant, refugiunt, velut si doleant hominem foris tam esse nitidum, intus plenum sordibus. *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit*, etsi ouinam pellem, aut Virtutis palliolum, etsi Angeli vestem ei circumponas. Gregorius: Cum peruersâ intentione, inquit, vel rectum quid agitur, etsi splendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni iudicis obscuratur. *a*

a *Greg. lib. 28. mor. c. 6.*

## §. V.

Et hoc DEVS, quandoque luculentè ostendit. Rem miram narrat idem sanctissimus scriptor Gregorius, in hunc modum. Tudertinus Pontifex Fortunatus vir miræ sanctitatis, diabolum humani corporis insessorem precibus expulit. Diabolus hospitio pulsus, vt iniuriam suam sarciret, Deo sic annuente, habitum hominis peregrini induit, quem ex arte simulans vrbem obijt sub crepusculum, & velut exul egénsque,

que contra Fortunatum episcopum querelas cœpit spargere, &: En, inquit, quàm sanctus vir sit Fortunatus episcopus vester; ecce quid fecerit. hominem peregrinum, & à fortunâ pessimè habitum hospitio insuper exclusit. quò tendam? non est qui miserum domo recipiat. Dum hæc queritur, audijt ea ciuis, ad prunas cum vxore & filiolo considens, & mox inuidâ curiositate sciscitatus est pressiùs, quid iniuriæ illi fecisset episcopus? Vbi vaferrimi peregrini querelas audijt, liberaliter ei domum suam in hospitium obtulit, non tam vt peregrino faceret bene, quàm vt episcopum, cui pessimè volebat, traduceret. Sic laruatum dæmonem vnà secum pertraxit ad prunas. Hic vbi multa confabulati, exiliens subitò peregrinus, filium hospitis arripuit, & vi maxima in ignem excussit, elisitque animam. a Heu miserrime parens, agnosce demum, vel quem tu domo receperis, vel quem Antistes tuus domo exegerit. Laudatissima virtus est Hospitalitas, sed si eam Intentio deprauet mala, à virtute degenerat in vitium; peregrinos hospitio suscipere, etiam in magno illo Abrahamo commendatissimum fuit, sed si bona desit Intentio, tam facilè diabolus recipitur quàm Angelus. Eadem est ratio

a *Greg. l. 1. Dial. c. 9.*

virtu-

virtutum aliarum omnium, quibus si praua sese insinuet Intentio, cacodæmon apertam inuenit tabernam, quam occupet pro libitu, facitque hominem idololatram, vt suum ipse ventrem, pecuniam suam, suam arcam numariam, aut escariam mensam adoret, quod fieri constat in omni lethali noxâ.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. *a* Ah, quàm hic circumspectè attendendum, ne frustra nos fatigemus, & operam ludamus, ne meritum bonis actionibus obtinendum perdamus omne, Intentione non bona. Ideò cum Hebræo psalte precandum assiduè: Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis: *b* vt tibi seruire cupiam, tibi in omnibus placere.

a *Matth. c. 6. v. 23.* b *Ps. 50. v. 12.*

## CAP. IX.

## QVA RATIONE MALAM INTENTIONEM prodat operis publicatio.

EXPLORATORES Hebræi, à militiæ duce Iosue missi, vrbem Hiericho ingressi,

ingressi, notissimæ feminæ Rahab hospitium subierunt. Excepit illa, abscondit, aluit. Illi vt hospitæ suæ gratias meminissent, rem magni momenti promiserunt, ea tamen lege: *Si tamen*, inquiunt, *non prodideris nos. quòd si nos prodere volueris, & sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc iuramento, quo adiurasti nos a* Norant homines prudentes fieri vix posse, vt penitus laterent. Et certe vicini latebras has odorati, rem ad magistratum mox detulerunt. At Iosuani plus non exigebant, quàm hoc ipsum: *tu ne prodideris nos.* nam si euulgetur per te, nos hic esse, tuum tibi hospitium nec quadrante soluemus; promissis neutiquam stabimus.

Opera bona exploratores sunt, & ad cælum tabellarij, qui in orbe hoc peregrini ciuibus omnibus exosi sunt. Inter ciues suos Mundus numerat Dolum, Iniquitatem, Vitium, Fraudem. Porrò exploratores illi promittunt nobis inaudita & inuisa præmia, à magno illo Iosue Christo tunc danda, cùm Hiericho, hoc est, orbem succensurus aduenerit: Eam tamen illa conditionem requirunt: *Si non prodideris nos.* Cùm facis eleemosynam, monet Christus, noli tubâ canere ante te. *b* Virtutes proditæ euanescunt. Enim-

a *Iosc.c.2.*℣.*14.& 20.* b *Matth. c. 6.*℣.*2.*

Enimuerò tam garrula est Iactantia & Inanis gloria, vt nihil non simul, & prodat & perdat. Huic ergo tam garrulo monstro, non tantùm os, sed manus pedésque suntligandi, ne vllum dare possit signum cælestium nunciorum, operum bonorum latentium. Hoc Christi præceptum crebrius ingerit: Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. *a* Cùm tamen in eâdem concione imperet: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona. *b* Quâ ratione ista conueniant, & quis nostrorum operum bonorum proditor sit, nunc exequemur.

a *Matth. c. 6.* §. *1.* b *Matth. c. 5.* §. *17.*

## §. I.

Quærit è Iobo, cognatorum vnus, & Nunquid viuere, inquit, potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aquâ? *a* Scirpi in paludibus & piscinis virent, neque enim sine humore scirpus, neque sine aquâ carectum proficit. Sed inutiles sunt hæ stirpes; nullæ inde ficus colligûtur, nec quidquam quod in humanos vsus sit. Ita multos reperias, quorum habitus exterior planè decens & compositus, qui multa præclarè & dicunt & faciunt, sed

a *Iob. c. 8.* §. *11.*

ideò

ideò quia & auditores & spectatores habent: itaque crescunt & virent dum videntur & laudantur. hoc scirpum facit virere, humor humanæ laudis. cùm hi tales desinunt laudari, desinunt & virere. Quia enim, inquit Gregorius, sine Intẽtione rectę cogitationis bona studuit agere, indicat se sine radice floruisse. *a* Idcirco ingemiscens hic idem vir sanctissimus: Magna, inquit, vecordia est, laboriosa agere & auræ laudis inhiare, forti opere præceptis cælestibus inseruire, sed terrenæ retributionis præmium quærere. Vt enim ita dixerim, qui pro virtute quam agit humanos fauores desiderat, rem magni meriti vili pretiò venalem portat. Vnde cæli regnum mereri potuit, inde nummum transitori, sermonis quærit. Vili ergo pretio opus vendit, quia magna agit, sed minima recipit. *b*

Plato, cùm nobiliores aliquot amicos ad cenam inuitasset, tricliniúmque ornari iussisset non omnino sordidè, irrupit Diogenes Cynicus, & spurcis suis cænosisque pedibus cæpit lectulos conculcare. Ingressus cum conuiuis Plato: Quid agis, inquit, ô Diogenes? Calco, ait ille, Platonis fastum. Calcas, respondit Plato, sed alio



a *Greg. l. 8. mor. c. 24. ante finem.*
b *Greg. ib. c. 25. initio.*

fastu maiore. Iactantia certè in Diogenis animo impotentior erat, quòd inops esset, quàm in Platonis, qui cultum illum amicorum oculis dabat, non sibi. Ita inuenias superbos plurimos simul & egenos, qui hoc tantùm nomine meliores & sanctiores bonis sed diuitibus sibi videantur, quòd nihil habeant: ceu verò modicum censum laudarit Dominus, non modicum animum, & tanquam virtutis sit egere, & non potiùs egestatem æquanimiter ferre.

Idem ille Diogenes perpessu aspera tolerabat multa, sed eo animo vt omnium oculos ad se suspiciendum raperet. Ideo cò cùm mediâ hieme frigidissimâ lauaret aquâ, frequénsque populus ad id spectaculi conflueret, & verò etiam aliqui hominis miserti rogarent vt sibi parceret. Plato inter spectatores exclamauit: *Si vultis misereri, abite.* Nouerat Plato ingenium huius morbi, qui tunc suis viribus destituitur, cùm alienis oculis aut auribus caret.

§. II.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, VT VIDEAMINI AB EIS: quantum alij humanos oculos quærunt, tantùm vos fugite. Aristoteles quidem magnanimum putat eum, qui ne

maiore

maiore nec minore vult honore, quàm sibi conueniat, affici. *a* At in Christi Academiâ hæc præceptio exploditur: Christus magnanimum iudicat, qui omnem honorem potest spernere, insuper & seipsum. Certè honor quicunque, non sat dignum virtutis præmium erit. Volucre fugaxque bonum est honor, & inter res extrarias euanescit, nec in honorati potestate, sed in honorantis est. Ideò Christus infantiæ nostræ miserescens, tam solicitè monet: Attendite, ne virtutes vestras vilissimo pretio vendatis. Si VIDERI vultis ab hominibus, oculos à vobis auertet DEVS, Attendite, alioqui mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cælis est. Ergo, ne velitis decipi; Maximus honor pro opere bono minimo, impar prorsus & indigna merces est.

Equidem Seneca hoc probè intellexit, idque in epistolis vrgens: Virtutum, inquit, omnium pretium in ipsis est: rectè facti merces est, fecisse. Nemo mihi videtur pluris æstimare virtutem, nemo illi magis esse deuotus, quàm qui boni viri famam perdidit, ne conscientiam perderet. *b* Maximi quidem est bonum nomen, at pluris bona conscientia. At dicas, commendari



a *Aristot. l. 1. mor. c. 25.* b *Sen. epist. 81.*

dari à solis hominibus non cupio, sed à Deo hominibúsque. O mi bone, Deum nondum nosti, si tibi non sufficit laudari a solo Deo. En, ne fallaris, terrarum orbis & Deus, non maius quid sunt Deo. Arca Dei & idolum Dagonis non plus sunt quàm arca: Tantum ergo tibi sit Deus, quantum Deus & alia simul omnia. Scis etiam Christum & mundum amicos non esse, quid ergo ditari vis aut commendari ab inimico Christi? neque nescis Deum tui curam habere, si tibi id prosit, spoliabit is Ægyptum vt te honoret: Virtutis maximum præmium est, quòd latere suos non sinit; producit illos ad gloriam, sed in tempore. Interim patere omnem tibi noxium honorem submoueri, & ne querans, *non honoror, prout meritus sum, alta me deceret veneratio &c.* vanissimæ sunt hæ querelæ; *Attendite.* Imò tam non vult Deus humanos fauores & honores à nobis amari, vt permiserit suum etiam filium dici Beelzebub; nec ferè vllum est contemptus aut iniuriæ genus, quo affectus non sit seruator Mundi, qui vt omnem humanam laudem nobis redderet inuisissimam, illà nobilissimâ concione, quam Matthæus descripsit, hoc pænè vnum persuadere conatus: *Te autem*, inquit, *faciente eleemosynam,*

*nam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. a* Vultus Christiani totus introrsum respiciat, nunquam curiosè foràs exeat cum Dinâ, non quærat alienigenam cum Samsone, non Ægyptiam cum Salomone. Eccur humanis laudibus, tanquam ridentibus hæredibus nostrarum virtutum opes permittamus? ridendo rapiunt omnia. *Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextra tua,*

a *Matth. c. 6. v. 3.*

## §. III.

Contendit Christus, & pluribus modis inculcat, Omne opus Intentione purissimâ propter Deum esse faciendum, neque hîc quærendum, quid nobis sapiat, quid placeat, aut adlubescat: *Nesciat sinistra tua.* Plurimum sanè laborum nostrorum perdimus, dum in ijs solummodo gustum & sensum sectamur, & vt vocamus, deuotionem nostram quærimus: Si hæc desint, & nostras preces, & functiones nostras, & hoc atque illud temere omittimus, quia gustum operis non habemus; at verò cùm hic adest, cùm sapit quod facimus, & oramus & laboramus. hoc est sibi sacrificare, non Deo. Si pueri discere nolint, nisi butyrum & similagineus panis ad scholas ferendus detur, serò doctores fient. Opera

nostra plerumque tum plurimum habent meriti, cùm minimum delectationis, cum nosmet piâ vi ad ea adigimus, cùm in ijs molestiam & nauseam sentimus, illam tamen vincimus.

*Nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua.* Subinde & ipse qui iuuatur fallendus est, vt habeat, nec tamen à quo acceperit, sciat. Optimus quisque cælo & Deo teste co[n]tentus est, & cum Iobo se solatur: *Ecce enim in cælo testis meus, & conscius meus in excelsis.* [a] Hoc nostræ stultitiæ pars e[st] cùm videmur nobis frustra laborare, n[isi] sint multi spectatores, & testes laboris [no]stri. Deus, ô vani, theatrum suum in [te]nebris habet. quid vos lucem & publicum ambitis? Sed quærat quis: quid mali est, si seruus suo domino placere, séque [a]probari cupiat? Aio: quiuis suo muner[e] sic fungatur, quemadmodum iubetur: cùm ambigit, quid velit dominus, facienda, quàm accuratissimè potest, faciat; de cetero anxius non sit, placuerit an displicuerit, alioqui humanis tantùm oculis seruijsse censebitur.

Gedeonis milites in Madianitas pugnaturi, læuâ lagenam, in quâ lumen, dextra buccinas tenebant. Ac vbi res congressum & prælium spectabat, buccinis clangebant,

a *Iob.c.16.v.20.* &

& lagenas frangebant, atque vnà conclamabant: DOMINO & GEDEONI.*a* Nos itidem, cùm lagenam frangimus, & de corpore supplicium sumimus; cùm buccinis clangimus, & Christi religionem in templis extollimus, lux effulget: præclarè hæc omnia, modò nemo clamet: MIHI & GEDEONI. Non ita, sed DOMINO & GEDEONI. Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. non mihi, sed CHRISTO: non mihi, & meo gustui, sed GEDEONI, & aliorum plurimorum saluti. Solam Dei gloriam, & Deo soli quæramus, non nobis; tam alieni à nostrâ, vt *nesciat sinistra quid faciat dextra nostra*: Petrus Rauennas: Si teipsum, inquit, vult nescire, quanto magis alium? Augustinus, dextram appellat amorem & puram Intentionem ad Deum; læuam, obliquum oculum ad vmbras falsæ gloriæ. *b* Hebræus psaltes: Si oblitus fuero, inquit, tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. *c* Cùm cæli non meminimus, obliuiscitur nostri dextra nostra, nec iuuat nos, perinde ac si eâ prorsus careamus; cùm dextra hæc vacat, tunc viget sinistra. Sed nunquid infantes corri-

F 4 pimus

a *Iudic. c. 7. v. 20*, b *Aug. serm. 60*, c *Ps. 136. v. 5*.

pimus cùm salutanti læuam porrigunt, cùm læuâ cibum eximunt; quis illis non obijcit? pudeat te non manu honestiore vti. sed nec in adultis id dissimulamus, cùm Scæuolas esse cernimus. At verò in rebus animi, læuâ vti & rumorem aucupari, longè turpius est, neque solam post se trahit turpitudinem, sed & noxam. At sicut infantibus ligatur læua, dextrâ liberâ: sic qui obseruat Intentionem suam in multis sinistram, liget illam consideratione damni, quod indę maximum & æternum emergit.

§. IV.

Pulcherrimè Petrus Chrysologus: Iustitia, inquit, quæ se humanis oculis locat, diuini Patris mercedem non expectat. Voluit videri, & visa est; voluit hominibus placere & placuit; habet mercedem quam voluit; præmium quod habere noluit, non habebit, a Et quàm congruè Christianæ legi Seneca; Pacem, inquit, demus animo, quam dabunt actus boni, & intenta mens ad vnius honesti cupiditatem. Conscientiæ satisfiat, nihil in famam laboremus, sequatur vel mala, dum bene merearis. b An non hæc eadem diuinus Paulus sæpius inculcat? Sed iam passim (quod Plinius

a *Chrysol. serm. 9.* b *Senec. l. 3. de Irâ. c. 41.*

nius annotat) multi famam, conſcientiam pauci verentur. Plerique non attendunt, quàm ipſi bene agant, ſed quàm alij de ipſis bene ſentiant, quàm promptè applaudant, modò in ore hominum ſint, modò laudentur, quàm laudanda faciant, hæc apud illos curarum minima eſt.

Longè aliter ſponſa cæleſtis: *Læua eius, inquit, ſub capite meo: & dextra illius amplexabitur me.* a Centum hîc myſteria; ſed noſtrum hoc eſt: Læua ſub capite cerni non poteſt, amplexantem verò dexteram cernit is qui amplexu ſtringitur. Læuam ergo ſponſa non videt, videt tamen dextram. In ſponſi læuâ diuitiæ ſunt & gloria, ſed cum tempore peritura; in dextrâ longitudo eſt dierum, beatiſſima æternitas. Hinc fidelis ſponſa oculos ſuos in æternitatem à ſe defixos; opes autem & honores, veluti læuam manum à ſe non aſpici affirmat. Quod ergo Chriſtus imperat, *Neſciat ſiniſtra tua*, hoc & ſponſus mandat. Læuam meam ſub capite habeto, dextram in oculis.

Quemadmodum autem ille fidelis ſeruus eſt, qui multa millia florenorum numerat ſuo domino tantâ fide, vt nec vnicus quidem quadrans piceatis vnguibus



a *Cant. c. 2. v. 6.*

adhærescat: ita is optimâ fide agit cum Deo, qui quicquid humanæ laudis accipit, huic Domino suo in solidum adnumerat, nec sibi vel minimum inde reseruat. De quo insigniter Chrysostomus: Maxima virtus est, inquit, omnia Deo adscribere, nihil suum esse ducere, nihil suæ gloriæ caussâ facere, sed ad Dei voluntatem perpetuò intentam oculorum aciem habere. Hic enim est qui vitæ actæ rationes exacturus est. Nunc verò rei ordo inuersus est: atque illum quidem qui pro tribunali sessurus, ac rationes repetiturus est, non valdè metuimus; eos autem qui nobiscum stabunt, ac iudicium subituri sunt, expauescimus. a

Fit quandoque vt litteræ reddantur non illi domino ad quem scriptæ sunt, sed alteri. has si prudentior quis accipiat, quamprimum litterarum frontem inspexerit, statim: hæ litteræ, dicet, ad me non pertinent; hæc tituli præfatio non me alloquitur, nec mihi tam grandia nomina conueniunt: ita prorsus facit qui laudes non sibi sed Deo deberi agnoscit, qui omnem à se gloriam in Deum deriuat, hic demum fidelis seruus, Deo sincerè seruit, huius sinistra ignorat, quid dextra faciat.

a *Chrys. hom. 5. in ep. 2. ad Cor.*

§. V.

§. V.

Sic autem nesciat dextra nostra, quid faciat sinistra, non vt nihil in publico faciamus, nec vllum nostrorum operum ab aliis videri, sed vt non velut nostrum commendari velimus. Non est ingrata Deo, inquit Chrysostomus, quæ visa fuerit ab hominibus eleemosyna, sed quæ ideò facta est vt visa sit. *a* Imò ij quibus eminens & publica persona imposita est, quædam publicè faciant, eóque exemplo alios animent ad audenda similia. Neque hic timidi sint aut pusilli animi: Nam, vt præclarè Augustinus, si times spectatores, non habebis imitatores: videri debes, sed non ad hoc facere, vt videaris; opus publicum, Intentio secreta. *b* Vt glorificent patrem vestrum qui in cælis est. *c*

At qui debili est virtute, huic Propertianum illud ingerendum:

——— disce manere domi, *d*

Quod & Gregorius optimè monens: Sed valdè perfectorum est, inquit, sic ostenso opere, Auctoris gloriam quærere, vt de illata laude, priuatâ nesciant exultatione gaudere. Tunc solùm namque innoxiè homi-



a *Chrys in Matth. hom 9.* b *Aug. tom. 9. tract. 8. in ep. S. Ioan* c *Matth. 5 5. &. 6.* d *Propert. l. 2. eleg: Hesternâ, mea lux &c.*

nibus laudabile opus oſtenditur, cùm per deſpectum mentis veraciter laus impenſa calcatur. Quam quia infirmi quique perfectè contemnendo non ſuperant, reſtat neceſſe eſt, vt bonum hoc quod operantur, abſcondant. Sæpe enim ab ipſo oſtenſionis exordio, propriam laudem quærunt, ſæpe verò in oſtenſione operis, Auctoris patefacere gloriam cupiunt, ſed excepti fauoribus, in laudis propriæ cupiditatem rapiuntur: cúmque ſemetipſos dijudicare interius negligunt, ſparſi exterius ignorant quid agunt, eorúmque opus ſuæ elationi militat, atque hoc ſe impendere obſequio Largitoris putant. *a*

Atque his quidem triplex hoc documentum ſeruandum. Primum: in Deum vbique præſentem mentis oculos intendant, ſiue priuatim quid agãt, ſiue publicè: Optẽt ſoli Deo placere, quaſi ſolus Deus in orbe ſit. quamuis infirmioribus iſtis difficile ſit Dei præſentiam in publico non amittere. Alterum: non edant ſigna rectè factorum: publicare virtutẽ, eſt perdere. publicatio hæc eſt tuba conuocans ſpectatores, qui ſpectent & laudẽt. Chriſtus hoc prohibens: Cùm facis, inquit, eleemoſynam, noli tubâ canere ante te. *b* Sic & ieiunia vult tegi, ne illa

a *Greg. l. 8. mor. c. 30. poſt med.*
b *Matth. 6. 6. &. 2.*

illa tanquam in vultu deſcribantur: Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, ſed patri tuo qui eſt in abſcondito, & pater tuus qui videt in abſcondito, reddet tibi. a Sic bona noſtra introrſus ſpectent. Tertium: non tantùm publicum fugiant hi tales, & ſua laudatoribus oculis occultent, ſed fugiant ſeipſos, & operis ſui obliuiſcantur, ne fortè ſibi ipſis placeant: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra. Optimè Iobus: Etiamſi, inquit, ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea. b Spiritus, mi Chriſtiane, ſpiritus bonus & rectus ſciat quid facturus ſis, hic opera tua dirigat, nec multum ſuper ijs cum Carne deliberet, alioqui mille repugnantijs & pertinacijs implicaberis, aliæque Intentiones carnem & terram olentes miſcebunt ſe innumeræ, ita te potiùs quæres quàm Deum. Sic ergo opus tuum perfice, Carne illius non conſciâ, & hoc vnum ſpecta vt velis quod vult Deus.

Neſciat ergo ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua: eleemoſyna tua, & alia tua opera bona, ſint ſecretiſſima, prorſúſque oſtentationis expertia. Manus autem tunc quaſi ſtipis eſt conſcia, quando ad erogandam

F 7 illam

a *Ibid.* ℣. *17.* & *18.* b *Iob. c. 9.* ℣. *21.*

illam adhibetur. Quare si dexteram eius rei conſciam fieri ſufficiat, non adhibeatur etiam ſiniſtra. Vſque adeò ergo abſis ab omni oſtentationis ſtudio, iſtóque hypocritarum affectu, qui actiones ſuas hominum oculis ingerunt, vt tu, quantum ad te, prorſus velis ea quæ facis latere, neque deſideres teſtes; ſed & ipſe ſcire nolis quæ rectè agis, neque memineris eorum diutius quàm dum operi incumbis, móxque tradas obliuioni quod feciſti, ne tibi ipſi hoc nomine placeas quod feceris, *ea quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea quæ ſunt priora, teipſum extendens.* a Quòd ſi maior quàm par ſit boni operis noſtri conſideratio in animum admittatur, ſi res facta voluatur verſetúrque mente, nobis ipſis noſtrorum operum ſpectatoribus, admiratoribus, laudatoribus oblectabimur, quod aliud non eſt, quàm ſi altera, quâ minimè opus eſt, manus adhibeatur. Ad rem planè Chryſoſtomus: Nihil, inquit, æquè inania reddit benefacta diſperditque, atque eorum quæ nos rectè fecimus, memoria, duo enim parit mala; negligentiores facit, & in arrogantiam tollit. b

Præcepit olim Deus altare ſibi ſtrui è lapidibus non ſectis: Quod ſi, inquit, altare lapi-

a *ad Phil. c. 3. v. 13.*
b *Chryſ. hom. 12. in ep. ad Philip.*

lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus. Si enim leuaueris cultrum super eo, polluetur. a Ecquid hic tantæ religionis? multùm sanè. Lapides secantur vt videantur, intra parietis sinum locandi, hoc ferri polimine non egent: ita Deus in hominis animâ velut arâ sibi structâ, illas virtutes probat, quæ simplici & pura Intentione fiunt, quæ verò ideò fiunt vt videantur, ceu secti lapides ad hanc aram idonei non sunt. Omnibus bonæ mentis hominibus, satis est, satis superque, sua rectè facta extremo die iudicij scienda ab omnibus & Angelis, & hominibus. Hic demum verus erit honor, bene egisse, idque laudari ab Orbe vniuerso.

a *Ex. c. 20. v. 5.*

## CAP. X.
## QVAM VARIA SIT ET multiplex MALA INTENTIO.

SALAMANDRA non grandis feræ, sed variegatæ & versicoloris pelliculæ animalculum est, vt stellio, tantùm tamen veneni thesaurum secum vehit, vt si radicem arboris contingat, fructus omnes in radice iugulet, & arbori adimat omnem vitam.

vitam. Diabolus, Orcinianus serpens, verissima Salamandra, nullo igne consumenda, si fœcundæ arboris radicem admordeat, totam corrumpit. Radix omnium operum nostrorum est Intentio nostra, hanc si contingat diabolus, & prauæ Intentionis veneno inficiat, tota sterilescit arbor; omne opus inutile, peruersum, venenatum redditur, quodcunque hac cacodæmonis fraude læditur. Notum est illud: Cùm peruersa est Intentio quæ præcedit, prauum est omne opus quod sequitur. Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Ostendimus proximo capite quàm affine sit Malæ Intentioni, opus suum publicare: nunc explicandum, quàm varia sit Mala Intentio, & quàm è diuersis fontibus hoc veneni genus scaturiat.

## §. I.

Vix quidquam è terrâ nascitur, quod adeò contra hiemem se muniat & inuoluat atque cæpe: septem ei tunicæ non sufficiunt, insuper etiam caput defigit terræ. His ita tunicatis cæpis, non absimiles sunt illorum oculi, de quibus Siracides: Oculi insipientium septemplices: *a* multas habent tunicas, vti cæpæ. Tales oculi mi-

a *Eccl. c. 20. v. 14.* nimè

nimè ſimplices ſunt, prout eos Chriſtus eſſe voluit. His oculis, & his tam bene veſtitis cæpis ſimillima eſt Intentio Mala, huic ſi vnam tunicam ademeris, adeſt mox alia. hanc etiam demis? continuò alia atque alia ſe prodit. Et vti cæpæ ſe abdunt, ſic & Mala Intentio: nemo mortalium hanc ſatis excuſſerit, aut penetrarit. Mala Intentio, mala videri non vult; omnigeni colores & prætextus ei non deſunt. Reprehendit Chriſtus Phariſæos quòd ſtipem daturi iuberent ante ſe tubâ cani, illi honeſtiſſimæ excuſationis tunicam objicientes: Non hæc, aiebant, facimus, vt eleemoſynam noſtram commendemus, ſed vt pauperes conuocemus, non vt nos alij liberales dicant, ſed vt egeni ad ſtipem confluant; Oculi inſipientium ſeptemplices: Intentio mala multiplex, verſicoloris & variegati tergoris eſt, vt Salamandra.

Scire naturâ omnes cupimus, quàm eſt autem varia & multiplex Intentio in hoc vnico ſciendi deſiderio? Pulcherrimè Bernardus: Sunt, inquit, qui ſcire volunt, eo fine tantùm, vt ſciant, & turpis curioſitas eſt. Sunt qui ſcire volunt, vt ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt. hi profectò non euadent ſubſannantem ſatyricum, & illis talibus occentantem: Scire tuum nihil eſt, niſi te

ſi te ſcire hoc ſciat alter? *a* Et ſunt qui ſcire volunt, vt ſcientiam ſuam vendant, verbi causſâ, pro pecuniâ, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoque qui ſcire volunt, vt ædificent, & charitas eſt. Et ſunt item qui ſcire volunt, vt ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſolùm vltimi duo non inueniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, vt bene faciant. *b*

En, quàm ſit multiplex in re vnâ Mala Intentio; en, quàm multi non vitæ ſed crumenæ diſcant! & quantos vanitas ac voluptas, quæſtus ac curioſitas ad libros trahat? Idem obſeruans Seneca: *Quidam, inquit, veniunt vt audiant, non vt diſcant, ſicut in theatrum voluptatis cauſsâ ad delectandas aures, oratione vel voce, vel fabulis ducimur. Magnam auditorum partem videbis, cui philoſophiæ ſchola, diuerſorium otij ſit. Non id agunt vt aliqua illic vitia deponant, vt aliquam legem vitæ accipiant, ad quam mores ſuos exigant, ſed vt oblectamento aurium perfruantur. Aliqui tamen & cum pugillaribus veniunt, non vt res excipiant ſed verba, quæ tam ſine profectu alieno diſcant, quàm ſine ſuo audiant.* *c* §. II.

a *Perſ. ſat. 1.* b *Bern. ſerm. 36. in Cant.* c *Sen. epiſt. 108. poſt init.*

§. II.

Æquè propemodum diuersa est Intentio eorum qui concionem audituri in templa coëunt. Quidam veniunt non vt discant, nec vt meliores euadant, sed tantùm vt audiant. Alij vt tempus fallant, & moram ad prandium minus sentiant: alij vt consuetudini satisfaciant. isti vt dormiant, & ante meridiem suauiter meridientur; concionator illis pro tibicine est, somnum blandè conciliante. Porrò alij concionibus intersunt vt garriant, & commodiùs modò cum hoc, modò cum illo confabulentur: alij vt imperio herili pareant, neque enim aliter possunt; velint, nolint, adiguntur ad hoc genus obsequij. Si quis iam quærat: Vnde obsecro post tot conciones, post tantos clamores, post tot serias exhortationes, non aliam probitatis faciem Orbis induit? facile est respondere. Plurimi ad conciones omnino non veniunt, plurimis alijs, etsi veniant, deest Intentio; curiositate, consuetudine, necessitate trahuntur, nam multi, si sui iuris essent, penitus emanerent. & ex illis ipsis qui conciones frequentant, quotusquisque est, qui animum vacuum adferat, qui aure vtrâque audiat, qui non innumeris phantasijs scateat, qui auditis animum seriò aduertat,

qui

qui denique velit esse melior. Difficile reperies auditorem ex toto ad audiendum compositum. Hinc illæ lacrimæ, quia Intentio bona euntes ad templum non comitatur, aut in viâ mutatur in aliam, & in malam facillime flectitur. Præclarissimè Seneca: Qui, inquit, ad philosophorum scholas venit, quotidie secum aliquid boni ferat: aut sanior domum redeat aut sanabilior. *a* Idem prorsus ego dixerim de Christianorum concionibus: qui ad templum ecclesiasten auditurus venit, semper boni aliquid secum ferat, & aut sanior domum redeat, aut certè sanabilior. Redibit autem, quisquis sic redire voluerit, ea enim eruditionis Christianæ vis est, vt omnes sinceræ Intentionis auditores plurimùm iuuet. Qui in solem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur: qui in vnguentaria tabernâ resederunt, & paullò diutius commorati sunt, loci odorem secum ferunt: & qui apud ecclesiasten fuerunt, traxerint aliquid necesse est, quod prodesset etiam negligentibus. Attende quid dicam: negligentibus, non repugnantibus. Quid ergo? non nouimus quosdam, qui plurimis annis in concionibus persederint, & ne colorem quidem duxerint? Hi tales nunquam voluerunt proficere, sed tantùm audire.

a *Ibid.*

dire. Attalus & ſubtilis & facundus philoſophus dicere ſolebat: Idem & docenti, & diſcenti debet eſſe propoſitum ; vt ille prodeſſe velit, hic proficere. Hinc nemo miretur è tot concionibus ſe nihil profeciſſe, ſed miretur nihil proficere voluiſſe. Intentionis bonæ, & ſerij conatûs hoc negotium eſt. Sed vlterius progrediamur.

## §. III.

Amor ſui omnibus pænè actionibus ſeſe nouit quàm molliſſimè inſinuare, & dum bonam Intentionem ſenſim ac blandè ſubtrahit, ſubſtituit malam. Amor ſui amicus omnium delectationum eſt, & hoc vnum efficaciſſimè docet, ſeipſum quærere. Hic verus fons, hæc origo & radix omnium malarum Intentionum eſt. Trahit ſua quemque voluptas: Nemo non benignus ſui iudex eſt, qui nihil minus poſſit quàm ſeipſum odiſſe. Intentio mala ſemper aut delicias quærit, aut diuitias, aut eminentias, ſed non æternas. Nam inter bonam & malam Intentionem hoc diſcriminis eſt: bona nunquam non æterni quid ſpectat: caducis & fluxis contenta eſt mala ; vna ei cura geritur, ſe intueri & ſuum commodum. Et hoc quidem ſubtilis eſt idololatria, & adoratio occultiſſima, quam reperi-

re est in omnibus peccatis lethalibus, cùm in re creatâ finis vltimus ponitur, in solo Deo reponendus. Sed vix est tam grande piaculum, modò sit occultum, cui innocentiæ fucum allinere non possit variegata illa & multicolor Salamandra. Habet Intentio mala suos prætextus, colores, nomina, titulos, laruas, quibus se pulchram fingat. Et vbi se quæso non ostentat Auaritia sub palliolo Parsimoniæ? Sub Necessitatis nomine vestium pompa, & mensarum affluentia, & omnis Intemperantia se venditat: sub schemate officij, muneris, auxilij Ambitio proserpit: de iustissimæ indignationis titulo Inuidia sibimet gratulatur. Mala Intentio semper rimam reperit quâ euadat, est enim subtilissima. Sed exemplis rem demonstremus.

## §. IV.

Principiò, ob humanos respectûs, ah quantum boni sæpissime omittitur, & quantum committitur mali? Quotusquisque est qui nō alios potiùs attendat quàm se, nec tam quid sui officij, quàm quid alieni sit iudicij, perpendat. Quàm multi cetera non vitiosi, alijs tamen ad probitatem plus adiumenti adferre deberent, sed his ipsis respectibus impediuntur: Et

quid

quid iste & ille diceret, aiunt, quàm illi & isti hoc non probarent, quàm toruis oculis me peterent? mille talia sunt in quæ oculi septemplices assiduo volatu feruntur. Oculus simplex vnum atque vnicum Dei honorem spectat. Is qui simplicem habet oculum: hoc, ait ipse sibi, Iustitia, hoc conscientia mea; hoc curæ, & hoc officij mei est; quicquid hic aut ille obiectet, huic aut illi placeat, id ego parum moror. hoc faciendum est, & ideò aliorum iudicium circa hoc, curandum non est: Deum respicio, non homines. quicquid dixerint mortales, si aliud Rex immortalis iubeat, hunc sequor.

Deinde & quod secundo loco ponendam: Ob solum lucrum quanta non fiunt? Pauperiem fugiens Mercator currit ad Indos. Taceo cædes innumeras & latrocinia. Mundi lex est: Lucri odor bonus est, ex qualibet re, & quolibet modo. Vnius lucelli gratiâ infinita facimus, quæ si Intentione rectâ, Dei caussa faceremus, cælū centies promereremur. Verissimè dixit sanctus ille vir: Pro modicâ præbendâ longa via curritur, pro æternâ vitâ, à multis vix pes semel à terrâ leuatur. Vile pretium quæritur; pro vno numismate interdum turpiter litigatur: pro vanâ re & paruâ pro-

promiſſione die noctúque fatigari non timetur. *a* Iethro Moſen olim generum ſuum increpans: Non bonam, inquit, rem facis: ſtulto labore conſumeris. *b* Idem prorſus omnibus illis lucrionibus quæſtui ſeruientibus ingerendum eſt; vnuſquiſque horum ſic monendus: Quid agis, ô homo, ſtulto labore conſumeris: non bonam rem facis. ſed vt facias bonam, bonâ Intentione vtere. vt lucreris, dimitte lucrum, præſertim omne non honeſtum, aut quod bona conſcientia odiſſe ſolet.

a *Thom à Kemp. l. 3. c. 3. n. 2.*
b *Exod. c. 18. ℣. 18.*

## §. V.

Tertiò, quantum toleratur in gratiam ſuperbiæ? Veriſſimum illud: Aut ſuperbus non ſis, aut ſis patiens. Multi frigere ſe diſſimulant, ne venuſtam gracilitatem veſtium turbent; nolunt vt ruſtici fartas & pingues tunicas induere. Calceus modò niteat & ſine rugis pedi ſtrictus hæreat, etſi vrat, non refert. Hunc è ſuperbis collare ſtringit, illum thorax. Iſte vt ſuperbiæ ſuæ genium exprimat, etiam onera veſtium non recuſat, hic vt ad æui luxum ſe veſtiat, etiam famem tolerat. Quin imò & cretam vorare iam didicimus, vt vultui decorum

eorum pallorem persuadeamus. quid cetera narrem huius insaniæ tormenta? Hæc aliáque infanda patiens suffert Superbia, sed sibi suffert, & in sui gratiam, quæ si propter Deum rectâ Intentione perferrentur, quanta inde rediret merces? Sed & huic tali ad superbiæ leges patienti verè occinitur: Stulto labore consumeris. Thomas Morus æquè sanctus ac doctus vir, Angliæ magnum decus, fortè fortunâ virginem in conclaui reperit coram vitreo iusse, speculo, quæ multo labore atque etiam dolore comas plicabat, vt frons lata; & mammillare amictorium stringebat, vt ipsa gracilis videretur. huic Morus: Nisi Deus, inquit, tibi pro hoc tuo tanto labore infernum reddat, magnam tibi profectò iniuriam faciet. Affirmabátque seriò, persuasissimum sibi esse, quàm plurimos in hac vitâ eo labore infernum mercari, cuius vel dimidio cælum lucrati fuissent. Cuiusnam rei defectu hoc fieri censendum, nisi solius Intentionis bonæ?

## §. VI.

Quartò, quid non fit acquirendæ, retinendæ, augendæ gratiæ? hic nulli labori parcitur, nulla molestia recusatur, nihil intolerabile æstimatur, totos dies domino-

rum obsequio apparere, graue non censetur. Viri sancti olim in columnis stabant annis compluribus, inde & nomen traxerunt Simeon Stylita, Daniel Stylita, Alipius & Theodulus Stylitæ. Hi dies noctésque stabant colendo Deo, & corpori affligendo. Hæc religio Stylitarum annis aliquot continuis stantium desijt, non item eorum qui continuis horis aliquot perstant & sæpe solam gratiam expectant, quæ tamen in saxo lubrico & vestigium fallente sita est, & longè citius perdi potest, quàm acquiri.

Ioseph Ægypti prorex in summâ gratiâ fuit apud suum Pharaonem, ab illo proximus, sed successit rex alius qui Iosephum nosse recusauit. Quàm charus Dario Daniel, & tamen omnis Darij gratia Danielem à leonum foueâ seruare non potuit. Achitophel Absalonis copanta, gratimus consiliarius fuit, sed hæc gratia collo eius non aureum torquem, sed laqueum iniecit. Aman gratiâ potentissimus, & pænè alter Assuerus, sed per hos aureos gratiæ gradus altissimum patibulum conscendit. Et quis Belisarius sub Iustiniano, tot victorijs illustrissimus Dux? tandem nō gratiam tantùm, sed & oculum vtrumque perdidit, ad extremam mendicitatem

deuo-

deuolutus. Quis sub Tiberio Seianus? iam penè alter Tiberius, & gratiam simul & vitam amisit, vnco tractus & in Tiberim abiectus est. Dies priùs finiat, quàm ego tragœdiarum istarum vel tantùm nomina expressero. Habeat Argus mille oculos; Gratiam nemo negauerit mille habere alas quibus auolet. Et tamen hæc tam fallax & incertissimæ fidei gratia, tantis desiderijs ac votis expetitur, tot laboribus ambitur, tantis sudoribus quæritur, tot solicitudinibus & curis, vix tandem & ægrè obtinetur: vt obtenta retineatur, non minus laborum & solicitudinum impenditur, mente semper pauidissimâ, & in omnē partem se torquente, ne, quod tantis impendijs impetratum est, leui flatu dissipetur. Ita videas hos gratiæ aucupes semper trepidos & anxios, semper solicitos, & gratiæ iacturam, velut supremum malum, formidantes; terret eos sonitus folij volantis: a & penè vt lepores apertis dormiunt oculis, adeò ad omnem gratiæ auram trepidant. Nam (quod magnum malum est) incipit illis opus esse fortunâ: sequitur vita anxia, suspiciosa, casuum pauens, temporumque suspensa momentis. Nunquam dant virtuti fundamentum graue, immobile.



a *Leuit. c. 26. V. 36.*

bile, sed iubent illam in loco volubili stan
Hæc obsecro notate Aulici. Et quæ ist
tam rigida seruitus est, hæc diu noctúqu
& pati, & agere, in vnius Gratiæ gratiam
Qui hæc & pateretur & ageret Intentione
bonâ, Dei caussâ, quantum is præmij re-
portaret? Dum hoc autem & iste, & ille,
& alius, atque alius negligit, vnicuique il-
lorum occinendum est: Non bonam rem
facis; stulto labore consumeris, stul-
pro-fus, stultissimo, hoc enim agis vt tib
ipse importunè noceas, & cum tædio.

## §. VII.

Quintò, quid non tolerant alij extra au-
las famuli & ancillæ? non ijs verba tan-
tùm sed & colaphi sæpè glutiendi sunt.
Quoties herus aut hera stomachosi cla-
mant, furcifer, trifurcifer, stulte, bestia,
flagrio, asine, flagitium. post hæc vocu
tonitrua frequenter & fulmina sequuntur
à manu venientia, volant fustes, & quic-
quid armorum ira furórque ministrat. Et
quid miseris inde lucri est? merces exigua,
victus tenuis & plerumque intempestiuus,
sæpissime & frigidus. Qui hæc ideò fert
tantùm vt viuat, stulto pariter, stultissimo
labore consumitur. Quòd si ancilla vel fa-
mulus generoso animo hæc omnia offerat
Deo,

Deo, dicátque: Domine, propter te fatigari me patiar & vexari, propter te, mi Domine, hæc feram omnia, scio equidem te mitiorem & liberaliorem esse Dominum, quàm cui me mancipaui: à te, mi Deus, expectabo præmium. Hic profectò sapit, qui suos labores sic vendit, quemadmodum diuinus Paulus hoc genus hominum præclarissimè his instruit: Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed vt serui Christi, facientes voluntatem Dei ex animo. a

Sextò, quid mechanici opifices non ferunt miseriarum? Ad grauissimos labores summo manè redeunt, eósque vrgent in seram & adultam noctem, sæpe tamen vix mucidum panem pro se suisque extundunt: æstum, fætores, gelu, incommoda plurima tolerant modici lucelli gratiâ. quis pauperior istis, si solum spectemus corpus? & quis iisdem ditior, si quis horum subinde animô dicat: mi Deus, hunc sudorem meũ in tuam manum effundo, labores meos omnes tibi offero; tibi fatigor, mi bone Domine, tu diues ille paterfamilias es, qui tuorum famulorum labores nunquam non superas mercede, nec gratis tibi quidquam fieri permittis: opellas nostras præ-



a *ad Ephes. c. 6. v. 6.*

mijs excedis infinitè. Omnes ergo meos cum filij tui laboribus tibi consecro & dono. De his talibus sua omnia Deo sic offerentibus verè Paulus: Diuites, inquit, facti estis in illo, in omni verbo.a

## §. VIII.

Si omnes hominum status ordinésque lustremus, in omnibus sanè perferenda plurima reperiemus. Et vos ipsi, quos vt diuites & beatos salutamus, & pænè adoramus, an non molestiarum & ærumnarum satis abundè habetis? quis vestrum queritur deesse sibi quod patiatur? Virtutis est, cùm sanctissimus quisque, licet afflictissimus, audet generoso spiritu dicere: Domine, da plura, immitte grauiora quæ patiar. Apud hunc hominem res optimè habent, hæc talis postulatio puræ Intentionis luculentum indicium est. Sed vos alij, ô beatuli, ô Magni & omni opulentiâ instructi, & quâ ratione vos afflictiones vestras toleratis? variè vos affligi, nil penitus dubito, etsi negent id oculi, quibus hîc nulla fides habenda. Imò persuasum habeo, vos sæpe acerbiùs, licet occultiùs, torqueri quàm vllos religiosos homines, quorum vitæ tenor, merus est pœnitentiæ labor: Vobis quidem molliores sunt lecti

a 1. Cor. c. 1. v. 5.

quàm

quam religioſis, ſed quæſtio ſit, vos an illi quietiùs dormiant, non enim dormitum imus, vt bene cubemus, ſed vt bene dormiamus: ſomnum veſtrum prolixiorem eſſe, quàm illorum ſit, non negem, ſed neſcio an credam eſſe tranquilliorem, & ſuauiorem: plurima ſunt quæ veſtrum, illorum verò ſoporem minimè turbant.

Cibi vobis & multò plures, & longè meliores, ſed iterum quæſtio ſit, quibus hi meliùs ſapiant, neque enim dubitem quin religioſorum hominum plurimis oluſcula ſua & auenaceæ pulticulæ, lixum hordeum & lactucula iucundiùs ſapiant, quàm vobis galli ſpadones merâ ſimilagine & lacte paſti, ac ipſum Iouis cerebrum. Veſtes vobis pulchriores quàm illis & plures, ſed & hîc interrogem, quibus ſint habiliores, qui in ijs minus frigeant, minus ſtringantur? Religioſos viros rariſſimè premunt calcei, vos ſæpius: accedunt occulta cilicia, vobis etiam inuitis iniecta, quæ animum vexent, fodiant, lacerent.

Vobis largius otium & plures ſunt feriæ, ſed forſan multi ſuauiùs laborant, quàm vos otiemini. Vobis denique libertas longè maior eſt quàm religioſis, ſed veſtram libertatem multa comitantur vincula, morſus animi, & laniena conſcien-

tiæ incredibilis. In summâ, cruces quas feratis minimè desunt, sed fortasse deest Patientia & Intentio recta, quâ cruces sunt perferendæ.

Hîc igitur, obsecro, attendite, an propter Christum, an verò propter Lazarum Bethaniam veniatis; an quæ vobis sustinenda, eo quo par est animo sustineatis.

In monte Golgothæo duo iuxta Christum vtrinque pendebant, vterque latro, vterque crucifixus, vterque in vno hoc eodémque supplicio mortuus est: at ille paradiso, iste tartaro receptus est. Quid quæso æquè reos, æquali supplicio affectos tam inæquali sorte separauit? Intentio. Ille Christo domino mortem suam obtulit, iste auersus à Christo in impatientiâ finijt. Hæc è simillimâ cruce, in regna dissimillima est via, si tam dissimilis sit Intẽtio.

## §. IX.

Itaque valdè cauendum, ne simus Martyres Mundi, Confessores Diaboli, Mammonæ discipuli, Veneris alumni. Amor sui mille fraudes comminiscitur, blandissimè quod vult persuadet, ponitque pro scopo proprium iudicium, curiositatem, propriam voluntatem; hoc agit vt Intentionem reddat obliquam, non sinceram, à

Deo

Deo alienam, & quam Deus iure auerſetur. Si cui admodum æſtuanti & ſitienti lactis optimi florem propines, è tali tamen catino, in quo plurimæ muſcæ innatent, an rem gratam te facturum ſperas? quis ſtatim bibat, etſi valdè ſitiat? niueus potus inuitat quidem, ſed innatantes beſtiolæ abſterrent: nigellas auiculas priùs eijce, dein lacteam promulſidem propone. Sic opera bona, velut candida ſuauiſque potio, velut fercula præſtantiſſima, Deo tamen grata nunquam erunt, ſi ea fœdet Vana gloria, Voluntas propria, curioſitas, auaritia, ſui amor & æſtimatio: Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti. *a* Sic omnis Intentio non ſincera & recta nobiliſſimum quodque opus corumpit & deſtruit.

Quis non riſerit hoſpitem illum, qui peregrinum hominem lautiſſimis verbis in ſuam tabernam inuitans: mi Domine, aiebat, ad me obſecro diuerte, vinum mihi prorſus generoſum eſt & nobile, niſi quòd nonnihil aceſcat. Apage tu cum tuo hoc generoſo vino, quod aut acidum ſit, aut dilutum, vel dubium. Hoc ipſum queritur olim Deus per Iſaiam: Vinum tuum miſtum eſt aquâ. *b* De multis idem

G 5 dici

a *Eccl. c. 10. V. 1.* b *Iſ. c. 1. V. 22.*

dici poteſt: hæc illius actio, hæc opera, hoc obſequium illius, hæc induſtria, hic conatus vinum bonum eſſet, niſi aquâ malæ Intentionis miſtum eſſet. Cùm peruerſa eſt Intentio, quæ præcedit, prauum eſt omne opus quod ſequitur, quamuis rectum eſſe videatur. *a*

In priſcâ lege cùm leproſorum quiſpiam ſanitati reſtituendus fuit, dextra eius auricula & pollices dextræ manûs ac pedis oleo tingebantur. *b* Quid hoc ritu Deus magis commendat, quàm vt miſericordiæ oleo vſuri, & ſtipem daturi, nil læuum tangamus, nil ambitionis, iactantiæ, aut vllius ſiniſtræ Intentionis ſe miſceat. Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua.

Ad Salomonis tribunal duæ feminæ litigabant de infante; vtraque quidem prolem habuit, ſed illa viuam, hæc mortuam, vt quam dormiens oppreſſerat. Nos inſtruit lis iſta, ſi aduertimus. Nos quidem oramus, ſtipem damus, conſilijs aut manu iuuamus, inediam aliáque toleramus; hos velut liberos gignit bona Actio, ſed niſi ad hæc omnia vigilemus, niſi ſemper Intentio ſinceriſſima liberos iſtos defendat, incurioſo ſomno eos opprimimus, orationẽ noſtram, & eleemoſynam, & inediam,

a *Greg. l. 1. Dial. c. 9.* b *Leuit. c. 14. v. 14.*

diam, & omnem tolerantiam nostram somnolentiâ perdimus, & ita quicquid illis virium & vitæ inerat, adimimus. Nam, vt præclarè Richardus Victorinus: Quod est, inquit, corpus sine animâ, hoc est opus sine Intentione bonâ. a Si ergo hi liberi nostri nobis sint chari, si nolimus frustra laborare, ita semper laboremus, vt illa faciamus, non quia sic nobis placet sapitque, nec solùm quia sic moris est, aut quia fit ab alijs, sed quia sic placet Deo. Oculus simplex ad vnum atque vnicum Dei honorem collineet in omnibus, in quibus errare refugit? Deus in caussâ sit, quare hæc faciamus, ista fugiamus, illa perferamus. Si iam, quod sæpe fit, operam nostram alijs locatam, parciùs illi quàm par est, compensent, Deum vadem & sponsorem habemus. Quod Deus Abrahamo dixit, hoc omnes bonæ Intentionis sibi à Deo dictum censeant: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. b

* *
*

a *Rich. tract. 1 de statu int. hom.*
b *Gen. c. 15. §. 1.*

## CAP. XI.

## EXEMPLAR NOBILE INTENTIONIS MALÆ fuisse Herodem Magnum, Ascalonitam.

A Divo Ludouico Galliarum Rege missus est ad Damasci Sultanum Orator è sancti Dominici familiâ Iuo, vir doctus & religiosus. Huic in itinere mirum quid contigit, & quod credibile, studio id adornatum est, complurium instructioni, hac ratione. Anus Iuoni loco quodi occurrit, alterâ manu hydriam aquâ plenā, alterâ vas cupreum prunis refertum gestans. Miratus Iuo insolitum occursum vetulæ, aquam & ignem gestantis, quærit quid hæc sibi velint? Cui mulier: Prunas, inquit, fero vt ijs paradisum incendam & comburam: aquam defero, vt eâ flammas inferorum extinguam, & Orcum aboleam. Iámque magis miratus Iuo responsum tam insperatum, interrogat vltra, quid hæc moliri cogitet, & cui bono? Illa, vt in posterum, inquit, omnis Intentio non recta aut non pura cesset, vt nemo probus sit solùm spe cæli & præmij; nemo etiam peccare oderit formidine pœnæ & inferorum horrore, sed solo Dei amore, & desiderio placendi Deo.

Ad

Ad Christi pueri præsepe atque stramineas cunas, tres ab Ortu magni Principes venerunt: Itinere toto tam apud Herodem hospitem, quàm alibi nihil æquè frequenter audiebantur respondere, quàm illud rectissimæ Intentionis: *Et venimus adorare eum.* Sed & Herodes idem prorsus grandi ore pronunciabat: *Vt & ego veniens adorem eum.* Hîc nulla spes præmij, nullus pœnæ metus se miscuit, nec enim vlla vel inferorum vel cæli fit mentio: Vnicus itineris Bethlemitici finis est, diuinus cultus & adoratio. Tam Herodes quàm illius hospites, in vnam illam verè sanctam Intentionem conspiraſſe videntur. Adsunt adoraturi, nec metu supplicij vllo, nec spe præmij prouocati. Et quis Herodem non idem sentire dixerit, quod pios illos aduenas? Verùm, iam demonstrabimus, inter Herodis & trium hospitium Intentionem, tantum esse discriminis quantum inter cælum terrámque. Et apparebit Herodem Malæ Intentionis egregiam ideam existere.

§. I.

Philosophorum scitum est: Vltimum in actione, primum est in Intentione. Finis est ad quem referuntur omnia. Ab experientia quotidianâ id constat. Sumit sibi

quis diuerſiſſimos labores; hac hebdomade calcem conuehit, alterâ lateres & ſaxa, arenam tertiâ, aſſeres quartâ, dein cum amicis deliberat, modò hoc modò illud ad regulam reuocat, iam circinum rotat, iam & nummos numerat, modò cum architectis agit, iam cæmentarios accerſit, modò vitriarium, & ferrarium fabrum conducit. Et quorſum hæc omnia? Ad domum. Finis omnium domus eſt, prima quidem Intentione, ſed Actione vltima.

Narrat Matthæus, tres ex Oriente dynaſtas iter ingreſſos Hieroſolymam verſus, iter hoc longum, difficile, laborioſum, & magnarum impenſarum fuit. Ecquis huius itineris finis & ſcopus? Noui Regis adoratio. *Et Venimus adorare eum*, a Hoc, toto itinere agitabant ſecum, *Venimus adorare eum*. Hæc illorum Intentio iter indixit, hæc diuerſa munera congeſſit, hæc in viam neceſſaria præſcripſit, hæc Hieroſolymam Iudææ metropolim duxit, hæc hoſpitium Herodis quæſiuit, hæc præeunti ſideri fideliſſimè obtemperauit. Finis hæc omnia dictauit, finis ſanè optimus ac laudatiſſimus, *Et Venimus adorare eum*.

Sed & Herodes idem ait, & quidem verbis iiſdem: *Vt & ego*, inquit, *Veniens adorem eum*. Quis non credat Herodem, &

a *Matth. c. 2. V. 2.*

illius

illius regios hospites vnius esse animi, æqualis propositi, eiusdem prorsus Intentionis? Sed videte obsecro, quantum tellus & astra dissident, tantum Herodis & trium Magorum animus, propositum, Intentio discrepant. Horum longè optimus, illius longè pessimus finis fuit. Argumenta huius clarissima hæc sunt.

Principiò, *Audiens autem Herodes rex turbatus est.* a Res iam suspecta, & en primum Malæ Intentionis argumentum, turbari. Homo bonæ Intentionis, nunquam totus turbatur, vt vt res eueniant, etsi omnia teterrimè cadant, sibi constat, sui similis est. Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit: b Nam bonâ, quam habet, Intentione non potest excidere. Herodes ideò turbatus est, quia regno pelli metuebat. Sed vnde hic metus? sibi ipsi nimium amicus, seipsum nimis ardenter & amabat & quærebat.

Anno 1414. tres erant Pontifices (ea erat æui labes) Ioannes, Benedictus, Gregorius. In his turbis è purpuratorum Patrum numero Ioannes Dominicus, vir integerrimus, animum suum Intentionemq; verè optimã dissimulare non potuit. Nam licet is vnus omnia apud Gregorium posset, ab

eo

a *Matth. c. 2. V. 3.* b *Prou. c. 12. V. 21.*

eo etiam ad illud fastigij euectus fuisset, nihilominus tamen Gregorium monere non desijt, descenderet sponte suâ ipsemet de tam sublimi solio, in quod viâ negatâ & non legitimâ peruenisset. Paruit tam sincerè monenti Gregorius: Alij duo hac sede vi submoti sunt. Quo facto Ioannes Dominicus purpuratus senator,& ipse sese in ordinem redigere aggressus, Concilium Constantiense adijt, purpuram suam digniori dandam exuit, & infra episcopos se locauit. En, quàm variè & quàm feliciter Ambitionem triumpharit recta Intentio! Herodes quia tam ambitiosus, hinc etiam tam turbatus. Si quis illius auribus dies noctésque ingessisset, natum esse quidem Messiam, non tamen vel minimâ ex parte nociturum, neque enim venisse vt regna eriperet,sed vt daret: nihilominus Herodes turbatissimus assiduè timuisset, nec aliud animo voluisset, quàm regis infantuli properatam cædem. Quòd si Herodi vel vnica bonæ Intentionis venula fluxisset, sic secum fuisset ratiocinatus: Si natus puer verè Messias & Christus sit,aderit illi Deus; sin autem, Deum à me staturum confido. Sed nihil tam sanæ cogitationis admisit rex impius: hoc vnum ei erat in animo: Moriatur hic puer, moriatur; & etsi per

mille

mille, etsi per quatuordecim millia corpora *a* mihi configendus sit, configatur, trucidetur, moriatur. Et tamen hunc parricidam animum tam pijs vocibus vultúque velans: *Vt & ego*, inquit, *veniens adorem eum.* Bene locutum, pessimè cogitasse, primum signum prodidit, Turbatio: *Audiens autem Herodes rex turbatus est.*

a *Tot occisorum infantium fuisse, optimorum auctorum assertio est.*

## §. II.

Secundò, *Et congregans omnes Principes sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis, vbi Christus nasceretur. a* Quæ hic Herodis Intentio? Nosse locum nati pueruli. Quid verò hoc mali? Istud certè, quod nihil hic boni sit. Scire velle, ex se quidem indifferens, vt vocatur, Intentio est, quæ nec bona nec mala; huic si iungatur actio mala, neutrum bonum dici poterit. Et cur Herodes Christi nati patriam nosse voluit? an vt salutaret, munera ferret, adoraret? Vt iugularet. Hæc mens illius, hæc erat Intentio.

Tertio, *Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ. b* Neque hoc bonæ Intentionis signum est, Vocare

a *Ibid. v. 4.* b *Ibid. v. 7.*

Vocare Magos, nil vitij erat: clam vocare, parum virtutis, & vitio proximum est. Omnis enim qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius. a Hoc cuiuis certum sit signum Intentionis non bonæ, si quid adeo laboret occulere, contegere, supprimere, vt nullo modo ab alijs sciri velit: odit lucem iste, & latere cupit non se, sed sua vitia.

Multa quidem clam fiunt, quæ fido silentio cõmittuntur; sua sunt arcana curiæ, sua & militiæ, & tamen in his ipsis conscium habere nemo reformidat, si id expedire sciat. Quantum eleemosynæ clam datur, auctore vix vni, sæpe nemini noto! piè hoc, sanctè, & ad Christi mentem. Si tamen ij qui dant, scirent ad maiorem Dei honorem facere, sciri se, vtique non supprimerent has voces: ego sum, ego do. Non eadem in vitijs est ratio. sunt enim recessus & latebræ vbi luditur, vbi potatur, vbi furtiuè amatur, vbi contra leges laboratur: hi latebricolæ, lusores isti, potatores, aut amatores nequaquam sciri volunt. Quis Orator his talibus persuaserit fore ad Dei honorem sciri, quinam ipsi sint, qui socij illorum. Nihil audiunt, sed omnibus minaciter imperant, aut sile, aut peri. Nemo est illorum, cui vocem illam extorseris:

a *Ioan.c.3.℣.20.*

ris: Ego ſum luſor, ego ſum potator, ego procus & decoctor. Hæc ſurtim & *clam* fieri conſuêrunt. Sed hoc ipſum CLAM, euidens eſt indicium, hæc omnia fieri Intentione non bonâ. Tecta, plerumque ſuſpecta. Herodes ergo dum Magos *clam* accerſit, ſe palàm malæ Intentionis ſuſpectum reddit. Ab hac vitiatâ radice ſimiles enati ſunt rami. Quicquid hic egit Herodes, vitiosè egit. Cùm peruerſa eſt Intentio quæ præcedit, prauum eſt opus omne quod ſequitur. Vbi ergo clam Magos vocaſſet, tempus ſtellæ ab eis diligenter didicit, amandauit eos in Bethlehem, de ſingulis ſolerter interrogari, & ſibi renuntiari mandauit; omnia malignè & cum noxâ, nam addidit fucatiſſimam ac nequiſſimam Intentionem: *Vt & ego veniens adorem eum.* En diabolum, ſed pulchrum, & Angeli veſte decorum! O vulpes callidiſſima, non ſine cauſsâ Herodianæ ſtirpi hoc nomen tribuit Seruator. Vulpinâ vaſritie cruentum, immanem, ſceleſtum animum poſſe tegi ſperabant,

## §. III.

Herodis verò ſacri ſenatores & Patres conſcripti, cuiúſnam animi & Intentionis fuerunt? Variæ. Cùm enim ſenatus indicere-

diceretur extra ordinem, credibile est ex iis fuisse qui dicerent: Quis diabolorum exteros hos homines ab orientis oris adduxit, tanquam si absque illis non satis negotiorum nobis esset? Alium audisses dicere: Velim idololatræ isti domi maneant, & nostram nobis pacem non turbent. Alius pessimè precatus, forsan dixerit: In malam rem abeant hi homines, pudore nos affecerunt maximo: in Arabiâ hoc sciant, & nos nesciamus in Iudæâ? Alij, paullò modestiùs: Ex officio, aiebant, hoc Regi debemus, cui nos in omnem hanc operam obligauimus. ergo libros adire, & inquirere oportet, quæ Christi sit terra patria. Sed neque hi adeò erant laudandæ Intentionis. Nam Intentio bona rarò impellit, cùm vis & necessitas cogit. Non est virtutis bene iubenti dicere: Nolo quidem, sed debeo. Licet ergo curiam Herodis omnem scrutemur, vix vllam Intentionem rectam in eâ inueniemus, & quod sequitur, nullam actionem bonam. Illa enim omnia, conuenire, inquirere, libros consulere, responsa dare, sunt politicum quid, & actiones adiaphoræ, quibus si non iungatur Intentio bona, nil cælestis præmij assequuntur.

Porrò illa Herodis turbatio, Rabbino-

rum

rum consultatio, trepidatio Vrbis, tres illos ex Oriente reges admodum dubios reddere, imò in errorem trahere, & re infectâ regressum eis persuadere potuisset. Promptum enim illis fuisset dicere: Quàm nos infantes sumus, & digni regum cachinnis! En in ipso Iudææ meditullio, de hoc Iudæorum rege quem quærimus, nihil scitur, & nos tam temerè mutum ignem secuti, nostris regionibus desertis, in peregrinas has oras nosmet eiecimus: turbauimus Herodem regem, regijs consiliarijs negotium facessiuimus, vrbem Hierosolymam frustra commouimus: quid vani hoc itinere nobis voluimus? Nihil harum cogitationum, nihil admiserunt, sed quo cœperunt pede, Intentione bonâ quâ orsi, eâ etiam constanter progressi, hoc vnũ omnibus responderunt: *Venimus adorare eum.* Si quis illorum aliquem in antro Bethlemitico interrogasset: Et quid hæc vestra sibi munera volunt? quid humilis procidentium habitus, quid prona in terram corpora? non aliud vnquam respondissent, quàm hoc ipsum: *Venimus adorare eum.* huc nos neque metus, neque vis, aut vlla necessitas adegit, non spes opum vlla impulit, hoc vnum nos domo exciuit; *Venimus adorare eum.* Et quem illum ô

viri

viri, quem veniſtis adorare? Illum ipſum, aiunt, cuius ſtellam vidimus, cui parent ſidera, qui nobis facem cælo extulit, hunc *Venimus adorare.*

Tandem aſſecuti ſuum finem, *& procedentes adorauerunt eum.* Poterat pro ſe quiſque dicere: Ego gloriam meam non quæſiui, ſed nati Regis Hebræi, huc animum intendi, eà de cauſsa hoc iter ſuſcepi, hoc fine munera hæc attuli: vna mens & vox vna omnium: *Venimus adorare eum.* Delati demum, ſidere duce, ad vilißimum tuguriolum, ad pecudum ædes, ad puerulum pauperrimum, nec diuini quidquam præ ſe ferentem, nihilominus *procidentes adorauerunt eum.*

En, mi Chriſtiane, quid mala, quid bona doceat Intentio: En, quàm fucata illa & trepida, quàm hæc conſtans & erecta ſit & quàm ſeſe vtraque ſuis vtcunque prodat indicijs! Herodes, licet homo abſtruſus & tectus, ex arte truculentum animum diſſimulare nouerit, vitiatæ tamen Intentionis ſigna edidit ſatis aperta. Tres ab exortu Magi aberrarunt nonnihil, hoſpitem quærendo Herodem, ſed hic ipſe error bono eis fuit, ob bonam Intentionem: profuit ſic erraſſe. Quando ergo Intentione optimâ ferebantur ad Chriſti nati cunabula,

bula, non tantùm ſtellam ducem habuerunt, ſed & Angelum monitorem, qui fideliſſimè inſtruxit, perfidum hoſpitium ſtudioſè declinarent, ad Herodem ne redirent, aliâ viâ domum remearent, ne Intentionem optimam, quâ venerant, deprauarent. Neque enim Magi aliâ mente ſecuti ſunt ſtellam, quàm vt illius ſe voluntati ac nutui, qui ſtellam in ducem miſerat, ex integro ſubmitterent.

Hæc vera & prorſus pura eſt Intentio, *Dei voluntatem in omnibus ſequi.* De hac noſtri æui Theologus: *a* Qui ſic animatus eſt, inquit, vt nihil aliud expetat, niſi Dei voluntatem explere, eum DEVS nunquam poteſt deſerere. Ingens promiſſum.

Hæc ergo hominis Chriſtiani ſit Intentio in rebus agendis omnibus, vt ſincero corde hoc apud ſe aſſiduè voluat: Domine, tuo honori facio omnia, tuæ voluntati parere cupio in omnibus, ſiue illa mihi facilia ſint factu, ſiue difficilia, aſpera an iucunda, *Venio adorare te*, non vt Herodes, ſed vt tres ab Ortu reges, te Domine ſemper, & omnibus actionibus meis adorare cupio; eam ob cauſſam viuo, ideò edo, bibo, dormio, laboro vt tibi ſeruiam, tibi placeam, tuæ voluntati obſecundem vbique, ſemper, in omnibus: ſic viuam, ſic moriar.

a *Matth. Tymp. in ſpec. epiſc. ſigno* 117.

## CAP. XII.

## QVID INDIFFERENS, quid NVLLA INTENTIO à nobis vocetur.

QVAMVIS nulla ſit actionum voluntariarum, quæ non originem trahat ex Intentione aliquâ; quicquid enim volentes & ſcientes agimus, deſiderio alicuius conſequendi finis agimus: nihilominus multa tam ambiguè, plurima tam oſcitanter, incurioſè, properanter facimus, vt in multis adiaphoram vel indifferentem, in plurimis nullam habere Intentionem videri poſſimus. Quam autem Intentionem vocemus Indifferentem, quam Nullam, dilucidè iam explicabimus.

### §. I.

INDIFFERENS appellatur Intentio, ſeu Adiaphora, quæ nec bona eſt in ſe, nec mala, nec ad probitatem, nec ad improbitatem confert, & hæc plerunque actiones merè naturales pro fine habet, vti ſunt, edere, bibere, ambulare, dormire. Lucem hîc allucebit Seneca, qui ſenſu prorſus Chriſtiano: *Indifferentia, inquit, eſſe dico, nec bona, nec mala, tanquam morbum,*

bum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem: nihil horum per se gloriosum est, nihil tamen sine his. Laudatur enim non paupertas, sed is quem non submittit, nec incuruat: Laudatur non exilium, sed qui hoc non doluit: laudatur non dolor, sed quem nihil coëgit dolor. Nemo mortem laudat, sed eum cui mors antè abstulit animum quàm conturbauit. Omnia ista per se non sunt honesta, nec gloriosa: sed quicquid virtus ex illis adijt tractauitque, honestum & gloriosum facit. Illa in medio posita sunt: interest, vtrum malitia illis, an virtus manum admouerit. *a* Et vt liquido sciamus quid Indifferens, quid bonum, quid malum sit, addit Annæus: Omnis res quod non habuit decus, virtute addita sumit. Cubiculum lucidum dicimus; hoc idem obscurissimum est nocte: dies illi lucem infundit, nox eripit. Sic istis quæ à nobis indifferentia ac media dicuntur, diuitijs, viribus, formæ, honoribus, regno. & contra morti, exilio, malæ valetudini, doloribus, quæque alia aut minus aut magis pertimuimus, aut malitia aut virtus dat boni vel mali nomen. Massa per se nec calida nec frigida est: in fornacem conjecta concaluit, in aquam remissa refrixit. *b*

 Ergo,

a *Senec. epist. 82. med.* b *Idem ibid.*

Ergo, ſola virtus, bonum: ſola malitia malum: Indifferentia, per ſe nec bona, nec mala: vſus dat ijs nomen, ſiue cùm virtus, ſiue cùm malitia acceſſit. Ita ingenium, ars, ſcientia, ſanitas, vires, opes, gloria, nobilitas, indifferentia ſunt, qui naturalia ſunt, nec altiùs exurgunt quàm quò ea erigit bona Intentio, quæ ſi & ipſa intra naturæ fines ſe contineat, nec ad Deum ſubuolet, Indifferens manet & ſine præmio. Hinc ire, ſtare, ſedere, currere, loqui, laborare &c. bona non ſunt, nec promeriti nomen acquirunt, niſi à bonâ Intentione, quæ actiunculam etiam minimam ac viliſſimam in altiſſimum dignitatis gradum extollit. quod vt optimè capiamus, Ludouicus Bloſius præclarè nos inſtruit hunc in modum: Quæ agenda ſunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quoduis aliud ſolarium carni indulgere oportet) tu tali conſideratione præueni, vt ea ipſa purè ad Dei *honorem* facere deſideres. Nam, quemadmodum opus quod ex ſe grande ac magni momenti videtur, Deo prorſus diſplicet, ſi operantis Intentio impura fuerit: ita opus quod ex ſe frigidum, nulliúſque momenti iudicatur, Domino plurimùm placet, ſi operantis Intentio fuerit recta. Etiamſi pietate du-

te ductus ceruicem tantùm inclinaueris ante crucifixi IESV imaginem, vel ad altare Dei genitricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedem moueris propter charitatem; non frustraberis à spe iustæ mercedis. a Et hoc potest Intentio bona; Intentio indifferens horum nihil potest, sed actionem, cui iungitur, nec deteriorem reddit, nec meliorem, vt infrà pluribus dicemus,

a *Blos. in Can. vitæ spirit. c. 30. initio.*

## §. II.

Intentio NVLLA, vocatur à nobis ea, cùm quis ex consuetudine temere hoc illúdue facit, nec sibi vllum actionis suæ finem proponit, & quasi casu viuit. Ingens hoc vitæ malum est, & omnium laborum cæca vorago. Iustissimè queritur olim *Seneca*, &: Necesse est, inquit, multum in vitâ nostrâ casus possit, quia viuimus casu. Quoties, quid fugiendum sit, aut quid petendum, voles scire, ad summum bonum, & propositum totius vitæ respice. Illi enim consentire debet quicquid agimus. non disponet singula, nisi cui iam vitæ suæ summa proposita est. Nemo, quamuis paratos habeat colores, similitudinem reddet, nisi iam constet quid velit pingere. Ideò peccamus, quia de partibus vitæ

omnes deliberamus, de totâ nemo delibe-rat. Scire debet quid petat ille, qui sagit-tam vult mittere: & tunc dirigere, & mo-derari manu telum. errant consilia nostra, quia non habent quò dirigantur. Igno-ranti quem portum petat, nullus suus ven-tus est. a Omnia præclarissimè; & verè ignorat quem portum appellat, qui Inten-tione Nullâ incassùm se fatigat. Vbi cer-tus actionis scopus & finis deest, illic con-fusio, & omnia indigestum ac rude chaos.

Deus olim præcipiens: *Omnis adeps*, in-quit, *Domini erit iure perpetuo, in generatio-nibus, & cunctis habitaculis Vestris. b* Quid mirum, inquit Isychius, aruinam & adi-pem tam seuerè à Deo exigi: Adeps iste, recta est Intentio, in omnibus ad Deum dirigenda; hanc DEVS nemini remittit. Qui verò nullam suis actionibus Intentio-nem præstituit, is quod optimum est sa-crificij, Deo subtrahit. hic talis, quicquid facit, aut ex inclinatione, aut ex consuetu-dine facit, nescit enim quare faciat, aut quorsum, & cui faciat Miserrimum est hoc genus hominum, quibus post varios labo-res, nulla speranda est merces.

a *Sen. epist. 71. initio.* b *Leuit. c. 3. V. 16.*

## §. III.

Pueris trimulis aut quadrimulis quis in-

quie-

quietior? totos dies huc illuc oberrant, nec vnquam vno loco diu consistunt: nunc equitare se putant, nunc volantem plumam agitant, iam domunculas ædificant, iam per sedilia sursum deorsum saltant, ita sese plurimùm fatigant, in summo otio nunquam otiosi. & vbi totum diem ad lassitudinem, diu multúmque semet agitauerint, quid tandem est omnis hic labor & lassitudo? Nugas egerunt, muscas depulerunt, cribro aquam hauserunt, in aquâ sementem fecerunt, infantili & inani operâ. His infantibus ij omnes simillimi sunt, qui actiones suas nulla Intentione regunt: ardua vix attingunt; si tamen ea tangant, leui decurrunt manu, & superficiem potiùs radunt, quàm latentia petant. Quærit ex his appositè nebulosus satyricus:

> Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum?
> An passim sequeris coruos testáque lutóque,
> Securus quò pes ferat, atque ex tempore viuis? *a*

Num tibi certus est finis quò omnia referas? an in diem viuis sine proposito, sine prouidentiâ, prout natura suggerit? Et



*a Persius sat.* 3.

quis ille tabellarius, qui quærenti, *quorſum tendis?* reſpondeat, *Verè ipſe ego neſcio.* O ſtolidum caput! redi domum, ridicule homo, redi, & prius quò tendas cogita, quàm exeas.

In hac vitâ, ô Chriſtiani, non licet nobis vanos ambulatores agere, & quò pes fert, excurrere: ſingulis horis cogitanda eſt hora vltima, & viæ terminus, omnibus pænè momentis Intentio recta reſtauranda eſt. maximi refert, quomodo res appetamus, an virtutum amore, an noſtri; nudas edere operas minimè laudabile eſt, Vbi autem Intentio recta non eſt, ibi aut mala, aut nulla eſt. Ingenium quod virtutibus non impleueris, vitijs vacat, veluti ceſſante cultu ager, quem meſſibus onerare timueris, ſe inutilibus herbis ſponte exhauriet. Ita plerunque vbi bene agere ceſſamus, incipimus agere malè. De hoc etiam eximiè Seneca: Putemus aliquem, inquit, facere quod oportet: non faciet aſſiduè, non faciet æqualiter, neſcit enim quare faciat. Aliqua vel caſu vel exercitatione exibunt recta, ſed non erit in manu regula ad quam exigantur, cui credat recta eſſe quæ fecit. Non promittet ſe talem in perpetuum, qui caſu bonus eſt. Deinde, præſtabunt tibi fortaſſe præcepta, vt quod

opor-

oportet, facias: non præstabunt, vt quemadmodum oportet, facias: & si hoc non præstant, ad virtutem non perducunt. Faciet quod oportet monitus, concedo: sed id parum est, quoniam quidem non in facto laus est, *sed in eo quemadmodum fiat.* a Excellentissimè prorsus, & ad regulam diuinæ paginæ: Verè non in facto laus est, sed in eo, quemadmodum fiat. Non tantùm non facere, sed nec bene facere satis est, nisi hoc ipsum bonâ fiat Intentione. Tanti ergo ducamus *oculum simplicem* omni tempore, & omni loco intendere in Deum.

Sed an non sæpe omni puero stultiores sumus qui in tantâ luce caligamus, imò nobis omnia tenebras facimus, & subinde nihil videmus, nec quid noceat, nec quid expediat. totâ vitâ incursitamus, nec ob hoc resistimus, aut circumspectiùs pedem ponimus. Quis verò nescit quàm sit furiosa res, impetus in tenebris? At nos certè id agimus vt longiùs reuocandi simus: & cùm ignoremus quò feramur, velociter tamen huc illuc, quocunque demum, cæco impetu ruimus.

a *Sen. epist. 95. med.*

§. IV.

Fidelissimè Deus per Aggæum prophe-

tam commonefaciens: Ponite, inquit, corda vestra super vias vestras. Seminastis multum & intulistis parum: Comedistis, & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati: operuistis vos, & non estis calefacti. & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum. Hæc dicit dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras, *a* En, quàm vrgeat Deus illud: *Ponite corda vestra super vias vestras*, quàm velit considerari quâ viâ, & quò eamus; En, quàm vbique Intentionem bonam requirat? Omnibus verò hoc negligentibus occinitur: *Seminastis multum & intulistis parum.* Sunt qui nummos seminent, tantum scilicet pecuniæ in mensam erogant, tantum in vestes & supellectilem, tantum in recreationes, lusus, conuiuia, tantum etiam in rerum nouarum auditionem, tantum in varias animantes, tantum in libros quos nec ipsi legunt, nec alijs legendos permittunt, sed custodiunt vt canis præsepe; tantum æris insuper expendunt in adulatores, sanniones, mimos, parasitos, moriones; tacebo aliam hominum impuram fæcem; tantum etiam insumunt in artificiola curiosa, & sæpe perniciosa, tantum in alias vanissimas insanias, tantum denique in stipem & eleemosy-

a *Agg. c. 1. v. 5. 6, 7.* nam

nam exponunt, & modò id Intentione sanâ fiat. Hi sanè plurimum argenti seminant; de vnoquoque horum rectè dixeris, DISPERSIT, non autem, *dedit pauperibus*, sed iam antè diuitibus; aut dedit sartoribus, dedit cocis, cupedinarijs, palponibus, gesticulatoribus, susurronibus: dedit his, & illis, & istis vt eos in suam caussam traheret, vt corrumperet, vt os illorum sibi emeret. O miseri! *seminastis multum, & intulistis parum*, quia Intentione non debitâ seminastis, hinc messis tam modica, tam nulla: dimidio pecuniæ vestræ cælum emissetis, sed altero tanto maluistis emere gehennam.

*Comedistis, & non estis satiati; bibistis & non estis inebriati.* Sunt qui comedant & bibant, sunt qui de rebus diuinis multa & præclara audiant, virtus eis variè suadetur & vt coci solent qui modò lixa, modò assa, modò frixa; iam sicca, iam iusculis perfusa, iam frigida, iam fumantia & calida apponunt, vt edendi appetitum acuant: sic fastidiosis his rerum sacrarum auditoribus, amabili varietate virtus commendanda est; audiunt illi, & velut audita comedunt, auidos se ostendunt, sed mox aliud esuriunt, audita celeri obliuione sepeliunt, & animum aliò conuertunt.

inde nec habitiores nec robustiores fiunt, nam sacris admonitionibus non eâ Intentione auscultant, vt meliores sanctioresque euadant. O miseri! *comedistis, & non estis satiati.*

*Operuistis vos, & non estis calefacti.* Sunt qui etiam virtuti quandoque operentur, templum frequentant, orant, exomologeseos & Eucharistiæ sacramentis se muniunt, nec tamen inde calefiunt, partim quia hæc per sinceram, & feruidam Intentionem ad Deum non dirigunt, partim quia se frigori mox iterum exponunt; è templo, ab oratione, à confessione vix digressi, ad antiquum libidinis volutabrum redeunt, pristinam iurandi & imprecandi consuetudinem repetunt, pessimas occasiones non fugiunt; ita mores inolitos nunquam deponunt, in assuetis noxis frigidi, vt antè, persistunt. O miseri! *Operuistis vos, & non estis calefacti.*

*Et qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum.* Liberalissimus est Deus in tribuendis muneribus, quæ nos sacculo nostro excipimus, sed sæpe pertuso. Mens nostra velut sacculus tot habet foramina per quæ cælestes dotes excidant, quot occasiones non vitat, quæ ad nequitiam inuitant. Hæc omnia pulchrè complexus Grego-

Gregorius: Multum, inquit, cordi suo seminat, qui de mandatis cælestibus, vel legendo vel etiam audiendo multa cognoscit, sed negligenter operando pauca fructificat. Comedit & non satiatur, qui verba Dei audiens, lucra vel gloriam sæculi concupiscit. Bene autem non satiari dicitur, quia aliud mandit, & aliud esurit. Bibit, & non inebriatur, qui ad vocem prædicationis aurem inclinat, sed mentem non mutat. *a*

DEVS olim Ezechieli: Fili hominis, inquit, venter tuus comedet, & viscera tua replebuntur volumine isto, quod ego do tibi. *b* Ventris autem viscera, inquit, Gregorius, quid sunt aliud nisi mentis interna, id est, recta Intentio, sanctum desiderium, humilis ad Deum, pia ad proximum voluntas? Pensemus, charissimi fratres mei, quàm sit pia ista promissio. Multi enim legunt, & ab ipsâ lectione ieiuni sunt. multi vocem prædicationis audiunt, sed post vocem vacui recedunt. quorum etsi venter comedit, viscera non replentur: quia etsi mente intellectum sacri verbi percipiunt, obliuiscendo & non seruando quæ audierint, hæc in cordis visceribus non



a *Greg. l. 1. in Ezech. hom. 10. post init.*
b *Ezech. c. 3. ℣. 3.*

reponunt, *a* O miseri! *mercedes congregatis, sed eas in sacculum pertusum mittitis.* Hic idem beatus Gregorius: In sacculo, inquit, pertuso videtur quando pecunia mittitur, sed quando amittitur non videtur. qui ergo quanta largiuntur aspiciunt, sed quanta rapiunt non perpendunt, in pertusum sacculum mercedes mittunt: quia profectò has in spem suæ fiduciæ intuentes congerunt, sed non intuentes perdunt. *b*

Ita demum frustra laboramus, quia laboris animam INTENTIONEM non curamus. Id quod boni facimus, ante oculos nobis statuimus, Intentionem rectam quam negligimus, nihili pendimus: ita *mercedes congregamus, & in sacculum pertusum mittimus.*

a *Greg. loco proximè cit.* b *Greg. par. 3. curæ pastoral. c. 22. fine.*

## §. V.

Non est molestior labor, quàm labor irritus & sine effectu: nemo est qui velit operam ludere. Enimuerò aliqui vt asini laborant, multa grauiáque in se onera recipiunt, & omnem laudem in eo ponunt, vt operæ quàm plurimum sumant: Issachar asinus fortis &c. suppofuit humerum

rum suum ad portandum, factúsque est tributis seruiens. a At hi non sibi laborant sed alijs, cùm Intentione careant, quâ Deo laborem suum vendant. Aliqui porrò patiuntur vt Martyres, sed non cantabitur de illis: Gaudent in cælis animæ Sanctorum qui Christi vestigia sunt secuti. b Miserandi prorsus, & fletu tantò digniores, quantò numero plures. Ah, quanti sunt qui ponderosis crucibus premuntur, & tamen in viâ ad cælum vix quidquam promouēt, solo Intentionis defectu. Grandia patiuntur, sed ideò, quia pati coguntur. Tergiuersantur quidem, torquent se misere, resistunt vt possunt, quia verò impositam crucem excutere nequeunt, vacillando pergunt. Hoc non est pati pro Christo; hoc est in aëre remigare, frigido furno panes immittere, in arenâ ædificare.

Baalami sacerdotes quid tandem laboris omiserunt, vt Eliam sacrificando vincerent? bouem imposuerunt aræ, & inuocarunt Deum suum à primo manè vsque ad meridiem, continuò vociferantes, Baal exaudi nos, Baal exaudi nos &c. *transiliebantque altare quod fecerant. Cúmque esset iam meridies, illudebat illis Elias, dicens:*



a *Gen. c. 49. V. 15.*
b *Ecclesiæ offic. in 2. Vesp. de mart.*

*Clamate voce maiore. Clamabant ergo voce maiore, & incidebant se iuxta ritum suum, cultris & lanceolis, donec perfunderentur sanguine.* a Nulla tamen Baalami vox, nullus igniculus, ſucceſſus rei nullus ſe prodidit. Debuiſſent amentes ſacrificuli prius ignem excitaſſe in animo (quod fecit Elias) Intentionem extimulaſſe ad Deum, hac ratione ignem euocaſſent è cælo. Mundus velut alter Baal variè ſuos exercet, fatigat, vexat; iſtos ad omnem nequitiam, illos ad quamcunque ſeruitutem rapit: exagitantur miſeri eundo, ſtando, currendo: laboribus ſæpe odioſis, difficilibus, moleſtis, improbis, inſanis, indignis exercentur. qui mundo ſeruiunt debent glutire poſſe omnis generis inuectiuas, conuitia, reprehenſiones, vituperia, morſus acerbos, crebros deſpectus: & ſicut hiſtriones arte geſticulatoriâ deuorant cultros, ita hi tolerare coguntur & glutire, velint, nolint, acerba multa & admodum aculeata dicta. Habent hi ſuos obtrectatores, æmulos, aduerſarios, maleuolos & inuidos antagoniſtas, nihilominus tamen horum genibus aduolui, manus oſculari, mille ceremonijs & delicijs hos ipſos venerari adiguntur, aut Mundo ſeruitium obnun-

a *3. Reg. c. 18. v. 26. & ſeqq.*

obnuntiare. neque verò desunt curæ, solicitudines, perturbationes, rei familiaris angustiæ. Hæc omnia simul sumpta instar obesi & in frusta dissecti bouis essent, modò non deesset ignis, modò Intentio recta, velut cælestis flamma, ea delibaret. Verùm quia multi talia ferunt, sed impatienter; ferunt, sed Deo illa non offerunt; patiuntur ista, sed sine Intentione rectâ; patiuntur non propter Christum, sed propter se, in suam & Mundi gratiam. hinc nihil hic promeriti aut mercedis cogitandum: nebulas diuerberant, & in saxis seminant, nullam à Deo gratiam merentur.

De his eleganter & verè Bernardus: Væ, inquit, portantibus crucem, non sicut Saluator suam, sed sicut ille Cyrenæus alienam. Duplici quippe contritione conteruntur, qui huiusmodi sunt, quando & hìc pro temporali gloriâ temporaliter se affligunt, & in futuro pro internâ superbiâ ad supplicia æterna pertrahuntur. Laborant cum Christo, sed non regnant cum Christo. De torrente bibunt in viâ, sed non exaltabunt caput in patriâ: lugent nunc, sed tunc non consolabuntur. a Ita maledicus ille latro iuxtra Christum quidem crucifixus, sed è cruce in paradisum cum

a *Bern. in Apol. ad Guil. abb. initio.*

cum Christo non migrauit. Pari ratione multi multum laborant, sed frustra; multa sustinent, sed & frustra; virtutes etiam, vt videtur, exercent, sed frustra hæc omnia, imò cum damno, quia rectâ in his omnibus Intentione carent.

Oseas, vates Hebræus hos ipsos designans: Vitula, inquit, docta trituram.[a] Qui absque Intentione certâ & rectâ laborant, bobus similes sunt qui triturant. hi etsi ab opere soluantur, redeunt tamen vltro; iam assueuerunt huic operi, quo etiam fruuntur, nam subinde os mergunt auenâ, & sic lubentes perpetuant hunc laborem, iugúmque facillimè recipiunt. Non aliter agunt illi Mundi alumni, quos insigniter notans Gregorius: Pro Mundi gloriâ, inquit, cunctis sudoribus libenter inseruiunt, & grauium laborum iugo colla deuotissimè submittunt. Et quæ merces operis? os plenum auenâ, marsupium non adeò turgens pecuniâ. Certè vituli docti trituram, laborant vt iumenta plaustralia aut molaria, vel vt equi cæci in fullonicâ. hi ab vnico puero voce & flagello aguntur, currúntque toto die. & quò tandem vesperi perueniunt? in eodem omnino loco sunt, quia in orbem acti sunt: Sic qui rectâ carent Intentione, verè cæci sunt, & in

a *Os. c. 10. ℣. 11.* virtu-

virtutibus progressum nullum faciunt; hodiernus, crastinus, perendinus dies nullo illis discrimine veniunt. Hi boues semper in eâdem areâ triturant, & hunc laborem suum pro mercede habent, ideò à Deo aliam non expectent. Hæc est caussa, cur Paulus tam contentè præcipiat: Omne quodcunque facitis, in verbo & in opere, omnia in nomine Domini IESV Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. *a* Idem æquè grauiter inculcans; siue ergo, inquit, manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in Dei gloriam facite: *b* Omnia, omnia. Sic edendum, sic bibendum, sic aliud quiduis faciendum, vt Deus honoretur, nullus hominum lædatur, aut offendatur. Chrysostomus Paulinum hoc præceptum explicans: Etiamsi, ait, spirituale quid fuerit, si tamen propter Deum non fiat, cum primis illum lædit qui facit. *c* Et sicut cæmentarij amussim suam ab angulo ad angulum ducunt; sic nostrarum actionum amussis sit diuinum illud Pauli effatum: siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

Itaque rectissimè Laurentius Iustinianus:

a *ad Coloss. c. 3. v. 17.* b *ad Cor. c. 11. v. 10.*
c *Chrys. tom. 5. orat. Calendis dictâ.*

nus: Prima vox, inquit, prima cogitatio, primus affectus diuinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem. *a* Dimidium facti, qui bene cœpit, habet.

* *
*

a *Laur. Iust. de discipl. & perfect. mon. c. 10. fine.*

LIBER

# BONÆ INTENTIONIS ET FAVTORES & hoſtes, maximè verò Vanam gloriam, & Iudicium temerarium; Eiuſdem ſigna, praxin, præmia declarat.

## CAP. I.

### RECTAM INTENTIONEM eſſe bonam illam voluntatem, ab Angelis laudatam.

BONA voluntas, actionis anima eſt, bona voluntas nunquam non diues eſt, bona voluntas omnia poteſt. Nocte naſcentis Chriſti nouam, inauditam oden cecinerunt in terrâ cæleſtes genij. Horum è cælo cantorum auditores erant opiliones; odeum, campus; ode ipſa: *Et in terrâ pax hominibus bonæ voluntatis.* a Et quid eſt *Bona Voluntas*? Obſecro, tantum nobis otij ſumamus, vt ex omnibus illis qui ad Chriſti nati ſtramineas cunas obſequiosè ſeſe ſtiterũt, hoc ipſum quæramus, quid ſit

a *Luc. c. 2. v. 15.* Bona

*Bona Voluntas*? Interrogationis nostræ initium petamus ab ipsis Angelis.

§. I.

O purissimi, beatissimique Spiritus, quid agmine facto ad tuguriola nostra descenditis, quid in terrâ quæritis, quod deesse possit in cælo? nullum apud nos est dignum vobis hospitium. Ad hanc quæstionem nostram Angelorum omnium vna vox est:

O mortales, loci genium & incolas probè nouimus, neque hoc aduentu nostro illustria facinora, raras inuentiones, exoticas artes, artificia peregrina, neque aurum aut gemmas quærimus, sed Bonam Voluntatem, quæ & auro, & gemmis omnibus pretiosior est, nobisque charior.

Et in hoc quidem fecisse mihi videntur Angeli, quod magnates aliquando solent in pauperculam cereuisiariam cauponam peregrè delati. Caupo namque si generosum Baronem aut illustrem Comitem videat suum esse hospitem, primum omnium instituit hospitij tenuitatem excusare, cupedias & delicias apud se nullas reperiri, lectos tanto hospite non sat dignos esse, panem & Zythum suppetere, cetera pænè omnia negari, neque verò aliam ruri viuen-

viuendi rationem esse: si tamen libeat manere, dominus modò imperet, se quidem promptissimè daturum, quicquid omni domo possideat. Comes homini animando modestè & placidè: Scio, ait, mi vir quas ædes ingressus sim; si mihi par ouorum, & tuæ cereuisiæ haustum tuleris, in hanc cenam satis apposuisti. neque ego huc comessaturus veni; ignotus hospes latere cupio, & te relinquere ditiorem. vis hoc? Caupo lætitiæ plenus, & renidenti ore: quid ni velim, inquit, ô mi domine, quid ni velim hoc votis omnibus? manda, iube, impera; ego, meique, iussa faciemus pro viribus. Hanc animi promptitudinem, paratissimam hanc voluntatem potentissimi illi ab æthere dynastæ Angeli quæsierunt in Orbe hoc inferiore, idque nostro commodo, vt nos relinquerent, longè quàm anteà ditiores. *Et in terrâ pax hominibus bonæ voluntatis.* Sic Otho Imperator ad Romualdum visere, cellulam illius non tantùm ingredi, & vnà cibum sumere, sed etiam in Romualdi paupere ac duro lectulo cubare voluit tanta Maiestas. a Sic alij Reges, & Principes, desertissimas quandoque casas ingressi, fonte solo & pane penè saxeo in cenam vsi sunt

non

a *Hier. Platus l. 2. de bono stat. rel. c. 37.*

non sine voluptate. Sic & Angelorum apud nos voluptas, est bona voluntas, rectáque Intentio. Sed & ex Iosepho quæramus, quâ ipse Intentione Bethlehemum venerit.

§. II.

O sanctissime Paterfamilias, castissime Ioseph, quid hoc itinere quæris, tam & longo, & difficili, tempore præsertim tam alieno? quid Bethlehemum migras, omnia vbique hospitia occupata sunt, tibi nec angulus patet, exclusissimus es vndique; mille domos adeas locum requiémque petens, mille domos occludent seræ, te tuámque coniugem nulla recipiet. Ergo potiùs iter relege, & Nazarethi habita: hîc nemo te hospitem salutabit, multò minus honorario vino donabit Iosephus Intentionis sanctissimæ plenus: Non refert, inquit, nullam mihi patere habitationem hominum: ergo pecudum subibimus, neque enim huc migrauimus, vt laxè commodéque habitemus, sed vt voluntati diuinæ obtemperemus, id quod quærimus, est obedientia, huic omnem animum intendimus. sequemur, quacunque nos vocauerit voluntas diuina.

Sed cum bonâ veniâ tuâ, ô mi optime Ioseph,

Ioſeph, videris errare à limine: non hæc voluntas eſt Dei, ſed ſuperbia Imperatoris Romani. Cuperet Auguſtus Cæſar noſſe vires ac potentiam ſuam. eâ de cauſsâ regiones & prouincias omnes turbat, vt quantus ſit, ſciat, & inde magis ſuperbiat.

Ioſephus contra: Hanc ipſam, inquit, ſuperbiam hominis idololatræ, Deus ſuæ voluntati perficiendæ aptum reperit inſtrumentum. *Dominus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis faciat.* a Quandoquidem ergo Auguſtus Cæſar, ſummus magiſtratus, Dei nutu edixit per Orbem, vt quiuis in ſuæ tribûs ciuitatem ſe conferret, ideò & nos hoc iter ſuſcepimus, vt huic edicto pareremus. Hæc mea, & commiſſæ mihi Virginis eſt Intentio, quam æquè commodè in humillima casâ, in viliſſimo angulo, in ſtabulo exequemur, quàm in Herodis Regis, aut Annæ Pontificis palatio. Sed ipſam etiam beatiſſimam Virginem matrem ſuper hac ipsâ re interrogemus.

a *1. Reg. c. 3. ℣. 18.*

## §. III.

O Virgo beatiſſima, te ſi matrem Dei dixero, omnem in te laudem congeſſero. Tu verè digniſſima mater es, ad cuius virgineum puerperium è cælo deſcendant

Ange-

Angeli: quid obſecro, Virgo diuina, quæris in natali loco proſapiæ? An neſcis? cognatos pauperes nemo nouit. Et valde verendum, ne hoc tuum iter fruſtra ſuſceptum ſit, nam ditiores è ſtirpe Dauidica, omne vrbis diuerſorium præoccuparunt, vobis aut in publico habitandum, aut redeundum eſt. Gentiles veſtros vobis loco ceſſuros ne ſperate. nemo erit ex his qui ad vos reuiſat, qui cibum potúmque honorarium mittat, qui vllum honorem deferat; cognationem nemo agnoſcet humanitas omnis hinc pridem exulat, nec vllum vos diuerſoriolum recipiet. Contemnuntur qui pauperes ſunt, etſi optimi ſint. Et verè dicitur: Mortuus viuos frequentat, pauper inter diuites. *a* *Quare*, ô Virgo integerrima, aut publica platea domus tibi erit, aut via quâ veniſti, erit repetenda.

Ad hæc virgo puerpera: Meus Ioſephus, inquit, & ego, non quærimus cognatos, nec noſtri ſtemmatis reuerentiam, neque commodum habitationis locum, ſed vnam atque vnicam Dei voluntatem, quam nobis Deus declarauit per Auguſtum Cæſarẽ.

Sed, ô beatiſſima Mater, ſit verbo venia, non hæc videtur eſſe voluntas Dei, ſed hominis Deo inimici. nam quòd pauperes

a *Vet. monoſt. Troachic.*

tam

tam miserè & sine caufsâ fatigentur, iussu Cyrini præsidis fit, hic vir hic est qui vniuersam Syriam inquietat, & obturbat, iste est qui vniuersos suis sedibus huc illuc euocat. Ad quæ Virgo: sed quis, inquit, Cyrino id permisit? Putem, inquam ego, Augustum Cæsarem. Virgo iterum: Ecquis permisit Augusto Cæsari? DEVS vtique, respondi. Hìc demum Virgo cælestis: Huius ergo, inquit, permissum diuinum sequimur, huius voluntati paremus, hac Intentione iter istud suscepimus. De diuersorio iam anxij non sumus: Deus prouidebit.*a* Si locum negent homines, forsan pecudes non recusabunt: Fiat voluntas Dei. Sed & ex ipso diuinissimo infante istud quærere iucundum sit,

a *Gen. c. 22. v. 8.*

§. IV.

O infans omni Salomone sapientior, ô Rex Angelorum, quid tandem hìc quæris inter exules, quod non millies melius reperias inter tuos ciues Angelos? num animi gratiâ peregrinum & paganum panem gustare placet? num cælestia tempe cum horridissimâ hac siluâ commutare delectat? O Domine, Mundus non nouit te, & nisi te aliter patefacias, omnigeno contemptu te calcabit.

Ad hæc Christus puer, vel solo nutu oculorum, vel lacrimis solis, responsionis sat dedit hoc sensu: Honores ego non quæro, nec voluptates, nec vllam mensæ lauticiam desidero, Cibus meus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius. *a* Alijs cibis omnibus carere, facile mihi erit, illum verò cibum gratissimum, cibum verè meum auidissimè confector, hunc quæro. hic meus est finis, hæc Intentio. Vti verò nunc cernitis præsepi me incumbere, ita olim cernetis cruci. Et hoc omne ad paternæ voluntatis regulam fiet. Nam sicut Pater meus Imperatoris Romani superbiâ, & meorum cognatorum inclementiâ eò vtitur, vt iam in fædissimum hoc antrum detrudar, *ita* vtetur Hebræorum Pontificum inuidiâ, vt olim in trabem ignominiosissimam extollar. Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, *b* quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. *c* quia descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. *d* Hoc Christi ad nos responsum est,

a *Io. c. 4. v. 34.* b *Io. c. 4. v. 34.*
c *Io. c. 5. v. 30.* d *Io. c. 6. v. 38.*

§. V.

§. V.

Quid ergo est, Voluntas bona, cui Angeli pacem imprecantur? Optimè ad hoc quæsitum sanctus Leo: Christiano, inquit, vera pax est, à Dei voluntate non diuidi. Horis omnibus ex animo dicendum: Domine, fiat voluntas tua: fiat, & in me, & in omnibus hominibus, perfectissimè, omni tempore, sicut in cælo. Hæc, ô Christiani, bona voluntas est, in rebus omnibus toto pectore hoc vnum velle: Domine fiat voluntas tua. Hanc voluntatem, Intentionem hanc animi commendant Angeli. de hac verè D. Gregorius: Nil ditius, inquit, offertur bona voluntate [a] Hæc voluntas veram conciliat pacem. Voluntatem hanc ad Christi cunas attulerunt pastores: Voluerunt ire & quærere, iuerunt & quæsiuerunt illum ipsum infantem, quem quærendum suasit Angelus, hinc illorum mutuæ cohortationes: Transeamus vsque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes. [b] Hac voluntate penitus caruit callidissima vulpes illa, Herodes Ascalonita, qui & se venturum, imò & adoraturum promisit: nimirum pueri iugulum petiturus, non genua osculaturus venisset.



a *Greg. hom. 5. in Euang.* b *Luc. c. 2. V. 15.*

In hac demum bonâ voluntate rectâque Intentione quies & pax vera consistit. Quicquid agas, ô Christiane, mille turbas in rebus alijs omnibus inuenies: nihil vspiam satis pacati extra hanc bonam voluntatem: inquietatio & molestiæ innumeræ à corpore, ab animo, ab amicis, à consanguineis, à liberis, à subditis, à seruis, ab officio, à negotijs; turbæ domi, foris, in templo, in publico, in aquis, in siluis, turbæ in ipsis relaxationibus & voluptatibus; turbarum vbique affatim te circumsistet. *Et* licet omnia componas ad pacem, *nihilo*minus nusquam reperies pacem nisi in *hac* tantùm bonâ voluntate, quæ voluntati diuinæ vinculo insolubili seipsam *alligat.* Et hoc cælum est extra cælum, seu *cæli vestibulum.* Pax hominibus bonæ voluntatis, pax bona, constans, tuta; pax vera, & nemini pœnitenda.

In plurimis alijs illud vulgi vsurpare quis possit: Malo bonam guerram, quàm malam pacem, si spiritus velit cum carne pacem inire, cupiditatibus illius indulgere, omnem contumaciæ noxam dissimulare, pax pessima, & longè peior bello & discordiâ. Pax ergo nemini aut tuta aut bona esse potest, nisi hominibus bonæ voluntatis, rectæque Intentionis.

CAP. II.

# RECTÆ INTENTIONIS actioni à solo Deo persolui posse præmium.

GEMMARIVM olim accessit, homo pretiosæ illius mercis imperitissimus, & auidè quærens: Quanti æstimas, inquit, hunc lapillum bone vir? Gemmarius ad hæc promptè in hunc modum respondit: Hæc margarita meritò vænit, centum & quinquaginta millibus coronatorum *a* (Hanc gemmam donauit Iulius Cæsar Seruiliæ, matri Bruti à quo occisus est, *b* & hæc, vt dictum, æstimabatur sexagies HS) Miratus supra modum ille qui interrogarat, &, O superi, ait, quid virtutis aut fortunæ in hoc lapide? Sed & denuò quærens de alio cimelio: Quanti ergo, inquit, hos simul lapillos æstimas? Cui Gemmarius: Pretio, inquit, exsolui vix possunt: dimidium regni dederis, nondum tamen persolueris: cimelium est inæstimabilis pretij. Hic ille primùm seriò in admirationem rapi, & non capere, tanti vænire lapides.



a *Sunt* 150000. Silberkronen *seu* Zwaintzigbätzner. b *Sueton. Budæus de Asse.*

Stephanus, flos martyrum, *Vir plenus fide & spiritu sancto*, a merces proposuit solos lapides & quamuis nec pyropos, nec adamantes, nec topazios venales habuerit, sed meros silices sanguine tinctos, eo tamen pretio indicauit, vt tam diues emptor repertus non sit, qui pretio vel minimum lapillum potuerit facere suum. Quis non miretur cum imperito illo, ad hoc dignitatis & pretij peruenire potuisse silices, vt etiam contra gemmas sint chari. Siliceos hos lapides Stephani, Bethlehemiticus infans præsenti demum monetâ emit, omnimúmque pretium liberalissimè persoluit.

Sub hac Stephani protomartyris, & Christi diuinissimi infantis imagine nunc explicabimus, omnem actionem bonam etiam vilissimam, rectâ tamen Intentione susceptam, tanti esse pretij, vt id solus Deus infinitè diues possit persoluere.

a *Act.c.6.v.5.*

## §. I.

Ad hoc lapidum mercimonium, quod Stephanus Leuita venale proposuit, principiò matrona graui vultu, & honestissimo habitu accessit, PHILOSOPHIAM nominant. Hæc Stephanum miris argutijs fatigauit, vt suos illi lapides extorqueret. *Surrexerunt quidam de Synagogâ quæ appel-*

*latur*

*latur Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum &c. disputantes cum Stephano,* a in suas illum partes pertrahere conabantur. Sed frustra. Suos Stephanus lapides acerrimè defendit, certò eos amissurus, si cum illis sentire voluisset. *Et non poterant resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur.* Ita ab emptione abijt *Philosophia*, de quâ Paulus optimè monet: Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam. b

Secuta PVSILLANIMITAS, anus rugosâ fronte, exangui & mortuali vultu, tremulis manibus, támque pauidè videbatur emere, ac si assem porrigeret elephanto. Hæc vt purpuratos illos lapides sui iuris faceret: O mi Stephane, inquit, mille testibus conuictus es, omnium sententiæ contra te eunt. Nunquid vniuerso senatui te oppones? Caussam licet optimam tuearis, non sat tibi virium est, vt institutæ rei exitum expedias. Dogmata quæ propugnas, nimium noua sunt, permitte illa tempore adolescere & firmari: Initia hæc lentè volunt tractari; aliquanto tempore hos impetus tuos dissimula. Sed nihil obtinuit trepida hæc anus. *Stephanus*



a *Actor. c. 6. ℣. 9.*
b *ad Colos. c. 2. ℣. 8.*

*autem plenus gratiâ & fortitudine: a* Tametsi, ait, senatorum altero tanto plures sint, animo non cadam. Hæc DOMINI causſa eſt, hîc non licet eſſe pauidum; faceſſe à me Puſillanimitas.

Hac vix digreſsâ, adfuit INCONTINENTIA procax femina, ipſo vultu laſciuiam profeſſa, & facilè apparebat non feriò illam empturam. Ne tamen Stephani lapidibus nullum pretium poſuiſſe videretur, hoc vnum anxiè agebat, vt iuueni perſuaderet coniugium. Quid tergiuerſaris, mi Stephane, inquiebat, quin tu more priſcorum Patrum matrimonium contrahis? æmulare ſanctiſſimos maiores tuos Abrahamum, Iſaacum, Iacobum, Moſen, Aaronem, & ne ſperne nuptias. Ad maiora natus es, quàm vt ſolùm menſis ſeruias. Hæc, vt eam decuit, breue reſponſum tulit: Procul inde faceſſeret, ſtare animo, non nubere, ſed virgineam integritatem tueri. *Et intuentes eum omnes qui ſedebant in concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angeli. b*

Poſt illam, mox adrepſit VANA GLORIA, omnium oculos ſuis deuorans, alijs omnibus præmercatura. Hæc, contra morem emptorum, merces quas em-

ptura

a *Act. c. 6. v. 8.* b *Ibid. v. 15.*

ptura videbatur, impensissimè laudauit, garrulam mercatricem dixisses, nam post copiosè recitata Stephani elogia: O sanctissime iuuenis, inquit, tota Hierosolymorum vrbs in te vnum conuersa, te spectat, te veneratur; omnium ciuium ora de te loquuntur. In luce sunt prodigia quæ patras (*faciebat prodigia & signa magna in populo a*) At nosti te tibi maximum esse debitorem, in famâ præsertim & nomine tuo seruando. Ergo Spartam quam nactus es, tuere, & orna. Fauentissimum tibi senatum habes, si potes illi esse non inimicus. Non tulit Stephanus loquacissimæ femellæ fabulam, sed eâ protinus reiectâ: Fallacissima est, inquit, omnis gloria, quæ à mortalibus offertur: Cor meum, meósque oculos aliorsum defixos teneo, gloriam cælestem iam eminus prospicio, in Christum Dominum omnis mea fertur Intentio: *Intendens in cælum vidit gloriam Dei. b*

Prioribus illis repulsis, VIOLENTIA nota furia ex Orco irruit, non tam empturа lapides, quàm ereptura. varijs istud machinis aggressa est. 1. *Tunc submiserunt viros qui dicerent, se audiuisse eum dicentem verba blasphemiæ in Mosen & Deum. c* En testes;



a *Ibid.* v. 8. b *Act.* c. 7. v. 55. c *Act.* c. 6. v. 11.

teſtes; veri an falſi, nil intereſt. 2. *Commouerunt itaque plebem, & ſeniores, & ſcribas: & concurrentes rapuerunt eum.* Et hæc quidem vis expugnabit iuuenem; patietur Stephanus frangi pertinaciam ſuam. 3. *Audientes autem hæc, diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum, a* Concluſus eſt Stephanus inter fulmineos apros; non euadet 4. *Et impetum fecerunt vnanimiter in eum. b* Stephane quid agis? tu toto ſenatu ſis ſapientior? cede ſententiâ. 5. *Et eijcientes eum extra ciuitatem lapidabant.* Ita vincendus eſt, qui neſcit cedere.

Sed fruſtra fuere omnia. O imbecillem VIOLENTIAM, nec vnico quidem iuueni expugnando ſatis robuſtam! merces veniſti raptura Stephano, imò dediſti.

a *Ibid.v.12.* b *Act.c.7.v.54.57.& 58.*

## §. II.

Ita ſeruauit Stephanus ſuos ſibi lapides, à peſſimis his nundinatricibus; nulla eos nec vi, nec pretio potuit extorquere. Demum paruulus ex oppido Bethlehem, ad iſtas merces acceſſit, & hos ipſos lapides ſanguine pictos liceri cæpit. Cui Stephanus: Mi diuiniſſime puer, inquit, placéntne tibi? accipe, tui ſunt. Noui equidem, paren-

rentem habes opulentissimum, qui solus potest & hos lapides æstimare, & dignum ijs pretium rependere; omnes ergo tibi dono: *Ecce video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei.* a Ad illum Dei oculum insomnem, & omni momento peruigilem mei affixi sunt oculi. Pro veritate, & pro Christo hunc saxorum nimbum sustineo, hos lapides Deo, eiúsque honori consecro.

Ita PATI, ita & AGERE oportet, ô Christiani; bonæ actionis cuiuscunque pretium, omnibus alijs, etiam Angelis, præterquam Deo est insolubile. Loquimur hîc de ijs tantùm actionibus, à quibus, vt suprà docuimus, abest malitia, quibus adest gratia, nec deest Intentio recta. Et huiusce modi quidem actiones, cetera vilissimæ tanti sunt pretij, vt sermone nemo vnquam expresserit vel minimi boni operis valorem. Terrarum orbem da, imò da cælum, nondum satis dederis, nisi des Deum. Imperium in cælestes orbes & sidera, in omnes omnino Angelos, non æquat dignitatem actionis cum virtute coniunctæ. Exempli gratia: Obolus mendico porrectus, sed sanâ rectáque Intentione, quanti, putas, in cælo æstimatur?



a *Act. c. 7, v. 69.*

Confer in vnum regna omnia, & Turcicum, & Sinense, & Persicum; Hispanicum & Gallicum, cum omni eorum opulentiâ, cum omnibus imò voluptatibus, & nondum obolo illo dignum pretium statuisti. Ratio huius euidentissima est: vniuersa illa vti principium habuerunt, sic & finem suum reperient; suis vtrinque terminis vrgentur: At obolus ille mendiculo datus pretium acquisiuit æternum. Momentaneum & leue tribulationis nostræ; supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. *a* Quid minus dixeris, quàm, *momentaneum & leue*? Ita vnicum ad Deum suspirium, serius ob priores noxas gemitus, acus fracta pauperi data, frigidæ calix sitienti propinatus (*an vilius quid dicam?*) mercedem emerentur supra omnem modum maximam, æternam: *æternum gloriæ pondus operantur.* Omnium regum aurum in vnum locum congestum, vnius hebdomadis spatio facilè totum ad libram examinetur, neque enim infinitæ molis est: At verò illud oboli, quod diximus, pretium, per omnem æternitatem appendi non potest, infinitum est.

Sed vnde hic obolus tam pretiosus? A diuinâ gratiâ. quod verissimè affirmans

a 2. *Cor. c. 4. v. 17.*

Augu-

Augustinus: Omne, inquit, meritum nostrum in nobis non facit, nisi gratia: Et cùm Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quàm munera sua. *a* Dei gratia animam Deo iungit vt sponsam. Assuerus regum potentissimus, centum viginti septem prouinciarum Imperator Estherem pauperculam, parentibus orbam, captiui Iudæi cognatam, suam tamen coniugem esse voluit, & reginam fecit. Nec caussam pete: Sic illi placuit. Quis iam Assueri & Estheris filios, regni hæredes neget? Mens nostra à se pauperrima (*cùm non sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis.* *b* eam tamen Deus in sponsam sibi adsciscit admirandâ gratiæ benignitate. Et hinc regni hæreditas in liberos nostros, hoc est, in actiones nostras deriuatur; hinc nos olim futuri *diuinæ consortes naturæ.* *c* Ipse enim spiritus, testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filij Dei. si autem filij; & hæredes. *d*

a *August. epist. 105. ad Sixtum.*
b *2. Cor. c. 3. ℣. 5.* · c *2. Pet. c. 1. ℣. 4.*
d *ad Rom. c. 8. ℣. 17.*

## §. III.

Solus ergo Deus, illi quem diximus, obolo persoluere potest præmium, nec

vult aliâ ſolutione, quàm ſeipſo. Ille Theologiæ ſol Thomas Aquinas, inter preces olim è terrâ elatus, voces illas audijſſe dicitur: *Bene ſcripſiſti de me Thoma. quam ergo recipies pro tuo labore mercedem?* Ad quæ Thomas promptiſſimè: *Domine, non aliam præter te.* Vtique probè cepit vir ſanctiſſimus, dignum actione bonâ præmium, Deum eſſe. Ideo diuinus Paulus accuratiſſimè commonefaciens: Non ceſſo, inquit, gratias agens pro vobis, vt Deus Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ & reuelationis in agnitionem eius, illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in ſanctis. *a* Hæc Apoſtolus aſſiduè precabatur, daret illis Deus *ſpiritum ſapientiæ & reuelationis*, ſiquidem tale præmium à Deo aſſignatum eſt cuiuis bonæ actioni, vt id omnis philoſophorum ſapientia non capiat. *Quicunque potum dederit vni ex minimis iſtis, calicem aquæ frigidæ, tantùm in nomine diſcipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam. b* Proponit Dominus perſonas abiectiſſimas, & rem viliſſimam, calicem aquæ non calidæ, hæc enim ſine impenſis non calefieret; ſed frigi-

*a* ad *Epheſ.c.1.v.16.* b *Matth.c.10.v.42.*

frigidæ sic è fonte manantis: *Non perdet mercedem suam*, quâ gaudeat æternum.

Maxima fuerunt munera quæ duo Reges, sed iam temulenti promiserunt. Assuerus à vino calidus: Quæ est, inquit, petitio tua Esther, vt detur tibi? etiamsi dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis. *a* Herodes penè idem saltatriculæ pollicitus: Quicquid petieris, inquit, dabo tibi, licet dimidium regni mei. *b* En, maximum regis donum, dimidium regni, sed perituri. Deus liberalior Rex, in operis boni vel minimi, in vnius oboli præmium, daturus est totum regnum suum, nunquam periturum, seipsum. *Vocauit nos in suum regnum, & gloriam. c* Nunc temporis Deus pleraque omnia tribuit per res creatas, per cælum, sidera, terram, terræ germina, per ministros Angelos. At verò, *cùm euacuauerit omnem principatum, & potestatem, & virtutem, d* tunc rerum creatarum ministeria cessabunt, tunc Deus omnigenas voluptates beatis afferet seipso, in bonarum actionum præmium; *Erit omnia in omnibus. e* Ideò Chrysostomus, illum in seipsum crudelem tyrannum iudicat, qui potest alio contentus esse præmio,

quàm

a *Esth. c. 7. v. 2.*
b *Marci c. 6. v. 23.* c *1. Thes. 2. v. 13.*
d *1. Cor. c. 15. v. 24.* e *1. Cor. c. 15. v. 28.*

quàm Deo. *a* Et ſanè hic talis multò ſtultior eſt illo qui nobiliſſimum adamantem quinque ſeſtertijs, aut aliquot pomis commutat.

a *Chryſ. hom. 21. in Matth.*

§. IV.

Si ergo præmium cuiuis bonæ actioni decretum eſt infinitum, inexplicabile, æternum, Deus ipſe: vel, vt clariùs loquamur, ſi pro quouis opere bono vel minimo, ſperanda merces æterna: Nil iam mirì quòd Stephanus ſuos lapides, neque Vanæ gloriæ, neque Violentiæ, nec ex *illis* emptricibus vlli vendere voluerit, nemo enim eos digno pretio ſoluere poterat, niſi Pater illius infantis, cuius cunæ Bethlehemi, præſepe & paleæ fuerunt. At nos, infantes ſtultiſſimi (parùm dixi) tyranni in noſmet atrociſſimi, tot præclaras actiones, pro pomulo, pro teſtulâ, pro vitreis *fractis*, aut pictis apinis, imò pro breui *gloriolæ* fumo, pro leui fauoris aurâ vendimus vel oculis, vel auribus, aut linguis eorum quibus placere cupimus. Ita tota merces eſt, viſum eſſe, auditum eſſe, laudatum eſſe. Quàm verè ſanctus Gregorius: Qui pro virtute, inquit, quam agit, humanos fauores deſiderat, rem magni ac ingentis valoris

loris vili pretio venalem portat: Vnde cæli regnum mereri potuit, inde nummum transitorij sermonis quærit. *a* Eâ de caussâ tam seriò hortatus Paulus: Serui obedite per omnia, inquit, dominis carnalibus, non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus: Scientes quod à Domino accipietis retributionē hæreditatis: Domino Christo seruite. *b* Hoc igitur vnicè caueamus ne nostra obsequia hominibus duntaxat probare studeamus, eorúmque præsentiæ solùm atque oculis seruiamus, sed animi potiùs singulari quodam candore, cum diuino timore coniuncto, omnes nostri muneris partes expleamus. Quocirca quicquid fecerimus, verè atque ex animo agamus, certóque nobis persuadeamus, non nos hominibus sed DEO bonorum omnium auctori ac Domino seruitutem seruire. Et quoniam certum nobis atque exploratum esse debet, sempiternam illam beatorum sedem, nostris laboribus ac conatibus, tanquam palmam, præmium, ac mercedem esse propositam, æquum profectò

a *Greg. l. 8. mor. c. 28. ad finem.*
b *ad Col. c. 3. v. 22.*

fectò est, vt in vnũ Christum nostra omnis feratur Intentio, in Christum hi nostri eant oculi, Christo liberalitate tantâ emere volenti, nostra omnia quàm promptissimè vendamus.

## Cap. III.

## RECTA INTENTIO Quantum à diabolis impugnetur.

Ioannes ille Apocalypticus Angelus, vidit feminam sole vestitam, luna calceatam, coronatam sideribus, & hanc parturientem. Coram hac stabat draco septiceps, & expectabat dum peperisset, vt abreptum filium glutiret; sed expectauit frustra, & inani hiatu. Nam femina illa, *peperit filium masculum, & raptus est filius eius ad Deum, & ad thronum eius: & mulier fugit in solitudinem, vbi habebat locum paratum à Deo,* a Ita famelicus draco elusus est.

Incredibile est, quantum diabolus draco peruigil laboret, quàm subtili artificio hoc vnum agat, vt bonam Intentionem in prauam, aut inutilem detorqueat: hîc expectat hians bestia, dum edatur in lucem fœtus, vt eum mox glutiat. Vix Petro

a *Apoc. c. 12. v. 5.*

nouum

nouum Pontificis officium detulit Christus, cùm statim *conuersus Petrus: Domine*, inquit, *hic autem quid? a* O Petre, quid hæc obsecro ad te? teipsum assiduè obserua, teipsum respice. Est qui in insidijs obseruet, vt munus delatum turbet: *Quid ad te, tu me sequere:* tui oculi attendant meos; tui pedes meis hæreant, *tu me sequere.*

Vt ergo bonam Intentionem ab huius septicipitis draconis vi tueamur, diui Ioannis visum iam explicandum est, & vnà demonstrandum, quàm variè, quámque sollicitè cacodæmon neruos omnes in eo contendat, vt rectam Intentionem aut adimat, aut viciet.

*a Ioan. c. 21. v. 20.*

§. I.

Mulier illa prægnans à Ioanne visa, Animam designat, quæ in gratiâ est apud Deum. Huic Animæ omnia seruiunt, ipsa ei sidera famulantur, sol & luna obsequium ferunt; cælum ei transcriptum est. Talis Anima nunquam non parturit optima desideria, fideliùs & accuratiùs Deo seruiendi; neque tantùm parturit, sed & partum emittit, & sanctissima proposita in opus deducit, enititur feliciter, & præclarissima quæque opera in lucem edit. Et velut femina prægnans delicatissimi fastidij est,

nau-

nauſeátque ſæpe quæ anteà merum ei mel videbantur, appetitque quæ priùs iudicabat fellea. Ita mens hominis caſtis deſiderijs grauida, omnes carnis voluptates, Mundum omnem faſtidit; At verò aduerſa quæcunque & vniuerſum patiendi apparatum magno affectu amplectitur. Hic vigilat draco ſepticeps, & omni momento inſidiatur, vt mentem illam inficiat vel occultâ ſuperbiâ, vel ſubtili auaritiâ, vel cæcâ inuidiâ, vel clandeſtinâ luxuriâ, aut etiam pietate ſed fucatâ, aut aliâ quauis pictâ quidem, ſed ſiniſtrâ Intentione. Sic armatus coluber ex Orco ante parturientem feminam excubat. Quid ergo hîc agendum Animæ, ſi vel minimo indicio, læua Intentio ſe prodat, quâ ratione reſiſtendum? Rapiatur filius *ad Deum & ad thronum eius*, Intentio ad creatorem ſe ſuſtollat his precum alis: Mi Domine, tui ſolius amore hoc fecerim, & facturus ſim. *Et mulier fugiat in ſolitudinem.* Dicat huius filij parens: Non cupio, mi Domine, videri, non ſciri, non laudari affecto: nolo in foro id proclametur, nolo tanquam magnum aut rarum commendetur: ſic iſtud factum volo, velut ſi feciſſem in extremâ ſolitudine, in eremo deſertiſſimâ: modò tu, mi Deus, id ſcias, vti ſcis omnia: tu ſolus

solus, satis amplum theatrum es omnibus meis actionibus.

Cornelius Centurio, ille notus superis miles, omnes filios suos filiásque, hoc est, opera bona sua omnia, ante se præmisit in cælum, ideò Angelus eum humanissimè affatus: *Orationes tuæ,* inquit, *& eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* a Vir enim erat *religiosus ac timens Deum, & deprecans Deum semper.* Ita filij eius omnes rapiebantur *ad Deum, & ad thronum eius,* eluso dracone stygio, qui prædones, piratas, latrones omnes longè superat. Hic enim prædator nunquam non in insidijs subsidet, viatorem obseruat antequam transeat, & in ipso quoque transitu. Indefessi laboris est diabolus, sæpe initio actionis, quandoque medio, non rarò in fine Intentionem rectam conuellere nititur, quod disertè Gregorius exponens: Sciendum est, inquit, quòd bona nostra tribus modis antiquus hostis insequitur, vt videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur, in interni iudicis conspectu vitietur. Aliquando namque in bono opere Intentionem polluit, vt omne quod in actione sequitur, eò purum mundúmque non exeat, quò hoc ab origine perturbat. Aliquando verò Intentionem boni operis

a *Act. c. 10. v. 4.*

vitiare

vitiare non prævalet, sed in ipsâ actione se quasi in itinere opponit, vt cùm per propositum mentis securior quisque egreditur, subiuncto latenter vitio, quasi ex insidijs perimatur. Aliquando verò nec Intentionem vitiat, nec in itinere supplantat, sed opus bonum in fine actionis illaqueat: quantóque vel à domo cordis, vel ab itinere operis longiùs recessisse se simulat, tantò ad decipiendum bonæ actionis terminum astutiùs expectat: & quò incautum quemque quasi recedendo securum reddiderit, eò illum repentino nonnunquam vulnere duriùs insanabiliúsque transfigit. Intentionem quippe in bono opere polluit, quia cùm facilia ad decipiendum corda hominum conspicit, eorum desiderijs auram transitorij fauoris apponit, vt in his quæ rectà faciunt, ad appetenda ima, fortitudine Intentionis inclinentur. Vnde rectè sub Iudææ specie de vnaquaque animâ miseræ Intentionis laqueo captâ, per Propheram dicitur: Facti sunt hostes eius in capite.[a] Ac si apertè diceretur: Cùm bonum opus non bonâ Intentione sumitur, huic aduersantes spiritus ab ipso cogitationis exordio principantur, tantóque eam pleniùs possident, quantò & per initium dominantes tenent.[b] Imò

a *Thren.c.1.✠.5.* b *Greg.l.1.mor.c.19.initio.*

Imò, quod Chrysostomus a annotauit, diabolus quandoque reposita iam apud Deum opera, per malam Intentionem etiam nunc vitiat. Atque si opus obiectis difficultatibus nequeat impedire, Intentionem lacessit eámque vitiare conatur. Necdum astus succedit? actionem ipsam varijs perturbationum machinis adoritur. Nec sic quidem quod vult, efficit? actionis finem studet peruertere.

a *Chrys. hom. 1. in illud: Vidi Dominum.*

## §. II.

Narrat Horatius de comite importunissimo, quem vt à se amandaret, varia negotia hic illic conficienda simulauit. At ille importunissimè illud vnum respondit —— vsque sequar te. Nil habeo quod agam, & non sum piger: vsque sequar te. a Sic diabolus, qui non habet aliud quod agat, quàm vt nos impugnet ac vexet, & verè non est piger: hic velut comes indiuiduus, assiduè illud mussat —— vsque sequar te, vsque, & vsque te insectabor: vsque tenebo te, & persequar: non interquiescam, non cessabo, non desinam dum Intentionem tuam aliò deflectam, ne sic recta tendat ad Deum; vsque sequar te. Certè

a *Horat. l. 1. serm. Sat. 9. post init.*

Certè ſic agit, quem inani gloriâ nequit fallere, hunc decipit per Iram aut per triſtitiam, aut impatientiam, aut etiam per lætitiam, aut immoderatum feruorem, aut nimium languorem. Mille nocendi viæ. Si labor malè ſuccedat; reddit puſillanimem: ecquid dicetur de te? nihili fies, rideberis ab omnibus, hoc certè tibi damno erit. Sin è voto ſuccedat labor, adeſt iterum vulpes Orciniana: En artificem, en artificium! bellè, præclarè, eximiè; non potuit melius, quid iſte aut iſte ſimile? nemo eſt qui hoc opus imitetur; omnes laudabunt. Ita cæcus homo tam bellus ſibi videtur, tam ſibi placet inſigniter: aures vt aper, vbique arrigit quid alij de ſe ſentiant, quàm laudent auditurus: nempe vaniſſimo homini magnum eſt, & pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, hic eſt. *a*

O miſerum! verè, *facti ſunt hoſtes eius in capite.* Principium & caput operis eſt Intentio, huc diabolus collineat, in hanc frontem ſaxum dirigit, quod Dauid Goliatho fecit. Si caput hoc læſum, ſi bonus affectus ad Deum corruptus aut extinctus ſit, ruit omnis reliqua moles. Hoc caput ſibi defenſum gloriatus Dauid: Domine, inquit, Domine virtus ſalutis meæ, obumbra-

a *Perſius ſat. 1. verſ. 28.*

umbrasti super caput meum in die belli. a

Narrat Plinius, Erodium b astutissimam auem ad aquas raptu viuere hoc modo. Ad illas aues, quæ se mari mergunt, aduolat, & capita illarum morsu corripit, donec capturam extorqueat. c Homines probi volucribus non absimiles, in edito quidem habitant, pabulatum tamen ad aquas descendunt, ijsque sese immittunt: curas, solicitudines, labores, exercitationes varias non refugiunt; his sese fluminibus mergunt, neque enim aliter opera bona constant; sudore opus & industriâ; nemo cum virtute inediam tolerat, nisi corpus id sent; iamnemo prout oportet, orat, nisi vigilet, animúmque excitet ad attentionẽ: Ita probi, sui spiritùs alimenta sibi comparant. At diabolus, instar Erodij, harum volucrum caput, *Intentionem*, impetit. Cernit orantem? Intentionis rectæ regulam conuellit, &: Multi, ait, te vident; eant nunc & dicant te orationis non esse amantem. Videt stipem in manu? Hic oculos ad eleemosynæ spectatores rapit, aut aures ad mendici clamores importunos trahit, vt dum stipem dat, conuitium addat, dicátq; en, improbe canis, cessa latrare. *Multi homines*

K

a *Ps. 139. V. 9.*
b *Alijs Pelecan, Platea, Platalea nominatur.*
c *Plin. l. 10. Nat. hist. c. 40.*

*mnes misericordes, virum autem fidelem quis inueniet?* a Obseruat in te aliquid patientiæ, charitatis, obedientiæ? Mox commendatitias litterulas quærit, laudantium voculas excipit, & tibi in aures instillat: en, bono es nomine, placuit huic domino tua submissio; profectò hoc in laude ponendum. Mille tales morsus infigit hic ex Orco Erodius, dum caput vulneret, Intentionem rectam confodiat. Ideò in omnibus actionibus, illud obuersetur animo: *Ad Deum, & ad thronum eius.* alioqui stygium Erodium non effugiemus, nisi omnis fætus noster, omnes bonæ actiones nostræ, sapiantur *ad Deum, & ad thronum eius.*

a *Prou. c. 20. v. 6.*

## §. III.

Mirandum est quod in rebus gestis sancti Seuerini Coloniensis Pontificis memoratur. a Fuit æuo Seuerini præsulis eremicola è principum stirpe oriundus, *delicijs* omnibus innutritus iuuenis, *qui cùm* ad nuptias contrahendas iam ematuruisset, sponsam opibus & sanguine non imparem accepit. Iámque totis ædibus personabat Hymenæus, iámque nouos coniuges

a *Surius tom. 5. die 23. Octobris, clarus Seuerinus circa Ann. 400.*

ingens nuptialis thalamus vocabat, cùm sponsus subitò pauore correptus, vidit iuuenem formosissimum lateri suo hærentem, qui eum hilari vultu affatus: Si ego, inquit, maiores tibi delicias, & gloriam longè illustriorem sponderem, veliésne præeuntem me sequi? Vellem, ait sponsus, si spondeas his ampliora. Cui personatus Angelus: Spondeo, inquit, delicias cælestes & immortalem gloriam, si tamen tu vir sis, & præ illis ista nori contemnere. Mox sponsus, totâ ambitione promissis inhians, & sponsoris amore captus: En, inquit, virum: sponde, & duc quò lubet, sequor. Dixit, & fecit: nec aliud quidquam ex omni thesauro suo, præter vasculum ligneum, asportauit. Tam generosè sequentem Angelus, in remotum ab omni humano consortio locum perducens: Hic inquit, DEO & tibi vaca: cetera curare omitte. *Ita se oculis illius subduxit.* In hoc theatro nonus hic actor personam quam suscepit, præclarè diu egit, & Deo Angelisque spectatoribus, austeram vitæ rationem annis compluribus perseuerauit, precandi assiduitate, inediâ, vigilijs admodum exhaustus. Tandem incessit hominem cupido cognoscendi, quis æquale secum præmium esset accepturus in cælo,

vitam enim viuebat pænè inimitabilem. Reſponſum eſt ei cælitus, Colonienſem epiſcopum parem ipſi futurum in ſedibus beatorum. Admiratus eremicola hanc præmij æqualitatem in vitæ ſtatu tam inæquali. Oſtendi ergo ſibi hunc virum, ſummis precibus contendit. Nec mora, idem ille qui eum illuc duxerat, ſe ſtitit, monſtrauitque viam quâ ad illummetipſum epiſcopum perueniret. Ita inſtructus eremicola ſollenni die Coloniam venit, & rei diuinæ interfuit, è templo digreſſus, in epiſcopi triclinium etiam ſpectatum admiſſus eſt. Vidit hîc anachoreta, epulum, tametſi non ad noſtri æui genium Saliare, tamen lautum & liberale. hoc vrbis proceribus Colonienſis Pontifex dedit. Ferculorum copia, deliciarum varietas, argenteæ ſupellectilis opulentia, illo æuo rari luxûs exemplum cenſebatur. Hîc ipſe ſecum in animo fabulari cæpit religioſus ſpectator: Ergóne ego cum hydriolâ meâ, *inquit*, cum pane arido, radiculis & oluſculis inſulſis, ieiunijs quotidianis, precibus pænè continuis, & hanc lauticiem omnem ſponte deſerendo, non plus apud Deum emeruerim gratiæ, quàm hic epiſcopus in tanto luxu? quid ago, ſi non plus ago, quàm rerum & deliciarum diues hic Præſul? O

mi

mi optime Anachoreta, sapienter forsan ratiocineris, sed non sanctè; audi obsecro, & responsum admitte à tuo ductore Angelo, cuius hæc sunt verba: Hic quem cernis, episcopus, minus afficitur omni ferculorum pompâ, quàm tu ligneo tuo vasculo. Capis ista? Magnus ille est, qui fictilibus sic vtitur, quemadmodum argento: nec ille minor est, qui sic argento vtitur, quemadmodum fictilibus. a Agnouit hîc prudens Asceta, quâ ratione Deus non tam actiones, quàm agentium Intentiones ponderaret, nec æstimaret quantum quisque faceret, sed ex quanto. Sic est prorsus:

Quicquid agant homines, Intentio
iudicat omnes.

Et en, vt Acheronticus Erodius Seuerino, per omnem luxum extorquere nequiuerit, affectum & Intentionem optimam ad Deum: Coloniensis hic Antistes, omnes actiones suas, tanquam suos liberos, ante se præmisit *ad Deum & ad thronum eius.* Atque hoc stratagemate, vigilantissimo draconi subduxit, quicquid pietatis exercuit. Sed quis est qui imitetur? Rarissimæ virtutis est, inter diuitias & delicias non corrumpi, cùm etiam rigidissima Paupertas



a *Sen. ep. 5.*

tas inueniat quo bonam Intentionem nonnihil offendat. Nam huic alteri, eremi cultori cetera sancto, & qui vitæ fuit laudatissimæ, aliquid tamen bonæ Intentionis, & melioris affectûs in ligneum illud vasculum exciderat. Adeò in rebus etiam minimis, non minimum quid aut amittimus aut acquirimus, prout scilicet ad Creatorem, aut ad res creatas nostra vergit Intentio. Habet Satan plurimas & penè inobseruabiles pedicas, quas irretiendæ rectæ Intentioni latenter recōdit. His sese retibus implicandos deliciarij sensus nostri, & sui amor immodicus offerunt vltro. suaue illis est sic capi. Quicquid ergo actionum nostrarum non quàm primùm *ad Deum & ad thronum eius* emittitur, mox à celerrimo dracone irretitum glutitur.

## §. IV.

Hebræus vates Ezechiel, quatuor vidit animalia, quorum & alæ & capita attollebantur cælo: *Et facies eorum, & pennæ eorum extentæ desuper.* a Non aliud monet erectus hic animalium & vultus, & volatus, quàm hoc ipsum, à dracone illo nil satis tutum esse, quicquid non mox subuolet ad Deum, alis bonæ rectæque Intentionis. Perit, quicquid non hac ratione dra-

a *Ezech. c. 1. v. 11.*

coni

coni se subtrahit. Ideò Richardus Victorinus, eum qui bona quidem opera malâ tamen Intentione patrat, filiorum suorum homicidam appellat. Hic duo notatu dignissima occurrunt.

Primum: In quæstione sit, in quo medulla, nucleus, vis & robur, seu neruus Intentionis bonæ consistat; quò hîc maximè collineandum, aut quis vnquam hominum optimam habuerit Intentionem? Christus humanæ gentis reparator, de quo Pater ab æthere pronunciauit: Audite illum. a Hic præceptor noster, tres potissimùm habuit Intentiones. Prima fuit *Obedientiæ.* Hoc mandatum, inquit, accepi à Patre meo. b Nam primo momento quo in Virginis visceribus hominem induit, Patris præceptum ei propositum fuit: *Crucifigendus es*, ita Pater imperat. Huic imperio paterno Christus obedientissimè se subiecit. Hinc verè dici potest: Seruator Mundi triginta quatuor annis pependit in cruce. Nam Intentio Christi per omnem vitam ibat ad crucem, hærebat in cruce: *Hoc mandatum accepit à patre.* Altera *fuit Reuerentia in paternum honorem:* Ego autem, inquit, non quæro gloriam meam,



a *Marc. c. 9. §. 7.*
b *Ioan. c. 10. §. 18.*

ſed honorifico patrem meum.*a* Tertia fui *Dilectionis & amoris* in Paternam Voluntatem. Ego, inquit, quæ placita ſunt ei, facio ſemper: Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te. Veruntamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu, fiat voluntas tua. Triplex hæc Intentio re quidem pænè eadem eſt, ſed tamen in eâ etiam differentia videri poteſt. Aliud enim eſt, ideò quid facere, quia ſic imperatur: aliud, quia in alterius honorem cedit: atque aliud demum quia alteri ſic placet. Qui huius animi eſt, vt alterius voluntatem & nutum etiam obſeruet, ac paratiſſimum ſe offerens, dicat: Quid opus eſt, iuberi? non vi, non imperio, non legibus cogendus ſum, vltro hoc faciam, eo ſolo perſuaſus, quia ſcio id illi Domino placere, illius voluntatem eò ferri. ſiquidem illius *Velle*, eſt meum *facere*, voluntas illius mihi inſtar mille mandatorum eſt. Et hic, arbitror, apex & culmen eſt omnis bonæ Intentionis. Atque iſta fuit Chriſti Domini Intentio in vitâ, in cruciatibus, in morte, in rebus omnibus, *Voluntas Patris*. Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. *b* Qui miſit me Pater, ipſe mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar. Et ſcio quia mandatum

a *Ioan.c.8, V.49. & 50.* b *Ioan.c.14.V.31.*

datum eius vita æterna eſt. quæ ergo ego loquor, ſicut dixit mihi Pater, ſic loquor. a

Hinc nec ab ore, nec à corde noſtro illud abeat: *O Dominus meus, & Deus meus, ego me & mea omnia tibi offero, ad omne beneplacitum tuum.* b Vel illud: *Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te, Ita Pater, Ita Pater &c.* Vel iſtud: *Veruntamen, non ſicut ego volo; ſed ſicut tu, fiat voluntas tua.*

Alterum etiam quæſtionis eſt, & quidem creberrimæ, inter homines pauidæ conſcientiæ, quos illa variè angit pungitque. Sæpe audias dicentem: Modò ſcirem quo loco res meæ eſſent apud Deum, an ego in gratiâ, & ſeruus Deo charus, num illi ſapientiſſimo cordium ſcrutatori actiones meæ placerent: modò hoc mihi conſtaret, libentiſſimè, quicquid à me exigitur, præſtarem. O mi Chriſtiane, auéſne hoc ſcire? Intentionem tu tuam interroga: expende tantùm qualis tua ſit Intentio, quàm ſincera & pura, quantò enim hæc ſincerior eſt & purior, quantò voluntati diuinæ conformior ac coniunctior, tantò tu melior es, tantò Deo gratior & charior, ne dubita. An neſcis? quicquid agant homines, Intentio iudicat omnes.

 Fieri

a *Ioan. c. 12. v. 50.* b *De quo vide Horolog. Angeli tutelaris, editione ſecundâ pag. 18.*

Fieri non poteſt, vt tu ſinceræ ſis Intentionis, & optimo animo in Deum, Deo tamen non placeas, niſi Deum velis eſſe iniuſtum. Dei vox eſt: *Ego diligentes me diligo.* a & non contineo me, nec aliter poſſum, quin tam bene erga me affectos, benigno itidem affectu complectar.

a *Prou. c. 8. ℣. 17.*

## §. V.

Tu ergo, mi Chriſtiane, hoc vnum age, vt ad omnem diuinæ voluntatis nutum, ſemper ſis paratiſſimus; Dei VELLE, ſit tuum & VELLE, & FACERE. Ita vulnerabis cor diuinum aureo amoris telo. a Hoc enim adeò diuinos fauores emeretur, vt lucrari plurimum poſſimus, non tantùm dicendo & agendo, ſed & omittendo ac feriando. Ludouicus Bloſius, verè pius ſcriptor: Si quis, inquit, propter DEVM, voluntati ſuæ in rebus etiam minimis reluctetur, rem ipſi Deo *gratiorem* præſtat, quàm ſi multos mortuos (Notetur) ad vitam reducat. Et vt rem firmet exemplo: Duo, inquit, vnà iter faciunt, in viâ vterque elegantem floſculum cernit. & alter quidem iam in eo eſt, vt illum carpat, deliberans tamen, ipſe ſibi imperat: manus ab hoc flore,

a *Cant. c. 4. ℣. 9.*

pro-

propter Deum abstine. Alter, nihil præmeditatus, florem illum carpit. Et hic quidem nil delinquit decerpendo, sed ille prior eundem non attingendo, tantum præ altero promeritus est, quanta est distantia cæli à terrâ. Quòd si Deus pro tantillo obsequio tantum daturus est præmium, quantum dabit ijs qui maiora fuerint ausi pro Deo? a

Ita paratus promptus sit necesse est in alijs omnibus, qui voluerit esse bonæ Intentionis, vt si norit Deum quippiam velle, hoc ipsum & ille velit, quantumcunque voluntati suæ aduersetur. Idcirco frequenter (vti Blosius instruit) secum ipse dicat: Propter te, Domine, nolo illud videre, cum necesse non sit, vt id videam: propter te nolo illud audire, nolo illud gustare, nolo illud loqui, nolo illud tangere. Domine, si tibi mea vestis, si mensa, si negotia, labores, aut negotiatio mea displiceant, non recuso crasso sabano vestiri, pane & aquâ victitare, hæc & illa procul à me amandare.

Sed nos, ô quoties longè aliter & agimus, & loquimur? audias quandoque qui dicat: Mei iuris & arbitrij sum, quem Dictatorem timeam? ita ego soleo; hoc meæ



a *Blos. Instit. spirit. c. 2. propiùs finem.*

consuetudinis est: è meâ crumenâ hic sumptus; meam quadram lambo: quid ego morer alios? sic ego volo; hîc mihi nemo modum constituerit &c. Hoc non est ad diuinæ voluntatis nutum sese attemperare. O ergo ter beatum qui vnam atque vnicam in omnibus Dei voluntatem, Intentione sincerissimâ sectatur, iste demum peruigilis draconis oculos & vngues exit, & quicquid cum virtute agit, saluo commeatu præmittit *ad Deum & ad thronum eius.*

## Cap. IV.
## RECTÆ INTENTIONIS hostem maximum à cacodæmone, esse Vanam Gloriam.

HIc hostis rectæ Intentionis, iure omnibus metuendus est: omnium virtutum præmia subducit Vana gloria, & supplicijs damnat grauissimis:

Herodes Agrippa, non degener nepotulus à maiorum suorum flagitijs, Iacobum Zebedæi filium, virum sanctissimum occidit, dissimulauit id Devs: Petrum in vincula rapuit, neque ob hoc à Deo punitus est; alia prioribus flagitia iunxit, necdum vindicauit id Deus: At cùm concio-

nare-

naretur, veste regiâ coruscus, non populi docendi, sed sui ostentandi causâ, plébsque acclamaret: *Dei voces, & non hominis, Confestim percussit eum Angelus, eò quòd non dedisset honorem Deo: & consumptus à vermibus expirauit.* Habet: homini vitam ademit, & tacuit Deus; Deo gloriam rapere voluit, hîc defendit se Deus. *& consumptus à vermibus expirauit.* Tanti constabat ventus. In Herodem rectè pronunciat Augustinus: Qui laudari vult Domine de tuo dono, & non quærit in illo tuam gloriam sed suam, hic licet propter tuum donum laudetur ab hominibus, à te tamen vituperatur, quia de dono tuo suam non tuam gloriam quæsiuit. Qui autem ab hominibus laudatur vituperante te, non defenditur ab hominibus iudicante te, nec liberabitur condemnante te. *a*

a *Aug. in medit.*

§. I.

*In cunctis* Dei operibus duo quædam reperienda sunt, Vtilitas & Dignitas: homini Deus vtilitatem cedere voluit, dignitatem sibi seruauit. Veluti pictor celeberrimus, imaginem à se factam facilis cedit alteri, vnum illud suum esse ducit quod subscribit, Protogenes inueniebat, Timanthes faciebat, Apelles pingebat. Ita Deus:

eâ etiam de caufsâ facrificia olim fic iuffit fieri, vt cum carnibus, frugibus, panibus, fimul thus lucidiffimum offerretur, partitione tam benignâ, vt quicquid hîc commodi effet, in facrificantium vtilitatem abiret, fibi thuris fuffitum folummodò de pofcebat. Et velut cùm duo mercatores focietatem coëunt, vterque in negotiationem expendit, quod facultates fuggerunt. Subinde vnus expenfas omnes, alter induftriam; quandoque pares aut pecuniæ aut mercium portiones exhibent, lucrum quod negotiatio facit, diuidunt; neutri totum debetur. Ioannes DOMINI oculus, affirmat fanctos habere *focietatem cum Deo.* *a* hæc focietas eò coitur, vt æterna beatitudo, tanquam lucrum obtineatur. Non folus Deus hanc mercaturam facit, nec homo folu. Notum Auguftini dictum: Qui enim fecit te, fine te, non faluabit te, fine te. Ad hanc negotiationem Deus expenfas omnes tribuit; Deus eft *enim qui* operatur in nobis & velle, & perficere, pro bonâ voluntate, *b* homo folam adfert induftriam. quicquid ex hac negotiatione lucri prouenit, inter Deum & hominem diuidendum eft: Deus folo honore & gloriâ contentus, quicquid beatitudinis & opum eft,

a *Ioan. c. 1. ℣. 7.* b *ad Phil. c. 2. ℣. 13.*

est, homini assignat. Fiat igitur bona diuisio: Gloria sit in altissimis Deo, homini pax, & omnium bonorum possessio. Qui iam sibi arrogat quod Deo debetur, iniquissimè agit, & societate hac eijci, ac priuari bonis vniuersis meretur. Vniuersa propter seipsum operatus est Dominus. *a* Hic rerum omnium opifex, honorem velut tributū ab omnibus suis operibus exigens: Gloriam meam, inquit, alteri non dabo. *b* Hoc Deo vectigal fidelissimè reddit Intentio recta; hoc idem nequissimè rapit inanis gloria.

Ecquis autem ferat vanissimè se iactantem de suo ædificio, quod tamen è marsupio non suo eduxit. quid gloriaris superbe, qui nec lapillum contulisti è tuo, ad hanc structuram; alienis sumptibus ædificare cuiuis facile est. Pari modo quid nos miselli, actiones & promerita nostra, velut grandia ædificia iactamus? à Deo sunt omnes impensæ quibus ædificamus, in vsum nostrum, non in præconium. Clarissimè Christus: Sine me, inquit, nihil potestis facere. *c* Quid ergo gloriamur? ædificium habitare permittimur, honor qui ædificij fabricam sequitur, solius Dei est. Ergo, Atten-

a *Prou. c. 16. ℣. 4.*
b *Is. c. 42. ℣. 8. & c. 48. ℣. 12.*
c *Ioan. c. 15. ℣. 5.*

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cælis est. a Ideò autem tam solicitè monet Christus, quia hoc vitium Cenodoxiæ, seu inanis gloriæ, & subtilissimum est, & ipsâ suâ subtilitate nocentissimum. Climacus: Omnibus, inquit, studijs Cenodoxia aggaudet. Verbi gratia: ieiuno? inaniter glorior. si latendi caussâ soluo ieiunium, tanquam prudens iterum glorior. Si splendidè vestitus; vincor eâ peste. Si vilius induar, denuò glorior. Si loquar, hac superor. si taceam, iterum superatus sum. quocunque hunc tribulum ieceris, erecto persistit aculeo. b Eiusmodi verò gloriosus, est fidelis idolorum cultor, qui Deum quidem colere & venerari videtur, hominibus verò non Deo placere studet.

Dixi iam subtilissimum esse hoc vitium, & prorsus sic est. Persæpe gloria vt acquiratur spernitur, & ab ipso gloriæ contemptu inanis gloria enascitur, & eos quandoque qui omnem gloriam iam pridem videntur proculcasse, fortissimè aggreditur. Nihil hic meo sensu definiam. Vir maximus

a *Matth. c. 6. ⅌. 1.*
b *Climac. Grad. 21. de Cenodox. initio.*

mus, nostri æui Theologus, *a* hac de re sic disserit: Fit sæpius, vt cultissima femina ex omni muliebri mundo; aut eques torquatus ex omni suarum vestium nitore tantopere sibi non placeat, quantum monachus pauper, pannosus, in paupertini monasterij angulo desidens, è pannis, è cucullo lacero & malè sarto, à nudis pedibus, à vacuâ cellulâ, & ab ipsâ pomparum omnium victoriâ, sibimet placet & applaudit. O verè miser, quem Cenodoxia honoribus nequiuit fallere, per ipsam decipit humilitatem!

Ita nemini parcit inanis gloria, omnes hominum ordines inuadit, sed, vt diuus Basilius loquitur, leniter, blandè, suauiter, insensibiliter, & antequam aduertatur, omne bonum opus inficit, totámque illius pulchritudinem consumit. Imperitis dulce quid est, Vana gloria, dulcis animorum prædo. *b* Multi occultè seipsos quærunt in rebus quas agunt, & nesciunt *c* Et sæpe, inquit Gregorius, bono operi dum laus huma-

a *Hieron. Bapt. de la Nuza Theologiæ Doctor, in S. Dominici familiâ Prouincialis, nunc episcopus Barbastensis tom. 1. Tract. 2. part. 2. §. 5. de recto affectu in Deum.*

b *Basil. de Constit. Mon. c. 11.*

c *Thom. de Kemp. l. 1. c. 14. n. 2.*

humana obuiat, mentem operantis immutat, quæ quamuis quæsita non fuerit tamen oblata delectat. cuius delectatione cùm mens bene operantis resoluitur, ab omni Intentionis intimæ vigore dissipatur. nam qui bona agere videtur, & per hæc non Deo, sed hominibus placere desiderat, Intentionis suæ faciem deorsum premit. a Eâ de caussâ sanctissimi quique homines vigilantissimè in illam pugnarunt.

a *Gregor. l. 1. mor. c. 19. post initium. & l. 1. in Ezech. hom. 4.*

§. II.

Narrat Laurentius Surius, &: Cum fortè, inquit, Pachomius inter sui Ordinis senes consideret, monachus duas storeas eo die à se confectas attulit, posuitque è regione sedentium, vt commodè spectarentur, sperabat enim à Pachomio se auditurum: En fratris diligentiam, diurnum opus sibimet duplicantis, duásque storeas texentis, cùm alij die vno non nisi vnam conficiant. At verò Pachomius ob vanissimum hoc laudis aucupium, seriò ingemiscens: Patres, inquit, iste frater à summo manè ad hoc diei multum laborauit, sed omnem suum laborem diabolo consecrauit, siquidem laudem humanam prætulit diui-

diuinæ. Hominem igitur ad se accersitum grauissimis verbis obiurgans: Alijs, inquit, ad orationem euntibus, tu tuas storeas in humeros recipe, & clama: Obsecro Patres Fratrésque, Deum mihi miserrimo homuncioni exorate, quia duas storeas pluris feci quàm cælum. Fecit vt iussus. Præcepit deinde Pachomius, vt alijs ad cenulam vocatis, iste plus æquo sedulus homo, incenatus medio triclinio staret cũ suis storeis. Sed neque dum satisfactum arbitratus Pachomius, hominem cellæ includi iussit, & quinq; totis mensibus solo pane, sale & aquâ parcè refici. simul etiam quotidie duas storeas plecteret, imperauit, vetuitque sic clausum ab vllo adiri aut salutari. *a* His machinis expugnanda est Cenodoxia, malum alioqui ferè inexpugnabile, & quod post omnia vitia expugnata, valentiùs insurgit, & ab ipsis virtutibus sumit incrementum. Rectè Climacus: Gaudet desperationis spiritus, inquit, cùm videt multiplicari vitia, Cenodoxia verò cum virtutem multiplicari videt. Obserua diligenter, & vsque ad mortem & sepulchrum inuenies hanc nefariam labem vestigijs tuis hærere. *b* Addit: Qui in prærogatiuis naturalibus, puta acumine, peritiâ,

a *Sur. tom. 3. die 14. Maij.*
b *Clim. d. l. Grad. 21. de Cenod.*

tiâ, lectione, pronunciatione, ingenio, ceterisque omnibus, quæ nobis sine labore nostro proueniunt, extollitur, hic nunquam eis, quæ supra naturam sunt, bonis potietur. qui enim in modico infidelis est, in multo quoque infidelis erit. Eiusmodi verò est seruus inanis gloriæ.

Pulchrè Gregorius hoc sensu dixit: *Quisquis se, beneficus in alterum, extollit, maiorem culpam superbiendo incurrit, quàm mercedem largiendo acquirit, fitque nudus dum nudum vestit, & dum se meliorem putat, deterior euadit. minus quippe inops est, qui vestem non habet, quàm qui Humilitatem.* a Græcus & sanctus Orator Chrysostomus, in hanc pestem facundissimus, & pro cathedrâ eam sæpissimè flagellans: Et quomodo, inquit, non hoc extremæ stultitiæ est, hominum mente adeò corruptorum, & temerè omnia agentium, gloriam quærere? cùm oporteat ad oculum qui semper est insomnis confugere, & ad illius sententiam aspicientes, omnia facere & dicere. Nam isti quidem etiamsi laudauerint, nihil nos iuuare poterunt. Ille autem, si ea, quæ fiunt, fuerint ei accepta, & hîc reddit claros & illustres, & in die futuro impertietur bonis ineffabilibus.

a *Greg. l. 21. mor. c. 14.*

libus. *a* Eiusdem & hæc sunt: Quare, si gloriam adipisci studes, repelle gloriam. quòd si eam aucuperis, eâ excides. Ac si lubet hunc sermonem in ijs quoque, qui promiscuum huius vitæ genus sequuntur, ventilemus. Ecquos enim cauillis incessimus? An non eos qui ipsam expetunt? Itaque ipsi maximè sunt, qui eâ carent, vt qui innumeras reprehensiones habeant, atque ab omnibus contemnantur. Ecquos rursus, dic quæso, suspicimus ac prædicamus? An non eos qui hanc spernunt ac pro nihilo putant? Ergo hi sunt qui gloriâ afficiuntur. Quemadmodum enim is demum diues est, non qui multis, sed qui nullâ re indiget: sic clarus ille & celebris est, non qui gloriæ cupiditate æstuat, sed qui eam contemnit, ac nihili ducit. Vmbra enim gloriæ est hæc gloria. Nemo autem picto pane conspecto, etiamsi millies fame teneatur, picturam attinget. Eodem igitur modo tu quoque minimè committe, vt vmbram consecteris. vmbras enim sequi hominis est insaniâ laborantis. *b* Fieri non potest, vt quisquam magnus, & excelsus ac strenuus sit, qui non ab inani gloriâ immunem se præstat, verùm humi serpat, ac multa labefactet necesse est, dum scelestæ

a *Chrys. hom. 12. in. 1. ep. ad Cor. fine.*
b *Hom. 29. in ep. 2. ad Cor.*

De-

Dominæ, ac barbaro quouis crudeliori ancillatur. Et quid enim eâ truculentius esse queat, quæ tum maximè sæuit & efferatur, cùm maximè colitur atque obseruatur? Atqui hoc ne feræ quidem habent, sed multo obsequio deliniuntur. At contra prorsus inanis gloria; contempta enim mitescit, honore affecta exasperatur, atque aduersus eum à quo honore afficitur, arma sumit. *a* Qui est in seruitutem redactus inanis gloriæ, non solùm non poterit videre, quod alijs, sed nec quod sibi est vtile. *b* Et vt hæc omnia à se dicta consignet Chrysostomus: Mater gehennæ, inquit, est inanis gloria, ignémque illum vehementer accendit, vermémque pestiferum confouet. Et huius rei rationem assignans: alia, inquit, vitia finiuntur morte, hæc & in mortuis vires obtinet. *c* Aspice sepulchrum plus æquo sumptuosum, & obseruabis quàm id subtili flatu spiret inanem gloriam. O demens quid tibi prodest tam ambitiosè quæsita memoria? si vbi es, torqueris; & vbi non es, laudaris.

a *Ibid.* b *Hom. 35. in ep. 1. ad Cor.*
c *Hom. 17. in ep. ad Rom.*

§. III.

Non minus eleganter sanctus Valerianus,

nus, Massiliensis Antistes: Stultitiæ genus est, inquit, vt cùm alij debeas vitæ beneficium tibi adscribas ornamenta virtutum. Ecce hic honore extollitur, ille sibi de corporis integritate blanditur: hic diuitias labori suo imputat, ille scientiam doctrinæ vigilijs adsignat. O miseri, vacillat humanum studium, vbi non requiritur Dei auxilium: nostrum est bonum velle, Christi verò perficere. Totum perdidit quod laborauit, qui proprijs virtutibus fructum sanctitatis adscripserit. a Ita prorsus est, nam vt summa omnia habeas, eruditionem, eloquentiam, ingenium, prudentiam, munificentiam, formam imperio dignam, si res tantas inani gloriâ tanquam sale condias, arbitreris stillicidia mellis de canali venenato fluere, vt omnis venustas, opinio, amor priorum pereat vnâ gloriæ vanitate tanquam toxico in mortem temperato. *Sis licet* bonus cantor, bonus scriba, *bonus pictor*, bonus pugil, bonus poëta, bonus orator &c. si horum omnium malus sis æstimator, omnia perdidisti: at verò malè hæc æstimat, qui ea inani gloriâ deprauat. Et quamuis ita se vitia nonnunquam prodant, vt nullus sit negandi locus, superest tamen fucus quem illinamus

a *Valerian. hom. 11. fine huius serm.*

mus nostræ famæ; hîc nemo tam tardi oris est, quin promptè oggerat: Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcutit, atrior est. Ita nobis formam astrui putamus, si non numeremur inter deformissimos.

Plebs Israëlis Ægypto educta, impio consilio vitulum aureum quem fecit, pro Deo colendum proposuit cum acclamatione: Hi sunt Dij tui Israël, qui te eduxerunt de terrâ Ægypti. *a* Vix aliud ab his faciunt, qui se suorum operum magistros magnifico supercilio circumspiciunt, & quicquid consilio, arte, industriâ efficiunt, velut pro Dijs haberi volunt. O idololatræ! Soli Deo honor & gloria, proclamat Paulus: *b* Soli Deo, soli, soli honor & gloria: *c* nostra est operum vtilitas, Dei est dignitas.

Agasicles ab Halicarnasseis extorris factus est, quòd tripodem, quem ipse ludis obtinuerat, non dedicasset Deo, sed donum hoc domum retulisset. *d* Omnis gloria rectè factorum à Deo est, & soli Deo tribuenda. Dijs

a *Exod.c.32.v.4.* b *1. Tim.c. 1.v. 17.*

c *Omnis enim honor & gloria quâ homines afficiuntur, solidè in Deum vt in auctorem & vltimum finem referenda est.*

d *Herod. l.1.*

Dijs te minorem quòd geris, imperas.
Huc omne principium, huc refer exitū. a

Nihilominus omni infante infantiores sumus; sicut enim pueri tam se alios credunt in nouis vestibus, vt sibi persuadeant notissimos etiam oculos ab ornatu suo decipi: ita nos quinquaginta aut centum annorum pueri, rebus etiam minimis ac vilissimis ambitionem induimus. Ille se iactat, quòd ceremoniam venustiùs adhibeat, iste quòd cibos elegantiùs carpat, hic quòd alijs erectior incedat infinita sunt ostentationum genera. Sed & ad probra & pudendas artes descendimus, atque dedecore nostro superbimus:

Malus numerat sceleste facta in gloriam. b

Ille se vnum ex omni numero plurimum vini capere gloriatur: iste cuiuscunque lusûs peritissimum asseuerat: hic se omnium nequitiarum magistrum ostentat. Verè infantes, sed nequissimi, & qui Zabulo sacrificant. Zabulus aleam fertur inuenisse primus. Hic non modò insigni se statuâ consecrauit, cuius in gremio tabula lusoria cernebatur, sed sibi quoque sacrificari ab aleatoribus voluit, antequam ludum



a *Horat. l. 3. ode. 6.* b *Vet. Iamb.*

aggrederentur. *a* Nimirum improbi, non solum vitiorum fomites nefariâ quærunt solertiâ, sed ijs inuentis triumphant, *& exultant in rebus pessimis b* Alij paullò altiùs se credunt sapere, peccántque modestiùs, à quibus voces illas spargi audias: Hoc consilium à me est, bardis illis id nunquam occurrisset: hoc prudentiæ meæ, istud meæ fuit vigilantiæ: Absque me fuisset, negotium hoc finem nullum vidisset: est quod mihi agantur gratiæ, hoc ego effectum dedi: hoc quidem artis est, sed à me repertæ: officio meo, si quisquam alius, fungi scio: noui equidem neminem mihi in hoc genere parem: operam meam, sat scio, quanti desiderent. Est qui clamet: Omnes voco gladiatores contra: Ille, & ego consiliarios omnes: Hic, & ego omnes doctores: Iste, omnes ego torquatos equites: Alius, & ego cunctos voco artifices contra. O vanitas, ô somnia, ô quantum est in rebus inane! Amore inanis gloriæ quid inanius? Optimè Siracides de vanissimis his ostentatoribus: Vana spes, inquit, & mendacium viro insensato, & somnia extollunt imprudentes. *c* Omnis hominum laus, fauor, gratia, honor, commendatio, quid nisi ventus, aura, flatus,

a *Cyprianus, de Aleatoribus.* bulla
b *Prou. c. 2. V. 14.* c *Ecclesiast. c. 34. V. 1.*

bulla, fumus, vanitas, merùm fomnium? Nam, fi quis exiftimat fe aliquid effe, cùm nihil fit, ipfe fe feducit. *a* Cùm exiguntur mella, fumo abigũtur apes. Fumus eft vana gloria, quo fparfo dæmon liquentia bonorum operum mella diripit, vt verè dixerit Bafilius: Odium quo apes fumum profequuntur; fignificat, eos qui Deo mellificant, re nullâ æquè offendi quàm humanarum laudum fumo. *b* Eò dixit Ifidorus: Pompa & faftus, & inanis gloria, cum cælefti luce non bene congruunt. *c* Supremo omnium die, non tantum non proderunt ifta, fed multis plurimùm oberunt. quoniam tu benedices iufto. *d* In quæ verba Chryfoftomus: Quid enim, inquit, damni accipit, fi homines contemnant, & vniuerfus Orbis terrarum, quando Dominus Angelorum eum laudat, & prædicat? quemadmodum, fi ipfe non benedicat, etfi omnes laudant qui terram & mare habitant, ei nihil prodeft. Nam etiam beatus Iob, & in fterquilinio fedens, & vulnerum fanie exulceratus, & innumerabilibus fcatens vermium fontibus, & illa indigniffima patiens, vt qui à feruis con-

L 2 fpue-

a *Gal. c. 6. ℣. 3.* b *Bafil. in Afcet.*
c *Ifid. Pelufiota epift. 197.*
d *Pf. 5. ℣. 13.*

ſpueretur, eique ab amicis & inimicis, & ab vxore inſidiæ tenderentur, & ad inopiam, famem, & immedicabilem ægritudinem illam eſſet redactus, erat omnium beatiſſimus, quoniam Deus ei benedicebat, dicens: Homo à reprehenſione alienus, iuſtus, verus, pius, ab omni re malâ abſtinens. *a*

*Diuinam minimè aſſequitur, qui humanæ ſeruit gloriæ.*

*Eſſe quæris glorioſus? gloriam omnem deſpice.*

a *Chryſ. tom. 1. in Pſ. 5. propius finem.*

## §. IV.

Christvs Dominus non habuit in more poſitum, ad riſum aut ad vultûs hilaritatem ſuos auditores prouocare, multò minus luxũ ijs ſuadere, nihilominus tamen permiſit, imò præcepit, diſſimulando ieiunio, vnguentis ritu patrio vti: *Vnge caput tuum, a* vt odore & nitore vultus ieiunium tegas, *ne videaris hominibus ieiunans.* Phariſæi cùm ieiunium obſeruarẽt, omnia ſibi hilaritatis ſigna interdicebant, vt omnibus teſtatum facerent, ſe voluptatum contemptores, luctuoſo aſperóque ieiunio dare operam. Seruator in contrarium iubet ne quidquam in ſolitâ vitæ ratione mute-

a *Matth. c. 6. v. 17.* mus,

mus, ostendendo ieiunio, quin potius pro more regionis, vultu simus læto, hilari, amœno, ad occultandum ieiunium, vt secreti sincerique operis à Deo referamus præmium. Ne igitur alij nostram laudent continentiam, hanc potiùs præ nobis feramus lætitiam: præstat vngi & nitere, quàm abstinentiā præ se ferre, & videri velle. sæpissime namque virtutum officia publicare est perdere: præsentium laudes, adulationes sunt, laudes non sunt.

Inter prodigia recensens Plinius: Inuenimus, inquit, natas sine folijs vitem & malum punicam, stirpe fructum tulisse, non palmite aut ramis. a Hoc viri boni, & Humilitatis studiosi faciunt: fructus, hoc est, actiones sanctas occultant, cauéntque maximè ne in publicum emanent. Ita virtus eorum est tutior, & minus obnoxia insidijs dæmonum, qui ad explicatas merces vno agmine prosiliunt. Vis virtutes tuas augere? noli prodere. Viue tibi, & longè nomina magna fuge.

Viatores, vt, quod portant aurum, custodiant, an non illud calceis etiam, aut caligis, cingulo, thoraci, pileo insuunt, aut baculo infundunt; in ipsum denique ventrem, vt olim Iudæi, in obsidione Hiero-



a *Plin. l. 17. nat. hist. c. 25.*

solymis, recondunt? ecquid opus metallum tam pretiosum sic abdere? Hoc ipso quia pretiosum, ab hoste nunquam tutum est; vt seruetur, occultatur: Gregorius; Qui in itinere, inquit, deprædari formidat, abscondat necesse est bona quæ portat. *a* Ita prorsus actiones cum pietate susceptas longè intutissimum est oculis aut auribus, non dicam alienis, sed & suis exponere: nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Sic Hebræus rex Ezechias, thesauros suos perdidit, quia ostendit.

Præclarissimè monet Hieronymus, & : Conueniat, inquit, vnusquisque cor suum, & in omni vita inueniet, quam rarum sit fidelem animam inueniri, vt nihil ob gloriæ cupiditatem, nihil ob rumusculos hominum faciat, neque enim statim qui ieiunat, Deo ieiunat; aut extendens pauperi manum, Deo fœnerat: vicina sunt vitia virtutibus. difficile est Deo tantùm iudice esse contentum *b* Hieronymo accedit Ioannes Sarisberiensis, *c* Carnotensis Præsul, vir eximiè doctus, qui Vanæ gloriæ prosapiam describens: Si quempiam, inquit, inanis gloria stimulat, necesse est vt per abrupta vitiorum præceps ruat. hoc est au-

a *Greg. l. 8. mor. c. 30.*
b *Hier. contra Lucif. c. 6.*
c *Obijt An. 1182.*

autem quod nobile censetur vitium, adeóque humanæ fragilitatis demulcet ingenium, vt vix sit vel à præclaris mentibus alienum, nam & ortum nobilem habet, suique dispendij processum nescit, antequam à fastigio corruat quod optauit: nam & de se inuicem vitia oriuntur. At inanis gloria etiam in virtute originis suæ figit radicem, in quo enim quisque præ ceteris pollet, in eo, nisi adsit moderatrix gratia, faciliùs intumescit. Vix tamen est qui Vanæ gloriæ non insistat, & eam quæ ab hominibus est, non concupiscat laudem. Ad hanc alij virtute, alij virtutis imagine, alij naturæ aut fortunæ beneficio proficiscuntur. *a*

Gloriæ ambitio, virorum morbus est felicium.

a *Sarisb. l. 8. Policrat. c. 2.*

## §. V.

Deplorauit hunc morbum secum ipse Gregorius Magnus, ille oculus Ecclesiæ, nec eum sine lacrimis deplorans: Dum ipsam, inquit, subtiliter radicem meæ Intentionis inspicio, Deo quidem ex eâ me summopere placere voluisse cognosco. Sed eidem Intentioni quâ Deo placere studeo, furtim se, nescio quomodo, Intentio hu-

manæ laudis interſerit. quod cùm iam poſtmodum tardéque diſcerno, inuenio me aliter agere, quod ſcio me aliter inchoaſſe. Sic etenim ſæpe Intentionē noſtram, dum ante Dei oculos rectè incipitur, occultè ſibi ſubiuncta, & eam velut in itinere comprehendens, Intentio humanæ laudis aſſequitur: ſicut pro neceſſitate quidem cibus ſumitur, ſed in ipſo eſu, dum furtim gula ſubrepit, edendi delectatio permiſcetur. Vnde plerunque contingit, vt refectionem corporis, quam ſalutis cauſſa cœpimus, cauſsâ voluptatis expleamus. Fatendum eſt igitur, quòd rectam Intentionem noſtram, quæ ſoli Deo placere appetit, nonnunquam Intentio minus recta, quæ de donis Dei, placere hominibus quærit, inſidiando comitatur. Si autem de his diuinitus diſtrictè diſcutimur, quis inter iſta remanet ſalutis locus, quando & mala noſtra, pura mala ſunt, & bona quæ nos habere credimus, pura bona eſſe nequaquam poſſunt. *a*

Obijcias: Quid ergo Deus homini appetitum dedit gloriæ, ſi gloria omnis ab homine ſit repudianda? quid viri maximi fruſtra ſe fatigant in obtinendâ gloriâ, ſi eam obtinuiſſe piaculum ſit? Non omnē,

mi

a *Greg. l. 35. moral. c. 16. & vlt.*

mi homo, gloriæ appetitum damnamus, sed inordinatum & illicitum, qui suaui sed furtiuo illapsu vbique miscere se solet. Inordinatum aio & illicitum, qui hoc agit, vt homo gloriæ cupidus, gloriam quærat è virtute quâ caret, aut è re cui tale præmium non conuenit. Vt noris; Gloria vmbra virtutis est: inuitos etiam comitatur. a At nos hanc vmbram & sollicitè nimis quærimus, & nimis cupidè amplexamur: gloriam non à Deo, sed ab hominibus expectamus, acquisitam non ad Dei honorem, sed ad nostrum conuertimus. Verissimè dixit Seneca: O quàm ignorant homines gloriæ cupidi, quid illa sit, aut quomodo petenda. b Et quæso, dic quibus in terris, & inter quos homines inueniendus est honoris appetitus vndequaque moderatus? Res rara prorsus — coruo quoque rarior albo. Facilius, gloriam omnino fugere, quàm ritè quærere.

Ita sanctissimos etiam viros feminásque inanis hæc aura quandoque afflauit, sed afflauit tantùm, non infecit, non prostrauit. Dominicus certè, illud amplissimæ familiæ sidus illustre, acriter in pestilentem hanc auram pugnauit. Nam cum Tolosæ plures Christo adiunxisset, Carcosiæ tamen



a *Sen. ep. 79. fine.* b *Sen. ep. 95. fine.*

potiùs figebat domicilium. Eius rei caussam rogatus: Quia, inquit, plures ibi me honorant; hîc verò me omnes impugnant. Credidit vir sanctus, inter odia hominum tutiùs habitari, quàm inter blandimenta & encomia, maluitque se vexationis, quàm inanis gloriæ stimulis conficiendum exponere. a Honoris repulsa, magna est gloriæ eminentia. Raræ virtutis est, magna facere, & magnum se nescire; sanctitatem omnibus manifestam solum latere auctorem. Nil difficilius quàm omnem calcare gloriam. Ea tamen etiam à feminis insigniter triumphata est.

Sara sacrarum virginum Antistita, admirandæ sanctitatis virgo, tredecim annis ab impuro cacodæmone impugnabatur assiduè, nec aliud volebat lasciuus Satan, quàm vt se hominem fateretur Sara, velétque suauissimè vulnerari. At virgo constantissimè obstitit, nec hostem vnquam intra portas recepit, illæso semper Castitatis propugnaculo. Idcircò diabolus alio stratagemate rem agendam ratus, vt, quam lasciuiâ non potuisset, Cenodoxiâ saltem expugnaret. Nec dubitauit vaferrimus hostis, quin animum huius teli non metuentem occultissimâ plagâ sauciaret. Itaque ei Parthorum more, à fugâ placuit pe-

a *Vita ipsius l. 4. c. 10.*

tere

tere victoriam, vt, quam stando nequijsset, fugiendo vinceret. Ideò visendam se Orciniana larua præbuit, & velut iam abitum desperatâ victoriâ moliretur, horrendùm vociferari cæpit: Vicisti me, Sara, vicisti, vicisti. At virgo non ignara hoc etiam telum exire: Non ego, inquit, te vici, sed Dominus meus IESVS. Hæc est vera gloria, gloriam omnem velut rem minimè suam ad Deum remittere: Soli Deo, soli, soli honor & gloria. Hinc sibi nemo prædam sine crimine pollicetur.

## §. VI.

Accipiter olim, vt est in fabulis, irrisit Trochilum, illam litoralem auem, quòd cùm sibi colore non absimilis, tam angusti tamen pectoris sit, vt vermiculis & vilissimo pastu malit viuere, quàm suauibus aliarum auium carnibus vesci. Cui Trochilus: Non est, inquit, quòd tibi tantopere graturleris, mi frater, de cibis non tuis, & quos iniquissimum tibi aucupium parat. ego viliore mensâ contentus, maiore quàm tu pace fruor, & erit forsan cùm gulam tam delicatam malè lues, & serò nimium te pœnitebit, venationes has nullo iure licitas instituisse. Vates videri potuit hæc auis. Nam paucis post diebus Accipi-

ter, in ipsâ venatione à rustico, cuius columbas insectabatur, captus, & more ceterorum, ex altâ turri, alijs in terrorem suspensus est. Trochilus, pendulum funus vel eminus vidit, & mox aduolans: O mi frater, inquit, quàm vitæ tuæ longè fuisset consultius, vnà mecum vermiculos in cibum legere, quàm alienas aues insectari, & omnium auium ludibrium fieri. si venari noluisses, iam viuere posses.

O miser, ô inanis gloriæ venator! mutato nomine de te, fabula cantatur. Tu ille Accipiter es: sed quid rumusculos & præconia, quid applausus & gratulationes, quid fauorem & gratiam, quid blandientes voculas & commendatiunculas, quid popularem famam, & speciosos titulos venaris? nullo tibi iure permissa est hæc venatio, ô Accipiter. Non est hæc gloria quam quæris, non est; vmbras consectaris gloriæ, & quidem falsæ, idque in tuum exitium. Quantò tibi satius foret Trochilum æmulari, & victitare vermibus; illis, inquam, quos sepulchrum tuum, quò properas, claudit. hos tu vermes cogita, & aues alienas, laudes humanas facilè spernes. Pulcherrimè Augustinus: Melius est, inquit, vel de paruo Dei dono gratias ipsi agere, quàm sibi agi velle de magno. a Ec-

a *Aug. epist. 32. ad Paulinum.*

quid

quid in orbe hoc magni speras aut æterni? nulla hîc diuturna possessio est. Armis, eruditione, opibus, solertiâ, fraudibus, etiam virtute paratus honos fere prius euanescit, quàm in plenum eo fruaris. Floris instar solstitialis est tota humana gloria. ecquid sudorem sudore cumulas? fugitiua adeóque & volatica omnis laus & gratia est; non tenetur corpore, ac ne pennâ quidem, sed neque inuita teneri potest, non magis quàm rapidissimum flumen. Quid ergo cogitationes in elogia & famam iacularis? nescis mortalium cuncta incerta esse, quantóque plus adeptus fueris, tantò te magis in lubrico ac fragili versari?

Vitam agit leporis quicunque vanus auceps gloriæ est.

Et vt votis responderit euentus, ac in possessionem te fortuna speratorum immiserit, quanta hæc erunt, & quamdiu? fors cras, fors hodie, fors hac ipsâ horâ posteritati fabula iacebis, & præda vermibus.

Narrat Plinius, ad extremos fines Indiæ gentem Astomorum degere sine ore, corpore toto hirtam, vestiri frondium lanugine, halitu tantùm viuentē & odore quem naribus trahant. [a] Cenodoxi seu inanis

 glo-

a *Plin. 7. nat. hist. c. 2 propiùs finem.*

gloriæ studiosi, os nullum habent, quo vel Deo laudes debitas pendant, vel homines bene meritos seriò laudent, à veri honoris ornamentis inuestes sunt, nec quidquam habent præter pilos & folia, hoc est, humanarum laudum quisquilias; halitu tantùm viuunt, aurâ scilicet vanæ gloriolæ quam naribus trahunt, cùm ore careant, & nunquam cenent lautiùs, quàm dum laudantur. Alij, quibus os & frons est, tunc plurimùm erubescunt & verecundantur, cùm eis hæc aura largiùs in cibum apponitur. Optimè religiosissimus ille scriptor: *Qui veram, inquit & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minùs amare conuincitur cælestem. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.* a

> *Gloria umbra, est parua magnis, pusillis maxima:*
> *Si compendio assequi vis gloriam, contemnito.* b

In theatro es vacuo eóque angustissimo, quid hîc plausum expectas? altum illud & amplissimum cæli theatrum suspi-ce,

a *Thom. de Kemp. l. 2. c. 6. n. 2.*
b *Monost. Trochaic.*

ce, & frigidissimos hos plausores ridebis.

*Auctor redit, spreta in tempore gloria.*

Quid? quòd sicut temerarijs iudicijs, ita inanibus elogijs peccant homines frequentissimè, quorum hic solennis error est, laudanda vituperijs, vituperanda laudibus afficere. Inde Christianus sapiens: Nolo, inquit, ab his laudari, quorum laus vituperium est: nec ab his culpari vereor, quorum criminatio laus est. Quid? quòd ijs sæpe minimè placemus, quibus placituros nos maximè speramus. Refert Herodotus, a Agaristam Clisthenis filiam vario ambitu plurimorum, in coniugem postulatam. Certabat inter florentissimos Græciæ iuuenes, Tisandri filius Hippoclides, qui saltandi peritissimâ venustate se nemini secundum sibi persuadebat. Itaque impetrandæ coniugi, omnem artem in illud tripudium consumendam censuit, & mirè gesticulatus est. Displicuit multis, cumprimis Agaristæ parenti, qui desaltato cantico: O Hippoclida, inquit, perdidisti coniugem saltando. Cùm tamen stultus iuuenis se omnium crederet scitissimum, & sibi vni virginem deberi. Ita nos vani frequentissimè credulâ persuasione fallimur, quando alijs nos admodum placere credimus.

a *Herod. l. 6. ante finem.*

mus, quia ipſi nobis adeò placemus priùs, vt ſibi quiſque ſit miraculum. Eccleſiaſtes quiſpiam inſigniter ſe dixiſſe autumat, & nulli placuit: Muſicus, omnes ſibi applauſuros opinatur, & nemo laudat: Pictor ſibi mirè gratulatur de ſui operis elegantiâ, & plurimi reprehendũt: Dux militiæ coronas & triumphos expectat, & vix æquis oculis aſpicitur: Palatinus, miros principis fauores ſomniat, & proximè abeſt, vt excludatur aulâ: Choragus neſcio quem plauſum ſperat, & nauſeam oſtendunt ſpectatores: Paraſitus, adulator, ſannio omnes à ſe hilarandos putant, & nemo ridet. Calamiſtratus aliquis Iopas, aut ad omnem venuſtatem excultus Hortenſius, admirationem ac laudes ſibi promittit, & omnes irrident. ita miſeri ſæpiſſime ijs nauſeã mouemus, quos inanijs noſtris maximè deliniendos ſperabamus: coniugẽ perdimus ſaltando.

Demoſthenes antequam eloquio Græco innotuiſſet, operoſioris cultûs nitorem appetijſſe dicitur. ſciebat enim à *purpurâ* vendi cauſſidicum. At poſtquam facundiæ famam aſſecutus eſt, togâ viliore contentus dictitabat, ſe velle ſibi à ſe potiùs quàm à veſte aut cultu exquiſito conſtare gloriam. quem enim ſuus attollit honor, vilitas aliena non deprimit; ſed nec alie-

nus

nus erigit honor, quem sua vilitas humo affligit. Emendicatum nec vlli honestum laudis suffragium est, quod totum extrinsecus accersitur. Chrysostomi verbis hæc consigno: Præsentis temporis glor a & nulla est, & instabilis fluctuat: & si aliquamdiu permaneat, repentè tandem extinguitur. *a*

*Sequitur fugientes gloria, sequentes fugit.*

a *Chrys. hom. 3. in 1. ep. ad Tim.*

## §. VII.

At, difficile est, inquis, non amare, non sequi gloriam, etiam vanam hanc & inanem. Omnibus insidet opinio sui & pretium, viuitque etiam in optimis quibusque viris nescio cuius gloriæ aculeus, qui perarò ita in plenũ emoritur, vt nulla supersint semina, quæ fota in herbam & fruticem non exurgant. Ah, quoties ad famam potiùs, quàm ad conscientiam laboramus? Ah, quanti acerba omnia superarunt, turpissimè superati ab inani gloriâ? Identidem ad nos redimus, & in nostrum honorem reuoluimur. Gloriæ cupido hominibus exuitur nouissima. *a*

Et vbi quæso reperias eos, qui laudem omnem

a *Monest. Trochaic.*

omnem auersentur? Superbiam palàm omnes detestamur, nostra tamen encomia sine aurium vulnere audimus. Vanæ gloriæ studium nemini probatur, cùm interim hoc pænè omnibus hæreat, quod omnibus displicet. Et sæpe dum laudari nos prohibemus, tacitè inuitamus, ne qui cæpit, tam citò desinat: difficile est odisse gloriam, laudem omnem & laudantis fauorem spernere, difficillimum. Nemo suæ vnquam refragatus gloriæ est.

Hîc mihi Chrysostomus etiamnum in mentem est: Quomodo ergo, inquit, ab hac durâ seruitute liberabimur? Si aliam gloriam adamauerimus, nempe eam quæ vera est gloria. quemadmodum enim eos qui corpora amant, alia splendidior facies visa, à priore separat: sic & eos qui gloriam hanc depereunt, splendida illa cælestis gloria conspecta si fuerit, ab istâ abducere poterit. Vanæ gloriæ cupidus, similis illis est qui tempestates ferunt, semper tremens, semper timens, innumerósque dominos obseruans. Qui verò extra illam est tyrannidem, rectè comparatur ijs qui in portu constituti, integrâ iam libertate potiuntur. Alius verò non item, sed quàm multis est cognitus, tam multos habet dominos, omnibus seruire coactus.a *Vni-*

a *Chrys. hom. 17 in ep. ad Rom. circa finem.*

*Vniuersis singulisq; seruit seruus glo-
riæ. a*

Inter hos non postremus ille ab aulâ dominus. *b* Obuium is habuit quemdam è regiâ domo, ad quem superbâ fronte: heus tu, inquit, quisnam de me in aulâ sermo? Alter rubore suffusus: Nullus, inquit, Domine, neq; qui ad laudem faciat, neq; qui aduersus eam. Audijt hoc homo gloriæ appetentissimus, qui se per omniû ora volitare credebat, & adstantium oculis notari indignatus, mox hominem insontem fustibus excipi; post plagas, quinquaginta aurei donari iussit, quibus ipse dictum insuper hoc adiecit: iam tibi materies & laudis est, & vituperij; vtere, & adhibe in palatio. Hunc tu sui dominum dixeris? mille heris seruit, quicunque gloriæ: Imò est omnium seruus, quisquis est Gloriæ, Nam

*Gloriæ seruire, mentis non nisi abiectissimæ est:*
*Gloriæ seruus nihil rectè inchoat, nil perficit*

Rectè, ne finis suo principio non respondeat. Vnum igitur, inquit Chrysostomus,

a *Vet. trech.*
b *Ego non nomino, sed Flcrest.a, qui de illo.*

mus, intueamur solum, ad id tota nostra dirigatur Intentio, quo scilicet pacto, Dei mereamur ore laudari. Nō laudat te ille aut ille? nihil inde amittis: & si vituperet quispiam, nihil omnino te lædit: siue enim laus, siue vituperatio, ex Deo tantùm emolumentum habet, aut detrimentum. Ceterùm humana omnia sunt prorsus inania. *a* Verè, inanissima.

Hæc erat mens, hæc doctrina Seruatoris Christi IESV, cuius eruditionem cùm admirarentur Iudæi, dicerèntque: Quomodo hic scit litteras, cùm non didicerit? Ad istud verus Magister Humilitatis: Mea, inquiebat, doctrina, non est mea, sed eius qui misit me. *b* Ita cùm admiranda patraret, & homines valetudinis desperatissimæ curaret, plerunque, ne cui dicerent, imperabat. Nostræ hoc institutioni factum, vt si gloriari velimus, in Domino gloriemur, non enim qui seipsum commendat ille probatus est: sed quem Deus commendat. *c*

Ergo, quod præclarissimè monuit Seneca, Conscientiæ satisfiat, nihil in famam laboremus. Et verò seipsum ad hoc adigens Annæus: Nihil, inquit, opinionis caus-

*a* *Chrys. hom. 2. in epist. ad Titum.*
*b* *Ioan, c. 7. v. 16.* *c* *2. Cor. c. 10, v. 18.*

causâ, omnia conscientiæ faciam. *a* Bernardus hæc explicatiùs confirmans: Pura erit Intentio, inquit, si in omni actione nostrâ, aut honorem Dei, aut vtilitatem proximi, aut bonam conscientiam quæramus.

Deus olim sub pœna capitis sanxit, rem primo intuitu minutam, ne quis scilicet odores diuino cultui destinatos vsu profano incenderet: *Talem compositionem non facietis in vsus vestros, quia sanctum est Domino. Homo quicunque fecerit simile, vt odore illius perfruatur; peribit de populis suis. b* Pretiosum thymiama est Gloria, sed Deo debetur, & soli: quisquis homo es, caue tangas hos odores, capitis res est: Soli Deo honor & Gloria.

Vigilanti igitur curâ, inquit Gregorius, per cuncta opera, Intentio nobis nostra pensanda est, vt nihil temporale in his quæ agit, appetat: totam se in soliditate *Aeternitatis* figat, ne si extra fundamentum, actionis nostræ fabrica ponitur, terrâ dehiscente soluatur. *c* Quisquis bonam Intentionem amat, gloriam inanem odisse debet, aut cælum non magni æstimat.

Fusiùs diximus de hac peste rectæ Intentionis.

a *Sen. l. 3. de Irâ c. 41. & de. vit. beat. c. 20.*
b *Exod. c. 30. v. vlt.*
c *Greg. l. 28. mor. c. 6. propiùs finem.*

tionis. Sed vt capite sequenti, hac ipsâ de re plura differamus, exigit tam obstinati, & vbique vulgatissimi morbi malignitas.

## CAP. V.

### QVID DEMVM SIT VAna gloria, & quàm ea RECTAM INTENTIONEM fœdè iuguler, ni præueniatur.

INANIS gloria, scopulus est immanis, ad quem vix vlli hominum, non naufragium, aut certè damnum patiuntur. Ecquis ille tam peritus nauta, qui satis caueat, ne nauim ad hunc scopulum illidat? Quam autem ipsa in se varia est inanis gloria, tam diuersa sortitur nomina à priscis scriptoribus. Basilius: Fugiamus, inquit, dulcem spiritualium operum expoliatricem, iucundum animarum nostrarum hostem, tineam virtutum, blandissimam bonorum operum deprædatricem, eandémque mellis illitu, veneni coloratricem. a Tituli digni quos expendamus: *Dulcis*, inquit, *spiritualium operum expoliatrix*, similis deceptrici Dalilæ, quæ humanissimis blanditijs Samsonem viribus exuit, & obiecit hostibus. *Iucundus animæ hostis*, gra-

a *Basil. de constit. mon. c. 11.*

uius

nius necat, quò plus delectat. &, vt aptè Cyprianus, dum extollit, emollit; & pungit, cùm vngit. *Virtutum tinea*, Inanis gloria. Sicut autem è pretiosiore veste, robustior nascitur tinea, quæ suos parentes lacerat, & corrodit, sic è virtute nobiliore gloria nascitur vanior & perniciosior, mors suæ matris. *Blandissima bonorum deprædatrix*, allicit & delectat, erigit & demulcet, vt iuguler, & animo bona sua rapiat omnia. *Veneni coloratrix*. Ah! quis hominum tam religiosus & sanctus, vt omnes Vanæ gloriæ insidias deprehendat & caueat? Sanctus Ignatius Loiola hoc vno vir sanè magnus, quòd singulari Dei fauore consecutus dicatur, vt annis compluribus ante mortem, nullam inanis gloriæ nec cogitationem quidē habuerit. Imò tam sui & cognitor, & contemptor erat, vt nullum se vitium diceret minùs extimescere, quàm turgidæ huius vanitatis.*a* Audite filij, & parentis sanctitatem, vel hoc vno æmulamini.

a *Ribaden. l. 5. Vita, c. 3.*

§. I.

Quàm autem hoc vitium supra cetera sit audax, & noxium, egregiè Chrysostomus: Nihil, inquit, ab hoc inimico securum, qui tanquam contagiosus morbus omnia

omnia corrumpit. Christus Dominus hortatus fuit, vt thesauros nostros in cælo reconderemus, quò fur non appropinquat, & vbi tinea non demolitur. Nihilominus inanis gloria eò pertingit, & sæpe quæ quis in cælo per bonorum operum fructum thesaurizauerat, vnius inanis gloriæ impetus perdit, consumit, & expugnat. *a* Eodem prorsus modo Basilius: Callida insidiatrix, inquit, Vana gloria, vel in ipsius cæli conuexis, insidiarum aduersus nos collocatrix. *b* Non minus eloquenter de hac peste Petrus Chrysologus: Subtile malum est, inquit, secretum virus, venenum latens, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Aduersa omnia nituntur suis viribus, armis suis pugnant, impugnant palàm; vnde & cauentur tam facilè, quàm videntur: hæc tamen crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum, ieiunium ieiunio perimit, oratione orationem euacuat, misericordiam miseratione prosternit: hoc vitium de remedijs creat morbos, & de medicinâ conficit languorem. *c*

Eleazarus Hebræus, ille heroum gemma, vt vnus ipse totum vinceret exercitum, elephantem regium sibi sumpsit ster-nen-

a *Chrys. hom. 72. in Matth.*
b *Basil. in Constitut. Mon. c. 11.*
c *Chrysol. serm. 7.*

rendum, nam *Visum est ei quod in eo esset rex.* a Itaque pugione armatus, generosissimo cursu subter bestiam ruit, ferróque ventrem medium, quà mollior est, rupit, sed sub ipso elephante quem occidit, & ipse occubuit, remansitque, vt Ambrosius loquitur, b suo triumpho sepultus. Facinus mirandum! In prælio & nos versamur, sed contra nos stant Vitia pugnántque diuerso impetu. Primus & maximus hîc labor est, nostræ Carnis elephantum deijcere. Sed heu miseros nos, quos ipsa sæpe victoria opprimit, & extinguit, dum sub hoste quem superamus, cadimus. Ieiunijs, vigilijs, alijsque rigoribus lasciuientem carnem vincimus, sed hoc ipso triumpho nostro vincimur, & sepelimur, non à Carne, sed ab inani gloriâ cæsi. Nimius sui suspectus, & insitum mortalitati vitium, se suáque mirandi & æstimandi, nos iam victores iugulat. Facinus miserandum! *Epictetus* hîc nobile documentum suauiter ingerens: Sicut sol, inquit, preces aut blandimenta non expectat vt exoriatur, sed statim fulget, & ab omnibus salutatur: Sic tu nec plausus expecta, nec strepitus vel laudes, vt bene facias, sed sponte

M te

a *1. Machab. c. 6. V. 43.*
b *Ambros. l. 1. offic. c. 40.*

te bene facias, & pariter ac sol charus eris. *a Stobæus de Magiſtrat.*

## §. II.

Struthio auis, nobile ſymbolum ſtultitiæ, mole corporis non inæqualis camelo, vnde & Struthiocamelus dicitur, ſed capite, inſtar anatis, exiguo; pennas habet amplas vt Accipiter, ſed nunquam volat, velut quadrupes beſtia. Mira fæcunditate parit oua, eorum tamen plurima non fouet, ſed in puluere viatoribus calcanda deſerit. pullos ouis excluſos ſummè amat, hos ipſos tamen truculenter negligit. Qui laudes humanas ambit, ſtultitia Struthioni non cedit, pennas habet Herodij pennis ſimillimas. Hominum ſanctorum alæ quibus in ſublime feruntur, ſunt orationes, eleemoſynæ, ieiunia, vigiliæ, quæ Struthionibus illis non deſunt, ſed ijs in altum non tolluntur, terræ hærent, nec aliud cupiunt, quàm VIDERI. & licet fætus edant, pias actiones, quas & ipſi amant æſtimántque plurimùm, & ab omnibus amari ac æſtimari volunt, nihilominus chariſſima hæc pignora, locis non abditis miniméque ſecuris commendant; publicum expetunt, & quæ faciunt, videnda exponunt. *Amant in ſynagogis & in angu-*

*angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus: exterminant facies suas, ut pareant hominibus ieiunantes.* a Cainum per Inuidiam, Abiron per Superbiam, Zambri per luxuriam, Iscarioten per Auaritiam, Purpuratum epulonem per Gulam, Virgines fatuas per Socordiam, ad inferos ruere nil mirum: hoc mirum est, bis mirum, esse non paucos qui per preces, abstinentiam, eleemosynas, per nobilissimos labores tendant ad Erebum. En stultissimos Struthiones! Ergo, *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi* b Chrysostomus: Si gloriam amas, inquit, magis eam ama quæ à Deo est. c Quàm stultus sit athleta vel pugil qui certaminis sui spectatores habet Regem, & omnem regium comitatum, in præmium verò propositum cernit coronam auream gemmis distinctam, is tamen mendiculum cæcum interrogat, num placuerit, & ab eodem pugilatûs sui mercedem postulat, nitentem scarabæum, aut versicolorem lapillum. In stadio & nos sumus, quotquot viuimus, spectaculum facti Mundo, & Angelis, & hominibus. d sed vani ac fatui, quàm præclarè nos gesse-

M 2 rimus,

a *Matth.c.6.v.5.& 16.* b *Gal.c.5.v.26.*
c *Chrys. hom. 2. & 28. in Io.*
d *1. Cor. c. 4. v. 9.*

rimus, ex ijs quærimus, qui abditæ virtutis actus cernere nequaquam possunt; ab ijsdem etiam in præmij locū laudatiunculas frigidissimas auidè acceptamus. Nunquid non insignissimæ stultitiæ hoc est, laboriosa agere, vt Gregorius loquitur, *a* & auræ laudis inhiare, forti opere præceptis cælestibus inseruire, & terrenæ retributionis præmium quærere. *Non ei placebit vecordia sua, & sicut tela aranearum fiducia eius. b* Aranea huc illuc excurrit, & mirè se fatigat, itque reditque sexcenties, è ventre stamina deducit, *c* & irretiendis tenuissimis animalculis venabulum conficit, atque in retis speciem diffundit. textrinum hoc opus araneæ, multi laboris & miræ subtilitatis est, sed huic penitus destruendo non opus malleis, non securibus, aut bombardis; aura paullulùm concitatior omnē laborem auehit. Aspice obsecro actuosorum hominum sudores & discursus; vt nituntur, vt satagunt, vt moliuntur, idque toto corpore, atque omnibus, vt dicitur, vngulis! varijs se laboribus frangunt, & exhauriunt, officinas ingredere, curias adi, scho-

a *Greg. ll. supra cit. maximè l. 8. moral. c. 25. & c. 26. initio. & c. 30.*
b *Iob. c. 8. v. 14.*
c *Scio alios aliter sentire.*

ſcholas luſtra, Aulas inſpice, & miraberis multorum miſerandam ſedulitatem. Tot menſium, tot & annorum labores ſæpe puncto temporis intereunt, nam vbi recta Intentio deficit, in ventum labor omnis euaneſcit; aura humani fauoris omnia tollit. *& ſicut tela aranearum fiducia eius.*

## §. III.

Narrat qui oculis fidem habuit, a viſum à ſe illuſtriſſimum Comitem, qui grauiter admodum offenſus à filio, cùm nō opportunum duceret, in ipſum è veſtigio filium vindicare, tale ſupplicij genus inuenit. Effigiem filij fortè conſpicatus, eam à pariete ſoluit, & mox in fruſta concerpſit, æquiſſimum paternæ iræ argumentum præ ſe ferens. Hanc filio ſapientiam præire voluit, vt is denique fateretur, ſibi hanc pœnam fuiſſe perſoluendam, quam ſua effigies dependeret. Aiunt & Perſas cùm ſupplicium de illuſtri viro ſumpturi ſunt, veſtem & tiaram ei detrahere, eáque ſuſpenſa verberare vt hominem ipſum. Non multùm abſimili pœnâ Chriſtus Dominus Vanæ gloriæ cupidos puniuit. Viderat Seruator in viâ ficum folijs abundantem, ſed carentem fructibus. ideò ſeuerè in eam



a *Hieron. Nuza tom. 1. tract. 2. part. 2.*

pronuncians, & vitam ei omnem adimens: Nunquam, ait, ex te nascatur fructus in sempiternum. Et arefacta est continuò ficulnea. a Hæc arbor, comis tam decora, pomis vacua, germana eorum effigies est, qui ad speciem valent, sed carent rectâ Intentione. Hos vt Christus terreret, dum eis parceret, effigiem illorum exsecrationibus lacerauit, vt indignationem quam ipsi promeruerant, in suâ imagine cernerent.

Miramur primos omnium parentes ob malum vnicum admorsum supplicio tam graui affectos. Quis enim Diocletianus aut Phalaris, ob pauculas ficus, aut aliquot flosculos, aut vnicum pomum, mille homines in crucem rapuit? Cur igitur Deus non mille homines, sed innumeros hominum milliones æternæ mortis damnauit, ob arbusculam vnam, non solo excisam, sed pomo priuatam, & quidē vnico? Puerile præceptum, inquit Theodoretus, b & infantibus conueniens videri potuisset illud: De ligno hoc ne comedas.. cur ergo tam diuturnâ seueritate punitur transgressio? Meritò sanè, quòd imperium hoc expeditissimum, & nec pueris difficile, detrectauerint tamen Protoplasti. Si grandia Deus

a *Matth. c. 21. v. 19.* &

b *Theod. serm. 10. de prouidentiâ.*

& difficilia imperasset, habuissent quo culpam purgassent. At verò cum illis amœnissima libertas in omnes paradysi arbores esset, exceptâ vnicâ, facinus fuit intolerabile, & tanto supplicio dignum, nec ab hac quidem vnicâ tam seriò vetitâ velle manus abstinere. Hinc iam liquet, quàm Deus & illos detestetur, qui gloriam, quam sibi vnam vult deberi, iniquissimè præreptum eunt: odit Deus omnes vitiosos, sed superbis & arrogantibus etiam resistit, *a* quos scilicet infecit vitium idololatriæ cognatum. Pro teste stat Veritas, & *a* Quomodo, inquit, vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à solo Deo est, non quæritis? *b* O miseri, theatrum vobis in cælo constitutum est, in terrâ tamen spectatores colligitis. *c*

a *Iacobi c. 4. v. 6.* b *Ioan. c. 5. v. 44.*
c *Chrys. in epist. ad Rom. hom. 17. ante finem, vbi plura huc facientia licet videre.*

§. IV.

Augustinus veterum Philosophorum turbam, telo ab ipsis accepto, feriebat in hunc modum. *a* Picturam illi talem statuerant. Regina, nec veste, nec vultu eam dignitatem decente, sublimi tamen solio sedebat;



a *Aug. l. 5. de Ciuit. c. 20.*

debat, Reginæ nomen Voluptas. Adſtabant nobiliſſimæ virgines, Virtutes, velut ancillæ ad omnem herilem nutum paratæ: Has varijs imperijs fatigabat proterua domina, & modò Prudentiæ, modò Fortitudini, modò Temperantiæ dictitabat, quid in rem ſuam curatum vellet. Bene, inquit Auguſtinus, hac picturâ expreſſerant Philoſophi, quod volebant, ſed ad laudis appetitum, quo ipſi maximè laborabant, pulchrè conuincendum.

Ergo ſimillimam priori tabulam pingamus, ſed pro voluptate, Vanam Gloriam ſubſtituamus, cui pariter imperanti Virtutes ſic ancillentur, vt nihil prouideat Prudentia, nihil diſtribuat Iuſtitia, nihil toleret Fortitudo, nihil Temperantia moderetur, niſi quod à Vanâ gloriâ iubeatur, & aliorum oculis placiturum ſperetur. Et quid, oro, improbo hoc dominatu iniquius? Fœdiſſimum illud monſtrum, illa veræ Gloriæ larualis vmbra, ampliſſimis reginis, Virtutibus ſic illudat, & vel inuitas cogat ſub imperium prorſus deteſtabile? Ita ſanè fit, ſic viuitur, ſic ſeruitur: hæc mundi ſunt ſpectacula, hæc illius miracula, operoſa, fateor, & ſæpe multi ſudoris, ſed laudis appetitui non difficilia: ſub Vanæ gloriæ amabile imperium ſlu-

ant omnia; ipsæ Virtutes ad hanc suauissimam vim degenerant, & generosam suam contumaciam, hîc expugnari non valde nolunt, transeúntque in arbitrium fucatæ Gloriæ. Sed, *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* a Romani rerum domini, quàm præclarè gesserunt multa, quanti armis togâque? quàm laudata eorum Iustitia, quàm exquisita Prudentia, quàm Clementia celebris, quàm inuicta Fortitudo, quàm Temperantia illustris, quàm casta & impenetrabilis Pudicitia, quàm admiranda Constantia? Sed *receperunt mercedem suam.* Locupletissimus testis Augustinus: Honor, inquit, & gloria quâ Deus Romanos fecit illustrissimos, merces fuit bonorum operum quæ egerant, nec est quòd de summi & veri Dei iustitiâ conquerantur. b Eximia illorum erant opera, sed præmium se dignum retulerunt. Gloriam ambierunt, & certè obtinuerunt. Fines imperij Romani, Orbis & Oceanus, ita vt quicquid opportunum fuit aut dignum vinci, vicerint. Itaque terminos sibi fecerunt Orientem & Occasum, exceptis locis inaccessis aut inhabitatis vel ignobilioribus: *Receperunt mercedem suam.*

M 5 Æquis-

a *Matth. c. 6. v. 2. 5. 16.*
b *Aug. l. 5. de ciuit. c. 15.*

Æquissimus Deus, nihil vitij, nihil & virtutis sine supplicio & præmio transmittit. Vnde actionibus illis melioribus, quibus tamen cælum debere non vult, congruam, & extra cælum remunerationem assignat: recipiunt mercedem suam, sed ita vt non recipiant æternam. Ah, quantum vbique laboratur, sed nihil ad cælum hi labores. Obsecro, vel Aulas tantùm inspiciamus, quàm hîc varij generis seruitia sunt, quàm exactæ sedulitatis, quàm comptæ patientiæ, quàm pictæ fidelitatis, quàm operosæ solertiæ! totos dies & sæpe in adultam noctem stare, aut ad omnem lassitudinem huc illuc excurrere, plurimorum inuidiam tolerare, omnes heriles nutus obseruare, illic quotidiani vsûs est. Et sunt qui hæc omnia religiosissimâ vrbanitate faciant, sed præter pecuniam & gratiam nil expetant: *Receperunt mercedem suam*, non enim quàm Deo, sed quàm Principi chari essent, laborarunt. *Alij* ad negotia & curarum subtilitatem in aulis admoti, vigilantissimos oculos in omnem partem emittunt, ne quid regijs gazis aut honoribus decedat, sed sæpe hi boni viri, dum attentissimâ sollicitudine curant omnia, animum suum inter curanda non numerant; modò crumenam farciant, modò

dò Principis gratiam non perdant, tantisper sui ac cæli negligentes esse, licitum credunt, & seipsos vix vnquam conueniunt, cum conscientiâ suâ rarissimè, & non nisi obiter loquuntur, suam in rebus agendis Intentionem non examinant: ceterùm de rebus omnibus suauissimè confabulari norunt, de cælo per horam differentem, audire ægerrimè sustinent: verbo dicam, non solent esse domi suæ, & secum loqui, omnibus alijs fideliores quàm sibi. Et hi quoque, *Receperunt mercedem suam*, humani fauoris auram, & aurum splendentis terræ particulam, heu mercedem pòst funera non duraturam! Ergo, *Videte vosmetipsos* (ò Aulici, ò quicunque alij) *ne perdatis quæ operati estis, sed vt plenam mercedem accipiatis* a Seduli estis, & diligentes in officijs vestris? bene hoc quidem: Sed quòd diligentes videri vultis, hoc iam malè: imò hoc iam pessimè, quòd sæpe vobis curæ non est, quàm fideles & industrij sitis, sed quàm esse videamini. Videte ergo vosmetipsos, ne & vos olim audiatis: *Receperunt mercedem suam.*

*a 2. Ioan. c. 6. v. 8.*

## §. V.

Occurrit olim Iephthæa Virgo parenti

è bello reduci, laudes amantissimi patris decantatura, & vnà victoriam ac triumphum gratulatura. Audijt Iephte quantis patrem præconijs afficeret filia, sed tamen hanc laudatricem, quamuis inuitus, pro laudum præmio iugulauit. a Facinus ingens, & nobis prorsus imitandum quà licet. In bello sumus & nos, nec vnquam non satis hostium est: omnis diabolorum impetus deſæuierit, sola tamen Caro nunquam non refractaria, bellum mouet continuum. Postquam rem præclarè gessimus in hoc bello, nostra nobis filia prodit obuiam, pulcherrimis nos elogijs affectura. Hæc est, vt Origenes explicat, b Inanis gloria, quæ tunc maximè apparet laudibus instructa, cùm res strenuè & feliciter gesta est: Cùm Xenodochium locupletasti, cùm templum condidisti, cùm prolixas preces inijsti, cùm pauperculam virginem dotasti, cùm liberaliorem stipem dedisti, cùm strictius ieiunium obseruasti, tunc blanda illa filia sese fert obuiam, ore pleno, quicquid factum dilaudans, & velut suaue carmen, hæc talia ingeminans: Quàm præclarè; quàm piè hoc & laudabiliter; quàm istud religiosè & sanctè; quàm hæc res boni exempli? factum nobile, quis negauerit? vi- cisti

a *Iudic. c. 11. ℣. 39.*

b *Orig. hom. 5. in Gen. ad f.*

ciſti teipſum, res loquitur: ſic decuit, & vtinam multi te imitentur: inſigniter egiſti. His victori applaudit blandiſſima hæc filia. Quid hîc agendum? Tu, ſi vir es, & labores tuos non vis eſſe caſſos, hîc grandem affectum indue, & laudatricem hanc generosâ manu iugula; quicquid à te factum, vnà cum omni laude integerrimè ad Deum remitte, & rectam Intentionem quam actionis initio tibi ſumpſeras, ardenter reſume. Auguſtinus ad hoc addens animum: Huic cupiditati, ait, melius reſiſtitur ſine dubitatione, quàm ceditur. Non enim huius hoſtis vires ſentit, niſi qui ei bellum indixerit; quia etſi cuiquam facile eſt laude carere dum denegatur, difficile eſt eâ non delectari cùm offertur. Tantò quiſque eſt DEO ſimilior, quantò ab hac immunditiâ mundior [a]

Sed quis ille vir qui omnem Vanam gloriam ſatis cauerit? Iephte quò minus filia prodiret in occurſum, impedire vix potuit, ſed efficere potuit, vt non caneret, aut priùs vitam quàm cantum abſolueret, vocem ei & animam ſimul auferendo: Sic homo quantumcunque religioſus & ſanctus, vetare vix poteſt, quin poſt plurima bene ge-

M 7 ſta,

[a] *Aug. l. 5. de Ciuit. c. 14. ipſo initio. & epiſt. 64. ad finem.*

sta, Vana gloria occurrat, quin canere, quin titillare incipiat, sed prohibere potest, imò debet, cantum finiri. Hunc igitur occursum detestari, laudantis carmen auersari, ipsam incantatricem hanc gloriam rectâ Intentione confodere nil cunctetur, si Deo potiùs, quàm sibi placere malit. Omnē rectam Intentionem Vana gloria iugulat, ni præueniatur, & occursu primo ipsa iuguletur.

Verè, Vana gloria, vt optimè Chrysostomus, sæua est bellua, horrendus dæmon, pestis Orbis terræ, venenata vipera. quomodo enim illa bestia vnguibus vterum matris discerpit, ita etiam hoc vitium parentem dilacerat. *a* Et quàm eximiè Thomas ille à Kempis? Verè, inquit, inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à verâ trahit gloriâ, & cælesti spoliat gratiâ. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus. Quærant Iudæi gloriam quæ ab inuicem est: ego hanc requiram quæ à solo Deo est. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas & stultitia est. *b* Atque si Climaco credimus, Inanis glo-

a *Chrys. hom. 12. in ep. 2. ad Cor.*

b *Th. de Kemp. l. 3. c. 40. n. 4. & 6.*

gloria est laborum dissipatio, sudorum perditio, thesaurorum insidiæ, perfidiæ alumna, superbiæ præcursor, in portu naufragium, in areâ formica, quæ etsi tenuis est, laboribus tamen omnibus & fructibus insidiatur. Expectat formica dum perficiatur triticum, Cenodoxia verò dum congregentur opes: gaudet illa vt furetur, hæc autem vt dissipet. *a* Operarius ebriosus, inquit Siracides, non locupletabitur, qui quod actione honestâ colligit, per ebrietatem vanæ gloriæ dissipat. *b*

Sed vereor, ne multi hæc monita non satis capiant. Hos mores hoc æuo amamus, vt cùm vitium aliquod perstringitur, neminem facilè reperias, qui illo se laborare fateatur; nec mille testibus sinceram ei confessionem expresseris. Et quis est qui se arrogantem credat & doleat? Cùm tamen Augustinus Antistes longè sanctissimus, hujus se culpæ minimè immunem pronunciarit, nam seipsum disertè accusans: Hoc mihi ipse, inquit, canto quotidie, & tamen vehementer cum aduersario dimicans, sæpe ab eo vulnera capio, cùm delectationem oblatæ laudis mihi auferre non possum. *c* Nos quidem Inanem glo- riam

a *Clim. grad. 21. de Cenod.*

b *Eccli. c. 19. v. 1.*

c *Aug. epist. 64. ad Aurel. episc. fine.*

riam damnamus omnes, non omnes fugimus, nemo est, nemo qui hunc morbum non peritè dissimulare se credat: plurimi ab hoc morbo sanissimos se iurabunt, cùm eo maximè sint infecti, ebrijs illis simillimi qui tunc sibi maximè sapere, & animo constare, ac bellè omnia facere videntur, cùm & lingua titubat, & pedes: ita gloriolæ vanæ sitientes, tunc se primùm velut religiosissimos homines circumspiciunt, cùm ex ex hoc mulso probè sunt appoti. Idcirco Chrysostomus: Intolerabilis, inquit, quædam ebrietas est, Inanis gloria, quicquid facit, aliorum tantùm gratiâ facit. *a* Eâ de caussâ Christus illud suum ATTENDITE, tam fideli præmonitione ingeminat, vt Inanem gloriam, velut furem vaferrimum, & furandi peritissimum omni studio caueamus. Ergo, ATTENDITE. Omne bonum quod per concupiscentiam laudis ostenditur, occulti aduersárij iuri mancipatur, inquit Gregorius. *b* Spoliari vult, quisquis ab hominibus vult videri.

* *
*

a *Chrys. hom. 2. in Ioan.*
b *Greg. l. 8. mor. c. 30.*

CAP

## CAP. VI.
## ALIQVOT QVÆSTIONES super RECTA INTENTIONE.

DEo seruire, non tantùm omnibus legibus, & omni rationi còngruum, sed & nobilissimum ac optimum obsequium est in Orbe, & res prorsus necessaria obtinendo cælo. Jlla verò solatij dulcedo quam multi sentiunt, qui Deo seruiunt, mel est è cælo, & res sanè pretiosa. Nihilominus Deo seruire ad emerendam hanc animi dulcedinem, exiguæ laudis est, & à sanctioris iudicij viris habita semper est hæc Intentio vitiosa. Adeò delicata res est INTENTIO PVRA, & sui ipsius amori nunquam non inimica, quacunque demum ratione is sese insinuet. Est autem sui ipsius amor omnium delectationum amicus, earum etiam quæ minimè profanæ censentur. Et quia DEVS sibi non temperat, quin suis fidelioribus seruis aliquid eiuscemodi mellis è cælo stillet, amor proprius mox illud excipit, & ob hãc ipsam gustationem, in ampliora seruitia se offert. At hoc non est Deum quærere, sed seipsum, nec in donantis sed doni gratiam laborare. Quod quidem à vitio non peni-

penitus immune censetur, neque enim aliud est, quàm si seruus aut ancilla operam suam locet cauponi, quòd speret seu honorarios seu furtiuos caliculos, & crebriores dominicæ cenæ reliquias: aut si quis in seruitutem se tradat pharmacopæo, aut dulciario, aut cupediario ob mellita crustula sæpius lambenda. Hoc amor sui ipsius tam occultè agit, est enim subtilissimus artifex, vt aliquando seriùs, ab industrio etiam homine deprehendatur tam tecta impostura. Deprehendi tamen potest, & tunc maximè cùm preces & labores, cùm quicquid virtutis est, ideò in fastidio esse incipit, quia mel illud *deficit.* Atque si talem interroges, cur non oras, cur non laboras, sicut nuper feceras? respondebit: non sapit, nauseo, inamœna res est oratio, tædet laboris. Verùm qui Intentionis est sinceræ, his minimè mouetur: etsi eum laboris tædeat, laborare tamen sustinet, etsi orationem fastidiat, orare tamen non desinit; etsi molestiæ cumulentur, eas tamen tolerat, neque enim Deo seruit propter cælum, sed propter Deum. Et hoc puræ atq; sinceræ Intentionis proprium est, quod enucleatiùs videtur exponendum, ideò nunc aliquot super hoc ipso quæstiunculas ponemus.

I. Qvae

I. QVAESTIVNCVLA.

Quid minus aut facilius posset à nobis exigere Deus, quàm hoc ipsum, rectam Intentionem? Nimirum id à nobis postulat quod nullus hominum cuiuscunque statûs, ordinis, sexûs, quantumcunque æger & pauper sit, negare possit. Quid creditor minus exigat à suo debitore, quàm hoc ipsum, velle seriò satisfacere? hoc ipsum poscit à nobis Deus: vis soluere quod debes? iam partem maximã soluisti, nam apud me etiam velle, est facere. Et cui non concessum est VELLE? hoc voluntatis ærarium ægerrimus ac pauperrimus, hoc afflictissimus quisque penes se habet. Iure olim Deus contra illos queritur, qui vel lenissimum imperium detrectabant: Mandatum hoc, inquit, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in cælo situm, vt possis dicere: quis nostrûm valet ad cælum ascendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus atque opere compleamus. Neque trans mare positum, vt causseris & dicas: quis è nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vsque deferre, vt possimus audire & facere, quod præceptum est? sed iuxta te est sermo valdè, in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illum. a Idem prorsus

a *Deut. c. 30. v. 11. 13. 14.*

ſus de rectâ Intentione dici poteſt, *iuxta te eſt valdè*, Intentio illa, *in ore tuo & in corde tuo*, quid autem tibi propinquius quàm os & cor tuum? Pauperem veſtire nequis? da duos obolos; adde deſiderium ingens & ſerium omnibus egenis propter Deum opitulandi; & en pauperem veſtijſti. Orationes prolixas fundere, tuarum virium non eſt? fac quod potes, ſed adde affectum validum, ſemper laudandi Deum: & en prolixiſſimè oraſti. Huius rei teſtem locupletiſſimum tibi ſiſto Chryſoſtomum, qui diſertè hoc confirmans: Non parantur, inquit, hæc ſumptu, non labore, non ſudore: ſufficit velle, & confecta ſunt omnia. a

a *Chryſ hom. 24. in ep. ad Hebr. fine.*

## II. QVAESTIVNCVLA.

Num quis poteſt plures actiones bonas ſimul eodémque tempore exercere? Poteſt omnino, & leui operâ, ſolâ Intentione. Non omnibus quidem facile eſt, de vnâ fideliâ duos dealbare parietes; varium pulmentum eodem pultario ſimul coquere; diuerſos colores ex eâdem conchâ promere: At hoc bonæ Intentioni facillimum eſt, non duobus tantùm parietibus, ſed decem, opus albarium ſuperinducere ex eodem vaſe. Vtiliſſimum prorſus eſt, ad ope-

operis initium plures sibi fines seu Intentiones præstituere. In exemplum sit hoc. Ad rem diuinam, & ad sacrum eo. 1. Ex obedientiâ in dominum meum, quem ex officio comitari debeo, vti Aulica Nobilitas suum principem. 2. Obsequium meum volo sincerum sit, non enim deducam tantùm dominum, vt aliquorum mos est, qui post primum ingressum templi, mox se subducunt, ad finem præsentes se sistunt domino, tanquam si semper adfuissent: talem ego hypocritam non agam. 3. Ex obedientiâ in Ecclesiam, cui hoc dominicis & festis diebus debeo. 4. E grato animo in Deum, vt illi gratias agam ob accepta tot beneficia. 5. Cùm hodie cælum rigeat, & tempestas perfrigida sit, patientiam exercebo. 6. Cùm non desint qui me pessimè oderint, pro his inimicis meis Numen seriò deprecabor. 7. Fidam Deo; haberẽ equidem abundè quod domi agerem, sed Deus hanc à domo absentiam occulto fœnore pensabit. En tibi septenas Intentiones, seu, septẽ virtutis actus, duplicis Obedientiæ, Sinceritatis, Grati animi, Patientiæ, Charitatis, Fiduciæ in Deum. Addi possent totidem alij: Hoc nimirum est, Virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij. *a*

a *Cant. c. 3. v. 6.*

quic-

At dicas: Mihi difficile nimis est tot actus multiplicare, & vno quasi halitu tam multa intendere animo. Hoc ergo consilij tibi do, mi homo, vnam atque vnicam Dei voluntatem animo tuo amplectere, & quicquid agas, hoc semper præmittas: *Propter te Domine*, & hoc, & illud, & istud, & omnia faciam: propter te Domine, tuo honori, tuæ voluntati, tibi sit quicquid demum à me fit.

Qui tamen æmulari vult illos Deo familiariores viros, ducem habet qui viam monstret, ad sublimiorem hanc sapientiam Sanctissimus rex Dauid, in suis actionibus & tam immensi populi gubernatione, plures indubiè sanctas Intentiones iungebat, nam quos suæ fidei & sceptro commissos suscepit, *pauit eos in innocentiâ cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.* a Quid hoc? nunquid & manibus est intellectus? Etiam plures, sed tales quos Dauid suis manibus inserebat. Vtique sapientissimus, optimus rex in suis actibus, quos ille manus nominat, præstantissimos diuersi generis affectus in Deum copulabat. Quid sacra regis huius carmina sunt aliud, quàm nobilissimorum affectuum medulla, seu, thesaurus sanctissimarum Intentionum? quid frequentius

a *Ps. 76. v. 78.*

suspi-

ſuſpirauerit rex Dauid, quàm hoc ipſum: O ſi tibi placeam Domine: populum mihi commiſſum rectè gubernem: cultum tuum vndique terrarum augeam: Vtinam, mi Deus, te nunquam non laudem: Vtinam omnia membra mea linguæ fiant decantandis tuis laudibus. Exultabunt labia mea cùm cantauero tibi. *a* Miſericordias Domini in æternum cantabo. *b* Etiam impios docere non recuſo, vt redeant ad te, ô mi Deus. Viliſſimus ſim & abiectiſſimus, modò ſim in tuâ domo, mi Domine. Malè ſit, malè hoſtibus Dei, malè omnibus qui oderunt Deum: Bene ſeruis, bene amicis Dei, bene omnibus qui diligunt Deum. En, præclariſſimos piarum manuum intellectus! mille talia ſpirabat animus illius Hebræi monarchæ. Verè, *in intellectibus manuum ſuarum*, deduxit velut oues populum ſuum; innumeris bonis Intentionibus cælum fatigauit. Hæc illa pia vis eſt cælo cum virtute inferenda. Cælum rapit, Deum expugnat, qui hoc modo, qui toties ad cælum, ad DEVM aſpirat.

a *Pſ. 70. v. 23.* b *Pſ. 88. v. 1.*

III. QVAESTIVNCVLA.

Quid rectam Intentionem plurimùm vitiat?

vitiat? Amor sui. Verbo dicam: cùm quis omnia ſuaui meatu ad ſe deriuat, & hoc vnum animo agitat: Mihi hoc placet, hoc mihi ſapit, mihi hoc prodeſt; hoc meo bono, meo commodo, hoc ad meum ſenſum & lubitum fit, hoc mihi iucundum & volupe, hoc demùm me mihi reddit. Hic *amor ſui* ſilueſtris taurus eſt, fera peſſima, quatuor cornibus arietat in rectam Intentionem. Cornu primum, honoris, titulorum, laudis Auiditas, quæ hoc vnum magni æſtimat, eminere, & præ alijs videri. Cornu alterum, Auiditas delectationis, quæ docet cibum potúmque ſumere, non tam neceſſitati quàm voluptati, neque menſam accumbere, vt ſedetur fames, ſed vt Gula propitietur. idem in alijs corporis oblectationibus obſeruat. Cornu tertium, Auiditas opum, quæ labores ingerit multos & graues, eo ſolùm nomine, vt magis magiſque intumeſcant marſupia. Cornu quartum, Auiditas damni *alieni*, hæc multiplici fraude inſtructa, *dicit* facitque quod alijs noceat, ſaltem quod moleſtiæ, quod offendiculo, quod nauſeæ ſit: neque tamen ſemper apertâ molitione in aliorum perniciem laborat, nonnunquam enim tam commodè, tantóque circuitu peccat, vt nihil minus videatur velle, quam

eos

eos quos odit, lædere. Assiduum & exitiabile Principibus malum, apud quos gratiosi, prætextu iuuandi aut monendi, satiant inuidiam, & interdum æmulos laudibus attollunt, vt maligna deinde inferentibus sit pronior fides. Ita *sui amor* cornuta bestia est, & omnem bonam Intentionem quadruplici hoc cornu ferit, ac deijcit; caueto. Pessimum veri affectûs venenum est, sua cuique vtilitas.

Itaque *amor sui* hoc spectat, vt vbique in saginâ sit; ipse se pascit, se curat, facitque quod ille olim, de quo Gellius memorat. Cùm quidam corpulentus ac nitidus equũ haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causâ quòd ipse longè curatior sit, quàm equus ipsius? respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior, quandoquidem ipse se curaret, equum Statius seruus. *a* Ita prorsus *Amor sui*, quicquid non suum putat, aut id alijs mandat, aut leuissimè curat: ad commoda sua sudare, hoc esse sui muneris putat. Certum: tantò miseriùs pessum it bona Intentio, quantò feliciùs *Sui amor* inualescit.

a *Gell. l. 4. Noct. Attic. c. 20. seu vlt.*

IV. QVAESTIVNCVLA.

N Cur

Cur in diuinis paginis tam multa æſtimationis alioqui viliſſimæ adeò exaggerantur? vt incautior Arcæ tactus, ligna ſabbato collecta, multitudo ſubditorum numerata, calix frigidæ porrectus, laſciuior feminæ aſpectus, &c. Moſes olim proclamans: Hæc autem ſunt, inquit, quæ accipere debetis, aurum & argentum, & æs, hyacinthum, & purpuram, coccúmque bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum &c. *a* Inter munera cenſeri aurum & argentum, nil miri: Sed quo pretio inter hæc ſunt pili caprarum, donum prorſus ignobile? Etiámne Deo chara tam vilia & minuta? Quantilla res, pugillus farinæ & paullulum olei Eliæ obſequio impenſum? *b* Quid duo illi numuli viduæ, num tantum poſtulabant elogium, quantum tulerunt? Sederat Chriſtus & tanquam ad maximè ſerium ſpectaculum intentus, ſpectabat turbam quæ in ſacrum gazophylacium ingentia munera iactabat. Inter tot opulentos vidua quædam paupercula plus non attulit quàm æra duo minuta, vnicum quadrantem, in hanc DOMINVS benigniſſimè pronuncians: *Verè dico vobis*, inquit, *quia vidua hæc pauper plus quàm omnes miſit. c* Exiguum fuit quod illa muliercula in

a *Exod. c. 25. v. 3.*

b *3. Reg. c. 17. v. 12.* c *Luc. c. 21. v. 3.*

in ærarium contulit, sed amplius non potuit: multóque gratius venit quod tam facili quàm quod plenâ manu dabatur. nam hæc munera non in rebus, sed in ipsâ benefaciendi voluntate consistunt. plurimum dat qui pauca etiam dat magnificè, & regum opes æquat animo, qui exiguum tribuit, sed libenter: qui paupertatis suæ obliuiscitur, dum alienam respicit: qui accipere se putat beneficium cùm largitur: qui dat tanquam non recepturus, qui occasionem quâ prosit, & occupat & quærit, hic & ditissimus est, & liberalissimus, ob rectam Intentionem. Quid igitur, obsecro, adeò commendauit illos numulos, quid farinulam illam, quid caprarum pilos? vna atque vnica RECTA INTENTIO. hæc est quæ omnium penora, thesauros, æraria, quæ omnes Persicas gazas superet. Nil ditius Rectâ Intentione.

## V. QVAESTIVNCVLA.

Num quis dormire simul & precari potest? Equidem Seruator serio præcepto exigens: Quoniam, inquit, oportet semper orare & non deficere. a Ergóne etiam dormientes orare possumus? Possumus, si velimus, idque hac ratione. Quie-



a *Luc. c. 18. v. 1.*

ti præmittenda est oratio, & ipsa quies in Dei obsequium offerenda, eiuscemodi ferè verbis: Cupio, mi Deus, vt, quoties hac nocte animam duxero, toties singulæ respirationes meæ te laudent, tanquam si semper illud pronunciem: Benedictus Deus in æternum, Benedictus Deus, Benedictus &c. Aut: Cum tuo, mi bone IESV, somno, quem tu in terrâ cepisti, iungo & meum, tibíque vnà offero. Qui sic ad somnum se parat, semper orat.

Ludouicus Blosius huius rei mentionem faciens: Dominus, inquit, ad virginem Mechtildem dixit: Quando quis somnum capere vult, meditetur aliquid de me, aut mecum loquatur. Ita enim licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me. Etiam dormiturus quisque desideret, vt singulas respirationes, quas nocte illâ faciet, tanquam eximiam mei laudem suscipiam, & ego qui sanctis votis piæ amantisque animæ deesse non possum, in veritate desiderium eius implebo. [a]

Sanè non satis capere videmur quantum emolumenti adferat, sic omnia in diuinos honores reducere. Nullo non temporis momento lucrari possumus. Et quàm suaue hoc virtutis compendium est eden-

do

[a] *Blos. Monil. spirit. c. 9. mihi pag. 93.*

do etiam, bibendo ac dormiendo posse emereri cælum? Solâ profectò Intentione potest quis vno die plus promereri quàm alius quispiam toto anno. In vineam laboraturus serò venit, qui horâ diei penultimâ venit, non minùs tamen denarium accepit quàm qui à primo manè in serum vesperem sudarunt. a Aliud est operam impendere prolixam, aliud intentam. Non tam spectat Deus, quamdiu quis laborarit, sed quàm bene.

Nec rarum est, vt facillimum quid factu & vilissimum, maioris sit pretij ob rectam Intentionem, quàm actio quæuis excellentissima, sed illâ Intentione destituta. Et cui non placeat ars, quæ ingeniosam ditescendi celeritatem doceat? Hæc est ars illa, *Recta Intentionis notitia*, hæc illa Midæ virgula est, quæ quicquid tangit, inaurat.

Hoc sanctum Ignatium Loiolam mouit, vt suis omnibus assiduum rectæ Intentionis studium altissimè voluerit impressum, hac ipsâ lege: *Omnes rectam habere Intentionem studeant: non solùm circa vitæ suæ statum, verùm etiam circa res omnes particulares; id semper in eis sincerè spectantes, vt seruiant & placeant diuinæ bonitati propter seipsam.* b

N 3 VI. QVAE-

a *Matth. c. 20. v. 9.* b *Reg. 17. Summarij.*

## VI. Quaestiuncula.

Quodnam opus Deo gratissimum? Si nos hac in re possimus æstimatores esse, censemus illud omnium præclarissimũ, cui plurimum inest diuini amoris, seu, quod à feruentissimâ Intentione vni Deo placendi prouenit. Ludouicus Granata hac de re disserens: Illud opus, inquit, Deo gratissimum, quod solis eius oculis conspicuum, ei qui operatur nec vtilitati, nec honori, sed nec voluptati est, nisi hoc solo nomine, quòd Dei caussa sit factum. Quantis sæpe desiderijs pectora sanctorum æstuant ampliandi diuini honoris, etsi decies, etsi centies impendenda sit vita. Hæc ipsa desideria tam ardentis in Deum affectus, inter maxima virtutum opera sunt recensenda.

Reperiuntur actores Comici, qui in gratiam vnici alicuius domini totam exhibent comœdiam; sed vnus ille liberalius lucar persoluit quàm aliorum spectatorum plurimi: Sic homo integerrimæ Intentionis quotidie diuinis obsequijs se offerens: Tuis, inquit, solis oculis, mi domine, spectaculum edo, tibi spectatori actor sum horis omnibus: aliorum spectantium oculos & aures penitus non curo: quicquid illi de me dixerint, senserint, súsque déque

habeo,

habeo, modò tuis oculis, modò tuis me auribus probem; omnes res posteriores pono, atque operam tibi do, tuum, mi Deus, honorem curo.

Priscis celeberrimum erat: Alter alteri satis magnum est theatrum vir probus. Epicurus cùm vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum, alter alteri theatrũm sumus. a Homini probo nimis quàm magnum theatrum est Deus; Deo quoque sat amplum theatrum est probæ Intentionis homo. qualia theatra fuerunt Deo vnicus Abraham, vnicus Paulus, qui sincerissimæ erant Intentionis?

a *Senec. epist. 7. fine.*

VII. QVAESTIVNCVLA.

Quoties renouanda est recta Intentio? Sanctus Bernardus: Si quis diem, inquit, ita consumat, vt omnibus actionibus graue Dei odium misceat, peracto die quot gehennas promeruerint toties repetita flagitia? Contra verò si quis diem sic transigat, vt in cunctis actibus sincerum DEI amorem exerceat, quàm altam in cælo sedem hic obtinuerit? est enim Deus pronior ad danda præmia, quàm ad irrogandã supplicia. Ita Bernardi consilium est, rectam Intentionem quàm creberrimè de

die instaurare, quod nos iam suprà demonstrauimus.

Christvs Matthæi ore: Qui recipit prophetam, inquit, in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. *a* Non tantùm hospitium concedi vult Christus, sed & certam Intentionem adiungi. Quid enim magni facis, si domum peregrino pandas, & obstruas cor? Ex quo colligere est, quam vtile sit & necessarium cælestis lucri auido, Intentionem bonam sæpius instaurare, nam tanti præmij non est hospitio prophetam accepisse, quanti est optimâ Intentione id fecisse.

Quòd si quis innouandæ Intentionis statam horam nosse cupiat, quinque præcipuè tempora de die obseruanda indico, Primum est, post quietem, matutinum. Alterum, meridianum, ante mensam, & post illam. Tertium, ante preces, maximè verò sub re diuinâ. Quartum, ante labores & quæuis negotia. Quintum, ante somnum. Per hæc potissimùm interualla diei, Animus suæ potestatis fiat, & ad seipsum sese recipiat, Conditorem suum velut respirans adoret, atque ita rectam Intentionem innouet. Nemo tam

a *Matth. c. 10. v. 41.* nego-

negotiosus est, quin id facillimè possit ac commodissimè: tribus solùm voculis hoc negotium omne perficitur. Faciles Deus habet aditus, nec vllum noctis aut diei momentum est, quo sui copiam neget. Itaque rectam Intentionem innouaturus, præsente animo horum aliquid dicat: Domine, propter te: Honori tuo Domine: In tuam gratiam: Ad tuam gloriam: Tuo nomine: Ob amorem in te: Tibi, mi Deus hoc faciam, hoc dicam, hoc perferam, tibi omnia. Incredibile dictu est, quàm hoc actiones nostras commendet, quàm & opulentet. Nullum enim merè naturale opus, vt Theologi loquuntur, meritorium est vitæ æternæ, qualia sunt, ieiunare solùm valetudinis, laborare mercedis, deambulare sanitatis, edere, bibere vitæ duntaxat seruandæ caussâ. Nisi hæc per Intentionem eant ad Deum, nihil sunt ad lucrandum cælum. Et hæc crebriùs repetita Intentio, plurimis vitijs aditum intercludet, alioqui miserè in nos grassaturis. simul & vanitatem, quæ se rebus omnibus blandè insinuat, fugabit vnico desiderio placendi Deo.

VIII QVAESTIVNCVLA.

Quomodo è muscâ fiat elephas? Sic

peccata alioqui leuiora, Intentione fiant non remissè improbâ. Huius rei certissimus testis venator Esau, cui tantopere vitio vertitur, rufum pulmentum comedisse, tanquam si nescio quas Apicij delicias fuisset consectatus. Quid tandem mali est, lentis edulium absumere, præsertim fame sic stimulante? At Esau velut venaticus canis tam auidè coctas lentes inuasit, vt gulâ dominante rationi locus non fuerit, vt propter pulticulam ius primogeniti vendiderit, & quod turpius, vendidisse parui duxerit. a Ita quorundam gula plus peccat in vilissimis cibis, quàm aliorum temperantia in exquisitissimis epulis: & quandoque plus superbiæ latet sub rudissimo panno, quàm sub aureâ togâ. Animus & Intentio hîc spectatur, non ferculum aut tegumentum. Et quemadmodum maiori cum laude orat, qui breuiùs quidem sed tamen ardentiùs orat, quàm qui prolixissimas fundit preces, sed sine vllo igne: ita sæpe grauiùs peccat qui in rem cetera leuiorem, maiore tamen ardore impetúque fertur, quàm qui languidè, & velut aliud agens in culpæ societatem venit deteriorem.

a *Gen. c. 25. v. 34.*

IX. QVAESTIVNCVLA.

Quotuplex emolumentum sit rectæ Intentionis? Sparsim, iam supra demonstratum, quàm Intentio recta sit cognoscentibus se iucunda, vtilis, necessaria. Hoc loco breuiter & summatim septemplex emolumentum percensendum venit.

Primum est: Deo hac ratione pro culpis satisfacimus. Pœnas & supplicia peccatis deberi non nescimus, & hæc vel olim certè dependenda; horum partem tollimus, quoties animum bonâ Intentione à rebus caducis quasi seducimus, & erigimus ad Deum.

Alterum: Magna virtutibus fit accessio, & ingens gratiæ incrementum, non tantùm ab exercitijs pietatis, sed etiam à quotidiano vitæ tenore. Rectæ Intentionis homo nunquam frustra laborat, siue enim legat, scribat, audiat; siue vendat, emat, iter faciat, negotia tractet; siue comedat, bibat, dormiat, quicquid denique rerum agat, modò Dei honorem, suum sibi finem in omnibus præstituat, quæstus semper facit honestissimos. Re verâ salutis initium, sincera Intentio.

Tertium: miram vim addit precibus recta Intentio. Hæc enim illa est suada conciliatrix, quæ Deum flectere scit, & in vo-

ta precantis deducere. Intentio recta non tantùm orare nouit, sed & imperrare. Vsque modò non petiſtis quidquam in nomine meo: Petite & accipietis. *a* Neruus orationis recta Intentio. Diligentiam ſuo iure virtutum omnium fæcundiſſimam vocant; idem pænè, aut amplius de rectâ Intentione meritò prædicauerim: Intentio recta virtutum omniũ & fæcundiſſima, & coram Deo facundiſſima.

Quartum, Intentio bona mirabili nexu hominem vnit cum Deo. Præclarè de hoc Rusbrochius: Simplex Intentio ea eſt, inquit, quæ nihil ſpectat niſi Deum, & omnia in ordine ad Deum. Ipſa virtutum omnium finis, initium, decus, & ornamentum eſt. Ipſa fictionem, hypocriſin, & duplicitatem omnem pellit: vires animæ diſperſas in vnitate ſpiritûs colligit, & adiuuat, *ipſúmque ſpiritum Deo adiungit.* Ipſa naturam peſſum premit, atq; proculcat, virtutéſque omnes incolumes conſeruat; & pacem, ſpem atque confidentiam in Deum, tam hîc quàm in die iudicij præſtat. Quamobrem danda tibi opera eſt, vt in cunctis actionibus tuis illam retineas & colas. *b* Ingens theſau-rus

a *Io. c. 16. v. 24.*

b *Rusbroch. in farrag. Inſtit. apud Ludou. Bloſ.*

gus recta Intentio, & seriò volenti inexhaustus.

Quintum: Perpetuum gratiæ canalem à Deo deriuat ad hominem recta Intentio, idque tunc maximè apparet, cùm tolerāda sunt aduersa. Bonum aut malum corium in pluuijs potissimùm se prodit; bonus aut malus homo in aduersis. quàm patiens & Dei obseruans est homo probus, tam impatiens, & Deo contumax est improbus. Eximiè hoc Augustinus declarans: Vnde inquit, in eâdem afflictione, mali Deum detestantur atque blasphemant; boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia sed qualis quisque patiatur. Nam pari motu exagitatum & exhalat horribiliter cænum, & suauiter fragrat vnguentum. a

Sextum: Intentio recta in hostes pugnat stratagemate nunquam fallaci, sempérque victoriam reportat. Dum in rupe Moses cælo extolleret manus, vicit Israël & Amalecitas fugauit memorabilissimâ victoriâ. Quamdiu Intentio ad Deum stat erecta, tamdiu nullis succumbit hostibus, inuincibilis, inexpugnabilis est: vbi lassata terram spectare incipit, mox vires amittit, & à suis hostibus triumphatur,

N 7 Non

a *Aug. l. 1. de ciuit. c. 8. fine.*

Non omiſerim hic, quod mirum videatur. Fit nonnunquam, vt duo litigent coram Iudice: quiſquis ſuam agit cauſſam, ille affirmat, negat iſte, vterque ſuis certat legibus, vterque ius petit ab iudice: Si cauſſam ſpectes, vterque vincere non poteſt; ſi Intentionem, vterque ſæpius euadit victor, tunc ſcilicet cùm neuter dolo malo controuerſiam intendit, cùm iuſtitiam damnantem neuter odiſſe vult, paratus litem perdere aut euincere, prout iuſtitiæ viſum fuerit. Sic ambo vincunt, non cauſsâ, ſed Intentione, quæ in ambobus admodum laudabilis eſt.

Septimum: Intentio recta in rebus omnibus ingens ſolatium eſt, illâ præcipuè horâ quæ de annis omnibus fert ſententiam. Equidem reor ſupremo vitæ tempore, nil moribundo fore iucundius, quàm omnia per vitam præteritam Intentione optimâ egiſſe. Securiſſimè profectò morietur, quiſquis vixerit ſinceriſſimè. Si enim bonus Deus tam liberalem munificentiam decreuit in ſingulas quantumcunque viles actiunculas, ſibi tamen bonâ Intentione oblatas, quàm largis muneribus excipiet omnem vitam ſibi ſemper ſincerâ mente deuotam?

Sed quis horror & tremor occupabit miſerum

ſerum, cui conſcientia omnem vitæ ſeriem pandet ex ordine, illúdque flebili exaggeratione vociferabitur: Nec inter homines, nec cum Deo egiſti ſincerè: ſæpe alios, teipſum ſemper turpiſſimè fefelliſti: alius videri volebas, alius eras: honeſtatem verbis præferebas, non animo: quoties amicitiam geſtu & ore mentiebaris, mente capitalis hoſtis? quoties actionibus tuis pulcherrimam larvam induebas, vt eâ Intentionem improbam velares? mulſum & mera mella loquebaris, mens inuida nouaculam acuebat: variegatâ pauonis tunicâ te creberrimè oſtentabas, animo miluum & vulturem fouebas, tam pulcher foris, quàm turpis intus. Sed teipſum decepiſti, non Deum cui patent omnia. Væ tibi, væ omnibus qui Intentione ſæpius nullâ, frequenter non purâ, plerumque malâ, actiones ſuas non Deo, ſed ſuo genio, ſibique offerunt, & perdunt.

Supremo die iudicij plurimis illud poterit opprobrari: Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam: Vinum tuum miſtum eſt aquâ: *a* Equidem nitebant opera tua, velut purum putum argentum, ſed quia tam frequentem malæ Intentionis miſturam admiſerunt, in argentum reprobum, imò in ſcoriam mutarunt. Quàm igitur

a *Iſ. c. 1. v. 22.*

assiduè clamandum: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. *a* Christi præceptum est: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent (non vos, sed) patrem vestrum qui in cælis est. *b* Ergo, *benedicite omnia* opera Domini Domino, laudate & superexaltate eum in sæcula. *c* Omnia omnino opera nostra, minima maxima benedicant Deo in æternū.

a *Ps. 113. ℣. 9.* b *Matth. c. 5. ℣. 17.* c *Dan. c. 3. ℣. 57.*

## Cap. VII.

## E DICTIS CIRCA RECTAM INTENTIONEM quæ consequantur: vbi vberius De *Temerario iudicio.*

Plvres sunt artium pulchræ quidem, & minimè plebeiæ, at quia nil faciunt ad farinam, aut lucrandum panem, ideò non magno ambitu frequentantur: quid prodest, aiunt, hæc scire, & esurire? Multa inter doctos, multa etiam in templis pro suggestu disputantur, de quibus illud

illud verè pronuncies, *non est de pane lucrando,* imò, *non est de lucrando cælo.* Cui bono est, fecundissimè temporum seriem percensere, quid iuuat stellarum numerum & ortus nosse, quid prodest orbium cælestium motiones scire, si nescias artem quæ te supra stellas euehat? Quàm multi potientur cælo, tametsi nunquam audierint dubitari, an consistat cælum, moueatur terra.

At verò ars hæc, quæ docet quâ ratione tractanda sit omnium humanarum actionum AMVSSIS, vt maximè facit ad lucrandum panem, panem Angelorum, panem in regno Dei manducandum. *a*

De pecuniâ vetus est cantiuncula, Et genus & formam regina pecunia donat. Vertamus, & rectiùs cantabimus, Et genus & formam regina Intentio donat. Intentio sincera rebus omnibus conciliat cæleste pretium; absque hac omnes etiam nobilissimæ actiones iacent inhonoræ & nullius pretij. Ad huius rectæ Intentionis ampliorem cognitionem necessarium prorsus est, ostendere iam quid ei sit è dictis consequens. Itaque aliquot ordine consecutiones subiungam.

a *Luc. c. 14. ṽ. 15.*

I. CON-

## I. CONSECVTIO.

Qui errat in Intentione, errat in omnibus. Res tota in aperto est, & mille testimonijs hoc vnum certius est: *Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* a totum corpus, totum. Quid clarius? Qui in itinere aberrat à via, quò plus progreditur, grauiùs errat: sic quò quid vehementiùs agitur, aut quò nobilior actio suscipitur, hoc peiùs fit, si bona Intentio desit. Omnibus actionibus nobilitatem impertitur Intentio; si hæc igno bilis sit, & carnem, vel terram oleat, quî alijs dabit, quo ipsa caret? Qui tractat litteras, tantùm vt sciat, qui Religionem ambit, ne panis desit; qui aulam sectatur, vt ditescat, vel extollatur; qui sacerdotium quærit, vt culinam inueniat; toto cælo aberrat: horum omnium quia nequam oculus est, totum corpus tenebrosum est. Rectè Gregorius: Lucerna itaque corporis est oculus, inquit, quia per radium bonæ Intentionis, merita illustrantur actionis. Et si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. quia si rectè intendimus per simplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiamsi minus bonum esse videatur. Et si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum

a *Matth. c. 6. ℣. 23.*

tenebrosum erit: quia cum peruersâ Intentione quid vel rectum agitur, etsi splendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni iudicis obscuratur. *a* Addit: Vide ergo, ne lumen quod in te est, tenebræ sint. Si lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? quia si hoc quod bene nos agere credimus, ex malâ Intentione fuscamus, quanta ipsa mala sunt, quæ mala esse, etiam cùm agimus, non ignoramus. *b*

a *Greg. l. 28. mor. c. 6. propiùs finem.*
b *Ibid.*

## II. CONSECVTIO.

Opus bonum bonâ Intentione omitti potest, sed malum fieri non potest. Thomas à Kempis: Pro nullâ, inquit, re mundi, & pro nullius hominis dilectione, aliquod malum est faciendum: sed pro vtilitate tamen indigentis, opus bonum liberè aliquando intermittendum est, aut etiam pro meliori mutandum. *a* Hîc sæpe grauiter impingimus nec sentimus. Sunt quibusdam in dies singulos statæ precatiunculæ, sunt certæ, quas vocant, deuotiones, his quandoque tam pertinaciter inhærent, vt fame sitique alios potiùs perire, quàm aliquid

a *Thom. de Kemp. l. 1. c. 15. n. 1.*

aliquid suæ consuetudinis intermittere velint. Hanc ego piam malitiam vocauerim, quâ sæpe ad infamiam laboramus: nulla aliorum curâ tangimur, in nostram duntaxat rem sapimus: quicquid fiat alijs, nostra nobis semper potiora sunt: hic deuotiones, & precatiunculæ nostræ nemini cedunt. Sed quantò satius esset, charitati Christianæ, quàm pietati tam obstinatæ morem gerere, quantò maiore lucro hæc talia aut omitterentur, aut certè differrentur? Fuerunt plurimi inter priscos Ascetas obseruantissimi ieiuniorum, reperti tamen ex his qui in gratiam hospitum sexies, aut septies possent prandere, & semper esurire. In rebus animi longè vtilissimum est, vtilitates suas in tempore omittere; & sæpe maximum est commodum, nullam sui commodi rationem ducere. Optimè in rem Gregorius: Plerumque enim virtus, inquit, cùm indiscretè tenetur, amittitur: cúmque discretè intermittitur, plus tenetur. *a* Hinc aptè deducitur.

a *Greg. l. 28. mor. c. 6.*

## III. CONSECVTIO.

Hòc purior est Intentio, quò quis minùs quærit seipsum, & hòc impurior quò quis magis rem suam sapit, & agit. Abel primus

mus & martyr, & virgo sacrificaturus Deo, optima quæque sacrificio destinauit, daturus meliora, si potuisset. *Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. a* Miram hic Abelis in Deum liberalitatem obseruans Chrysostomus: Non tantùm, inquit, de ouibus, sed de primogenitis, de optimis & selectissimis obtulit, & ex his ipsis quod præstantissimum erat, selegit, *& de adipibus eorum* pinguissima quæque altari secreuit. Nil simile fecit Cainus, sed, *factum est autem post multos dies, vt efferret Cain de fructibus terræ munera Domino*, arborum fætus, & obuia quæque ad sacrificium rapuit. Itaque Abel quasi conuiuium instruxit Deo, Cain conuiuij epilogum poma, nuces, pira, agreste munus congessit. De hoc pulchrè Augustinus: Cain, inquit, non rectè diuisit, quia malè viuens, dedit Deo aliquid suum, sibi autem seipsum.

In Mose, Deuteronomium prædicat: Non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti sunt. *b* Interpres vetus: Nube malitiæ, inquit, intuitus piæ Intentionis à recto non deuiauit: Moses enim Deum quæsiuit, non se, hinc Intentio illius tam pura & firma.

a *Gen. c. 4. v. 4.*
b *Deut. c. 34. v. 7.*

Bernardus illud de paschatis agno præceptum explicans: Custodit Dominus, inquit, omnia ossa eorum, *a* vnum ex his non conteretur, quia nunquam propositum cordis eorum, nunquam salubris Intentio conteritur, vt concupiscentiæ titillanti detur assensus. Intentionem igitur & propositum mentis eâ sollicitudine custodiamus, fratres, quâ vitam animarum nostrarum. Tantò igitur, ô Christiane, sincerior est tua Intentio, quantò minor tui ad teipsum affectio.

a *Ps. 33. v. 21.*

## IV. Consectvtio.

In rebus plurimis sola Intentio, præmio aut supplicio afficitur. Nimirum cùm deest facultas, mercedem accipit voluntas. In omni officio, magni æstimatur dantis voluntas: promptè dedit, qui citò voluit; plurimum contulit, qui plura non potuit. Sciebat Plato fastidiri se à Dionysio rege Siculo. Quapropter admitti petijt, & aures sibi dari. Admissus, sic fari cœpit: Rex potentissime, num impunè sineres abire, si quis Siciliam fuisset ingressus eo animo, vt grande tibi malum inferret, tametsi obiectis impedimentis mali nihil intulisset? Ad hæc Dionysius: Nequaquam,

quam, ô Plato, inquit, nam hostium non tantùm mala facinora, sed & consilia ac proposita mala sunt punienda. Hîc Plato subiungens: Quòd si quis, inquit, venisset in Siciliam, Maiestatis tuæ honori, & bono, plurima facturus, impediretur autem non suâ culpâ, sed occasionis & fortunæ, num æquum foret, hunc talem sine omni gratiâ, cum dedecore & ignominiâ dimittere? Ecquis est iste, ait Rex. Mox Plato: Æschines, inquit, vir sincerissimus, tam fidus Socratis amicus quàm vllus alius, & qui eos omnes, quibuscum consueuit, possit facere meliores. Hic plurimum maris enauigauit, commune acturus negotium, & alios quoque artis suæ facturus participes, hactenus tamen neglectus est. Breuis hæc peroratio sic affecit Dionysium regem, vt Platonem anteà exosum amare, Æschinem lautè tractare cœperit. a En etiam homines solam puniunt Intentionem, aut munerant, quantò magis Deus? si voluntas prompta est, secundùm id quod habet, accepta est, non secundùm id quod non habet. b

Quantâ cum laude exaggerauit Deus illud Abrahami facinus illustrissimum? Et non pepercisti vnigenito filio tuo propter me,

a *Laert. l. 3.*
b *2. Cor. c. 8. V. 12.*

me, *a* Tamen parentis gladius filium non attigit, non pilum ei læsit. Voluntate Abrahamus, filio non pepercit, animo illum iugulauit, Intentione iam sacrificauit. Hoc Deus in sacrificium perfectissimum acceptans, *Nunc*, inquit, *cognoui quòd timeas Dominum. b* Tu non pepercisti ob meum iussum, ego autem peperci ei ob tuum obsequium. satis est mihi, Abrahame, te hoc voluisse: ideo non minus amplè remunerabo tuam Intentionem; quàm remuneraturus fuissem tuum factum.

Noëmus vix Arcâ egressus mox aram struxit tumultuariam, *& tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare, c* certò sciens voluntatem bonam, animique Intentionem in his Deo plurimùm probari. *Odoratúsque est Dominus odorem suauitatis.* En etiam nidorem & fumum sacrificij gratissimum fecit Intentio. *d* Non æstimauit Deus aues aut quadrupedes, sed odorabatur in eis fragrantissimum quid, affectum Noëmi. Qualecunque, inquit Chrysostomus, nostrum sacrificium sit, siue oremus, siue ieiu-

a *Gen. c. 22. V. 12.*

b *Ibid.* c *Gen. c. 8. V. 20.*

d *Seu bonus affectus, quem cum Intentione subinde confundimus.*

ieiunemus, siue eleemosynam demus, hic illius sacrificij sit odor qui solus placet. Hoc sensu dixit Bernardus: Sola interdum bona voluntas sufficit, cetera non prosunt, si sola defuerit. Valet itaque Intentio ad meritum, actio ad exemplum. a Exemplo, quod dicimus, sic oculis subijciamus. Videt quis mendicum miserrimum, ipse non diues, animo dolet huius vicem, suspicit cælum, agitque Deo gratias ob sibi concessa, &, ô si, ait ipse secum, & huius mendici penuriam ex integro subleuare possem, quàm id facerem hilariter! Hic talis, etiamsi nihil, aut exiguum quid det, mercedem tamen, ac si dedisset, recipiet.

Pari modo si æger, seriò & ardenter exoptet, & preces fundere, & inediâ corpus affligere, aut alia pietatis opera exercere, ea tamen viriũ defectu præstare nequeat, non minus Deum sibi debitorẽ habebit, quàm si omnia illa quæ optarat facere, fecisset. modò animus cum Deo sic agat: Mi Deus, quàm ego in tuum honorem hoc libens facerem! sed tu scis Domine, id in meâ potestate non esse. hoc ergo desiderium & voluntatem meam in locum operis tibi submisissimè offero.

Hinc Chrysostomus ingenti plurimorum

O rum

a *Bern. l. de grat. & lib. arbitr.*

rum solatio affirmans: Da, inquit, indigenti, si minus habueris, vel suspirium si profers, omne tribuisti. nam insomnis ille oculus videt te dedisse quod habueras. a Hinc & Gregorius: Ante Dei oculos, inquit, nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bonâ voluntate. b Ideò & à fortunis pauperrimi, & à morbis afflictissimi, tam opulenta & præclara possunt Deo ferre munera, quàm ditissimi atque sanissimi. Non hoc opum aut virium negotium est, voluntatis est, quæ si verè bona sit, & opes, & vires, & omnia exæquat. Quo modo est disertus etiam qui tacet, fortis etiam qui compressis vel alligatis manibus: quo modo gubernator, etiam qui in sicco est: ita & liberalis, & laboriosus, & obsequiosus est, qui vult tantùm, nec habet huius voluntatis suæ vllum alium, quàm se testem. Regius psaltes: In me, inquit, sunt Deus vota tua quæ reddam laudationes tibi. c Etsi, ô Deus, extra me non reperiam, quod aræ imponam, in meipso tamen inuenio, quod tibi offeram: in memoriâ, in intelligentiâ, maximè verò in voluntate meâ reposita sunt, quæ tibi oblata, nunquam accepta non sunt. Hæc

a *Chrys. hom. 7. de pœnit. ad finem.*
b *Greg. hom. 5. in Euan.* c *Ps. 55. v. 12.*

Hæc omnia disertissimè confirmans Christus: Quicunque, inquit, potum dederit, vni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, *tantùm in nomine discipuli*, Amen dico vobis, *non perdet mercedem suam.* a Scio, non esse omnium, hospitium præbere, & vitæ necessaria subministrare, ergo quod pauperrimis quibusque in manu est, haustum frigidæ præbeat sitienti, *non perdet mercedem suam.* Ergo nemo per inopiam se excuset, quò minùs ijs, qui Christi sunt, subueniat, cùm ijs etiam beneficijs, quæ nullius sunt æstimationis, tam nobile sit promissum præmium, *non perdet mercedem suam.* Et ne quis sumptum lignorum in dandâ calidâ pro abluendis pedibus caussari possit, det solùm frigidam, nihilominus ob tam tenue & facile officium, ob rem etiam tantillam, *non perdet mercedem suam.* Non enim in hoc beneficij genere opulenta liberalitas, sed pia voluntas, & recta Intentio attenditur. Æstimat Deus opera magis è studio & conatu, quàm è rei magnitudine, magis ex affectu dantis, quàm è doni pretio. Hinc etiam minimum quid & vilissimum, in Christi honorem datum *non perdet mercedem suam.* In vilioribus istis frustra nos fatigari,

O 2 pusil-

a *Matth. c. 10. v. 42.*

pusillanimitatis nostræ cogitatio est, non intelligentium, quanti Deus faciat, beneficium etiam vilissimum, bonâ tamen Intentione collatum.

Hac de caussâ Augustinus: Deus, inquit, coronat bonam voluntatem, quando non inuenit facultatem. *a* Eiusdem animi Bernardus dixit: Deus indubitanter tribuit bonæ voluntati, quod defuit facultati. Quid planius, quàm quod volumus, pro facto reputetur, vbi factum excludit necessitas. *b* Nec sine caussâ Parthenius cœtus beatissimæ Virginis Matris, menstruis schedis subscribi iubet, *Desiderium Martyrij*. Quisquis vult, fieri potest Intentione Martyr. Magni est vtique, Deum animo sic affari: Quàm vellem, mi Deus, tibi è meo sanguine propinare purpureum poculum: paratus sum caput meum, & omnem vitam certæ morti obijcere, propter te. Profectò hic talis, cui non voluntas moriendi, sed facultas deest, *non perdet mercedem suam*, eámque amplissimam mercedem. Sæpius in magnis vel voluisse sat est.

At sunt homines ignaui quibus æterna hiems est in pectore, ex horum numero si qui aut leui tussiculâ tententur, aut caput sen-

a *Aug. in Ps. 105.*
b *Bern. ep. 77.*

ſentiant grauatius, aut ſi aura afflet ſtrictior, voces tam pias vſurpare ſolent: ſacris hodie intereſſe non poſſumus, itaque manebimus domi, piè voluiſſe bonus Deus pro piè feciſſe munerabitur; cùm deeſt facultas, ſufficit voluntas. Eâdem loquendi formulâ cùm Auaritia, tum Pigritia multorum ſe ſolatur. Cùm pauperes iuuandi ſunt: non poſſumus, aiunt, itaque voluiſſe iuuare ſat erit. Cùm ieiunium tolerandum: valetudo impedit, non poſſumus ferre inediam; itaque dies eſuriales, in nos nihil imperij ſibi vendicent. Cùm difficultas ardui operis, generosè perrumpenda: en, inquiunt, quis hoc poſſit? veniat ergo in locum operis Voluntas.

O ignauas pecudes non cælo natas! ô impiam hiemem expirantis animi! ſiccine veſtram vobis inertiam purgare, & à re diuinâ pro libitu abeſſe, ceteráque ad arbitrium omittere licet? nihil hæc ſocordiæ veſtræ patrocinantur. Aliud eſt, ô boni, difficulter & ægrè quid poſſe; aliud, omnino non poſſe. Si ea omnia negemus nos poſſe, quæ difficulter poſſumus, quid tandem erit inter honeſta & pulchra quæ nos poſſe fateamur? pleraque enim omnia difficilia, quæ pulchra. Iſtud igitur (*cùm deeſt facultas, ſupplet voluntas*) cauſſæ veſtræ

nil penitus fauet: possetis, modò velletis. Si, quicquid non facilè fit, liberè omitti posset, quid demum honesti aut præclari vnquam in opus exiret? habent hæc omnia suas quæque difficultates, quas qui fugit, præmium perdit. Pelecanus auis fluuiatilibus conchis se complet, eásque stomachi calore concoctas reuomit, eligitque ex his quæ sunt esculenta. Ita, ô torpidi Christiani, si quid difficultatis & laboris deuorare volueritis, etiam difficilia vos posse ab effectu comperietis. Qui nucleum esse vult, frangat nucem. Non detrectat pugnam, qui amat victoriam: non meruit plagas, nec certamen refugit, qui lauream appetit. Quod autem negatur posse, hoc saltem seriò velle, sit promptum. Sed progrediendum.

## V. CONSECVTIO.

Summæ temeritatis est, vllum hominem iudicare, aut damnare sceleris, non aperti, cùm Intentio quâ omnes vel absoluimur, vel damnamur, soli Deo sit nota. Accersebatur olim Moses abbas, vt in fratrem qui deliquerat, sententiam diceret. Venit ergo, sed saccum arenâ plenum humeris detulit. Rogatus quid illud spectaculi sibi vellet? Peccata, inquit, mea sunt,

quæ

quæ nec nosse satis & vix ferre valeo; iam de alienis quomodo iudicauero?

Extremæ hoc prorsus audaciæ est, & vitium longè inuisissimum Deo, animi arcana rimari velle, & ipsas aliorum cogitationes ad tribunal rapere, ac sententiam in eas dicere. Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. *a* Dominus illius, cor illius scrutatur; si domino suo probetur, quid tu hîc te ingeris? propter quod inexcusabilis es, ô homo, omnis qui iudicas, in quo enim iudicas alium, teipsum condemnas. Quot actiones ab omni æuo visæ sunt pessimæ, quæ tamen ob Intentionem, non tantùm non malæ, sed & laude fuerunt dignissimæ. Ambrosius, vir integerrimus lupanar ingressus est, sed vt sacros honores fugeret: Abraham eremita, vestem mutauit velut apostata, & solitudinem deseruit, sed vt rediret sanctior, sed vt neptem à flagitijs abstraheret: Pynuphius anachoreta ad Thaidem Alexandrinam diuertit, sed vt eam à Veneris cultu auerteret. Quotusquisque nostrûm est, si illorum aliquem ad infames latebras contendentem vidisset, qui non pessimè suspicatus, mox vt iudex prosiluisset cum dicto: Videte hominem impurum,

*a ad Rom. c. 14. v. 4.*

rum qui sub fornice lasciuas delicias quærit. Pronissimum nobis fuisset hoc iudicare, sed an non falsissimum fuisset hoc iudicium? Ergo, Quicquid agant homines, Intentio iudicat omnes. Quod verè dixit Bernardus: Intentionis propositum culpas discernit, & merita. *a*

a *Bern. epist. 69. ad Guid. abb.*

## §. I.

In diuinis paginis res hæc longè clarissima. Iacob Isaaci filius, ille Abrahamo dignissimus nepos, patrem maternis artificijs induxit, fratrem spe amplissimâ fraudauit, & tamen faustissimam patris precationem impetrauit. Fuit vtique Iacob Intentionis optimæ, qui & hoc quoque meruit elogium: *Iacob autem vir simplex. a*

Phinees duos homines vnà confodit, nec tamen rotâ laceratus, aut in crucem actus est. facinus illius mirè Deo placuit: *Stetit Phinees, & placauit, & cessauit quassatio, & reputatum est ei ad iustitiam. b* Cain Abelem, David Goliathum & Vriam, Ioab Abnerum & Amasam, Herodes Magnus Ascalonita Bethlehemiticos infantes, Herodes Antipas Ioannem Baptistam, Herodes Agrippa Iacobum, Petrus Ananiam & Sapphi-

a *Gen. c. 25. v. 27.*

b *Psal. 105. v. 30.*

Sapphiram interfecerunt: mera homicidia, & vel manu vel iussu facta, sed eorum Intentiones & caussæ longè diuersissimæ. Eodem modo Apostolus vnus, & quatuor Reges illam dolentium vocem pronunciarunt, PECCAVI. Dixit hoc Pharao, dixit & Dauid, nec non & Saul hoc dixit, hoc idem prorsus & Manasses rex, & Iudas Iscariotes dixerunt, sed heu quàm non pari effectu! nam vti dispares prorsus Intentiones erant, sic & effectus dissimillimi. Verissimum etiamnum illud: Quicquid agant homines, Intentio iudicat omnes.

Et quantæ actiones videri possent laudatissimæ nisi eas Intentio pessima vitiaret. Illud Romani nominis insigne dedecus, Catilina, ab opere censeri potuisset Apostolus, non ab Intentione. Æstûs, frigoris, inediæ, sitis patientissimus erat. Ista tolerabat, inquit Augustinus, vt immanissimas expleret cupiditates: Apostoli vt eas premerent, & dominanti rationi seruire cogerent. *a* Stirps Herodiana huius rei specimen præbuit luculentum. Herodes Ascalonita: *Vt & ego veniens*, inquit, *adorem eum*, venisset certè, sed pugionem cruentum retulisset. Herodes Antipas Baptistæ parricida, Christo, quem Pilatus trans-

O 5 mise-

a *Aug. l. 2. de mor. Manich.*

miserat, viso lætatus est quidem, sed non vt Zachæus; hanc ei lætitiam curiositas creabat; prodigium expectabat. Herodes Agrippa interfector Iacobi, concionatorem egit, nam, *concionabatur ad eos.* a sed non vt populum erudiret, sed vt seipsum in ornatu regio spectandum proponeret, ideò in ipsâ cathedrâ ab Angelo interfectus est. Quicquid agant homines, Intentio iudicat omnes.

Cùm ergo Deus non tam opus attendat quàm operantis Intentionem, Intentio autem sciri nequeat nisi à solo Deo, nimium quàm audax & intolerabilis temeritas est, vllius hominis actiones etsi pessimæ videantur, iudicare. Hoc enim facere, est perinde atque dicere: Ego cerno hominis istius cogitationes, ego Intentionem illius intueor, ego Christus sum, ego renes & corda scrutor, ego sum Deus. Ex Orco hi tales iudices vociferantur: Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. b Exteriora aspeximus, & ab his interiora iudicauimus, inde noster tam temerarius, támque fatuus error. Iobus in grauissimis illis ærumnis mira

a *Act. c. 12. ℣. 23.*

b *Sap. c. 5. ℣. 4. & 5.*

mira prolocutus, nunc diſputare cupiebat cum Deo, nunc peccata ſua appendi, & examinari trutinâ, nunc ſcire ſe aiebat quòd nihil impij geſſiſſet: eiuſcemodi verba malignâ interpretatione cognati exceperunt, nec aliter iudicarunt, quàm eum velut hominem flagitioſum iure merito puniri à Deo, qui tamen Deo fuerat chariſſimus. O iudices temerarij & improbi! Atque hi tales, vt probè noſcantur, cùm in ſuis ſint cæci, in alienis ſunt oculatiſſimi; monſtro ſimiles. Domeſtica, & è propinquo ſua non vident; aliena, etiam remotiſſima, vſque ad oſſium medullas ſcrutantur. Quin etiam vident in alio quæ nuſquam ſunt: ſolis ſuſpicionibus in aliorum vitia defigunt oculos, in quorum laudibus carent oculis. Si quid tenebrarum eſt, vident, noctémque non raro in alieno cælo inueniunt, in quo plena lux eſt, diem eſſe in denſiſſimâ nocte ſuâ credunt. ita in nocte diem, noctem in die reperiunt, prodigioſo vbique errore. minima in alijs vitia, apud illos maxima ſunt; vitia ſua, virtutes arbitrantur, quò fit vt in grauiſſimos errores labantur. nec mirum, oculos habent nequaquam ſimplices, ſed in alienis inuidiâ ac odio, in ſuis amore ſui grauidos. O non Areopagitarum, ſed cæcum nimis iudicium!

*Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,*
*Cum tua peruideas oculis malè lippus inunctis? a*

Errasti, & errabis hîc millies. Quicquid agant homines, Intentio iudicat omnes.

## §. II.

At hæc iudicandi libido totum Orbem turpissimè infatuat: Verè dixit Chrysostomus: Non facilè reperies quemquam expertem huius erroris. Omnes homines vt thronum non conscendant, vt carnifices, vt fidiculas, ac compedes minimè habeant, attamen & ipsi quoque eos quos peccare intelligunt, iudicant in colloquijs, in communibus cætibus, in conscientiæ calculo b Et Augustinus: Maxima, inquit, pars generis humani, indiscreto iudicio ad reprehendendum prompta, & parata esse probatur. cùm tamen non ita velit ab alijs iudicari, quomodo vult alios iudicare. c

Ita est prorsus; alteri alteros temerarijs iudicijs continuè flagellamus. Neque in ea tantùm, quæ mali speciem præ se ferunt, sententiam proferimus, sed in ea etiam quæ benignam interpretationem non tantùm

a *Horat. l 1. Sat. 3.*
b *Chrys. hom. 5. in c. 2. ad Roman. ante med.*
c *Aug. de temp. serm. 202.*

tantùm admittunt, ſed & exigunt, iniqui iudices ſumus. Quantum Roma vetus in Fabio Maximo halucinata eſt; tantum, nec minus in Minutio. In hoc temeritatem pro fortitudine, in illo prudentiā pro timiditate grauiter auerſata eſt. vna tamen hora docuit, multitudinis eſſe proprium, nihil ſapere, temereque iudicare, vt vbi conſilio eſt opus, euentum requirat. Sed omitto profana, quando ſacris teſtibus abundamus.

Cùm Moſes ex Æthiopiâ vxorem ſibi accepiſſet, mox ſoror connubium hoc malè interpretata, fratrem mordaci iudicio perſtrinxit. Neque ſanctiſſimus rex Dauid ſuæ coniugis acerbiſſimum iudicium potuit euitare.

Si quis patrij moris ignarus aut libidinoſus, vidiſſet Iacobum ad fontem Racheli ferentem oſculum, de læſâ caſtitate haud dubiam hauſiſſet ſuſpicionem, aut Iacobum ſibi ſimilem, hoc eſt, libidinoſum iudicaſſet. Quis Iuditham adeò comptam in Aſſyrij ducis caſtra properantem intuitus, non ſimul peſſimè de illâ fuiſſet ſuſpicatus?

Longè aliter Ioſephus, ille beatiſſimæ Virginis caſtiſſimus ſponſus. Vterum geſtabat DOMINI mater, æterna Virgo, Ioſe-

Iosephus quia coniugem suam Angelo similiorem norat quàm homini, in eam sententiam adduci non potuit, vt ab eâ quidquam contra coniugij fas actum crederet. ita rem omnem iudicio diuino commendabat. Et quamuis argumentum ab oculis validissimum mouendæ suspicioni vrgeret, huius tamen arcani iudex esse nequaquam sustinuit. Et verò Christus ipse, iam morti proximus, cùm immanissimum facinus illorum qui se crucifixerant, negare non posset, excusauit malitiam, & scelerum nefandam seriem, miti nomine appellauit ignorantiam.

Ita omnes verè Christiani, cùm factum non possunt, Intentionem excusant; cùm nec Intentio videtur excusabilis, sibi tamen iudicandi auctoritatem non sumunt, sed id omne, omnium iudici Christo transscribunt. Hi sanè norunt quam verè dixerit religiosus ille scriptor: *a* In iudicando alios, homo frustra laborat, sæpius errat, & leuiter peccat.

a *Thomas à Kempis l. 1. de Imit. Christi, c. 14. n. 1.*

§. III.

Narrat Anastasius Sinaita, fuisse hominem in cænobio, veste quidem religiosum, moribus tamen minimè probatum, vt qui pluri-

plurimum vitæ per otium & torporem exegit. Venit is ad extrema, iámque vicinus morti, nihil tamen formidinis aut horroris ostendit. Sollicitos hoc habuit adstantes, qui malè metuebant homini, ne vitæ parum emendatæ clausulam apponeret non bonam. Itaque præsentium cordatior vnus: Mi frater, inquit, quantâ desidiâ hucusque vitam egeris non nescimus, & ideò miramur, vnde tibi hæc securitas tam periculosa: gemitus & lacrimas hoc sibi tempus poscit, non intempestiuam hanc lætitiam. Ad hæc moribundus: Ita est, Patres, nec ego nego, inquit, vitam traduxi turpi socordiâ, nec vllas iam virtutes numero. Verùm, hac ipsâ horâ, omnium noxarum mearum chirographum attulerunt ad me Angeli, & verò etiam interrogarunt, num meas esse agnoscerem? Quibus ego: Agnosco, inquam, & doleo. Vnicum tamen est, quod iudicem mihi promittat mitiorem. Ex quo monachum indui, nisi me fallat memoria, *Neminem vnquam iudicaui, nec vllius iniuriæ meminisse volui.* Obsecro igitur, mihi reo patrocinentur verba DOMINI dicentis: *Nolite iudicare, & non iudicabimini: dimittite & dimittetur vobis.* His auditis Angeli, peccatorum meorum chirographum lacerarunt.

runt. Hinc ego nunc hilaris & spei bonæ plenissimus, in Orbem alium migrabo. Hæc vbi moribundus fractâ voce narrauit, extremum vitæ spiritum edidit placidissimè. Et ne meam hîc fidem appelles, Lector, en eam signatis tabulis exhibeo. a Tanti est, ô Christiani, tanti est vel vnicum hoc velle & posse, NEMINEM IVDICARE. Plurimum poterit apud iudicem Christum, quisquis poterit non iudicare apud seipsum. Ergo, Nolite iudicare, & non iudicabimini. b Quisquis errare metuit, iudicare formidet.

Sed quis est qui hos errores velit cauere? Precabatur olim Anna, & ardentes preces largissimis distinguebat lacrimis. Vidit hanc Heli sacerdos, & precantis os obseruans, atque temulentam ratus: Vsquequo, ait, ebria eris; digere paullisper vinum quo mades c Iniquissimo iudicio feriebat, suspiciosus hic senex, optimam feminā, quæ *cùm esset amaro animo, orauit ad Dominum flens largiter. Porrò Anna loquebatur in corde suo, tantúmque labia illius mouebantur, & vox penitus non audiebatur.*

Hunc

a *S. Anastasius in oratione de sacrâ synaxi. Baronius tomo. 8. An. 599, n. 14.*

b *Luc c. 6. v. 37.*

c *1. Reg. c. 1. v. 10. & seqq.*

Hunc orantis habitum considerans sacerdos, iudicauit illam probè appotam, vano labiorum motu demurmurare verba. Tam falsum quàm temerarium iudicium; nec illo minus tale quod sequitur.

Miserat Hebræus rex Dauid ad Ammonitarum Principem qui suo nomine dolerent obitum parentis nuper defuncti. Credidit ille non officij caussâ ad se missos, sed vt sua omnia explorarent. In hanc sententiam deductus, barbam ijs qui missi fuerant contra ius gentium abrasit, & vestes turpiter circumcidit. Temeritas ingens, & quæ non impunè illi cessit. Enimuerò legatis barbam ademit, sibi autem regnum. I, nunc, & optimæ mentis consilia pessimè interpretare. Pulchrè Gilbertus: Et praua intentio, inquit, & peruersa interpretatio, vtraque malignatio est; vtraq; fellea, vtraque falsa, nihil habens cũ columbarum naturâ commune. Oculi columbarum sunt, qui nec falli volunt, nec fallere norunt. *a*

At Christus ipse, actionum nostrarum omnium multò excellentissimum exemplar, heu quàm crebra, quàm & iniqua subijt iudicia! Pharisæi captatores acerrimi, censores impudentissimi, nequissimi iudices assiduè in speculâ excubabant, si

a *Gilb. serm. 40. in Cant. fin.*

quid

quid fortè in verbis factisque Domini deprehenderent, quod inuido dente lacerarent. Seipsum subinde non vocatum ad cenas inuitabat Seruator: mox è suâ speculâ proclamabant pharisæi: *Ecce vobis propheram, vini amantem, comessatorem, mensarum asseclam.* Cùm Dominus nobilissimam illam de pastore & ouibus dissertationem instituerer, multi auditorum non verebantur dicere: *Dæmonium habet, & insanit; quid eum auditis?* a Si cui Christus sabbato valetudinem restituisset: mox iterum è speculâ suâ prorumpebant pharisæi, &: En, clamabant, hic homo sabbatum audaciâ manifestâ violat. Quicquid demum egisset aut dixisset Iesus, Pharisæa gens quàm primum malignissimam interpretationem apponebat. Nec mitiora iudicia in Domini discipulos ferebantur. cùm fame adacti spicas vellerent, cùm manus superstitiosè non lauarent, cùm ieiunium non vt alij obseruarent, mox rigidâ censurâ notabantur: cùm denique diuino spiritu afflati facundissimè simul & constantissimè de Christo rediuiuo perorarent, fuerunt qui nequissimâ crisi facundiam hanc cauillati dicerent: quid miramini? facundi calices hoc possunt: boni viri largiùs obbibentes immaduerunt musto, hinc tam diserti.

a *Ioan. c. 10. V. 20.*

§. IV.

§. IV.

Nemo est qui hæc temerariorum iudicum subsellia possit effugere. Si quis paullò lautiore vestitu incedat, mox eum ad iudicium raptamus, & more nostro quærimus: Vnde huic quæso tantum æris est, vt sic ad omnem pompam sese exornet? credibile, ipsum & dominum ipsius ex eodem viuere marsupio, & quod domino subtrahitur, in vestes expendi. Si quis tritiore veste contentus, curam omnem ad mores transferat: mox adsumus, &, O hominem auarum, dicimus, nec sibi nec alijs bonum; vt numis parcat, vestitum obsoletum ac humilem probat. Si quis Confessionis & Communionis sacramenta plus alijs frequentet; mox eum censuræ & calumniæ sequuntur, nec desunt qui dicant: En simulatam sanctitatem, alijs non minùs nequam est, sed alium fingit se esse quàm sit. Si quis crebrius inediâ se maceret, mox sibili & notæ: En abstinentem pharisæum, vt laudetur esurit. Si quis fractis viribus & incommodâ valetudine ieiunium indictum non obseruet; mox iterum pessimæ voces, & nigrum theta: En hominem gulonem & ventri natum, qui ab vnius diei inediâ mortem metuit. Si quis solitudinis & silentij amantior, vitam cogi-

cogitet religiosam, breui adest non vnus tantùm, qui eum his vocibus lapidet. Otium sectatur iste, & bonos dies; labor ei sordere cœpit, aut desperatio illum ad hæc consilia protrusit. Si quis prauorum sodalium fugiens, moribus viuere sanctioribus conetur: hîc varij & inconditi clamores oriuntur; illi adulatorem, hypocritam isti, misanthropum alij nominant. Nemo tutus à volantibus his pugionibus, quibus multorum nomen turpiter configitur. Si quis cogitationibus suis immersus transeat nec aperiat caput honoratiori, illicò prosilit iudex, &: En, exclamat, fastum hominis & grande supercilium! Si quis obuium amicum non salutet, aut duriusculum se faciat, in promptu est accusatio, & iudicium: En, vociferantur, quàm iste odium & hostilem animum non dissimulet, en quàm dedignetur nosse pauperes! Verè Augustinus: In homine, inquit, carnali tota regula intelligendi, est consuetudo cernendi. *a* Sanctus Cassius Narniensis Antistes, vultu fuit rubicundiore, mox eum Totila sacerdotem potulentum iudicauit. Vt autem omnibus liqueret iudicij huius falsitas, Cassius in conspectu Totilæ, famulum eiusdem à malo dæmone insessum,

*a Aug. serm. 147. de temp.*

ſum, ſigno crucis liberauit. *a* Vitalium integerrimæ vitæ monachum lupanari egreſſum, colapho excepit homo temerarius. at mox deformis æthiops colaphum illum liberaliter rependit, & ipſe viri ſancti percuſſor furijs agitantibus amens & ſpumans, tandem ad ipſum Vitalium perductus eſt. Vitalius omnem iniuriam ſanctiſſimâ obliuione oblitterans, hominem ab impuro genio vindicauit. Interim alij curioſiores tugurium Vitalij luſtrantes, in chartâ repererunt perſcriptum: Viri Alexandrini, nolite ante tempus iudicare, quoaduſque veniat Dominus. *b* O vocem in concionem omnium mortalium emittendam! Nolite iudicare, nolite, O viri Monacenſes, viri Auguſtani, viri Ratiſbonenſes &c. iudicare nolite.

Nihilominus, ah quoties, quàm temerè religioſorum hominum cætus & iudicantur & damnantur, tam ſuperbiæ quàm auaritiæ, aliorúmque vitiorum? Quò quis ore promptior & audacior, hoc ſeuerior in eos iudex decretoriam ſententiam pronunciat inexorabilis; defenſionem non admittit, rationes non audit, nemini niſi ſibi aut ſui

a *Greg. l. 3. dial. c. 6.*

b *Fuſè, ſed paullò aliter hoc narrat Leontius Neap. Cypror. epiſc. in Vitâ S. Ioannis Eleemoſ. c. 35.*

ſui ſimilibus credit. Verè, Et nos in vitium credula turba ſumus.

Hinc fulminatrices illæ iudicum voces: crux ſuperbo huic Ieſuitæ; auarum illum Oeconomum ad leonem; ad ſcalas Gemonias improbum hunc monachum.

O mortales, quantum ſupplicij vobis imminet ab his iudicijs? Orbem pa nè totum ad interitum trahunt, & impudica Venus, & temeraria Criſis: illic incontinentiâ homines & libidine furunt, iſtic iudicij ſupercilio in alienos lapſus ſæuiunt. Adeò vafer eſt diabolus, vt quos velut ſanctiores ad ſpurcam pecudum voluptatem pertrahere nequit, hos temerarij iudicij conſuetudine facillimè irretit. Nemo ferè eſt qui alijs hac in re norit parcere. Quanti reperiuntur qui vbiuis locorum ceram miniatulam, tanquam omnium cenſores ſecum circumferant, & vbi demum quod diſpliceat vident, audiuntue, mox miniatulâ illud inſigniunt.

## §. V.

At dixeris: ſi quid narret fide digniſſimus, ſi quid hiſce meis oculis videam, ſi quid audiam his ipſis auribus meis, nihilominus ſententiam promere non audeam? Non audes, mi homo, nam & ſic falli potes,

tes, & ante te falsi sunt hac ipsâ ratione innumeri. Ad Pastorem presbyterum venit religiosorum quispiam, rogauitque veniam sibi daret è cœnobio migrandi, nolle enim se cum fratre illo qui tam malè audiret, diutius versari. Cui Pastor: Ne facile, inquit, malum credideris, quod audiuisti. Ille contra è viri fidelissimi relatu id se accepisse, & ideò abitionem vrgere. Ad hæc optimè Pastor: Si, inquit, fidelis esset, nunquam id tibi dixisset. Susurronum & detractorum nequitiam dextrè notauit. Sed licet quippiam ipse videris & audieris, tu tamen (ni tui officij sit) iudex in visa & audita esse non poteris. Si sapis, dices: Hoc esse factum, scio, quo id animo, quâ Intentione, quas ob caussas, quibus impulsibus sit factum, nescio. Si tamen (quod fieri non potest) omnia tibi liquidò forent percognita, tu nihilominus substringe iudicium, & Dorotheo *a* monente, dic apud teipsum: Heu mihi, quia ille hodie deliquit, ego forsan crastinâ. stare mihi videor, cras forsitan casurus. & illum quidem fors facti iam pœnituit, quod mihi de me polliceri sanè non possum. Bernardus: Etiamsi, ait, perperam actum quid deprehendas, nec sic iudices proximum, magis autem excusa. Excusa Intentionem si

a *Dor. serm. 6.*

opus

opus non potes: puta ignorantiam, puta subreptionē, puta casum. Quòd si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud temetipsum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem? a

Lex Christiana non tantùm imperat: noli furari, noli fornicari, sed & noli iudicare. Qui manducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet. b Mirum, ter mirum! nos miselli ad abstrusissimos angulos nostri pectoris penetrare non possumus, & tamen parietes perfodere, atque aliena secreta scrutari tentamus; in nostris marcente ac hebeti visu sumus, & vel cominus cæcultant nobis oculi (nam *delicta quis intelligit?* c) Et tamen alieni pectoris penetralia eminus peruidere, & de ijs iudicium ferre aggredimur. Hic ego cum Chrysostomo vociferor: Vitam tuam ô homo, animaduerte, in tuam ipsius conscientiam descende. Quid vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: sine eijciam festucam de oculo tuo; & ecce

a *Bern. serm. 40. in Cant. fine.*
b *ad Rom. c. 14. ℣. 3.* c *Ps. 18. ℣. 13.*

ecce trabs grandis, trabs ingens eſt in oculo tuo: Hypocrita eijce primùm trabem de oculo tuo & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. *a* In quæ verba Chryſoſtomus: Qui tam acer, inquit, in alienis fuiſti, vt etiam exigua denotares, quemadmodum in tuis tam negligens extitiſti, vt etiam magna tranſcurreres. Velut ſi aliquis ſæuiſſimo hydrope, vel quolibet immedicabili languore conſtrictus, hunc quidem etiam negligat, eum verò culpet qui exiguum in aliquâ corporis ſui parte non curat tumorem. Si verò malum eſt propria peccata non cernere, duplex iam aut triplex malum eſt iudicare alios, & in ſuo oculo trabem abſq; dolore geſtare. *b* Verùm ita nos ſolemus, hic mos noſter eſt: diſſimulare propria negligenter, & inſultare impudenter alienis.

Quid agis, iudex temerarie? cùm nec auribus tuis, ſed neque tuis oculis tutò poſſis credere; imò ſi vel Angelus è cælo tibi narret quid alter fecerit, ne ſic quidem ſemper ſententiam in alterum dicere poteris, cùm nec Angelus humani pectoris arcanum rimari queat. Solus Deus eſt, *Do-*



a *Matth. c. 7. v. 3. & Luc. c. 6. v. 41.*

b *Chryſ. tom. 5. orat. de prouid. & tom. 2. in c. 7. Matth. hom. 24. poſt init.*

*minus ſcrutans corda & probans renes. a* huic vni omnium hominum Intentiones perſpectæ ſunt. Cùm autem ab Intentione pendeat quàm quiſque nocens vel innocens ſit, quæ hæc temeritas noſtra eſt, ſuo Deum tribunali emouere, imò extrudere, & noſmet in eo reponere audacia incredibili: quæ hæc, inquam ego, temeritas, & quàm digna vltricibus flammis, Dei partes vſurpare, ſententiam in quoſuis liberrimè proferre? Hinc illa Iacobi Apoſtoli grauiſſima commonitio: Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem ſuum, detrahit legi, & iudicat legem. Tu autem quis es qui iudicas proximum? *b*

a *Hier. c. 17. ℣. 10.*
b *Iac. c. 4. ℣. 11. & 13.*

## §. VI.

Tam autem fœdum eſt hoc & graue quàm commune ac vſitatum flagitium. Totus Orbis laborat exitiali hac, ſed ſuaui peſte. Iucundum eſt & volupe pleriſque omnibus, tam licente cenſurâ quoſuis notare. Ita vix vllum eſt vitium in hac vitâ frequentius, nec in vllâ vitæ parte denſior exiſtit humanæ mentis caligo, nuſquam maior ignorantia. Nam incerta pro certis affirmamus, aut ſi certa ſint, ad nos cer-

tè

tè non pertinent; aut ſi pertineant, occulta pro manifeſtis iudicamus; aut ſi etiam manifeſta ſint, quo tamen animo ea facta ſint, ignoramus, nihilominus tanquam perperam facta perſequimur. Et eò ſæpe audaciæ progredimur, vt ob vnicum proditorem Iudam, omnes Apoſtolos, totum Chriſti collegium; ob aliquot malos præſules, omnes Pontifices, & Epiſcopos; ob religioſos aliquot exleges, totos religioſorum cætus; ob aliquot improbæ vitæ ſacerdotes, Clericos omnes & presbyteros; ob diſcordes aliquot coniuges, omnes matrimonio iunctos, ob infames aliquot virgines & viduas, omnem cælibem vitam; ob mercatores aliquot iniuſtos, omnia mercimonia; ob perditos aliquot ciues aut opifices, totam ciuitatem; ob paucos ſenatores aut Conſules non bonos, totum ſenatum; ob principes aliquot, Reges, & Imperatores illaudatos, omnia magnatum faſtigia, iniquiſſimâ temeritate damnemus. *Heu* nimium hîc audaces ſumus, & pluſquàm dici poteſt, temerarij, qui noſtro iudicio æternum iudicem præuenire non formidamus. Veniet Chriſtus, vt iudicetur Mundus: quiſquis præuenit, non Chriſtus, ſed Antichriſtus eſt. Magiſtratus interpretes Dei ſunt, neque illis, tanquam

diuinis oraculis, de quoquam, nisi quod auctore Deo cognouerint, pronunciare licet. Si aliter faciant, suisque affectibus seruiant, iudicium & ipsi seuerissimum subibunt. Hominibus vt hominibus iudicare veritum.

Prohibuit Deus in priscâ lege, sacerdotem de leprâ iudicium ferre, ante diem septimum. Tantæ res moræ fuit in discernendo morbo, qui tamen oculis cernebatur: & quomodo permittet bonus hic Deus, vt alter alterius iudicet Intentionem, quæ nulli patet oculo nisi diuino.

Fæderis Arcam non violarunt Betsamitæ, sed paullò curiosiùs spectarunt. At suam hanc curiositatem, quæ leuissima poterat videri, aut etiam pia, supplicio tamen luerunt longè grauissimo. Nam è primoribus septuaginta, è plebe quinquaginta millia hominum vnâ strage perierunt. a Quantò maius arcanum, obsecro, est Cor humanum, quàm arca illa lignea? Et tu tamen, quisquis es, temerarie, hoc Dei archiuum non curioso tantùm oculo, sed & improbo iudicio reuelare audes, & alijs etiam in spectaculum vel irrisum proponere?

Liberrimè hîc iuxta & verissimè Chrysostomus: Si nullum, inquit, peccatum à

a *1. Reg. c. 6. v. 19.*

nobis

nobis aliud fuiſſet admiſſum, pro hoc ſolo gehennæ nos tradi, ſatis abundéque ſuffi-ceret Quippe qui in aliorum delictis ſeueri & amariſſimi iudices reſidemus, noſtras autem trabes, oculis infixas proprijs non videmus: qui aliena etiam minima ſollici-tè perſcrutamur, & ad condemnandum ceteros, omne vitæ noſtræ tempus abſumi-mus: à quo vitio neque ſæculi hominem, neque monachorum vllum facilè inuenies liberum. Et quidem cùm tanta ſit in hoc poſita comminatio, diuina enim ſententia dicit: In quo iudicio iudicaueritis, etiam ipſi iudicabimini. Cùm ergo mali huius pœna quidem tanta ſit poſita, libido verò aut voluptas, vt in ceteris ſolet peccatis, ex hoc nulla ſumatur, omnes tamen feſtinātes præcipites huic ſe vitio ſubiugarunt, tan-quam ſi ſtudium nobis & certamen eſſet propoſitum, quis ad hoc malum prior omnium perueniret. *a*

a *Chryſ. tom. 5. l. 1. de compunct. cordis, circa med.*

§. VII.

Ergo, quod præclariſſimè Seneca mo-net, Tollenda ex animo ſuſpicio & conie-ctura, fallaciſſima irritamenta: Ille me pa-rum humanè ſalutauit, ille inchoatum ſer-monem citò abrupit, ille ad cenam non vo-

cauit, illius vultus auersior visus est. Nunquam deerit suspicioni argumentatio: simplicitate opus est, & benignâ rerum æstimatione. Nihil nisi quod in oculos incurret, manifestúmque erit, credamus: & quoties suspicio nostra vana apparuerit, obiurgemus credulitatem. hæc enim castigatio consuetudinem efficiet non facilè credendi. a Addo, nec temerè iudicandi. Porrò ij qui de omnibus malè sentiunt, & quicquid egeris, vitio vertunt, non absimiles sunt cucurbitulæ medicæ, quæ eò tantùm facta est, vt impuriorem sanguinem eliciat: ita temerarij hi iudices, optima relinquunt intacta, si quid autem inter aliorum virtutes non laudandum, si quid in alijs praui consilij latet, in lucem, vt putant, protrahunt; simul omnia vitiorum virtutúmque nomina turpissimè confundunt; Demissi animi hominem, inertem aut simulatorem vocant; piè simplicem, fatuum; sobrium, nimis austerum; abstinentem, delirum; serium in delinquentes, crudelem; ingeniosæ quieti vacantem, ignauum appellant; prouidum, cunctatorem & timidum nominant; parcum auaritiæ notâ insigniunt; fortis & magnanimus illis contentiosus est; taciturnus pro illiterato

a *Sen. l. 2. de Irâ, c. 24.*

rato habetur; modestus, inficeti nomine infamatur: Contra verò adulatorem pro amico venerantur, & adulationem, amicitiam interpretantur; temeritas ab ijs sub titulo fortitudinis laudatur; temulentia sub hilaritatis schemate commendatur; pro cauto timidus; prodigus pro liberali; sordidus & inhumanus pro parco & frugali accipitur; auarus industrij fert nomen; inuidus & iracundus in magnanimorum societatem transeunt; ambitiosus & turgidus inter generosos censentur; fraudulenti prudentium, superbi constantium, garruli & lasciui affabilium titulos sortiuntur; cessatores otiosissimi, inter quietos, velut Dij referuntur.

Súsque déque omnia vertuntur his iudicijs tam temerarijs, quibus magnam irrogamus Deo iniuriam, nam temerè nobis arrogamus quod ad solum DEI tribunal spectat. Et sicut in Reipublicæ damnum insigne cedat, si quisque sibi iudicis auctoritatem assignet, controuersias inter ciues ortas suo calculo diremptorus; aut si profani tribunalis iudex hominum sacrorum caussas vi ad se trahat: Sic temerarium prorsus est, Christi iudicis, (cui soli perspectissimum, quo quæque animo fiant) officium sibi minimè commissum liberrimè

vsurpare. *Vnus est Legislator & Index, qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es, qui iudicas proximum?* Tu domi tuæ cadauer habes, cui lacrimas tuas impendas & tamen domum alienam quæris, vt in eâ mortuum defleas. ô miser,

*I, nunc, & noctes disce manere domi,*
Tuos priùs defle mortuos. Nox alta ignorantiæ te premit in cernendis rebus proprijs, & tu tibi diem polliceris in alienis?

Et quæ hæc audacia vestra, ô Christiani, *Nunquid faciem Dei*, quasi laruam, *accipitis, & pro Deo iudicare nitimini?* a Et quæ turpior sit temeritas, quàm abditissima illa, vti est Intentio, quæ nemini vnquam præterquam suo Domino satis cognita esse potest, dijudicare? *Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est?* b Imò & ipsummet hominis spiritum multa prætereunt, quæ diuinus solùm spiritus nouit, cui omnia patent pectoris penetralia. *Homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor.* c

Rectissimè Franciscus Assisias Seraphicus, comitis sui oculos in alienam mentem audaciùs immissos sic retraxit. Iter egit Franciscus, & obuium habuit in viâ hominem vultu lurido, & seminudum. In- gemuit

a *Iob. c. 13. v. 8.*
b *1. Cor. c. 2. v. 11.* c *1. Reg. c. 16. v. 7.*

gemuit altùm hoc aspectu vir sanctus, doluitque sibi non largissimam stipem suppetere. At Francisci comes: Quid, inquit, mærore afficeris pater? egeat indumentis hic homo, at forsan concupiscentijs abundat? Franciscus ad hæc seriâ fronte: Itáne frater, inquit, sic tu de alijs iudicare? tuam illi vestem quàmprimùm da, sed & abi, atque ad hominis genua supplicem te prouolue, ac dicti veniam pete. Ita disces in posterum non tam temerè ferre iudicium. Optimè factum: *Dominus intuetur cor, non homo.*

## §. VIII.

Cùm ergo humanus oculus ad hæc interiora minimè pertingat, is qui temerè iudicat, vltione non humanâ homines, sed diuinâ flagellat. Super quo questus Iob: *Quare*, inquit, *persequimini me sicut Deus?* a Imò hæc vltio diuina non est, sed est prorsus diabolica. Diabolus namque præcipiti iudicio Iobum incursans: *Nunquid Iob*, ait, *frustra timet Deum?* b En, re incognitâ suspicio ac iudicium falsum & iniquum: Quapropter DEVS ipse (quod Gregorius obseruat c) quò nostram iudicandi pronissimam



a *Iob c. 19. v. 22.* b *Iob. c. 1. v. 9.*
c *Greg. l. 19. mor. c. 14.*

ſimam temeritatem coërceret, in Sodomæas turpitudines & flagitia, non priùs ſententiam pronunciare voluit, quàm vndequaque ad amuſſim omnia exploraſſet. Ideò: *deſcendam*, inquit, *& videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint: an non eſt ita, vt ſciam.* a Quâ loquendi ratione declarauit Deus, ſe non relatu ſolo, aut leuibus coniecturis, ſed rebus penitiſſimè perſpectis in ius vocare.

At nos, non Dij, non Angeli, nec dum beati, ſed homines vaniſſimi, tribunal hoc non modeſtè conſcendimus, ſed impudenter inuadimus & irruimus; ſi quis obſtet, irrumpimus vi, & occupamus. Ita de occultis aſſeueranter, de incertis confidenter, de ambiguis indubitanter, de plurimis ad nos nihil ſpectantibus arrogāter, de omnibus denique prauè & impiè iudicamus, cùm mitiſſimi ſumus, minimùm ſuſpicamur. At hæc ipſa ſuſpicio, iudicium eſt ſed nonnihil dubium, & leuibus coniecturis nixum.

Hanc autem tam temerariam ſuſpicandi ac iudicandi conſuetudinem, ingentia ſequuntur damna: Quiſquis ita iudicas, perſuaſiſſimus ſis, tibi grauius imminere iudicium, non ab hominibus tantùm, ſed à Deo. Vt enim peccata tua diligentiùs exa-

a *Gen. c. 18. v. 21.*

examinentur, ait Chrysostomus, legem priùs ipse posuisti, seueriùs de his quæ proximus peccauerat, iudicando. Fidelis hîc monitor etiam Bernardus: Ita clemens esto, inquit, in alienis delictis sicut in tuis; nec quemquam districtiùs quàm te iudices: sic alios iudica, vt ipse iudicari cupis. Lex tua te constringit. iudicium quod alijs imponis, ipse portabis. *a* In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini. *b*

Pharisæus qui vnà cum Publicano templum subierat, & precando quasi certauerat, victus & damnatus est, non quòd Deo pro beneficijs gratias egisset, sed quòd Publicanum temerè iudicasset, impium eum arbitratus quem pœnitentia iam expiauerat. Atque vt præceps hoc iudicium ipsi Pharisæo plurimùm, ita nihil Publicano nocuit. Sic sæpe, inquit Augustinus, *c* iudicandi temeritas nulli plus nocet quàm ipsi iudici. Pulchrè dixit abbas Pastor: Sunt qui linguam contineant & ore sileant, sed quia intus non tacent, & corde iudicant, ideò sine cessatione garriunt, sed nemini iuuant, & sibi plurimùm obsunt. *d*



a *Bern. de inter. domo c. 45.*
b *Matth. c. 7. ỽ. 1.*
c *Aug. l. 2. de serm. Dom. in monte c. 6.*
d *Pelagius libell. 10. n. 51.*

Et fit frequenter vt in eadem incidamus ipsi, quæ priùs damnaueramus in alijs, vt vel sic insania nostra discat erubescere. Ita senex ille Machetes ( Cassiano memorante *a* ) in seipsum questus: Reprehendi, aiebat, fratres meos in tribus, & in ijsdem ipse grauiter deliqui.

Illud verò frequentissimum, vt, qui tam lynceus iudex est in culpis alienis, in suis noctua sit & talpa. festuculam alieno inhærentem oculo educit solertissimè, trabem è suo tantum abest vt eximat, vt nec quidem videat. Hic temerarij iudicij mos est, nemini parcere, obuium quemque censurâ perstringere, pessima quæque de alijs suspicari, omnium Intentiones rimari & examinare, seipsum penitus ignorare. Quod deplorans Gregorius: Stulti tantò intentiùs, inquit, de alijs iudicant, quantò sua profundiùs ignorant. *b* Siracides verissimè: Pes fatui facilis, inquit, in domum proximi. *c* quia suis neglectis, alienas ædes irruit & scrutatur.

Huc omnino spectat quod de comitijs Atheniensium, quispiam olim dixerat: Sapientes ac docti proponunt, indocti verò ac stulti iudicant & decernunt. Idem hic

a *Cass. l. 5. instit. c. 30.*
b *Greg. l. 14. mor. c. 1.*
c *Ecclesi. c. 21. ℣. 25.*

hîc fit: Homines modesti & prudentes plurima quidem obseruant, sed iudicium semper continent, & substringunt; stolidi & temerarij pauca capiunt, & omnia continuò iudicant. Euidente hoc indicio, à fatuis facillimum est distinguere modestæ sapientiæ viros ac feminas. Et quemadmodum Apes cælo pluuio, & sparsis per aërem nebulis, in aluearia conficiendo melli se recipiunt: ita homines bonæ mentis, & oris minimè venenati, in seipsos descendunt, secum ipsi habitant, & optimarum cogitationum mel faciunt, nec in apertum suo periculo euolant, cùm in rebus humanis omnia plena nebularum cernant. Rectissimè prorsus: quid enim densioribus nebulis inuolutum quàm humani cordis Intentio? Sermones audimus, actiones cernimus, Intentiones latent, nec vllius Lyncis oculi ad illam vnquam penetrauerint. Quicquid agant homines, Intentio iudicat omnes.

Ictericis, & ijs qui regio morbo laborant, omnia videntur esse cerei ac flaui coloris. huic sanando morbo chelidonium plantæ pedis supponitur. Noxa hæc iudiciariæ temeritatis, Icteros est animi, quæ omnibus hoc morbo laborantibus, non suo, sed maligno colore omnia repræsen-

tat. Qui ſanari cupit, à pedibus ſuis, hoc eſt, à ſuis affectibus medendi ducat initium. Affectum in alios non moroſum, non difficilem, non ſtomachoſum, non odioſum, non inhumanum, non hoſtilem gerat; ſed potiùs mitem, benignum, facilē, qui omnia molliore contegat interpretatione, qui vitium oderit, non vitioſum, qui dicat: alia erit ipſius & melior Intentio quàm ſit actio: ſed errauerit, fòrs illum erroris iam pœnituit? Nobiliſsimum hoc miſericordiæ genus eſt, non tam dando multa, quàm nihil iudicando beneuolum ſe alteri præbere. Qui ſuccum Ophiuſæ Æthiopicæ bibunt, ſerpentes à ſe & neſcio quæ terrifica monſtra putant videri: Qui ſuperbiæ, ambitionis, inuidiæ aut odij ſuccos hauſerint, omnia quæ viderint & audiuerint, carpent & damnabunt, ſeipſos duntaxat mirabuntur & extollent, tam ſibi ipſis pretioſi, vt dicere non vereantur: Non ſum ſicut ceteri hominum. *a* Morbus hoc ipſo peſsimus, quòd plerunque ſpernat remedia.

a *Luc. c. 18. v. 19.*

§. IX.

Et hoc eſt quod diuinus Paulus grauiſſimè inculcat, hoc illud eſt quod acerrimè

nos

nos dehortatus: Itaque nolite, clamat, nolite ante tempus iudicare: quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. a Quid iudicatis præproperi, lis etiamnum pendet, & tota est sub iudice. Adhucdum secretissima quæque consilia cordium in archiuo diuino latent, quò nulli hominum accessus; nondum dies dictus, necdum producti testes, aut peroratæ caussæ. Sed sit tempus dicendi iuris, non tamen hoc vestrum, sed Dei est, Deus *illuminabit abscondita tenebrarum*. Tantisper ergo, dum iudex omnium adsit, iudicia vestra continete.

Hoc idem Christus ipse, contentissimè vociferatur: Nolite iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini: Dimittite & dimittemini. b Ergo, *Nolite iudicare*, nolite dicta factáue dubia sinistrè interpretari, vel delicta leuia exaggerare, vel crimina etsi certa diuulgare, vel calumnijs benefacta impetere, vel delinquentem desperatæ salutis proclamare, nam hoc temerè iudicandi vitium Pharisæis est familiarissimum, qui sibimet omnia ignoscunt, nihil alijs: *Nolite iudicare*, nam quisquis in alios curiosus, seue-

a *1. Cor. c. 4. v. 5.*
b *Luc. c. 6. v. 37.*

seuerus, iniquus est censor, tales experietur censores & suæ vitæ, qualis ipse fuerit alienæ: *Nolite iudicare*, alioqui subeundum erit vobis apud Deum quoque iudicium exactum, seuerum, rigidum: *Nolite iudicare*, nam adeò benignus est Deus, vt vel hoc ipsum NOLLE vestrum amplissimè remuneraturus sit; hoc vestrum erit præmium, *Non iudicabimini*: vos Orbis iudex non vt reos gehennâ damnandos, sed vt amicos cælo donandos humanissimè affabitur die omnium supremo.

Ascetarum aliquis, Iosephum abbatem interrogabat in hunc modum: Quid obsecro, mi Pater, faciam? stipem quam largiar, non habeo; tot molestias ægerrimè tolero, quid ergo mihi faciendum suades? Ad hæc Iosephus: Si horum, inquit, nihil possis facere, hoc age, & neminem iudica: multum fecit, quisquis hoc potuit.a Sed quàm multi sunt, qui hoc, etsi facillimum, nolunt posse. In quos Chrysostomus meritò excandescens, in illa Domini verba (Nolite iudicare) sic disserit: Si ergo non per vnam, sed per omnes, vt ita dicam, vias, & per omnes aditus currimus, & festinamus occupare gehennæ ignes, & non solùm pro his, quæ laboris aliquid & continen-

a *Pelagius è Græco, libell. 10, n. 51.*

tinentiæ videntur exigere, proni in ea ruimus, sed etiam pro ijs quæ leuia sunt, & neque necessitatis aliquid, neque illecebræ quidquam continent aut voluptatis, pari lineâ vtrobique præuaricationis damnamur. Arguimur enim ex his facilibus & leuibus, quòd etiam in illis quæ videntur laboriosa esse, propriâ ignauiâ desidiâque delinquimus. Nam, dic mihi, quid laboris habet, vt non iudices alium, neque peccata aliena discutias, neque condemnes proximum tuum? imò verò magis in discutiendo & perquirendo aliena commissa labor est, & iudicare de alterius mente, summa difficultas. Quis verò hoc audiens credere aliquando possit, quòd cùm possimus sine labore seruare mandatum, laboramus, & nitimur, vt præuaricemus. Si per otium & negligentiam peccaremus, esset fortasse aliquid veniæ his qui laborare nequissent. Vbi verò laboratur vt peccetur, studiúmque adhibetur & contentio, quatenus prætereatur mandatum, quis est qui pro hoc malo veniam speret? Hoc enim est contendere aduersus eum qui præcepta dedit, & bellum legibus eius inferre a.

Ex hac Chrysostomi ratiocinatione liquet,

a *Chrys. tom. 5. l. de compunct. cordis, circa med.*

quet illam iudicandi temeritatem eâ de causâ inter grauiora flagitia censeri, quòd ea legem seruatu facillimam procaciter euertat. Quisquis à se illud vnicum, Nolo Iudicare, impetrauit, iam obtemperauit legi. Quòd si te tanta iudicandi libido stimulat, audi obsecro eundē Chrysostomum optimè suadentem his verbis: Vis iudicare? tua iudica. Nemo te accusat, si teipsum condemnes: accusat autem si non iudices; accusat, si teipsum non arguas; accusat stuporis. Vides quempiam irasci, irritari, aut aliquid aliud facere graue & indignum? statim etiam tu quoque cogita, quæ sunt tua, & ita nec illum valdè condemnabis, & à peccatorum onere te liberabis. Si sic vitam nostram componamus, si eam sic exerceamus, si nos *ipsos* condemnemus, non multa fortè peccata admittemus, multa autem bona & præclara faciemus, si mites simus & modesti. a

Hæc de iudicijs temerarijs necessariò erant interferenda. Et pænè certum, quò quis minùs suam examinat Intentionem, tantò proniùs iudicat alienam, sed suo damno, quod plerunque tantò est grauius, quò minus sentitur.

a *Chrys. hom. 21 fine in ep. ad Hebr.*

## CAP. VIII.

# QVÆ SIT RECTÆ INTENTIONIS Praxis.

MATHEMATICIS figura rotunda omnium perfectissima est, cuius idem & principium, & finis est: Actiones hominis nobilissimæ sunt, quæ vno gaudent & principio, & fine, Deo, Deique honore. Qui tam puram & candidam mentis sinceritatem actionibus suis omnibus induit, nunquam non plurimum emeretur. & facillimum est huic tali, plus vno die promereri, quàm alius possit anno integro. Sane oblata Deo, vti Saluianus loquitur, non pretio sed affectu placent. Hoc est quod egregiè theologus ille dixit: a Christianos non per verba, sed per aduerbia cælum adipisci; cùm non tam attendendum, vt actio bona sit, quàm vt bene fiat, neque enim ieiunare solum, aut orare, & eleemosynas dare, aut aliud præclari quippiam patrare, cælum obtinet, sed rectè ieiunare, bene orare, piè eleemosynas dare, omnia sanctè facere: duplici Eliæ spiritu; geminis bobus ad portandam Arcam; duobus pullis ad perficiendum sacrificium

a *Phil. Bosq. par. 4. Acad. conc. 14. n. 6.*

ficium est opus, scilicet opere bono, & bonâ Intentione.

Ceterùm restat exponere, id quod in rebus animi & salutis præcipuè spectandum, vt scilicet non tam laboremus, quâ ratione salubria monita capiamus, aut memoriæ tradamus, quàm quo modo audita in opus educamus, & sic ista discamus, vt quæ fuerunt verba, fiant opera, & vt institutionem probemus rebus. a Facere docet lex Christiana, non dicere. Ergo hoc iam agamus, & quomodo reipsâ actionibus diuersis, Intentio iungenda sit, exponamus.

a *Sen. epist. 20. initio.*

## §. I.
## *Ad auspicium diei.*

Initium ergo sumamus à lucis exordio. Prima omnium cogitatio quouis die ad Deum eat. Præclarè Laurentius Iustinianus: Prima vox, inquit, prima cogitatio, primus affectus diuinam resonet laudem, & illi se sincero corde committat. a Atq; si de verbis agatur, hæc esse possunt.

*O mi amantissime Deus, totius diei huius actiones, ad gloriam & honorem tuum tibi*

a *Laur. Iust. l. de discipl. c. 10.*

*bi offero, In nomine Patris, & Filij, & Spiritûs sancti, Amen.*

Addi potest:

*O bone IESV, per passionem tuam te rogo, ab omni prauâ Intentione, hac die me conserua.*

Nec aliud quàm hoc ipsum somni principium sit. Neque enim sine culpâ ignorare possumus, diabolum in hoc diei ac noctis confinio esse occupatissimum, quando hoc satagit veterator, vt hominem semisomnem pessimis cogitationibus suauiter præoccupet, & in eo vel inuidiæ, vel libidinis, vel impatientiæ semina spargat in totum diem plurimùm valitura. Nouit Orciniana hæc vulpes, dimidium facti se habere, si tam industriè cœperit. Idcircò vigilandum tam ad diei principium, quàm ad finem, nam & noctem cacodæmon ex voto habet, si noctis initium fecerit suum. His igitur temporibus potissimùm, castissimis cogitationibus muniendum est pectus, ne illud hostis prius expugnasse sentiatur, quàm obsedisse.

## §. II.

### *Ad singulas horas.*

Vtilissimum prorsus exercitium est, & magni

magni momenti, horis singulis se Deo Deique matri commendare, exitum vitæ cogitare, atque ita rectam Intentionem restaurare. Huic fini commodissimum, singulis horis Dominicam orationem, aut, Angeli salutationem recitare, illúdque (Nunc, & in horâ mortis nostræ) affectu excitatiore pronunciare. Et qui enim potest benignissimus Deus illi non optimum vitæ finem concedere, qui eum aliquot annis, omnibus horis petijt? Potest quidem Deus, neminis debitor, hoc ipsum æquissimè negare, si velit, tametsi quis mille annis nullâ non horâ id petijsset. Verùm, *Sentite de Domino in bonitate: a Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se: b* Omnia quæcunque petierimus in oratione credentes, accipiemus. *c* Ergo qui sibi quàm optimè consultum volet in nouissimâ vitæ horâ, id horis singulis à Deo Deique matre flagitet. Ad hanc vtilissimam pietatem promouendam Leo X Pontifex Max. omnibus qui quot horis salutationem Angeli pronunciarent, mille dierum indulgentias concessit. Paulus V. in eodem solio successor, Anno Christiano M. DC. XI. hoc ipsum confirmauit. *d* Re-



a *Sap. c. 1. v. 1.*
b *Luc. c. 11. v. 13.* c *Matth. c. 21. v. 22.*
d *Vide Trismegistum Christ. l. 2. c. 4. §. 2.*

ctiſſimè fecerit, qui ad priorem illam, tres precatiunculas iſtas adiunxerit:

*Benedictus Deus in æternum.*
*Miſerere mei* Deus, *ſecundùm magnam miſericordiam tuam.*
*O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne tuum beneplacitum.*

Hæc ideò addenda, quia tunc maximè renouatur bonæ Intentionis ſtudium, cùm quis ſeipſum diuinæ voluntati quàm integerrimè committit. Ludouicus Bloſius teſtatur, ſanctam Gertrudem diuinitùs eius rei admonitam, trecenties ſexagies quinquies hæc verba pronunciaſſe: *Non mea, ſed tua Voluntas fiat, ó amantiſſime* Iesv. a Hoc nemini non imitabile eſt, idque cum laude, vti præclarè idem Bloſius: Nulla, inquit, præſtantior oratio eſt, quàm vt quis petat gratiſſimam Dei voluntatem, in ſe, & in omnibus alijs fieri b

Cui tale nullum eſt exercitium, huic eunt horæ, & dies, huic hebdomades, & menſes, & anni effluunt, quibus tamen rariſſima Dei memoria eſt, vix vnquam & non niſi frigidè de Deo cogitatur, quod non tantùm non Chriſtianum, nec humanum, ſed ferinum eſt. Si

a *Bloſ. Monil. ſpirit. c. 11.*
b *In Inſtit. ſpirit. c. 8.*

Si quis autem omnes actiones suas, ad generalem Intentionem, velut ad regulam, cupiat dirigere, hanc ei formulam damus Intentionis optimæ.

*O mi amantissime Deus, ego me meáque omnia, ad sanctissimam Voluntatem tuam, in omnibus conformare Vnice desidero.*

Hæc vna, omnes bonas Intentiones complectitur, nec est quidquam homini ad veram tranquillitatem & felicitatem expeditius, quàm idem in omnibus velle quod Deus. Quisquis ad hunc apicem pertingit, supra omnes procellas est, & proximus cælo.

## §. III.

### *Ante orationem, sacrum, examen conscientiæ, confessionem, communionem.*

Oratvrvs sic animo secum statuat. 1. Orabo vt Deum honorem, colam, & laudem. 2. Vt Deo placeam, & gratum ei sacrificium exhibeam, & sic in eius gratiâ me conseruem. 3. Vt Deo meo gratias agam, pro illius in me liberalitate, & beneficijs innumeris. 4. Vt satisfaciam

ciam pro noxis meis. 5. Vt animo & corpori necessaria impetrem; vires, valetudinem; animi lumen, mei ipsius notitiam. 6. Vt obtineam virtutis augmentum in hac vitâ, gloriæ in alterâ. 7. Vt voluntatem meam cum diuinâ magis magisque vniam. Perfunctoriè non orabit, qui ad orationem tam seriò se præparabit.

Fuit sacerdos qui horarijs precibus has Intentiones sanè pias præfixerit.

Preces MATVTINAS dixit in honorem sanctissimæ Trinitatis, pro conuersione omnium in peccato lethali existentium.

LAVDES, vt vocant, recitauit in honorem omnium sanctorum Angelorum, pro omnibus suis inimicis, & obtrectatoribus.

PRIMAM, in honorem Christi IESV ad columnam flagellati, pro suorum peccatorum veniâ, & virtute sibi maximè necessariâ impetrandâ.

TERTIAM, in honorem Christi IESV spinis coronati, pro Regibus & Principibus Christianis omnibus.

SEXTAM, In honorem Christi IESV eâ horâ crucifixi, pro omnibus eo die singulariter afflictis.

NONAM, in honorem Christi IESV eâ horâ expirantis, pro omnibus eo die animam agentibus. Q VES-

VESPERAS, in honorem beatissimæ Virginis Mariæ exanimem filium tunc complectentis, pro omnibus eo die defunctis.

COMPLETORIVM, in honorem omnium Sanctorum Cælitum, præcipuè tutelaris Angeli & Patroni, pro felici Perseuerantiâ in bene cœptis.

Nobilissimum hoc orationis condimentum est, si sint qui eo velint vti seriâ imitatione, piáque consuetudine. Blosius sacerdoti hanc precatiunculam ante Canonicas preces dicendam suggerit:

*Domine* IESV, *ego pro tui honore humiliter obedire, & tibi fideliter seruire, teque purè laudare desidero, in vnione illius perfectissimæ attentionis, quâ tu patrem orasti & laudasti in terris: & quia sine te nihil possum, adiuua me gratiâ tuâ.*

AVDITVRVS sacrum, easdem quas Oraturus, Intentiones sibi proponere, sed & has addere poterit. 1. Sanctissimum hoc sacrificium, ô Deus, cum sacerdote tibi offero, vt tester te esse Deum, Dominum, Conditorem meum, cui omnia méque totum debeo. 2. Vt particeps fiam tanti mysterij, in quo verum Christi corpus & sanguinem offerri firmissimè credo.

do. 3. Vt pro viuis ac defunctis orem.

Examinatvrvs conſcientiam, hæc præmittat. 1. Rationes à conſcientiâ meâ exigam, vt meipſum noſſe diſcam. 2. Vt conſcientiæ puritatem obtineam. 3. Vt tam crebros relapſus in priſtinas noxas ſtudioſiùs caueam. 4. Vt apud Deum in gratiâ maneam, & per hanc actiones meas illi commendem. 5. Vt confeſſioni faciendæ hac ratione me præparem. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum regem. a

Obitvrvs Confeſſionem, hæc ſibi proponat. 1. Firmè ſtatuo animum meum ſacerdoti aperire integerrimè. 2. Meipſum accuſando ſubmiſſionem exercebo. 3. Cum Deo in gratiam redire cupio. 4. Turpi mole mearum ſordium, & pænis ob eas debitis liberari appeto. 5 Conſcientiæ tranquillitatem, & ardentiorem ſpiritum in diuinis obſequijs obtinere deſidero.

Percepturvs Euchariſtiam, ad hæc animum intendat. 1. Diuinum epulum accedam, vt Dominicæ Paſſionis memoriam in meipſo reuocem, iubente Domino: Hoc facite in meam comme-



a *Prou. c. 22. v. 11.*

morationem. *a* 2. Vt Christo meo per amorem quàm arctissimè vniar. 3. Vt contra diaboli tentamenta, & insidias omnes meipsum muniam. 4. Vt Deo meo verè deuotissimus & subiectissimus fiam. 5. Vt omnigenam gratiam, omniúmque virtutum, præsertim Humilitatis, Patientiæ, & Charitatis incrementum consequar.

a *Luc. c. 22. v. 19.*

## §. IV.

### *Ante quaslibet virtutum actiones.*

Gratificaturus gratiam alteri, præsertim non adeò bene merito, hæc apud animum suum voluat, 1. Huic homini, ô Deus, gratiam hanc præstabo pro singulari quo in te sum affectu, & vt te Dominum meum, qui in omnes etiam hostes benignissimus es, pro viribus imiter. 2. Vt ego maiorem apud te gratiam ineam, & post hanc vitam, ampliorem gloriam obtineam. 3. Vt tibi morem geram, qui mihi charitatem in alios, etiam inimicos, tantopere commendasti & præcepisti.

Daturus stipem, hos sibi fines constituat. 1. Benignè faciam egenis, ad maio-

maiorem Dei gloriam, vt vniuersis illius beneficijs me gratum exhibeam. 2. Vt quod mihi fieri velim, id alijs faciam, & vt mendiculorum vtilitati seruiam, eósque Christianâ charitate complectar. 3. Vt Orbis iudex æquissimus, mei quoque misereatur, quando ipsemet misericordibus promisit misericordiam. *a* 4. Vt pro noxis meis satisfaciam. 5. vt meritum ac præmium æternum, quantum in me, augeam.

Porrò expedit summopere, vnam eandémque actionem pluribus ad Deum Intentionibus dirigere, hoc enim mirabile dat incrementum amori diuino. Nam cùm multiplicantur actus, augetur habitus, At verò recta Intentio amoris actus est, igitur his actibus amoris multiplicatis, necesse est amor ipse mirificè augeatur. Vt autem rerum omnium quas Numinis honori agimus, plures Intentiones velut in parato habeamus, paradigma subijciemus, ad quod omnes actiones alias licebit conformare. Hoc sit exemplo: Est qui extra legem & esuriales dies ieiunium velit seruare; vt autem istam à cibo abstinentiam Deo reddat commendatiorem, hanc precatiunculam præmittet.

Q 3 *O mi*

a *Matth. c. 5. v. 7.*

*O mi amantißime Deus, hoc ieiunium tibi offero. 1. Ad gloriam tuam, & ad Iesu Christi crucifixi honorem, in vnione omnium ieiuniorum, quæ filius tuus Dominus noster, cùm in deserto, tum alibi tolerauit. 2. Ita nunc ieiunare statui, ob amorem in te. 3. Et vt tibi gratior fiam. 4. Digniorésque tibi gratias agam ob innumera tua in me beneficia. 5. Vt etiam maiorem gratiam & sublimiorem paradisi gloriam promerear. 6. Eásque virtutes quæ mihi in hac vitâ necessariæ sunt, impetrem. 7. Vt pro peccatis meis pœnitentiam agam, pœnisq; mihi perferendis me exonerem. 8. Vt immoderatam cibi vel potûs appetentiam refrenem. 9. Vt castitatem, statui meo conuenientem, illibatam conseruem. 10. Vt Christi Domini mei vestigijs insistam, qui, vt mihi exemplo esset, ieiunauit.*

*O mi Deus, ego tibi hoc ieiunium, omnes afflictiones ac miserias meas, & quicquid animo vel corpore passus aut passurus sum, simul etiam omnia omnino opera mea, tam cogitationes, quàm dicta & facta tibi offero, ad tuum honorem, per merita Christi Iesu Domini mei, qui tecum viuit & regnat in secula seculorum. Amen.*

Cùm ab Ecclesiâ, confessario, aut alijs

præ-

præceptum est ieiunium, decem superioribus illis, addi potest hæc vndecima Intētio.

*11. Vt obediam, & Ecclesiæ legibus satisfaciam.*

Sed & hæc duodecima.

*12. Vt hoc (illúdue) beneficium, quod peto, à te impetrem.*

Eadem hæc oratiuncula, pauculis mutatis, præmitti potest quibuscunque alijs virtutum actionibus. Atque vt huius rei specimen demus: Est qui actum heroicum, quem vocant actum generosum, difficilem, arduum velit exercere, & suam Deo castitatem asserere, hanc oratiunculam velut scutum obijciet:

*O Iesu castissime, statuo cum tuâ gratiâ castitatem seruare inuiolatam, omnibúsque carnis inuitamentis pro viribus repugnare. 1. Vt sanctissimo nomini tuo plus inde honoris accedat. 2. Vt ego tibi magis magísq; placeam, & accuratiùs inseruiam. 3. Vt tot sanctissimarum virginum, tot aliorum castissimorum hominum, tótque purissimorum Angelorum suauissimâ societate gaudeam, & sic vberiori gratia me praparem. 5. Vt effrenes libidinis motus, & omnem carnis petulantiam retundam, atq; sic noxas priores eluam. 6. Vt præmium singulare, cæleste, æternum castis omnibus promissum obtineam.* Est

Eſt porrò, cui cum iracundis, peruicacibus, præfractis hominibus agendum ſit, hic ergo vt Chriſtianâ ſubmiſſione & manſuetudine omnem verborum contumeliam poſſit concoquere, his ſeſe Intentionibus præmuniat, & precatiunculam opponat iſtam;

*O Ieſu mitiſſime, ego iram & omnem verborum acerbitatem deteſtor, cupióque cum omnibus manſuetè & benignè agere. 1. Vt gloriam tuam amplificem. 2. Vt te magiſtrum meum imiter, qui tuis diſcipulis omnibus hoc vnicè commendas: Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde.* a *3. Vt omnibus bono ſim exemplo, neminem lædam, nec vllum ad iram aut impatientiam prouocem. 4. Vt in meipſo tranquillitatem animi, cum alijs amicitiam & pacem conſeruem. 5. Vt extremâ vita horâ te iudicem eò benigniorem experiar. 6. Vt te Dominum meum ſponſorem ac debitorem habeam à quo manſuetis promiſſum: Beati mites, quoniam ipſi poßidebunt terram,* b *beatam ſcilicet illam viuentium. 7. Vt eò altiùs euehar in cælo, libenter omnibus me ſubmittam, cùm ſciam illud longè certiſſimũ: Qui ſe humiliauerit, exaltabitur.* c

Eſt

a *Matth.c.11.v.29.*
b *Matth.c.5.v.4.* c *Matth.c.23.v.12.*

Est qui tetricum, seuerum, rigidum habeat dominum, aut similem huic dominã, aut etiam plures non tam dominos quàm reges, siue humaniores tyrannos. Hic ergo vt generosâ obedientiâ hero superbo etiam & imperioso pareat, semetipsum adigit ad obsequelam, his Intentionibus:

O mi Deus, voluntatem tibi meam offero, & constituo ijs omnibus quibus obligor, promptè, integrè, sincerè obsequi. 1. Vt dum homini obedienter seruio, tuæ voluntati tuisque iussis obtemperem, nam noui à quo mihi dictum sit: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. *a* 2. Vt tot mala immorigeris & rebellibus imminẽtia euitem. nam & illud, noui, quis dixerit: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. non est enim potestas nisi à Deo. quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. *b* 3. Vt victoriâ mihi præscriptâ meipsum triumphem, nam nec istam iussionem ignoro: Serui, subditi estote, in omni timore, dominis non tantùm bonis & modestis, sed etiam dyscolis. hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, pa-



a *Luc. c. 10. v. 16.* b *ad Rom. c. 13. v. 1. 2.*

tiens iniuſtè. a 4. Vt à veſtigijs Domini & Seruatoris mei non abeam, qui propter me, factus obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis. b 5. Vt promiſſum ingens obedientiæ præmium adipiſcar, ſcio namque quanti Deus hanc vnam virtutem æſtimet, Melior eſt enim obedientia quàm victimæ. c Et: Vir obediens loquetur victoriam. d Tanti eſt Ludouico Bloſio, ſuam alterius voluntati ſubijcere, vt dixerit: Qui relictâ propriâ voluntate, facit humiliter ad honorem Dei, voluntatem alterius in re licitâ, magis Deo placet, quàm ſi multo tempore corpuſculum ſuum pane & aquâ tantùm ſuſtentaret, aſperiſque flagellis cruciaret ex voluntate propriâ. Victoriam loquetur vir obediens. Sed & illud addit Bloſius notatu digniſſimum, & quod rectæ Intentionis ſtudium mirificè commendat: Acceptius obſequium, inquit, homo præſtat Deo, quando à vano & non neceſſario viſu, auditu, olfactu, guſtu vel tactu diſcretè abſtinet, voluntatem ſuam in huiuſmodi rebus, purè propter Deum, mortificans, quàm ſi mortuos ad vitam temporariam reuocaret. e

Eſt

a *1. Pet. 2. ℣. 18.*
b *ad Philip. c. 2. ℣. 9.* c *1. Reg. c. 15. ℣. 22.*
d *Prou. c. 21. ℣. 28.*
e *Bloſ. in Tabellâ ſpirit. mihi pag. 576. col. 2.*

Est qui carnem subinde sentiat refractariam. vt ergo hanc bestiam cicuret, & dicto faciat audientem, vario illam stratagemate adoritur: nunc cibo fraudat, nunc siti cruciat, nunc edulia præstantiora vilibus emutat, nunc ad offertam ferculis mensam esurire docet; iam vigilijs torquet, iam flagris coërcet, iam laboribus vexat, iam molesto itinere fatigat; modò ei vestem setis horrentem inijcit, modò in rigidum cubile illam abijcit, modò alijs rigoribus exercet: vt hæc omnia & Deo grata, & animo sint salutaria, harum Intentionum industriâ seipsum extimulat:

Hanc pœnitentiæ myrrham è cruce tuâ collectam, mi bone Iesu, tibi offero; hanc egomet mihi vim inferam. 1. Vt tuum honorem dilatem. 2. Vt meum in te amorem augeam. 3. Vt tuam in me beneuolentiam mihi magis deuinciam. 4. Vt tuis in me beneficijs maximis, continuis respondeam. 5. Vt improbam carnis rebellionem comprimam. 6. Vt scelerum meorum pœnas, meipso iudice & vindice, dependam. 7. Vt hac tam piâ vi beatorum sedes expugnem. Ad hanc Seruatoris dictum me animat: Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. a



a *Matth. c. 11. v. 12.*

## §. V.

## *Ad labores, aut etiam dolores rectè tolerandos.*

Laboraturus, aut negotium suum quodcunque curaturus, hæc animo verset. 1. Hunc laborem meum, ô *Deus*, quem cum curâ, impigrè, fideliter & accuratè obibo, tibi ad tuum honorem offero. 2. Vt vitam meam in obsequium tuum impendendam sustentem. 3. Vt ad obedientiam me exerceam (si labor præscriptus sit aut imperatus) 4. Vt charitatem in alios demonstrem (si labor alijs etiam profuturus sit) 5. Vt ad submissionem me excolam (si opus sit abiectum, & ignobile.) 6. Vt patientiam discam (si labor molestus, difficilis, & incerti euentus sit) 7. Vt carnem otio & petulantiæ pronam, opere frangam & edomem.

Cùm aduersa ingruunt, cùm molestiæ, tædia, difficultates, afflictiones, anxietates fatigant, cùm quid obtingit graue & perpessu asperum, tunc maximè vigilet Recta Intentio. Quando autem vix quisquam est qui non vel vnico die centenas habeat occasiones exercendæ patientiæ, accuratissimè hoc agendum, vt eâ quâ par est Intentione cuncta perferantur. Plurimos reperias, qui & valetudinis, & facul-

cultatum, & famæ nominisque iacturam faciant; ægri, inopes, contempti, sed quia nihil tranquillè, nihil patienter, nihil non repugnanter patiuntur, quia omnia non aliter ferunt, quàm quòd cogantur ferre, nunquam non impatientes & queruli, ideò nihil promerentur, nisi supplicia & pœnas, intolerantibus debitas. Nam quod illis Deus submittit in pharmacum, hoc illi mutant in venenum. Hic ergo negotium suum sedulò agat Intentio recta, vt quod ferendum est, cum lucro & quæstu nobili perferatur, fiátque è necessitate virtus.

Quotiescunque igitur res incommodæ & asperæ; graues, afflictæ, turbidæ sunt, qui lædi non vult, his Intentionibus se armet. 1. Hoc quicquid est, mi Deus, patienter tolerabo, vt ad tuam sanctissimam voluntatem, meam conformem, cùm certò sciam, hoc à te, meo bono, in me immissum esse. 2. Istud, mi Iesu, libenter perferam, tui amore, & vt tuis vestigijs, quæ mihi hanc viam signarunt, inhæream. 3. Aduersa omnia hilariter & excipiam, & patiar, vt priorem vitæ improbitatē luam, Dei fauorem, & gloriæ futuræ præmium augeam. Maximæ artis est, quælibet MALA BENE PATI posse. Sed & maximi lucri est erudita hæc patientia. Optimè

Ludouicus Blosius: Etiam exigua molestia, inquit, propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quàm sint multa & grandia bonorum operum exercitia. *a*

a *Blos. in Instit. spirit. c. 8.*

## §. VI.

### *Ante status mutationem; ad Sacerdotium, aut Religionis ingressum.*

Orta est quondam inter eruditos ac Religiosos viros quæstio, quis omnium Ordinum sit rigidissimus? Varij varia super eâ quæstione pronunciarunt: illi, S. Brunonis; hi, S. Francisci rigidos fratres, alij alios vitam maximè austeram viuere censebant. Tandem vnus auditis omnium sententijs: Pace, inquit, vestrâ dixerim, viri: quà de scientiâ non malè, quà de experientiâ iudicastis pessimè: Non est in orbe Ordo magis adstrictorij rigoris, quàm sit matrimonium: idque argumentis diuersis firmare ingressus est. Verissimè hic omnium videtur dixisse, si quidem non eâ quâ par est Intentione matrimonium ineatur. Qui aut Reginam Pecuniam, aut Dominam Formam, aut Heram Nobilitatem tantùm in coniugem adsciscit, miserijs sese implicat innumeris; verè in ordinem

nem hic ſeſe redigit, ſed rigidiſſimum: Vxorem ducit, Libertatem vendit. Ita ſolet Deus ſæpiſſimè corruptam Intentionem punire (experientia loquitur) vt qui delicias, aut diuitias Intentione peruersâ quæſijt, rixas & diſſenſiones inueniat perpetuas. Heu quid æquè miſerum eſt, quàm toties vel ab inuito confeſſionem hanc edi? Nec poſſum tecum viuere, nec ſine te.

Hoc tale coniugium inteſtinis bellis afflictum, rectè dixeris viuum inferorum ectypon, *Vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.* a Videte igitur qui coniugium cogitatis, vt illud Intentione quàm ſaniſſimâ ordiamini. Non proſapiæ ſolùm, neque ſolùm formæ, aut pecuniæ nubendum eſt: optimi ac probiſſimi mores quærendi ſunt. Imprimis illud curandum, ne impares iungantur. Hæc enim imparitas non poteſt non eſſe ſeminarium litigij. Ante omnia recta ſit oportet vtriuſque coniugis Intentio, ne Achab & Iezabel, ſed vt Tobias & Sara, vt Ioacim & Suſanna conueniant. *Hi namque qui coniugium ita ſuſcipiunt, Vt Deum à ſe & ſuâ mente excludant, & ſuæ libidini ita Vacent, ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus, habet poteſtatem dæmonium ſuper eos.* b Ergo non antè in coniugium mutua eat conſenſio, quàm re-

a *Iob, c. 10, V. 22* b *Tob. c. 6. V. 17.* cta

cta Intentio. Huius Intentionis formulam dat Tobias istam: Domine, tu scis quia non luxurię caussâ accipio coniugem, sed solâ posteritatis dilectione, in quâ benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum. a Sed ad sacerdotes & homines religiosos me verto.

Hîc gemitus velim & suspiria pro me loqui. Heu vereor, ne fortè sint qui in Sacerdotium veniant, non vt pium officium, sed vt largius alimentum inueniant, vt penum congerant, vt culinam instruant, vt cellam impleant, taceo peiora, quæ tamen obliquè suggerere solet Intentio praua, etiam tunc cùm ad honestissima tendimus. Vetus sed æqua est querela de sacerdotibus. Dei loco clamat Malachias: *Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuitò? non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus exercituum; & munus non suscipiam de manu vestrâ.* b Perinde si dixisset, quamuis ministrorum meorum labores nolim esse sine stipendio quo se alant, nolo tamen eos officium suum, ob finem adeò vilem præcipuè facere. Obsequio meo cumprimis studeant, commodum suum pro additamento habeant. Hinc liquet lethalem esse noxam, diuinum officium, & huiusce- modi

a *Tob c. 8. v. 9.*

b *Malach. c. 1. v. 10.*

modi munia, eâ præcipuè Intentione exequi, ne reditus annui censúsque amittantur. Pari modo ad ingressum Religionis summè necessaria est sinceritas Intentionis. Ah, metuo ne forsan aliqui etiam ad Religionem properent, non vt religiosè viuant, aut infra omnium vilitatem se abijciant, sed vt parentum aut cognatorum auaritiæ non displiceant, vt dies quietos & suaues reperiant, vt tandem emergant, & inter ceteros emineant, vt in solium, eò alioqui nunquam peruenturi, conscendant: imò tam subdolæ nequitiæ est mala Intentio, vt nonnunquam per ipsam vitæ austeritatem delicias quærat, & illic indulgere velit genio, vbi omnes seruiunt Christo.

O Sacerdotes, ô Religiosi (vos appello quoscunquè non sincera huc agit intentio) hoc est toto cælo aberrare, & non in vno delinquere, sed in omnibus. Si vobis hac viâ libeat pergere, ad inferos rectà tenditis. Ergo aut semitam aliam insistite, aut Intentionem pessimam mutate. Hàc ire, & hoc animo, perire est.

Quisquis ergo sacerdotium aspirat, non suum, sed Dei honorem sincerâ Intentione quærat, non tondere oues aut deglubere velit, sed pascere, non meliorem victum, sed sanctiorem vitam cogitet.

Quis-

Quisquis in religiosam familiam adscribi desiderat, in vnam atque vnicam Dei gloriam totus intendat, nec quidquam aliud percupiat, quàm Deo perfectiùs seruire, fortiter agendo, & sustinendo plurima. Cui non in voto est, quotidie multum perpeti pro Christo, ad Christi scholam ne veniat. Qui pati non vult, ineptus est discipulus in hoc lyceum. Abite, delicati, abite, abite: procul hinc impatientes & queruli; sed omnium primi hinc recedite superbi. Exeste religiosi, qui cathedras, qui claues, aut mitras quæritis. Omnia vitia odit Religio, sed ante omnia Superbiam, è quâ omnium vitiorum propago est. Angelos & diabolos cælum vnum non capiebat, nec vnum cœnobium aut collegium Humiles & Superbos. Nimia hæc morum discrepantia est, in veram societatem nunquam coalitura.

Igitur ô Sacerdotes, ô Religiosi, videte, cauete; æternæ salutis negotium non cæco impetu aggrediendum est. Ad hæc sacra dux esse non potest nisi recta, sincera, puráque Intentio. Quisquis ad sacerdotium, quisquis ad religionem alio venit duce, vel comite, quàm bonâ Intentione, aut hinc ad pristina redibit, aut hic certè interibit.

§. VII.

## §. VII.

### *Christi actionibus nostras esse iungendas.*

Incredibile dictu est quantum conferat in hoc bonæ Intentionis exercitio, suas Christi actionibus iungere, & sic eas diuino Patri offerre. Hortatus ad hoc Paulus: Omne, inquit, quodcunque facitis, in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi.a Sanctissimè fecerit qui cum hoc auctario nobilissimo, sua omnia diuinæ Maiestati obtulerit. In exemplum sint hæc paucula:

*O mi Deus, hunc ego laborem meum tibi offero, cum omnibus filij tui, Domini mei laboribus.*

AVT

*Istud quod ego patior, cum omnibus ijs, quæ in terrâ passus est filius tuus, tibi consecro.*

AVT

*Hanc ego actionem, hanc orationem, hanc fatigationem meam, ad filij tui actiones, orationes, & fatigationes, velut guttulam in mare deferens, appono, simulque tibi omnia immolo.*

AVT

*Pater æterne, hanc ego necessitatem, hanc miseriam, hoc grauamen, hoc impedimentum*

a *ad Coloss. c. 3. v. 17.*

*tum, hunc mœrorem, hos dolores, hanc tentationem, calamitatem, tribulationem, Ʋnitam Paſsioni & ærumnis Vnigeniti tui, tibi offero, ad æternam tuam gloriam.*

Avt

***O mi amantiſsime Deus, ego me meáque omnia tibi offero, per Ʋnicum filium tuum, ad omnium hominum ſalutem, & laudem nominis tui æternam.*** a

Sic actiunculæ noſtræ etiam viliſſimæ, ſic miſeriæ & calamitates noſtræ vniuerſæ, Chriſti actionibus, iniurijs, doloribus & cruciatibus coniunctæ ſummi pretij dignitatem induent, nec poterunt cœleſti Patri non eſſe acceptæ. Hoc nil aliud eſt, quàm plumbi granulum in liquatum aurum immittere, & auream illi nobilitatem donare: aut aliquot aquæ guttulas in dolium generoſiſſimo Falerno plenum ſpargere, & ad vini dignitatem attollere: ſic & opera noſtra ex ſe imperfecta, frigida, defectuum plena Chriſti operibus iuncta, pretium acquirunt maximum, ab vnione hac tam excellenti. hoc eſt enim veſtibus Eſau optimis induere Iacob. *b*

Hac de re præclariſſimè Bloſius: Conſueſcat, inquit, tam illa quæ agit, quàm ea quæ

a *Bloſ. Monil. ſpirit. c. 3. fine. & Inſtitut. ſpirit. c. 9.* b *Gen. c. 27. Ʋ. 15.*

quæ patitur, coniungere atque vnire operibus & doloribus Christi per orationem siue desiderium. Sic enim ipsa opera & grauamina eius, quæ ex se vilia, obscura, atque imperfecta sunt, nobilissima, clarissima, Deóque gratissima erunt. Ineffabilem namque dignitatem ex meritis Christi, quibus vnientur, accipient. Et: Bona opera illius qui istud piè obseruat, excellunt incomparabiliter bona opera eius qui non obseruat. *a* Idem, hoc ipsum in suo speculo confirmans: Si bona opera, inquit, & exercitia tua copulaueris vnierisque actibus & exercitijs Christi, atque ita obtuleris illa DEO in laudem æternam: erit sanè ista oblatio ipsi Domino longè gratissima, & opera tua claritatem dignitatémque ineffabilem recipient, ex actibus Christi quibus vnientur. Plumbum tuum (vt ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentissimum *b* Ita omnia Dominus familiarissimis amicis suis reuelare dignatus est, vt nos hac ratione opera nostra reddamus nobilissima; hac ratione nostram inopiam ex inexhausto meritorum Christi thesauro subleuemus, & animas nostras eiusdem Christi meritis exornemus:

*a Blos. Instit. spirit. c. 9. initio.*
*b In spec. spirit. c. 5. fine.*

nemus: hac denique ratione pro peccatis nostris facillimè satisfaciemus. a

Hoc sacrificij genus ita placet diuinis oculis, vt Christus voluerit sibi à beatâ Gertrude, omnes omnino actiones minutatim etiam offerri, eâ nimirum ratione, vt vel litteras quas pictura, bolos quos sumptura, verba quæ dictura, passus quos factura, anhelitus quos captatura fideli obsequio quasi adnumeraret. b Ecquid Deus hæc ita minutim postulat? Vt homines suis obsequijs intentos, & fideles faciat ac diligentes, qui etiam minimos in rebus Domini neglectus caueant. Quia verò nostra Intentio subinde dormitat, & actiones nostræ sæpe steriles sunt ac languidæ, vult suauissimus Dominus nos compendio hoc vti, & nostras suis actionibus, Intentionem nostram suæ, quam ipse in terrâ habuit, coniungere, sicque ditescere. Hinc illud Ecclesiæ quotidianum & perpetuum: Per CHRISTVM Dominum nostrum. Hæc autem nostrorum cum Christi operibus coniunctio fieri potest, non tantùm actionis principio, sed etiam fine, aut medio. Quemadmodum recta Intentio, non solùm initio, sed & medio, ac fine vitiari potest.

a *In institut. spirit. c. 9. fine.*
b *Vide supra l. 1. c. 5. §. 5.*

test. Aliqui bonâ Intentione incipiunt, pergunt aliquamdiu, vbi autem occasionem cernunt exerrandi, de facili seipsos inueniunt,& Deum quem antè quæsiuerant, corruptâ Intentione deserunt. Aliquot huius farinæ homines ipsi Christo in disciplinam se tradidere. Intentione vtique bonâ cœperunt, perrexerunt aliquanto tempore, inter Domini discipulos censi. Tandem eâ dicendi vi perorauit Christus de pane viuo, sed & spiritum esse qui viuificet, carnem non prodesse quidquam, vt hoc *multi audientes ex discipulis eius dixerint, durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Hic illorum recta Intentio vacillare, hîc ad casum inclinare, hîc cadere. *Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant.* a En, non incepisse tantùm, sed & finijsse rectâ Intentione virtutis est.

Ideò continuâ hîc opus est restauratione, nunquam hîc cessandum, recta Intentio continue vrgenda, manè præsertim, sub sacro, ad cuiusuis laboris initium, & ante somnum. his interuallis diei recta Intentio renouanda, his saltem pauculis verbis: Domine, hæc omnia propter te. Aut: Tuo honori, Domine, hoc faciam. Aut: In tuam

a *Ioan. c. 6. ℣. 61. & 67.*

tuam gratiam, mi Domine, hoc patiar. Ah, ingemiſco cùm cogito, nos à beſtijs etiam in ruborem dari. Narrant Elephantem fuiſſe in vrbe Colchin, qui operas diurnas præbere ſolitus erat ad portum & res marinas. Eum fortè vrbis Præfectus vrgebat, vt Liburnicam (nauim) quam commouere cœperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere, inſtare alter multis blanditijs; elephas laborem hunc conſtanter auerſari, ad extremum Præfectus, ſaltem in gratiam Luſitaniæ regis id vellet, orare. Hic, immane dictu, Elephas, clarè hæc duo verba ingeminat, *Hoo, Hoo,* quod Malabarum linguâ eſt, *Volo, Volo*; ac ſine morâ nauim traxit in mare. a Tanti erat elephanto, regis Luſitani gratiâ laborare. Quid nos ratione prædití, diſciplinæ capaces homines? quoties præfractè reſiſtimus, & imperata etiam leuia detrectamus, etſi millies inuitemur: *Eia quæſo, in gratiam Chriſti Domini, Ad voluntatem regis cæleſtis, Ad gratiam Ieſu crucifixi.* Ne ſic quidem mouemur; ad nobiliſſima hæc inuitamenta obſurdeſcimus, vel beſtijs contumaciores.

At quibus ſalua eſt ſemper ſinceritas Intentionis puræ, cùm quid faciendum, in ſupre-

a *Chriſtoph. à Coſta in hiſt. Aromatum, operâ Caroli Cluſij, editus Antuerp. A. 1582.*

ſupremi regis gratiam, promptiſſimè illud vel centies ingeminant: *Volo, Volo*. Propter te, mi Domine: Et quamuis ad hoc præſtandum, me nulla vis adegerit, licet nullum præmium, nec ſupplicium vllum hoc mihi perſuaſerit, nihilominus tamen in Chriſti gratiam, hoc libenter præſtabo; Propter te, mi Domine, hæc faciam, hæc omittam, hæc perferã, propter te Domine.

In omnium poteſtate eſt, hæc dicere, hæc ſentire & velle: nec valentibus, nec ægris hæc difficilia. Alioqui agendo multa, nihil agimus. Sine mercede labor eſt, quandocunque eſt ſine rectâ Intentione. Qui perdere non vult operam, aſſiduam gerat rectæ Intentionis curam.

## CAP. IX.

## QVÆ SINT SIGNA RECTÆ INTENTIONIS.

HEBRAEAE plebis homines magnam partem rudes & aſperi, tàmque obtuſo captu erant, vt ægerrimè crederent, quod non oculis cernerent. Vt ergo ſuis ipſi oculis exploratiſſimum haberent, quid ſit Intentio mala & præuaricatrix, voluit Deus vt manna quod ex præſcripto in ſab-

batum collegissent, integrum, recens, incorruptum seruaretur. quod verò contra legem aut vitiosè prouidi, aut repetendi laboris pertæsi, in alios etiam dies collegerunt, id omne mox corruptum, vermibus cœpit ebullire. Hîc neque locus, neque vas in quo cæleste hoc alimentum *asseruabatur*, neque ipsum manna in *culpâ* fuit, sed sola voluntas & Intentio praua, legi se subijcere dedignata.

Hoc Deus Hebræorum oculis sic obiecit, tanquam si è cælo proclamasset: Cernitis tandem immorigeri, quid voluntas possit in homine, quid sit velle aut nolle obedire, quid bona maláue Intentio progignat? hi vermes rebellionis vestræ testes sunt. hos fructus producit contumax voluntas vestra, & peruersa Intentio. spectate hæc oculis, attrectate manibus increduli.

Cum Christianis Deus post Filij tot conciones, aliâ ratione agit. bonæ malæque Intentionis signa ijs etiam proponit, sed magis recondita, & non tam oculis quàm animo cernenda.

Si quis corporis oculos consideret, eos admodum esse garrulos, quamuis sine voce comperiet. Illi namque suâ garrulitate dominum suum sæpissime produnt, cùm ex oculis valetudinem & morbum, hilaritatem

tem & mœrorem, odium & amorem deprehendere sit facillimum: latentes hos affectus oculi euulgant. Porcus, quà interiora corporis, simillimus homini, morbum suum linguâ & oculis detegit aspicienti. Si ferendum sit iudicium quàm sana sit hominis actio, interrogandus est interior illius oculus, Intentio: Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. En tibi, ab oculo discitur, quod de toto corpore pronuncietur.

At sicuti nil artis est scire, morbum in oculis deprehendi, nisi & sciatur quibus signis & indicijs deprehendatur: ita non satis est nosse vitæ probitatem ab Intentione probâ colligi, nisi etiam nouerimus, quæ probæ Intentionis signa sint & indicia, de quibus nunc agendum est. Igitur vt fidem sibi quisque habeat, & rectâ ire viâ se credat, duodecim ordine signa numerabimus, è quibus suam cuiuis facile erit Intentionem æstimare.

## I. SIGNVM BONÆ INTENTIONIS.

Non facilè turbari, non tumultuosè aut turbulenter rem aggredi. Indoles eorum non bona est, qui inconsultâ leuitate ad labores accedunt, qui cum impetu agunt

omnia, & in res non veniunt, sed rapidè feruntur; æstuant, manus pedésque iactant, anxij trepidant, ac si suis curandis defuturum sit tempus; inquietissimi discursant, tanquam primo aggressu omnia deproperaturi. Quid opus hac æstuatione & impetu? Festina lentè, mi homo. *Consilio est* opus, non impetu, Quinto Curtio monente. Qui principio tam contentè currit, citò deficit: qui gradu clemente ac presso incedit, etiam progreditur, & minùs fatigatur. *Qui festinus est, pedibus offendet.* a Temperanter sumendum est illud priscorum: Sis in consilijs cochlea, in factis aquila. Itaque sub initium plerunque placidè incedendum, dum ab ipso incessu accrescat vigor. Nota nobis verba sunt à præceptis de Christi Imitatione: Quòd homo non sit importunus in agendo. b Et: Sint actiones tuæ sub te &c.

Qui sinceræ Intentionis est, in negotijs etiam impeditissimis hoc versat animo: Deus mihi hæc negotia dedit curanda; vique dabit etiam tempus & gratiam ad ea conficienda: Deo laboro, & eius honori, facióque quod mearum virium est: bonus Deus curabit cetera. Itaque, quod etiam

poetæ

a *Prov. c. 19. v. 2.*
b *Imit. Christi l. 3. c. 38.*

poëtæ monent, Permitto Diuis cetera. *a*
a *Horat. l. 1. Carm. ad Taliarch.*

## II. SIGNVM BONÆ INTENTIONIS.

In omni actione ſic affectum eſſe, vt ſi quæreretur, quorſum hæc? Promptiſſimè reſponderet: Ad maiorem Dei gloriam. Quorſum illa? Ad hanc ipſam. Quorſum iſta? ad eandem. Sicut viator interrogatus quà viam teneat, ſine morâ reſpondet, Ingolſtadium, aut Viennam, aut Pragam, aut Romam. Atque ſi vel leuiter itinere ſe deceſſiſſe intelligat, quàmprimum in viam regiam redit. Qui ſolùm animi cauſsâ deambulaturus exit, ſæpe nec panem, nec pecuniam ſecum defert, nec enim tabernam ingredi in animo eſt. At qui peregrè ituri, aut nummos ſumunt in viam, aut panes, vti ferè ſolent homines à pago, & cùm venter iam mugire & magnum inane queri incipit, annonam ſuam è ſacciperio extrahunt, & ſolantur oblatrantem ſtomachum. Ita prorſus homo rectæ Intentionis, qui ſe nunquam non meminit peregrinum eſſe, cùm in opere fatigatus vitæ moleſtias grauiùs incipit ſentire, mox ſecum ipſe Intentionem rectam renouans: Et cui hæc facio, inquit, cui laboro, cui lego

& scribo, cui sto & curro? Nunquid Deo? an non propter Deum hæc omnia tolero? Abi ergo torpor, abi tædium; Abi otium & desidia, Abi procul impatientia; abite pessimæ pestes. Si cuncta hæc Deo fiant, prout par est illi soli hæc fieri, ergo & patienter, & promptè, & libenter faciam atque patiar hæc vniuersa. Ita pergo, propter te Domine; omnia mihi & facilia & iucunda, ô Domine, propter te. Secus faciunt illi, quibus vita velut deambulatiuncula transigitur, qui nec panem secum ferunt nec pecuniam; & seriâ & sincerâ carent Intentione: homines vani, in omne genus illecebrarum proni, quibus anima pro sale data est. horum viuere, est animi caussâ deambulare, quò pedes ferunt, quò affectus præcurrunt. Non ita veri illi peregrini, quibus & panis est & pecunia, Intentio non tantùm seria, sed & sincera.

## III. SIGNVM BONÆ INTENTIONIS.

Non angi, nec ob agenda distrahi in curas, quæ hominem à precibus, à conscientiæ curâ, à Dei memoriâ auocent. Qui sinceræ Intentionis est, hoc agit vt facultati & viribus suis agat conuenienter. Obseruat Chrysostomus, eum ab hero Euangelico æquè laudari, qui duo accepit talenta, at-

que

que illum qui quinque. a Sed dicas: cur vtrique par honor habitus? Quia in vtroque par fuit diligentia, tametsi circa imparem pecuniam. Hoc creberrimè contingit, vt duo in eâdem re operam suam ponant, sed effectu prorsus inæquali, illo ab hoc longissimè superato: fieri tamen potest, vt æquale præmium promeritus sit vterque, certè apud Deum, qui non attendit quale opus, sed à quali conatu & industriâ prodierit. Sunt qui viribus, aut ingenio, aut prudentiâ polleant, & quæ alijs difficillima, ipsi velut per iocum faciant. Sunt & alij quibus aut fractæ vires, aut infelix & pingue tardúmque ingenium, hi quamuis sudent & conatum omnem exerant, omnémque industriam in opere consumant, tandem tamen vrceus exit, opus sine omni gratiâ & Venere. Et quinam horum maiore digni præmio? sæpe illi, quorum opus velut nimis inelaboratum ab omnibus spernitur. Ab humanis longissimè distant iudicia diuina. Et hoc ijs qui aut ingenij celeritate præstant, aut ad omnia fauentes habent Gratias, superbiæ alas meritò incidat; istos erigat, ijsque animum addat, cùm nullius momenti sit humanis oculis placuisse, maximi diuinis. Præclarè Thomas ille: Si Deus,

R 4 inquit.

a *Chrys. hom. 41, in Gen.*

inquit, semper esset pura Intentio nostri desiderij, non tam facilè turbaremur pro resistentiâ sensus nostri. *a*

a *Thom. à Kemp. l. 1. c. 14. n. 1. Imitat. Christi.*

IV. Signum.

Opere peracto non discursare, aut sollicitè aliorum iudicia expiscari. Sunt qui instar comicorum histrionum, dramate peracto quærunt: quî placuimus? nemóne plaudit? ita isti quærere solent: quid sentiunt domini de me, meóque opere? num satisfeci, num placui? quid tacent? Intentionis corruptæ signum euidens. Nam qui sinceræ Intentionis est, ita secum ipse loquitur: Scio, cui credidi, & certus sum quia potens est depositum meum seruare in illum diem. *a* Ego quidem feci quod potui, idque sincero animo in diuinum honorem: laus inde sequatur, an non, mihi perinde est; scio quàm seriò volenti facile sit, & seruire, & placere Deo.

Fuit qui anulum gemmatum summi pretij inuenit, quem mox ad proximum sutorem deferens; dic quæso, inquit, mi magister, quanti æstimas hunc anulum cum hoc lapillo? Cerdo, cui corium notius quàm aurum & gemmæ: Insignis, inquit, splen-

a *2. Tim. c. 1. v. 12.*

dor eum forsan euexerit ad trium florenorum pretium. Ecquis, obsecro, horum amborum stultior, an qui talem interrogauit, an qui talia respondit? Certè inuentor anuli videtur stultitiæ palmam præripuisse, quòd ad imperitissimum gemmarum iudicem, gemmam æstimandam detulerit. Gemmæ sunt pretij prorsus inæstimabilis, opera bonâ Intentione edita: quid verò de his hominum aures oculósque interrogamus? minùs hæc æstimare norunt quàm sutor vniones; præsertim cùm Intentio, à quâ pretium actioni accedit, nemini vnquam satis possit esse cognita. Nux & cælum, guttula & Oceanus, lapillus & terrarum Orbis, mutuam inter se comparationem ægrè admittunt: minùs tamen quod bonâ Intentione factum est, comparari se sinit cum eo quod malâ. Et quomodo tandem hîc possint iudices esse oculi, cur apud hos de margaritarum nostrarum nobilitate vanissimè litigamus? Deus solus est qui hæc æstimet, huius iudicio permittenda sunt omnia, huius standum. Ab hominibus virtutes ac vitia plerunque non ex merito æstimantur, sed ex populari iudicio. Hinc longissima series errorum.

## V. Signvm.

Euentu rei aut laboris minus ſecundo non turbari aut concuti, cùm Deus, ad quem Intentione collineandum, non tam ſpectet quid effectum, quàm quomodo, quâ Intentione, quâ diligentiâ quippiam factum ſit. Magnus ille Apoſtolus Iacobus, totâ Hiſpaniâ, vt narrant, non plures Chriſtianis ſacris imbuit quàm octo homines. ita velut ab irrito conatu reuerſus Hieroſolymam, Herodis gladio caput præbuit ſecandum. An Deus Iacobo non idem præmium daturus quod ceteris Apoſtolis, qui reges & regna integra ad diſciplinam Chriſtianam traduxerunt? Idem vtique, & forſan maius. Neque enim illi Deus quid efficeret, ſed quid faceret imperauit: ab Apoſtolo ſemen ſpargendum erat, ſeminis incrementum penes Deum fuit.

Hoc probæ Intentionis homo altè combibit, ſuum eſſe, laborare; Dei, labori aſpirare. Itaque cùm ars decipit, cùm nihil procedit, cùm aliquid in perniciem ei vertit, cùm ſpes ad irritum cadit, vix quidquam turbatur, hoc enim, inquit, non in meâ eſt poteſtate, ſed Dei. Feci quod licuit, quod debui, quod decuit. res aliter ceſſit? humanarum hæc natura rerum eſt. Atque hoc admodum neceſſarium eſt ſcitu,

tu, neque enim infrequens eſt vt operam ludat etiam laborioſa diligentia, & ſine effectu ſit præclarus quique labor. Num quis ideò diſcrucietur animo? Nequaquam: Si bonæ Intentionis eſt, tam ſecũdos quàm aduerſos euentus Deo committet, diuini conſilij ſecurus. Chriſtus ipſe poſtremis quatuor vitæ annis, quot obſecro ſibi, diuiniſſimis ſuis concionibus adiunxit? non adeò multos numerabis. longè plures Apoſtoli ad noſtras religiones permouerunt.

Pari modo qui nihil non ſanctâ Intentione aggreditur, quamuis in ſeipſo plurima deſideret, tametſi prauitates & errata in ſe deprehendat, non tamen continuò abijcit animum, non conſternatur, non exanimatur, ſed quàm illum ſua miſeria deprimit, tam erigit Dei miſericordia, neque tam malè vnquam res vertunt, vt bonam Intentionem mutet. Inter aduerſa & proſpera idem ei animus, hoc eſt, ad Deum ſemper erectus. Cetera omnia velut nubes infra ſe calcat, firmat animum in fortuita, & in omnes caſuum impetus; omnia æquo ac hilari aſpicit oculo. Animus ei ſemper æqualis, & qui ſecundo curſu eat, placidóque ſtatu maneat. Iraque eò peruenit, vt magnum illud Deóque vicinum obtinuerit, NON CONCVTI. Non

contriſtabit iuſtum, quicquid ei acciderit *a*

*a* *Prou. c. 12. ℣. 21.*

## VI. Signvm.

Re quapiam peractâ, Inanem gloriam, & omnem cogitationum vanitatem fugere. Quis eſt hic, & laudabimus eum, qui ſibi ipſe nunquam applaudat domi, cui ſuus labor apud ſe non ſit in pretio, qui à ſeipſo non audiat: bene, bellè, præclarè, ecquis meliùs? Hoc verò aliud non eſt quàm totis hebdomadibus corbes plectere, & operam tam longi temporis Vulcano conſecrare. Euanuerunt in cogitationibus ſuis & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. *a*

Sunt qui ſua duntaxat laudent, aliena aut damnent, aut ſilentio tranſeant; laudes ſuas etiam ab imperitis auidè excipiant, aliorum deiecto vultu, fronte, oculis hauriant, & cùm improbare non poſſint, nunquam tamen probent. Hi non Deo, ſed famæ ſuæ tantummodò nati, ingentes arrogantiæ montes ſub modeſtâ fronte tegunt. neque aliunde prouenit parca hæc alienarum virtutum laudatio, quàm ab animo laudis ſuæ auido, qui cùm aliorum commendationibus detractum iri veretur ſuis, feriò cauet ne quid elabatur in alie

*a* *Rom. c. 1. ℣. 21.*

lau-

laudandum : odit pares in potiundâ gloriâ. Ad rem hîc submonens Annæus Seneca : Illud, inquit, adhuc tibi affige, quòd paullò ante dicebam; nihil ad rem pertinet, quàm multi æquitatem tuam nouerint. Qui virtutem suam publicari vult, non virtuti laborat, sed gloriæ. Non vis esse iustus sine gloriâ? at mehercules sæpe iustus esse debebis cum infamiâ. Et tunc, si sapis, mala opinio bene parta delectat. a

Iacob Patriarcha moriturus: Fiat Dan, inquit, coluber in viâ, cerastes in semitâ, mordens vngulas equi, vt cadat ascensor eius retro. b Cerastes, serpens non spatiosi corporis, sabulo se abdit, equi illac transituri vngulam admorsurus, vt is dolore furens excutiat sessorem. Diabolus Cerastæ simillimus, dum nos arctiore viâ virtutis incedimus, ille humanæ laudis puluere se occulit, vt equi vngulam, hoc est, Intentionem rectam vitiet, & sic per falsæ gloriæ imaginem præcipitet. Qui bonæ Intentionis est, hunc Cerasten cautissimè declinat, & vbique locorum assiduè ingeminat: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: c Soli Deo gloria: Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

a *Sen ep. 113. fine.* R 7 VII.
b *Gen. c. 49. ℣. 91.*
c *Ps. 113. ℣. 1. Ps. 8. ℣. 10.*

## VII. Signum.

Nec inuidiolâ quidem tangi. Qui diuino tantùm honori ſtudet, parum curat, etiamſi in artibus aut ſcientijs pares, vel etiam ſuperiores habeat: nullam rem à ſe tantùm vult confici, neque hoc vnquam in votis habet, ab alio non ſuperari: nunquam inuidet altiùs ſtanti; quod in alijs magnum, non deprimit, vt ſua extollantur. Nobiliſſimum huius rei ſpecimen præbuit Moſes. Venerat ad illum adoleſcens inuidiam in alios concitaturus, nam eos inſoliti vaticinij accuſauit. Diuina pagina rem ſic narrat: Cucurrit puer & nunciauit Moſi, dicens, Eldad & Medad prophetant in caſtris. Statim Ioſue ait: Domine mi Moſes, prohibe eos. At ille: quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus ſpiritum ſuum? a Fit in aulis principum, vt legati, aut aliud aliquod munus obeundum ſit, & forſan ad id deligitur qui minimè putabatur, negligitur qui ſe maximè deligendum ſuſpicabatur: hic rem magnā facit, qui poteſt non inuidere. Idem inter religioſos contingit: varia apud eos officia gubernandi, docendi, concionandi, hoc illúdue curandi. hic ille magnæ virtutis, & Intentionis optimæ cenſendus, qui tam

a *Num. c. 11. v. 27. & ſeqq.*

æquis

æquis oculis alium gubernantem, docentem, concionantem, hoc aut illud curantem aſpicit quàm ſe. Sed quandoque alius ſeſe affectus prodit. Quoties accidit, vt alicuius inopiam leuari velimus, ſed à nobis ipſis; inſcientiam doceri, ſed à nobis ipſis; vitium corrigi, ſed à nobis ipſis; confeſſiones excipi, ſed à nobis ipſis; hos aut illos officiosè ſalutari, ſed ab alio nemine quam à nobis ipſis, conciones ad populum haberi, ſed non ab alijs, cùm nos ipſos æquè bene aut meliùs id præſtituros non diffidamus. Quàm rari hodie Moſes ſunt qui feriò clament: quis tribuat vt omnis populus prophetet? Vt omnes ſint legati, aut legatorum curatores: Vt omnes ad gubernandum, ad docendum, ad concionandum ſint apti, quis tribuat?

Eodem modo cùm alij ab induſtriâ, ab ingenio, à fidelitate, ab eruditione, ab alijs naturæ atque animi, ſcientiæque dotibus largiùs laudantur, ſi quis has laudes æquis auribus admittere, & inuidiolâ poſſit non tangi, & ipſe quoque rem magnam fecerit. Quiſquis autem bonæ Intentionis eſt, ad hæc omnia ex animo dicet: Velit Deus, vt mille tales ſint, & iſtis, & illis non inuideo: Velit De⁹, vt dominus meus, huic laudatiſſimo famulo tot ſimiles habeat alios quotquot

quot optat; ego, quod in me erit, fideli operâ præstabo, ab hoc aut illo me vinci absque inuidiâ patiar Hæ probæ notæ voces sunt, & longè meliores istis: Tam fidelis & diligens non est hic homo, atque esse creditur: Iste reuerà non summam eruditionem habet: Ille non tantæ virtutis est, quantæ putatur. Hoc est inuido dente alienas laudes conuellere, & tunc demũ se circumspicere vt Magnũ, cùm præ se omnes alios in paruo censu posuerit. Quæ omnia à bonâ Intentione longissimè abhorrent.

Sed ô Inuidia, ô malum pessimum! quot aulas, quot, pænè dixerim, religiosas domos aut euertis, aut inficis? O Inuidia alienis incrementis semper inimicissima! Hinc illud est tædium, & nusquam residentis animi volutatio, & concessi otij tristis atque ægra patientia. Inde mæror marcórq;, & alienorum processuum auersatio, & mille fluctus mentis incertæ. inde ille affectus otium suum detestantium, querentiúmque nihil ipsos habere quod agant; alios se neglectis ad honorificas functiones produci. Hæc secum agitat animus sibi relictus, nec sibi sufficiens. Et quis est, qui si aliquid præclarè fecerit, & facti honos ad alterum etiam redundet, non statim cum stomacho vociferetur: Hos

ego

ego versiculos feci, tulit alter honores: Per me victorem triumphant alij, ego sub iugum mittor.

Verùm alienis delectari malis, voluptas non hominis, sed diaboli est; alienis bonis torqueri, æterna miseria est. Hi æmulationis & inuidiæ non riuuli, sed flumina à prauæ Intentionis fonte exundant, ad RECTAM INTENTIONEM exarescescunt.

## VIII. SIGNVM.

Iudicia hominum posse contemnere, Hæc vna maximarum, & maximè necessariarum artium est. Nunquam vir erit, quisquis hoc posse non exactè didicerit. Hoc nobis omnes sapientes ex omni domo conclamabunt, iudicia hominum non formidanda. Infra Christianam nobilitatem est, ab hominum iudicijs huc illuc agitari, & malum sanè ingens, ex alienâ opinione tanquam è filo pendere. Quæ enim est tam modesta felicitas, quæ maligniores censuras vitare possit? Priscorum monitum est: si vis beatus esse, cogita hoc primum, contemnere & contemni. Nondum es felix, si nondum te turba irrisit. Sed longè præclariùs Thomas à Kempis: Iacta cor tuum, inquit, firmiter in Domino, & humanum

manum ne metuas iudicium, vbi te conſcientia pium reddit & innocuum. Bonum eſt & beatum taliter pati. a Non es ſanctior ſi laudaris; nec vilior, ſi vituperaris. Quod es, hoc es; nec maior dici vales, quàm, Deo teſte, ſis. Si attendis quid apud te ſis intus, non curabis quid de te loquantur homines. homo conſiderat actus, *Deus verò* penſat Intentiones. b

Qui ſinceræ Intentionis eſt, ideò hos iudices non veretur. 1. Quia exploratum habet quàm illi grauiter fallantur in plurimis, & hoc vel à ſeipſo diſcit, toties in alijs iudicandis decepto. 2. Scit ab his iudicijs nihil ſibi accedere, nihil demi. *Notum* Seraphici Franciſci dictum: Talis quiſque eſt, qualis eſt in oculis Dei, & non ampliùs. Verè non ampliùs, quamuis illum nemo non oneret encomijs. 3. Quia conſcientiam habet teſtem, quòd agat ſincerâ Intentione. 4. Scit neminem vſquam placere poſſe omnibus, nec Petrum, nec Paulum, nec ipſum Chriſtum. 5. Scit etiam eximiæ virtutis eſſe, hæc iudicia Chriſtianâ nobilitate poſſe concoquere, quod certè potuit Tarſenſis Paulus, qui etſi omnibus omnia factus, tamen liberè proclamabat:

Mihi

a *Th. à Kemp. l. 3. de Chr. imit. c. 37. n. 21.*
b *Idem l. 2. c. 6. n. 3.*

Mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer aut ab humano die. *a* 6. Quia Deus olim hæc iudicia ad certiſſimam amuſſim iudicabit exactiſſimè. Hæc cùm probè ſciat bonæ Intentionis homo, hominum iudicia velut minorum canum latratus facilè contemnit, nec vnquam laborat qualis alijs videatur, ſed qualis Deo & ſibi.

*a 1. Cor. c. 4. v. 3.*

## IX. SIGNVM.

In omnibus quæ carni blandiuntur, moderatum valde ac continentem eſſe, ſin minus, certum pænè indicium eſt, aliquem ſibi ipſi nimis eſſe pretioſum & charum. Amor ſui ipſius tectiſſimus eſt, ſimul & callidiſſimus: amor ſui, cùm inualuerit, nec humana nec diuina penſi habet; ad æterna præmia, ad ignes æternos planè cæcus eſt: omnia benignâ interpretatione ad ſeipſum trahit; commodis ſuis vbique impenſiſſimè ſtudet, in omnibus ſibimet ignoſcens liberaliter indulget, præcipuè verò mollia amat & curioſa; hos duos bolos, velut ſoporatam offulã, & corpori obijcit, & animo. Animum vt ſibi conciliet, curioſiſſima quæque ingerit; corpus vt demulceat, ad omnem mollitiem inuitat, idque cauet vnicè, ne quid duri aut aſperi of-

fendat

fendat tam bonum amicum. Atqui veriſſima D. Gregorij, imò virorum SS. omnium vox eſt: Sicut carne quieſcente ſpiritus deficit, ita eâ laborante conualeſcit: & quemadmodum carnem mollia nutriunt, ita animam dura ad alta ſuſtollunt. illa namque delectationibus paſcitur, hæc amaritudinibus vegetatur.*a* Spiritus deficit, vbi caro requieſcit: vt enim caro mollibus, ſic anima duris nutritur. Si quis ergo ad mollia & curioſa inclinet animum, ſignum de ſe præbet impuræ Intentionis, quâ non Dei honorem, ſed ſuum commodum attendit, vti ancilla quæ piſtori ſuam operam locat ob panem ſimilagineum. *Hic* talis vt primum aſperiora ſenſerit, manum retrahit, & ad mollia flectit, deligitque in ignauâ potius commoditate ſordeſcere, quàm perardua viam ad meliora ſternere: aut ſi quando ad difficilia dextram porrigat, non extendit conatum ad maiora, quàm quò eum honoris ac dignationis propriæ libido impellit. Bernardus eiuſcemodi hominem ſub religioſâ veſte latitantem depingens: Ad omnia ſua ſtrenuus, inquit, ad communia piger; vigilat in lecto, dormit in choro. Sic & Philautia ad ſua omnia maximè ſtrenua eſt, & quicquid ſibi oppor-

*a S. Greg. tom. 2. in 3. pſ. pœnit.* §. 16.

opportunum credit, blando ambitu ad se trahit. Hic seipsum bonæ Intentionis homo rigidissimè coërcet, illúdque sibi assiduè occentat: Non teipsum, sed Devm quære.

## X. Signvm.

Æquè libenter priuatim quid agere ac publicè, & æquè diligenter ab aliorum oculis remotum laborare, quàm si oculi omnium in ipsum conuolarent; neque etiam suos spectatores, auditores, laudatores numerare. Sunt qui lacrimas fundunt vt ostendant, & toties siccos habent oculos, quoties spectator defuit. Sunt qui laborent diligenter & impigrè, quamdiu aspiciuntur, deme illis testes spectatorésque, non placebit labor secretus. Seneca hominem nimis amantem publici, & spectari volentem præclarissimè instituens: Non est, inquit, quod te gloria publicandi ingenij producat in medium, vt recitare istis velis, aut disputare. Cui ergo, inquis, ista didici? Non est quod timeas ne operam perdideris, si tibi didicisti. Sed ne mihi soli hodie didicerim, communicabo tecum quæ occurrerunt mihi egregiè dicta circa eundem fere sensum tria (Notate hæc obsecro, vos illi quibus summa votorum est, à mul-

tis videri vel audiri, notate hæc ) Democritus ait: Vnus mihi pro populo est, & populus pro vno. Bene & ille, quisquis fuit, cùm interrogaretur, quò tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos peruenturæ? Satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est vnus, satis est nullus. Egregiè hoc tertium. Epicurus cùm vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. Ista, mi Luciliˌ condenda in animum sunt, vt contemnas voluptatem, ex plurium assensione venientem. a Sic nostrûm quilibet dicat: Vnus mihi Angelus, vnica conscientia, *Deus vnus* pro vrbe, pro regno, pro Orbe toto, pro omnium oculis & auribus est: Satis mihi est, si pauci, satis est si vnus, satis si nullus sciat, quæ ego hactenus cùm perfecerim, tum pertulerim. Sic Christianorum quiuis ad Christum: Alter alteri sat magnum theatrum sumus; Christe tu mihi longè amplissimum theatrum es Obedientiæ, Amoris, Patientiæ, & omnium virtutum: Ego tibi theatrum copiosissimæ miseriæ sum, & omnium ferè vitiorum. Hæc sincera est Intentio, quæ solis diuinis oculis laborat, & omnia iisdem tolerat; humanos

a *Senec. epist. 7. ad finem.*

nos oculos, absint, adsint, perinde æstimat.

XI. SIGNVM.

Vituperijs non deijci; nec innumeris aliorũ respectibus deterreri à bene cœptis.

Notum, quid responsi Bernardus in cacodæmonem aptissimè regesserit. Laudarat illum diabolus largissimè, & quàm tu hoc præclarè facis, quàm insigniter! cùm non moueretur, vertit stylum veterator, &, quàm nihil est quod agis, quàm ineptè & insulsè agis omnia: cessa, muscis domicilia struis. His sanctus ille vir hoc vnum respondit: Propter te non cœpi, nec finiam propter te.*a* Hanc bona Intentio loquendi formulam habet: Non incœpi vt laudater, nec desinam cùm vituperor. At dicas: Si herus, aut hera, aut alius quis, in cuius gratiam laboratur, & cui meritò probetur placeátque labor, eum tamen tantopere sibi displicere non obscurè significet, quis id non ægrè ferat? Id sanè non ægrè feret puræ Intentionis homo, sed ita secum ipse ratiocinabitur: feci quod potui, idque optimâ mente, quòd verò huic aut illi non satisfecerim, iacturam non grandẽ interpretor, modò Deus & ego amici simus; hîc, nisi valdè me fallo, extra

a *Res gesta S. Bern. Dicti huius vsum ostendit S. Ignatius, lib. Exercit. de dignosc. scrup.*

tra culpam sum. Vanissima spes est omnibus se placiturum sperare. Num ideò ad restim properem, quòd laudatus non sim, quòd displicuerim? propter hæc crepundia non cœpi, non finiam propter hæc. Mihi Deus & laboris merces, & laus est, & omnia est. Ita bona Intentio philosophatur. Et verè, magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat nec vituperia. *a* Felix qui hoc elogij meretur: *non est tibi cura de aliquo; non enim respicis personam hominum. b* Verbum vetus est & verum, Despectus, suspicio, & respectus euertunt Orbem. Non est simplicitatis, sic alios respicere, vt obliuiscaris tui: *Estote simplices sicut columbæ c* Lothi vxor ad Sodomam & igneum imbrem reflexit oculos, & perijt. Stephanus à saxeâ grandine auertens oculos ad Christum suspexit, & sanctissimè finijt. Christi vox est: *Quid ad te? tu me sequere. d* Culpent te alij an laudent, quid ad te? ad Christum suspice, hunc sequere, aliorum vituperia rectâ Intentione despice. Non est vitij vituperari, sed vituperanda facere.

XII.

a *Imit. Christi. l. 2. c. 6, n. 2.*
b *Matth. c. 22. ℣. 16.*
c *Matth. c. 10. ℣ 16.*
d *Ioann. 21. ℣. 22.*

XII. SIGNVM.

Ad vtrumque ſemper promptum paratum eſſe. Philippus III. Hiſpaniarum rex, hoc ſibi familiare habuit ſymbolum, AD VTRVMQVE, quod leo expreſſerat qui dextro pede crucem & oleam, altero equeſtrem haſtam præferebat. Bonæ mentis & Intentionis homo, ſic AD VTRVMQVE paratus eſt, vt apud eum nullo ferè diſcrimine ſint aduerſa & proſpera, opes & inopia, honor & contemptus, fauor & neglectus ſui, valetudo & morbus, longa & breuis vita: huic tali perinde eſt, in diuitijs aut paupertate, in morbo aut integris viribus, ridente aut ſtomachante fortunâ vitam exigere; circa hæc omnia indifferens eſt, prout ea Deus ex alto immiſerit: Deum quærit iſte, hac an illâ viâ ad Deum peruenire poſſit, illius non intereſt, modò perueniat. Qui aliquid tam paratè facit, non eſt dubium, quin libenter faciat.

Mathematicorum eſt de numeris, lineis, dimenſionibus, & circinationibus agere, an verò figuras mathematicas chartæ, an ligno; plumbo, an argento, aut etiam arenæ imprimant, quod Archimedes fecit, id ipſis curæ non eſt, cùm omnis eorum diſſertatio circa quantitatem abſtractam, quam vocant, ſeſe occupet. Sic omnes,

S quot-

quotquot seriò virtuti student, Intentione totâ feruntur in Deum, Deique honorem. si iam ipsis tam expeditum sit per aduersa hanc metam contingere, quàm per prospera, per inualetudinem quàm per sanitatem, per egestatem quàm per abundantiam, nil sanè altercantur, forte suâ contenti, & parati Ad Vtrvmqve, faciles in omnia; æquo certè ferunt animo cuncta quæ eueniunt: nemo horum est qui non vel vno die centies dicat: Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. a Pronissimus in tuam abeo voluntatem. Quod si omnis generis aduersa, si paupertas, ignominia, dolor, breuiorem illis tutioremque ad Deum tramitem monstrent, quàm prospera, quàm opes, honor, voluptas, hic illis deliberatissimum est, præ opibus, honore, voluptatibus, paupertatem, ignominiam, dolorem obuijs vlnis amplecti, nec queri quicquam de difficultate viæ, cum ad tantam ducat amœnitatem vitæ, & quidem æternæ.

Quisquis hanc rerum notitiam adeptus est, persuasissimum sibi habet, omnia quæ in Mundo sunt, optimè à Deo administrari; scit, omnia hæc ad quæ gemimus, quæ expauescimus, esse tributa vitæ, quorum immunitas nec speranda sit, nec petenda,

a *Ps. 56. v. 8.*

cum

cùm non accidant ista, sed decernantur. Et isto quidem modo tam rectæ Intentionis homo ad id fastigij ascendit, vt iam incipiat nil optare, aut sperare, nil appetere, timere nihil nisi Deum & peccatum, illum vt summum bonum, istud vt omnium malorum malum maximum.

Si horum omnium signorum summa sit ineunda, compendio hæc numerantur. 1. Nil turbulenter aggredi. 2. Continuo affectu ad bonam Intentionem duci. 3. Ob agenda non anxium esse. 4. Rebus peractis non sollicitè indagare quid alij sentiant. 5. Euentu laboris improspero non turbari. 6. Inanem gloriam omni modo fugere. 7. Ab inuidiâ immunem se tueri. 8. Iudicia humana posse contemnere. 9. In omnibus quæ carni grata, temperantissimum esse. 10. Non publicum, non spectatores vel auditores ambire. 11. Opinionibus non seduci, vituperijs non deijci. 12. Circa omnem vitæ tenorem, ad vtrumque paratum & indifferentem esse. Quàm bonus Israël Deus, his qui recto sunt corde! a qui vnum id vnicè laborant, vt hæc salutis signa in se deprehendant.

a Ps. 72. v. 1.

## Cap. X.

# ALIQVOT CONCLVsiones De RECTA INTENTIONE.

OPINABANTVR veteres, præcipuam hominis pulchritudinem in oculis esse, cùm in his primariam sibi sedem delegerit frontis elegantia. Nam etsi totius vultûs symmetria & proportio requiratur ad formam, nulla tamen pars in facie est, per quam animus animique affectus ita traluceant, sicut per oculos. Certè per vitreos hos globulos cor perlucet. Hinc prisci poëtæ, Dearum formam laudaturi, ab oculis laudarunt. Homero Minerua γλαυκῶπις, Iuno βοῶπις, Musæ ἑλικώπιδες dicuntur.

Hæc veterum opinio, formosissimum in homine inesse oculis, longè certissima est, si de interiore hominis pulchritudine sit sermo. Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.[a] Hi oculi admirandã homini conciliant pulchritudinem, totum reddunt formosum. Per oculum, Intentionem hominis designari, iam supra

a *Luc. c. 11. v. 34*

ſupra demonſtratum eſt. Nunc illud reſtat, vt omnes has de Bonâ & Malâ Intentione præceptiones in compendium conferamus. Idcircò concluſiones ſiue decreta, & placita theologorum ſuper hac re, ſubiungemus.

## *Prima Concluſio.*

Operis boni cuiuſcunque quod mercede dignum ſit, tres ſunt conditiones. 1. Abſit malitia. 2. Adſit gratia. 3. Non deſit Intentio recta. Si vna harum defuerit, opus nec Deo gratum, nec homini vtile, ac ſine merito eſt. Quod primam conditionem attinet, excludit hæc omnia opera ex ſe, ſeu ex obiecto (vt loquuntur) mala, vt eſt luxuria, inuidia &c. nunquam bonum pannum dicemus, cuius ſtamina & licia omnia ſunt mala. Altera conditio boni operis eſt, vt illius auctor apud Deum ſit in gratiâ, quæ omnium meritorum fundamentum eſt: quamdiu quis Dei hoſtis eſt, tamdiu non agit quod gratum ſit Deo. Tertia, Intentio bona, nam vti quinque illæ dormitatrices fatuæ, ſine oleo admittendæ non erant à ſponſo, ita nec opera noſtra probantur Deo ſine rectâ Intentione. Inanibus votis pulſamus cælum, ſi nobis bonæ Intentionis deſit oleum. Si ocu-

lus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. *a*

a *Matth. c. 6. v. 23.*

### *Altera Conclusio.*

Omnia indifferentia opera, Recta Intentio efficit æternæ vitæ meritoria. Indifferentia opera iam supra diximus ea esse, quæ ex se nec bona nec mala, vti sunt comedere, bibere, legere, scribere, ambulare, pingere, dormire, laborare, negotiari, nundinari &c. hæc enim omnia vltra naturæ vim nihil habent: at si bona Intentio ijs iungatur, nouam induunt dignitatem, & promerentur æternum præmium, modò diuina gratia omnis meriti fons non absit. Ita prandendo, cenando, dormiendo &c. promereri nos posse cælum benignissimus Deus voluit. Nam in hac tali actione tria illa, quæ dixi, coniunguntur. 1. Abest malitia; edere enim, bibere, dormire &c. ex se nil mali habent. 2. Adest gratia; hoc enim ponimus. 3. Non deest Intentio bona; & en cælum pro his vult debere Deus. sic vilissimæ quæque actiunculæ, quæ vix nomen laboris habent, vt fila facere, explicare, cõuoluere, bacillos cuspidare, pecuniam numerare, mensæ adstare, imò & parietes custodire propter CHRISTVM (quod

(quod Magnus ille Macarius Palladium iussit facere *a*) æternam beatitudinem emeretur. An non Deum iure meritissimo BONVM, an non æquissimo nomine PATREM appellemus, qui cælum venale fecit pretio tam tolerabili, tam vili? Quod si humanarum actionum infimas illas, ad tantam euehit dignitatem Dei gratia, & Intentio recta; meliori iure illas ex se commendabiles, vt orare, stipem dare, obsequium præstare, cælesti præmio reddent dignissimas.

a *Pallad. c. 20. apud Rosweid.*

## *Tertia Conclusio.*

Triplex est hæc conclusio. 1. Mala Intentio actionem quamcunque, licet excellentissimam ita vitiat, vt nullius omnino sit pretij. Quid generosiùs quis audeat, quàm vt seipsum viuũ flammis obijciat? At si gratia Dei, aut recta Intentio desit, nihil habet laudis, nihil virtutis hoc facinus. Clarissimè Paulus: *Si tradidero*, inquit, *corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, nihil mihi prodest, a* si charitatis actus, recta Intentio defuerit.

S 4 2. Ma-

a *1. Cor. c. 13. v. 3.*

2. Mala Intentio quodcunque opus indifferens mox malum efficit. Nam si bonas, imò optimas quasque actiones suâ contagione corrumpit Intẽtio mala, quantò magis nondum bonas? Lues contagiosissima est praua Intentio, quicquid afflat, iugulat. Hinc dicere aliquid aut facere vt æstimeris aut lauderis, nil boni habet, quia & fons malus, Intentio inanem gloriam olens. Ita emere, vendere, artes exercere solùm vt ditescas; ita cibum & potum capere, somno indulgere, confabulationi, lusui, venationi vacare, tantùm quia hoc suaue & iucundum, nullius ponderis, & vitiosa sunt.

3. Mala Intentio, malæ actioni coniuncta, res longè pessima, & diaboli opimum spolium est. Isidorus: Bonis, inquit, malè vti, malum; sic malis malè vti pessimum est. *a* Huius generis sunt, furari vt habeas quod in lusum, in gulam, in impuros amores effundas; nitere vestium luxu, vt alios ad lasciuiam pellicias; carpere alterius famam, vt graue nocumentum inferas; obruere rationem vino, vt ad flagitium animosior sis; studere auaritiæ, ne quid desit superbiæ &c. Hoc verè est vtroque pede ad Orcum currere.

*Quarta*

a *Isid. l. 3. sent. c. 63 fine.*

*Quarta Conclusio.*

Indifferens Intentio, indifferenti operi iuncta, nil promeretur apud Deum. Theologorum notissimum effatum est: Nullum opus merè naturale, meritorium est vitæ æternæ. qualia sunt, artem mechanicam exercere, solius lucri gratiâ; cibo abstinere tantùm sanitatis caussâ; deambulationes instituere, tempori solùm fallendo &c. Hæ actiones nunquam inter virtutum officia censeri poterunt. Et hoc è Theologiæ scholis sic pronunciatur: Omne opus æternæ vitæ meritorium, necesse est vt habeat supernaturale aliquid, quod acquirit per rectam ad Deum Intentionem.

Salomonis sacrum ædificium diuina pagina sic laudat: Nihilque erat in templo, quod non auro tegeretur, sed & totum altare oraculi texit auro. *a* Cogitationes, sermones, actus nostri sic auro bonæ Intentionis vestiendi, vt nihil in animo, nihil in ore sit aut opere, quod non huius auri nobilitatem participet. Ecquid oro, dicite, quid corpus est sine animo? nec sensum, nec formam, nec motum habet, miserrimus truncus est. quid arbor est sine radice? quid domus sine fulturâ & substructione?



*a* 3. *Reg. c.* 6. *v.* 22.

Hoc est actio sine Intentione Recta.

## *Quinta Conclusio.*

Vir in omnibus sinceræ Intentionis, vnus idémque, immutabilis, inconcussus permanet, &, quod mireris, nunquam errat suo vel alieno damno. Salomon hoc asserit: Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit, impij autem replebuntur malo. *a* Illas vitæ vices euitare non licet, quin iam læti, iam dolentes, iam alacres, iam fastidiosi simus, modò has modò illas mutationes sentiamus, sed (vt loquitur Thomas à Kempis) stat super hæc mutabilia sapiens, & bene doctus in spiritu, non attendens quid in se sentiat, vel quâ parte flet ventus instabilitatis: sed vt tota Intentio mentis eius, ad debitum & optimum proficiat finem. Nam sic poterit vnus & idem, inconcussúsque permanere, simplici Intentionis oculo, per tot varios euentus, ad me imprætermissè directo. *b* Dementiæ & plebeii per omnia ingenij est, fortuitis potiùs casibus, quàm ratione res metiri. Fit subinde vt inter se diuersi luctentur venti, sed si supremus sit Subsolanus aut Fauonius, apertum cælum & sereni dies perdurant. Sic in homine sinceræ Intentionis, non

a *Prou. c. 12. ℣. 21.*
b *Imit. Christi l. 3. c. 33. n. 1.*

nonnunquam diuersæ affectiones inter se certant, at ille *simplici Intentionis oculo ad Deum imprætermissè directo*, per euentus maximè dispares, saluus & incolumis transit & quò purior ipsius Intentio, hoc ipse constantior inter omnes procellas, nec se sibi patitur extorqueri, diuinis decretis vndecunque immissis nunquam non optimè contentus. Sic omnia præterquam animum mutationibus permittit, perinde si quis hodie galeâ, cras petaso caput tegat, perendie ligonem, paullò post calamum manu verset, & nunc stramini nunc plumis indormiat, itáque vestem mutet aut cubile, non frontis serenitatem, non animum. Talis est sinceræ Intentionis homo, hac vnâ ratione sibi semper simillimus, omnia ad maiorem Dei gloriam componit: aduersa, non dico, non sentit, sed vincit; illud marmoris, hoc hominis est. Si nihil aliud (inquit Thomas ille) quam Dei beneplacitum & proximi vtilitatem intendis & quæris, internâ libertate perfrueris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vitæ & liber sanctæ doctrinæ esset. *a*

Addidi: nunquam eum errare qui quidem rectæ Intentionis sit. Quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.



a *Imit. Christi l. 2. c. 4. n. 1.*

num. a Et quomodo is à Vero aut Bono aberret vnquam, qui in omnibus quæ agit, & Verum & Bonum, Deum ipsum, Intentione semper amantissimè complectitur. Scio sapientissimos quosque viros multa delinquere; scio, neminem tam circumspectum, cuius diligentia non aliquando sibi ipsi excidat; neminem tam maturum, cuius prudentiam non in aliquod feruidius factum casus impingat; neminem tam timidum offensarum, qui non in illas, dum vitat, incidat. b At hi errores (sic vocemus) politici, ipsi erranti, sæpe alijs quoque bono sunt, cautioni & documento sunt. Tres illi ex Oriente dynastæ in errore fuerunt, cùm apud Herodem noui Regis capitalissimum hostem diuerterunt, quia tamen rectissima eorum erat Intentio, error hic tam illis ipsis quàm Christianis omnibus bono fuit. præstabat sic errare, vt multi suos errores dediscerent. Non aliter bonæ Intentionis homo; politicè, sic loquar, errabit sæpius, sed suo aliorúmque bono. Diligentibus DEVM omnia cooperantur in bonum.

* * *

*Sexta*

a *Rom. c. 8. v. 28.*
b *Sen. l. 3. de Irâ. c. 14.*

*Sexta Conclusio.*

Rectæ Intentionis hostis est maximus, humanæ laudis appetitus, & huius pater, Amor suiipsius, nunquā sine improbitate ingeniosus. Nos in rem nostram callidi homines, felibus simillimi sumus. Felis quomodocunque ex alto ruat, in pedes decidit, & cadere desinit stando. Quacunque demum ratione nobiscum agat DEVS, quicquid minetur, quicquid promittat, nos identidem ad nos ipsos relabimur, & stamus vitiosis pedibus, malignis affectibus. Blandimenta carnis, hæc nostra sunt fulcimenta, his basibus nitimur. Quod carni suaue, quod gratum, quod delectabile, hoc à nobis auidissimè ambitur. Verissimè dictum ab illo: In multis caligat oculus puræ Intentionis, respicitur enim citò in aliquod delectabile quod occurrit. Nam & rarò totus liber quis inuenitur, à næuo propriæ exquisitionis. Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Iesum tantùm, sed vt Lazarum viderent. Mundandus est ergo Intentionis oculus, vt sit simplex & rectus, atque vltra omnia media ad me dirigendus. a Quanti sunt, è quibus si quæras,



a *Imit. Christi, l. 3. c. 33. n. 2.*

cur hoc facis? reſponſum aliud non referas, quàm iſtud: quia ita mihi placet, quia hoc iuuat, & mel mihi eſt, quia hoc ad meum ſtomachum facit; hac re paſcor, in hanc meus calor inhiat, hoc mihi volupe. Sic nos nobis ipſis ſemper fauentiſſimi cenas apparamus, ſic veſtes dictamus, ſic ædificamus, ſic titulos affectamus, ſic omnia facimus ſuaui ſemper in noſmet indulgentiâ & miti affectu. Sed & illud felium feliciter imitamur; illæ vix vnquam a domo tam procul aſportantur, quin norint redire domum: Sic nos tametſi à nobis ipſis diſceſſionem ſubinde faciamus per rectam Intentionem, breui tamen redimus ad nos, & eâdem quâ prius induſtriâ commoda, delicias, lucra, & quicquid noſtrum putamus, quærimus. Cùm omnia fallunt, illud, *Sic mihi placet*, mordicùs retinemus. & ſic quandoque animi cauſsâ mali ſumus. Virum autẽ fidelem quis inueniet?[a] qui nunquam ſeipſum, Deum quærat in omnibus.

a *Prou.c.20.*℣.*6.*

## *Septima Concluſio.*

Rectâ Intentione ad Deum ſe ſemper attollere, omnia facili animo tolerare, Dei voluntatẽ & honorem in omnibus ſpectare,

re, cælum est extra cælum, & æternæ beatitudinis nobilissimum gustatorium, quo nobis propinatur summum bonum. Augustinus: Quicquid tibi Deus, inquit, aliud dederit, minus est quàm ipse; colis non gratis, vt aliquid ab eo accipias: gratis cole, & ipsum accipies. quod enim dulcius à Deo præmium quàm Deus ipse? *a* An non amantissimè nobiscum agit munificentissimus Deus qui ad suum nos seruitium sic inuitat: Quò plus præmij petis, hòc mihi charior es seruus; plus autem petere nequis, quàm meipsum, *summum bonum*; hoc ipsum non negabo, si tamen actiones tuas ad hoc disposueris.

Quàm illud cupiditatem nostram suauiter demulceret, si esset qui promitteret in horas singulas quinque aureos, modò singulis horis bis terue seriò quis fateretur, se id quod facit, in gratiam aureorum facere. O Christiani, quin hoc tandem capimus? quauis horâ non quinque aureos, sed summum, sed omne, sed infinitum bonum promereri possumus, modò quot horis ad summi boni honorem, id quod agimus, referamus, vel vnicâ tali cogitatiunculâ: Mi Deus, hoc tuo honori facio: Domine propter te omnia. Dum hanc vitæ militiam sectamur, assiduè clamandum:

a *Aug. l. 50, hom.*

Do-

Domino & Gedeoni; a Deo & Divinae Gloriae; Deo & Divinae Voluntati.

a *Iudic.c.7. v.18.*

## Cap. XI.

### Adhortatio

## AD RELIGIOSOS, AD Aulicos, Ad omnis Ordinis homines, Rectae Intentioni exercendæ.

### Ad

### RELIGIOSOS.

Cùm Recta Intentio Amussis sit omnium prorsus humanarum actionum, nihil æquè magis curandum, quàm ne illa in obliquum detorqueatur. Fit enim plerunque vt quò nitidius quid est, eò citiùs inficiatur; quò tenerius, eò faciliùs lædatur; quò præstantiùs, eò grauiùs impugnetur. Intentio Recta cum sui vigoris est, nitidissima prorsus, tenerrima, ac præstantissima est, hinc tam citò inficitur, tam facilè læditur, tam grauiter impugnatur.

Ipsa quidem Religio commissos sibi clientes docet omnia rectâ Intentione obire, sed heu quàm facile ac pronum est errare, nec ferè quidquam minus habet negotij quàm

quàm ſeipſum decipere. Nemo hic veſti ſuæ credat, ſed ſeipſum altiùs rimetur, & ſuæ Intentioni vigilantiſſimis curis attendat. Nil vſitatius ſtygio leoni quàm horrificas iubas ſanctâ veſte tegere. Tria ſunt occulta, inquit Bernardus, illicita actio, doloſa Intentio, impudica affectio. [a] Actionem illicitam & affectionem impudicam licet effugeris, doloſam tamen Intentionem non tam facilè cauebis, quæ mille oſtiolis nouit in intimos animi receſſus ſe penetrare.

Et videte obſecro, quàm lubricis illapſibus doloſa Intentio omnia pererret. Quid laudabilius in homine religioſo, quàm ſemper eſſe in actione, & iam rudibus docendis, iam confeſſionibus excipiendis, iam concionibus habendis, iam ægris inſtruendis occupari. Sed in has ipſas religioſiſſimas actiones quàm arcanâ malignitate obliqua ſeſe inſinuat Intentio! Nam, ſubinde nihil malumus quàm agere, ſed non tam vt agamus, quàm vt tædium noſtrum minuamus: prodire cupimus, non vt multis proſimus, ſed quia latere non didicimus: labores varios ambimus, non vt otium fugiamus, ſed vt in plurium notitiam veniamus. Non operoſum tantùm, ſed & religioſum eſt concionari; at omnem concionis fructum non à conatu ſed ab

a *Bern. in ſerm. breu. ſerm. 2.* euen-

euentu æstimare, auditores paucos, aut pauperes, simplices aut paganos spernere, celebriores cathedras non aperto quidem ambitu inuadere, sed occultis meatibus aditum in illas sibi aperire, & ea pro suggestu differere quæ admirationi sint potius quàm instructioni, quæ doctiores faciant auditores non sanctiores, corruptam prorsus arguit Intentionem. Eiusdem generis est, à viliorum hominum confessionibus audiendis abhorrere, aut saltem tam promptum non esse, quàm cùm primates viri feminæque confluunt. Eódem spectat, in scholis non sine pompâ & ampullis docere, in scientijs præcellentem se ostendere, alios tanquam ex solio despicere, & omnē curam in hoc intendere, vt palmam laudémque nemo, vel paucissimi præripiant: ceterùm temere, inconstanter, & inconsultè pleraque aggredi, nullam iniuriæ ferre imaginem, & pæne omnia ad plausum facere, nec suauiorem musicam vllam putare, quàm audire: hic ille Rhetorum facundissimus, hic Magnus ille Concionator est, ille acutus Philosophus, hic ille profundæ scientiæ Theologus est. O Religiosi, ô serui Dei, hoc est nobilissimas merces pretio vilissimo vendere, imò in ignem abijcere. Videte, quorum mores Chrysostomus deplo-

deploret his ipsis verbis: Ita etiam nunc vsu venit in Ecclesiâ: Ignis omnia deprehendit. Honores quærimus ab hominibus, & amore gloriæ accendimur. Honoris serui facti sumus, Deo dimisso. Non amplius possumus increpare eos qui à nobis reguntur, cùm ipsi quoque eâdem febre teneamur; & ipsi egemus medicinâ, quos Deus posuit, vt alijs mederemur. Quænam autem iam restat spes salutis, cùm ij ipsi qui medentur, aliorum manu indigent? a

Moses bis rupem in fontem diluit, & largissimas aquas è petrâ scaturire iussit, sui scipionis illisu, sed non vtroque facto Numini placuit. Et quæ caussa discriminis? vtrobique enim ingens miraculum, vtrobique ad iussus diuinos, saxum virgâ percussit, vtrobique de solidi saxi vulnere patefecit flumina. Ratio diuersitatis hæc fuit. Primo illo prodigio, dum Moses virgâ scopulum tengit, intentissimos oculos in Deum fixit. Deus enim pollicitus: *En ego*, inquit, *stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percutiésque petram, & exibit ex eâ aqua, vt bibat populus.* b Altero autem prodigio hic idem Moses, non in solo

Deo

a *Chrys. hom. 10. in ep. ad Ephes.*
b *Exod. c. 17. v. 5.*

Deo defixos tenuit oculos, ſed in Iſraëlis populo. Nam: *Audite*, inquit, *rebelles & increduli, num de petrâ vobis aquam poterimus eijcere?* Non placuit hic Moſes, vt antè. Deus ipſe in illum & Aaronem commotior: Quia non credidiſtis mihi,inquit, vt ſanctificaretis me coram filijs Iſraël,non introducetis hos populos in terram quam dabo eis.a Tanti refert, cùm quid facimus, oculos in Deum, an aliò conuertamus. O Religioſi, vos quidem petram virgâ percutitis, cùm carnem ieiunijs, flagris, vigilijs atteritis, ſed niſi vigilantes rectiſſimæ Intentionis oculos in Deum aſſiduè figitis, non placetis Ingrata ſunt, vana ſunt omnia obſequia, quæ non commendat Intentio recta. Ergo dum manus inhæret operi, oculus affigatur Deo.

Moris erat in Eccleſiâ Græcanicâ olim, vt cùm præſente populo panis ad aram offerretur ſacrandus, aræ miniſter conſcenſo ſuggeſtu plebem his verbis commoneret: SANCTA SANCTE. Hoc voluit, vt rem ſanctam, ſanctitatis affectu proſequerentur. Sic & Deus olim præcipit: Iuſtè quod iuſtum eſt, perſequêris, vt viuas. b Idem in ceteris actionibus omnibus ſer-

uan-

a *Num. c. 20. v. 10. & 12.*
b *Deut. c. 16. v. 20.*

uandum, vt quod bonum, bonâ quoque Intentione, quod optimũ Intentione quoque optimâ exequamur. Huc ſanè vnuſquiſque religioſorum in cunctis omnino actibus omni ſtudio contendat, vt ſancta ſanctè fiant, vt & ipſe ſanctiſſimi Regis imitator dicere poſſit: Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper. *a*

a *Pſ. 15. ℣. 8.*

## Ad
## AVLICOS.

Si pœna martyrem faceret non cauſſa, multos Aulicorum, velut ſanctiſſimos martyres affari vix dubitarem. Religioſis multa ſunt perferenda; ſæpe tamen non minùs Aulicis, quibus Religioſorum vnus aliquis optimè dixerit: Videtis cruces noſtras, ſed non videtis vnctiones noſtras. Cùm verò de Aulicorum miſerijs ſermo eſt, liceat hoc vertere & cantare: Videmus vnctiones illorum, cruces illorum non ita videmus. Varium illi habent à voluptate vnguentum, ſed non minùs varium habent hinc illinc cruciamentum, & crebrò tale quod vnguentis illis & vnctionibus parum iuuetur. Quantum eſt vel vnicum illud tormentum, ex inuidiâ aut ſuâ aut alienâ laborare! crux eſt & ingens, tam hîc agere

quàm

quàm pati. Suis Inuidiam titulis afficit Chrysostomus, cùm eam diaboli telum, homicidij radicem, omni venia & excusatione indignam, solam sibi nocentem & inuidi pœnam, malorumque omnium matrem appellat. Inuidiam aiunt in aulis adolescere & educari, nescio an non etiam senescere illic dicamus. Grande hoc malum nec vllum facile remedium inuenit, quia vix vllum non spernit. Neque solum Inuidiæ malum prope insanabile multos in aulis exercet; alia quoque non desunt, quæ meliùs tamen vinci nequeunt, quam tolerando. Notissima vox est eius, qui in cultu regum consenuerat. Cùm illum quidam interrogaret: Quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset, senectutem? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo.[a] Nam potentiorum iniuriæ hilari vultu, non patienter tantùm ferendæ sunt. Sæpe adeò iniuriam vindicare non expedit, vt ne fateri quidem expediat. Ergo licet in aulas Fortuna bona, Fortuna aurea, cum maximis copijs immigrasse videatur, nisi tamen sæpius in subsidium vocetur & Patientia, nulla felicitas in aulis diu salua erit. Etiam in amplissimis palatijs & regum turribus, patientia opus est & qui-

a *Seneca l. 2. de Irâ. c. 33.*

quidem crebrâ, & sæpe non vulgari aut plebeiâ. Si ars patiendi hic desit, innumeris omnia querelis miscebuntur: vix quisquam erit qui sibi ex integro satisfactum fateatur; nullus suo se pretio satis æstimatum credet; omnes aut maiora se sperasse, aut minora meritis impetrasse dicent. Nobilissimum in hæc omnia mala est antidotum RECTA INTENTIO. Sine hac vanitas vanitatum, & omnia vanitas, quæcunque Regibus delata obsequia. Certè Deus conuenientissimo præmio eos remunerat, qui omnem suam industriam prauâ Intentione corrumpunt. Sunt qui solis principum oculis & auribus seruiant, modò illos impleant, has occupent, hoc summam votorum ducunt: de rectâ in Deum Intentione assiduè dirigendâ parum laborant; Dei gratiam vti non spernunt, ita sanè nec ambiunt, sed nec aliter viuunt, quàm si apertè dicant: *Quis nobis pecuniam de cælo?* Regum aureæ manus nostra marsupia saginant; aureos è cælo imbres expectet qui volet, nos ab aulis excipimus opulentas has pluuias. His regum fauor summa felicitas est, ac tum demum beatos se credunt, cùm principum oculos sibi maximè propitios & annuentes habent. Hos, inquam, Deus, prout de illo meriti sunt,

tracta-

tractare exsequitur. quandoque illis omnia alia quàm sperarant, eueniunt: illis ipsis oculis, quibus deuotissimi erant, displicere incipiunt, nec iam ampliùs, vt olim, tam patentes ac beneuolas aures obtinent. Hic illi cælum & terram querelis incessere, nil suis obsequijs dignè rependi, meliora se meritos; si humanum desit auxilium, Deum iniuriæ suæ fore vindicem. Et quid vos, ô boni, Deum in vestram nunc partem trahitis? Principis oculos obseruastis, non Numinis; omnium laborum vestrorum Intentio in aulam ibat, non in cælum. Vos iam sine fronte, subsidium è cælo, quod nunquam quæsijstis; opem à Deo, cui nunquam seruijstis, speratis? Vbi sunt Dij in quibus habebatis fiduciam? de quorum victimis comedebatis adipes, & bibebatis vinum libaminum: surgant, & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant. a Hæc dignissima illis merces est, qui rectam Intentionem quam vni Deo debebant, in homines obliquam detorserunt. Demum ab hominibus & Deo iustissimè deserti, sibi ipsis relinquuntur in exitium. Tanti est rectam Intentionem quam Deo vniuersi debemus, improbo furto in seruitutem humanam traducere: tanti est diui-

nis

a *Deut. c. 32. v. 30.*

nis oculis neglectis ad humanos omnem suæ industriæ Intentionem auertere.

Vos ergo, quicunque Aulas sectamini, per vestram salutem obsecro, hoc saltem velitis, scilicet labores vestros non perdere. nec enim vtilius quidquam est, quàm sibi sic vtilem fieri. Placeat vobis virtus, & ante omnia Intentio recta, non quia delectat, sed ideò delectet, quia placet; minima maximáque è consilio rectæ Intentionis vobis gerenda sunt. Sæpe Deo gratior est modus agendi, quàm actio ipsa, quamuis præstantissima. Sicut cibus exquisitè conditus, suauior interdum est, quàm alius longè pretiosior, si malè condiatur. Quid humilius Dauidis ante Arcam saltatione? In eâ tamen affectus & præclara Intentio mirè placuit. Deo displicere nequit quod à rectâ Intentione prouenit.

Intentio recta multis Aularum malis suauiter mederi poterit, si admittatur. Reperiuntur in Aulis, præter illos quos diximus, nec pauci, qui quamuis vultu rideant, animo tamen tristes & omnia deplorantes, quibus nulla non caussa in querelas placet, perturbati & omnia gementes, quibus nec aureus imber satis sit, vt queri desinant. Infelix genus hominum, quibus nihil placet, nisi quod ipsi faciunt; quibus, quicquid

datur, ſemper minus eſt quàm cupiuerant, vel ſperarant. O ærumnoſi! ſed veſtrâ culpâ. quod de Aulâ conquerimini, hoc nuſpiam non inuenitur. Cogitate ergo ſæpius, nullam eſſe tam bonam felicitatem, de quâ nihil queri poſſimus. Quiſquis autem rectæ in omnibus Intentionis eſt, contentus eſt ſe teſte & ſuâ conſcientiâ. teſte Deo & cælo: omnium, quæ meritis ſuis non reſpondent, Deum debitorem appellat. Sunt in Aulis alij, primis illis non multùm abſimiles, quos non benefacere delectat, ſed videri benefeciſſe, qui gloriæ dediti, rebus ſuis omnibus pompam induunt, qui principū oculis aut auribus oſtentatricem & inanem operam vendũt, omnium minimè ſolliciti de rectâ Intentione. Vt quidam fructus ad videndi voluptatem ſunt non ad guſtum; & vt quædam obſcuriores gemmæ interdum ab artificio & circumpoſito auro lucem accipiunt optimis parem, ſic illorum functiones ſplendeſcunt adſcititijs radijs fucatæ ſolertię Verè de his Gregorius: Cùm ſe oſtendere alienis oculis appetunt, damnant, quod agunt.a Horum inaniſſimi ſunt labores & planè nulli, quia rectâ Intentione deſtituti. Quòd ſi fruſtra fatigari nolint, diſcant Intentionem rectam actionibus omnibus miſcere, & omnem

a *Greg. l. 8. mor. c. 30.*

omnem muneri suo pompam detrahere; discant plurimum facere, & minimum de se loqui.

Sed sunt etiam in aulis, qui, cùm eorum maxima sit cura, gratiam & fauorem ambire, vices periclitantis dignitatis, & voluptatum fugitiuos ac mutabiles vultus assiduè formidant. Hi vitam leporis agunt, inquieti semper & trepidi, atq; ad omnem auræ sibilum pericula somniantes, alia illos ex aliâ fatigat cura, qui si rectâ Intentione animum firmarent, extra metum & tremores istos viuerent, Deo nixi non humanis fauoribus.

Quid porrò de ijs sentiendum qui omnium minimè ferre possunt, quod ipsimet faciũt, hoc est, inuidere alijs & æmulari. Aliorum inuidiâ cùm petuntur, res ipsis intolerabilis videtur, verùm se alijs inuidere suauissimâ sui indulgentiâ dissimulant. In hos iam suprà pronunciauimus; Rectæ Intentionis hostis est, quisquis Inuidiæ tam familiaris est Ecquid alteri alteris noxã inferre tam laboriosè contenditis? Imperitorum hoc est, qui dum hostem ferire statuunt, seipsos aduerso telo transuerberant. Nemo alteri vel leuiter inuidet, quin sibi ipse plurimùm noceat.

*Aude animo inuidiam contemnere: non nocet illi*
*Quem petit; auctori sed nocet illa suo.*

Coneris itaque, quisquis es, æmulos tuos tuâ patientiâ, & rectè factis macerare; sic vincis. Scis, quàm bene aut Phaëthon curru, aut Icarus pennis sit vsus: Si te altius supra alios efferre volueris, cades.

Neque verò desunt in aulis quos deliciarum consuetudo corpori blandiens, & pietatis quasi superfluæ obliuio eò deducunt, vt sibi ipsi tantùm in pretio sint, alios quasi è sublimi despiciant, & nihili præ se faciāt; impotentiores premant, & omnem iniuriæ vel vmbram horreant. Tam autem gratiosa virtus est, vt insitum sit etiam malis, probare meliora. Quis illorum est qui non beneficus videri velit? qui non inter scelera & iniurias opinionem bonitatis affectet? qui non ijs quæ impotentissimè facit, speciem aliquam induat recti? velit etiam & ijs videri beneficium dedisse, quos læsit? Gratias itaque agi sibi ab his quos afflixere, patiuntur; bonósque se ac liberales fingunt, quia præstare nolunt. Sed & hos recta Intentio (si tamen disciplinam admittant) docebit, vitæ tractum prospicere, & alternantis fortunæ vicissitudinem contemplari: discent humanæ fragilitatis non obli-

obliuisci, nec nimiâ sui fiduciâ extolli, aduersus minores humanitatem, aduersus maiores reuerentiam seruare, lentos eiuscemodi odiosósque mores exuere, omnia sine contumaciâ sic agere, vt nulla sit in audiendo difficultas, nulla in respondendo mora, & ipsi, cùm opus, ad omnia quæ agenda sunt, quietâ cum industriâ adsint. Sed & illud docet recta Intentio: Si imbecillior est qui te læsit, parce illi; si potentior, tace, & fortunam tuam, quæcunque illa sit, reuerenter habe: Noris sapientis dictum: Dum excelsus steti, nunquam pauere destiti. a Nam

*Fortuna magna non caret formidine,*
*Nec splendor eminens vacat periculo:*
*Et quicquid altum est, haud tutum diu manet,*
*Vt quod ruat vel inuidiâ, vel tempore.* b

Ne nimium tibi fide, imò nihil, quisquis es, propositique memor contrahe vela tui. c Frequenter eminentis vitæ exitus fuit, *cadere*. Qui casum metuit, omnium actionum sequatur ducem Rectam Intentionem. hac qui caret, nec sibi commodat, nec alijs. Non dat beneficium qui malo ani-



a *Sen. Thyest. act. 3.* b *Apollod.*
c *Ouid. l. 3. Trist.*

mo prodest. In præcipitium tendit, qui suas actiones non optimo fine insignit: incassum laborat, qui Deum laboris terminum non cogitat; omnium seruorum miserrimus est, cui recta Intentio deest. Nolite igitur, ô Palatini domini, ô quicunque Aulici, nolite serere in spinas: *a* Nolite meritis vestris tantam inserere contumeliam, vt ea velitis cælesti præmio fraudari. Obsecro non ambitioni, non famæ, non oculis laborate, quicquid laboris vestra vobis munia exhibeant; & quicquid demum tolerandum veniat, non fauori & gratiæ, non numis & opibus, non ostentationi & gloriæ tolerate, sed Deo, cui se nemo vnquam aliter probauerit, quàm rectâ Intentione.

a *Hierem. c.4.§.4.*

Ad

OMNIS ORDINIS

homines.

Optimè dixisse mihi visus est Diogenes, qui aiebat: Homines ea, quæ faciunt ad viuendum, summâ curâ perquirere, sed quæ ad bene viuendum conducant, nihili pendere & negligere. *a* Ita prorsus est, omnes hoc agimus, vt res nostras agamus, quàm

a *Stob. serm. 2.*

bene

bene, & quâ Intentione agamus, paucissimi sunt qui serium ad id animum applicent. O Christiani, non solùm quid faciamus, sed quo id animo faciamus, maximi momenti est. Hinc contra Sardensem Antistitem Apocalypticus ille Angelus Ioannes grauissimè conqueri iussus: *Scio*, inquit, *opera tua, quia nomen habes quòd viuas, & mortuus es. Non enim inuenio opera tua plena coram Deo meo.* a Episcopi huius opera hominibus quidem plena & præclara videbantur, sed non talia erant coram Deo, qui intimam hominis Intentionem inspicit, ideò illa vt vacua prorsus & inania accusantur, carebant enim rectâ finis Intentione. Ideò etiam hic ipse Sardensis Ecclesiæ præsul, mortuus pronunciatur, tametsi ab alijs inter viuos censeretur.

O quantus talium mortuorum numerus in orbe viuere credendus est! qui nomen habent quòd viuant, & mortui sunt, quorum opera plena quidem videri possunt, sed quia Intentione rectâ destituuntur, inania sunt, & cassæ nuci similia. Fæda nox & meræ tenebræ omnia inuoluunt, vbicunque rectæ Intentionis splendor non effulget. Nullum corpus pulchrum sine hoc oculo, nullum cum hoc fædum: *Lu-*



a *Apoc. c. 3. v. 2.*

*cerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* a Diximus iam suprà: rectè agere, vt inferos euadas, illiberalis serui est: vt cælum obtineas, quæstuosi mercenarij: vt Deo placeas, hoc demum charissimi est filij. Bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. b Verè thesaurus cordis, Intentio est cogitationis. Intentio est, inquit Augustinus, quâ facimus, quicquid facimus, quæ si munda fuerit & recta, & illud aspiciens quod aspiciendum est, omnia opera nostra, quæ secundùm eam operamur, necesse est bona sint. c

Itaque non tam quid demus, quid faciamus, vel quid toleremus refert, quàm quâ mente, quâ Intentione. Nam virtus non in eo quod datur, quod fit, aut quod toleratur cõsistit, sed in ipso dantis, aut facientis, aut tolerantis animo & Intentione. Quâ in re pensandum est, inquit Gregorius, vt omne bonum quod agitur, per Intentionem semper ad cælestia leuetur. d

a *Matth.c.6.℣.22.& 23.* In-

b *Matth.c.12.℣.35.*

c *Aug.l.2.de serm.dom.c.21.*

d *Greg.l.1.in.Ezech.hom.4.*

Intentio est quæ parua extollit, sordida illustrat, magna verò & in pretio habita dehonestat, prout ipsa vel recta vel praua est. Illa quæ appetuntur, neutram naturam habent, nec boni nec mali: id refert quò ea Intentio impellat, hæc enim formam dat rebus. Omnes virtutes ruunt, sine rectâ Intentione, quæ vita virtutum est, & omnium meritorum scaturigo. Bernardus in illa Domini verba (Tu autem cùm ieiunas, laua faciem tuam) Per hoc, inquit, quod iubet faciem lauare, præcipit nobis Intentionem puram seruare: quia sicut decor corporis in facie, ita decor totius operationis animæ consistit in Intentione. a

Cælestis rex sponsam suam à proceritate commendans: Statura tua, inquit, assimilata est palmæ. b Hoc encomio bonæ Intentionis rectitudinem ac firmitatem appositissimè designat, quæ constans & recta perpetuò se ad Deum erigit, quod palmæ proprium, in altum scilicet ramos emittere, & inter arbores eminere. Sponsa sic laudata, ne ingrati animi sit: Omnia, inquit, poma noua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi. c Me meáque omnia sanctissimæ voluntati tuæ trado, honori tuo



a *Bernard in sentent.*
b *Cant. c. 7. v. 7.* c *Ibid.*

me totam consecro, oculos meos rebus omnibus clausos, tibi vni aperio, illos in te solum intendo, sed & omnibus membris alijs in tuum duntaxat famulatum vtor. Quâ verò ratione membra omnia diuinis seruitijs impendenda sint, insigniter Chrysostomus: Oculum, inquit, tibi fecit; oculum illi vtendum exhibe, non diabolo. quomodo verò illi exhibebis? si creaturis eius visis, ipsum glorificaueris, visúmque à mulierum conspectu abduxeris. Fecit tibi manus; illas ipsi possideto, non diabolo: non ad rapinam & auaritiam, sed ad ipsius mandata & beneficia, & ad continuas preces, & ad succurrendum deficientibus eas porrigens & extendens. Fecit tibi aures; illas ipsi exhibeto, non lasciuis concentibus, obscoenis fabulis, sed omnis meditatio tua sit in lege excelsi. Os tibi fecit; illud nihil agat eorum quæ illi non probantur, sed psalmodias, hymnos, & spirituales odas concinito. Fecit tibi pedes; non vt ad malitiam curras, sed ad ea quæ bona sunt. Fecit tibi ventrem, non vt eum cibis rumpas, sed vt philosopheris. Dedit indumenta vt tegamur, non ad ostentationem, non vt illa quidem multum habeant auri, Christus vero nudus pereat. Casam, pecunias, & fruges dedit, non vt solus habeas,

sed

ſed vt & alijs, præſertim egenis impertias.a Hæc omnia docet recta Intentio quæ omnes humanas actiones ad Deũ eleuat, nec quidquam in ſe venale habet, ſibi ſemper bene conſcia, infatigabilis, omnibus expoſita, nudo homine contenta, nunquam enim vſque eò intercluſa ſunt omnia, vt optimæ Intentioni locus non ſit. Nunquam recta Intentio vritur, nec ſibi odio eſt, nec quidquam mutat, quia ſemper ſequitur optimum, vnum Deum, ſummum bonum. Illuc ergo aſcendit, vnde nullâ vi detrahitur: quò nec dolori, nec ſpei, nec timori ſit aditus, nec vlli rei quæ ſummi boni complexum eripiat. Intentio recta quicquid aduerſi euenit, perfert, non patiens tantùm, ſed etiam volens & hilaris, omnémque temporum difficultatem ſcit legem eſſe naturæ. Intentio recta optimum eſt, etiam peſſimæ fortunæ condimentum. Et vt bonus miles vulnera non horret, cicatrices enumerat, & tranſuerberatus telis, moriens amat eum, pro quo cadit, Imperatorem: Sic recta Intentio vetus illud præceptum, DEVM SEQVERE, pro regulâ habet, Deúmque ſemper totis ſequitur viribus, nihil vnquam quod Dei cauſsâ faciendum, recuſat; aſperrima quæ-


a *Chryſ. in moral. hom. 10. & 11.*

uis pro Deo promptissimè amplectitur; Deo in omnibus parere maximam libertatem iudicat; pro Deo mori, felicitatis suæ iucundissimam clausulam arbitratur. Hac ratione recta Intentio nunquam sine lucro est, quacunque se vel leuiter moueat, maximos quæstus facit, nihil frustra tentat, è rerum euentu non pendet, omnia ei ex sententiâ cedunt, neque impediri ullâ ratione potest. Et quamuis nondum sit in regno, ad regnum tamen & quidem æternum se natam nouit. Oculatissima est recta Intentio, imò tota est oculus, sed qui continuè fixus hæreat in Deo. Quicunque igitur rectæ Intentionis estis, putate Deum vobis dicere: Quid est quod de me queri possitis vos, quibus recta placuerunt? Alij bona falsa rapiunt, & animos gerunt inanes, velut longo fallacique somnio lusos. Auro illi, argento, & veste pretiosâ ornantur, intus boni nihil est. Isti quos pro felicibus aspicitis, si non quà occurrunt, sed quà latent, videritis, miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida & sincera felicitas: crusta est, & quidem tenuis. Itaque dum illis licet stare, & ad arbitrium suum ostendi, nitent & imponunt: cùm aliquid incidit, quod disturbet ac detegat,

tunc

tunc apparet quantum altæ ac veræ fœditatis alienus splendor absconderit. Vobis dedi bona certa, mansura: quantò magis ea versaueritis & inspexeritis, meliora erunt maioráque. Permisi vobis metuenda contemnere, cupienda fastidire. non fulgetis extrinsecus: bona vestra introrsus obuersa sunt. non egere felicitate felicitas vestra est. At multa incidunt tristia, horrenda, dura toleratu? quia vos bono vestro his subducere nolui, animos vestros aduersus hæc omnia armaui. Ferte fortiter, a & assiduè in vobis Rectam Intentionem, velut ignem iugis sacrificij restaurate.

Igitur, o Christiani, in vobis ac vestrâ voluntate situm est, nunquam aut semper errare; rarius an continuè mereri velitis. Rectæ Intentionis inopiam nemo patitur nisi qui vult, prima siquidem & maxima pars illius est Velle. Quisquis sincerè omnia propter Deum vult, hic virtutibus omnibus per compendium studet. Nam vt omnium aliarum virtutum, ita huius ad animum tota redit æstimatio.

a *Sen. l. de prouid. c. 6.*

## CAP. XII.

# De
# RECTA INTENTIONE dictorum Epilogus.

ATTENDE TIBI, *a* Tobiæ & Timotheo ſaluberrimè dictum, in virtutis tutelam. Oſtium pandit vitijs omnibus, *ſibi non attendere*, rarò domi ſuæ, ſibi ipſi præſentem non eſſe; animo, quaquà lubet, euagari, rebus plurimis ſe miſcere, cupiditates longè mittere, nihil præcogitare, in ſuperuacuis aut alienis laborare, multa & nihil agere, omnia turbato animo, & in incertum emiſſis oculis aſpicere. Simplex oculus, laudatiſſimus.

a *Tob. c. 4. ℣. 13. & 1. Tim. c. 4. ℣. 16.*

### §. I.

Cyrus Perſarum rex potentiſſimus, vti Xenophon memorat, etſi Tigranem Armeniorum regem bello exarmatum, vnà cum coniuge captiuum in vinculis haberet, humanitatis tamen obliuiſci noluit, & ſe quoque hominem eſſe prudenter meminit. Cùm itaque variam regum fortunam altiore cogitatione ſecum ipſe perpenderet, duos illos regios coniuges, non ad colloqui-

loquium tantùm, sed & ad mensam suam adhibuit, ipse velut conuiuator & cenæ dominus, inter epulas variè facetus, nec sine risu hilaris. Demum conuiuarum animum exploraturus: Dic Tigranes obsecro, inquit, pro tuâ coniuge quod mihi redemptionis pretium das? Cui Tigranes liberè: Equidem regnum darem in lytrum, si tua fortuna id mihi non inuidisset: nunc cùm regno caream, caput meum in illius salutem promptè dependam. Mirificè delectatus Cyrus tam sincero amore, in commiserationis affectum libenter transijt, & vtrique libertatem vnà cum regno restituit. Tigranes iam sibi & regno redditus coniugem interrogare institit, quid ei de Cyri prudentia & magnanimitate, quid de formâ videretur? Ad quæ prudens regina: O mi optime coniux, inquit, non ego in Cyrum oculos, sed in illum conieci, qui se capite suo libertatem meam redempturum pollicebatur; hunc ego vnum aspexi, dum inter Persas egimus. Prudentissimum dictum: Ei oculos iure deberi, cui nec vitam negare possis.

## §. II.

Quin ergo, mi Christiane, *Attendis tibi*, & oculos ei tuos non negas, cui & vitam tuam

tuam debes. Scis, te tuum non esse: nosti, quis pro te moriendo vitam tibi dederit: & quomodo non in vnum hunc assertorem tuum tuus ibit oculus, tua Intentio? Frustra viuis, nisi in huius vnius obtutu assiduo hæres. Hac enim vna ratione tibi præsens es, cùm in tuum conditorem & reparatorem sic transis. Ah, quoties domi nostræ non sumus, & extra nos abimus? quoto cuique habere se contingit? Hominem iratum mihi obserua, & audies quàm ipse vltro fateatur, se non esse apud se præ iracundiâ, nihil enim minùs in potestate habet quàm seipsum & iram suam. Aspice libidinosum; hic & oculos & animum perdidit in alieno vultu: non est apud se, nihil illi cum oculo simplici. Auarum cerne; suæ mentis nunquam est, pecunia eam ipsi rapuit. Et quis inuidum sui compotem esse dixerit? sibi nunquam attendit, sed alijs quos it perditum. Hominem gulonem intuere, exsensà mente est, totus in patinis, aut poculis sepultus est. Omnia omnino vitia, errores omnes hoc sui principium habent, *non attendere*, vix vnquam sibi præsentem esse.

*Hoc se quisque modo fugit* —— a

Sic & impatiens à se exit, totus extra se agit,

a *Lucret. l. 3.*

agit, & hinc in ſtultiſſimas querelas effunditur. Qui aliquid ſui & ſanæ mentis retinet, ita ſecum ratiocinatur: Quid ago? rem meam ex malâ meliuſculam non fecero furendo: ſi quod damnum paſſus ſum, augebit illud ab hac rabie; ſi quod illaturus ſum, incautum habeo miniſtrum, furorem; quicquid attentauero per hanc veſaniam prius id deſtruam, quàm efficere incipiam; nec lucrum inde aliud ſperandum, præterquam celer & inutilis pœnitentia. Reuerà quod vnguis eſt in vlcere, hoc impatientia in omni actione: qui malum ſuum exaſperari vult, impatienter illud ferat. Quin ergo ſæuire deſino, & compeſco querelas? in ventum latratus mitto, re nullâ profuturos, niſi vt quotquot me audierint, lapidibus me petant vt canem. Idcircò attendam mihi ipſe, & quam inſaniendo perderem, patiendo reſtituam rem: tranquillitas dabit, quod auferret furor. Verè dixit Thucydides, duo aduerſiſſima eſſe rectæ menti, Celeritatem & Iram. Eâ de cauſsâ vide vt Iram in poteſtate habeas, & ne te quælibet indignatio ad temeraria verba efferat. Hoc ratiocinium eſt hominis à ſe non exeuntis. hic ſimplex oculus longè plus cernit quàm oculi illi ſeptemplices.

Verùm,

Verùm, ſicut priores illi, ſic & præceps ac temerarius in dandis conſilijs, aut ferendis iudicijs, nihil pro ſano aget, niſi hoc ipſum ſibi aſſiduè ingerat: *Attende tibi*, tam præpropera & calida conſilia, nõ infrequenter ſecum pœnitenda trahunt. Sunt qui in rerum executionem adeò calidè proſiliunt, vt antè feciſſe quàm cogitaſſe videantur; qui ad res non eunt ſed decurrunt, tanquam ſi quis inopinato incẽdio latè omnia populante, domo propellatur. Omne horum conſilium tanquam in medijs ignibus eſt. deliberationem ignorant, ac ne domeſticum quidem pectoris ſui ſenatum in conſilium vocant feciſſe his deliberaſſe eſt; rémque peregiſſe, eſt perpendiſſe. non eunt illi in res, ſed proſiliunt, aut veriùs inuolant; tanquam ſi quis ex ingenti præcipitio, vno ſe ſaltu deturbet, pertæſus moræ quam in prudenti lentóque lapſu ponendam videt. Prima non dicam his conſilia, ſed primus illapſus quacunque fortunâ iniectus pro ſententiâ eſt; damna daturus, an ſecus, ne cogitant quidem, vt fortuitò hi veriùs quàm conſilio viuant; fòrs bene, fòrs malè res cadent, excepturi hunc aleæ iactum ſunt. [a] Hîc altiſſimâ voce inclamandum: *Attende tibi*, quiſquis es, & fre-

nos

[a] *Scribanij Superior relig. l. 1. c. 14.*

nos iudicijs tuis, sed & linguæ tuæ inijce. Millies perire vult, qui linguam coërcere non vult.

## §. III.

Ante omnia vide vt ante bellum circumspicias arma: hic maxime *Attende tibi*, ne nudum latus obijcias hosti. Hoc assuesce, vt rebus omnibus medicinam pares præmeditando. Præmeditatio eorum omnium malorum, quæ venientia longè antè videris, aduentum lenit. éstque sapientis, quicquid homini accidere possit, id modicè ferendum esse si aduenerit, præmeditari. Christus suos in omne genus iniuriarum & cruciatuum armaturus: Hæc, inquit, locutus sum vobis, vt cùm venerit hora, eorum reminiscamini. *a* Tanquam si dixerit suis: faciliùs omnia feretis, si præuideatis ferenda. Prouisio hæc animi ad vitam rectè instituendam summè necessaria est. Ideò vrget Siracides, & : Fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitiâ, & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. *b* Præpara te, siquidem hominis est præparare cor. *c* In aduersa omnia clypeus adamantinus est, seria eorum præmeditatio. Leuiùs lædit, quicquid antè præuidi-

a *Ioan. c. 16. ℣. 4.*
b *Ecclesiast. c. 2. ℣. 1.* c *Prou. c. 16. ℣. 1.*

uidimus, Nam præuisa minùs tela ferire solent. Repentina omnia videntur grauiora, & facillimè nos subruunt, quæ subito impetu in nos feruntur.

Romanus Sapiens, præclarissimè hac de re philosophatus: tutissimum, inquit, fortunam rarò experiri, ceterùm semper de illâ cogitare, & sibi nihil de fide eius promittere. Nauigabo, nisi si quid inciderit: & prætor fiam, nisi si quid obstiterit: & negotiatio mihi respondebit, nisi si quid interuenerit. Hoc est quare sapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum casibus hominum excepimus, sed erroribus: nec illi omnia vt voluit, cedunt, sed vt cogitauit. in primis autem cogitauit, aliquid posse propositis suis resistere. Necesse est autem leuiùs ad animum peruenire, destitutæ cupiditatis dolorem, cui successum non vtique promiseris. a

Qui hîc sibi non attendit, si quid contra quàm destinauit, accidat, fremit & insanit, moderatè id toleraturus, si præuidisset. Ita Zeno Citiensis cùm inaudijsset omnia sibi sua mari submersa: Laudo, inquit, tuum factum fortuna, quæ nos in palliolum & porticum redigis; iam expeditiùs philosophari me iubes. Præuidit vtique hanc plagam, ideò placatè tulit. Inexpectata

a *Sen. de Tranquil.*

plus

plus aggrauant: nouitas adijcit calamitatibus pondus. Ideò nihil nobis improuisum esse debet. In omnia præmittendus est animus, cogitandúmque, non quicquid solet, sed quicquid fieri potest. Nullum tempus exceptum est ab acerbo euentu: in ipsis voluptatibus caussæ doloris oriuntur: bellum in mediâ pace consurgit, & auxilia securitatis in metum transeunt: ex amico inimicus, hostis ex socio fit. Sæpe sine hoste patimur hostilia; & cladis caussas, si alia deficiunt, nimia sibi felicitas inuenit. Inuadit temperatissimos morbus, validissimos phthisis, innocentissimos pœna, secretissimos tumultus. *a* Ea verò plerunque plurimùm dolent, quæ vt inopinata & insolita miramur, & quærimus: Vnde hoc? Quomodo? Quis putasset?

Ergo *Attende tibi*, nihil eorum quæ pateris, insolitum, nihil inexpectatum tibi sit. Offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm queri quòd spargaris in publico, aut inquineris in luto. Eadem vitæ conditio est quæ balnei, turbæ, itineris: quædam immittentur, quædam incident. Non est delicata res, viuere. Longam viam ingressus es; & labaris oportet, & lasseris, & cadas.

a *Sen. epist. 91. post init. & ep. 107. paucis mutatis.*

das. Alio loco comitem relinques, alio efferes, alio timebis, *Attende tibi.* Per eiusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter. præparetur ergo animus contra omnia. Sciat se venisse vbi patiatur fulmen, sciat se venisse, vbi

> *Luctus, & Vltrices posuere cubilia curæ,*
> *Pallentésque habitant morbi, tristisque senectus.* a

In hoc contubernio vita degenda est. Fugere ista non potes, præuidere potes, contemnere potes; contemnes autem, si sæpe cogitaueris, & futura præsumpseris. Nemo non fortiùs ad id cui se diu composuerat, accessit, & duris quoque, si præmeditata erant, obstitit. At contra imparatus, etiam leuissima expauit. Id agendum est, ne quid nobis inopinatum sit: & quia omnia nouitate grauiora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, vt nulli malo tirones simus. Nihil miremur eorum ad quæ nati sumus, quæ ideò nulli ferenda indignè, quia paria sunt omnibus; Quicquid dixeris, multis accidit, & accidet deinceps. Ita dico, paria sunt. nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. Æquum autem ius est, non quo omnes vsi sunt, sed quod omnibus latum est. Imperetur æquitas animo, & sine que-

a *Virgil.l.6.Aeneid.*

telâ mortalitatis tributa pendamus. Hiems frigora adducit; algendum est. Æstas calores refert; æstuandum est. Intemperies cæli valetudinem tentat; ægrotandum est. Et fera nobis loco occurret, & homo perniciosior omnibus feris, *Attende tibi.* Aliud aqua, aliud ignis eripiet. Hanc rerum conditionem mutare non possumus: id possumus, magnum sumere animum, & homine Christiano dignum, quo fortiter fortuita patiamur. Optimum est pati quod emendare non possis: & Deum, quo auctore cuncta proueniunt, sine murmuratione comitari. malus miles est qui imperatorem suum gemens sequitur. Hic est magnus animus qui se Deo tradidit: at contra ille pusillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine Mundi malè existimat, & emendare mauult omnia quàm se. Deo nos tradamus & simplicem Intentionis oculum in Deo vno figamus. Sic viuamus, sic loquamur. paratos nos semper inueniat atque impigros sanctissima Dei voluntas.

## §. IV.

Hoc ipsum insignissimè confirmans Epictetus: Cuiusque rei, inquit, antecedentibus & consequentibus consideratis sic eam aggre-

aggreditor. Alioqui cupidè quidem eam aggredieris: quippe qui nil eorum quæ sequuntur consideraris. Posteà verò cùm aliquæ molestiæ ac difficultates intercesserint, turpiter desistes. Cupis vincere Olympia? Considerato antecedentia & consequentia. & sic, si è re tuâ fuerit, rem aggreditor. Est tibi accurato ordine opus, bellarijs abstinendum, exercendum corpus vel inuito, idque horâ præfinitâ, in æstu, in frigore: non bibenda frigida: aliquando ne vinum quidem; denique lanistæ tanquam medico te tradas oportebit. Deinde in certamine laniari corpus contingit, manum lædi, distorqueri lumbos, multum pulueris deglutiri, flagris cædi, & cum his omnibus interdum vinci. His rebus consideratis, si placet, certamen inito. Sin minus, vide vt puerorum more acturus sis, qui nunc pugiles ludunt, nunc gladiatores, nunc tubâ canunt, nunc tragœdias agunt, cùm ista viderint admiratique fuerint. Sic & tu nunc pugil eris, nunc gladiator, mox philosophus, posteà orator, toto autem animo nihil: sed vt simius, quicquid videris, imitaberis. Subinde aliud ex alio tibi placebit, vsitata verò displicebunt. Neque enim consideratè quidquam aggressus es, neque rem totam explorasti, aut exami-

examinasti, sed temerè & frigidâ cupiditate impulsus. *a* Ergo in posterum *Attende tibi.*

Diogenes interrogatus quid in philosophiâ didicisset? Respondit: Præuidere aduersa, & cùm aduenerint illa, patienter ferre. Nihil scit, quisquis ista non didicit. Quæ alijs diu patiendo leuia fiunt, vir sapiens leuia facit, diu cogitando. *b* In tantâ rerum, sursum ac deorsum euntium, versatione, si non quicquid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus aduersis, quas infregit, quisquis prior vidit *c* Basiliscus, vt aiunt, prius videndo necat hominem; sin ipse priùs ab homine videatur, in fugam vertitur. Idem nobis euenit, si calamitas celerior sit nostris cogitationibus, & in securos irruat, facili negotio totos deijcit; sin animum in eam obfirmemus, & venientem oculo illo simplici aspiciamus, sine viribus est, & iam paratos leuiter stringet, idque cum profectu & emolumento nostro. Ergo, *Attende tibi*, & ad asperrimam quamque sortem excipiendam te para.

Cùm Anaxagoras apud Athenienses in-



a *Epictet. l. 3. dissert. c. 15.*
b *Sen. l. de tranquill. c. 11.*
c *& l. 6. qq. nat. q. 3.*

vinculis esset, duo ad eum nuncij vno die allati sunt in carcerem. Prior mortem ei decretam esse significabat. Ad quem Anaxagoras constanti vultu: Iam pridem, inquit, sententiam tulit natura, tam in me, quàm illos qui me damnant. Porrò alter, duos ipsius filios interijsse nunciabat. Et huic, saluo colore, respondit: Sciebam me mortales genuisse. En, tela tamdiu præuisa, quàm non læserint! Seuerus Imperator vti alia pleraque, sic & mortem præmeditari solitus, loculum ad lectum habuit, quem frequenter allocutus: Tu virum, aiebat, capies quem Orbis non potest. Vlysses viginti annis militiæ vagatus, iam redux Penelopen coniugem flentem siccis salutauit oculis; sed catello ad domini præsentiam insanè gestienti, & repente mortuo illacrimauit. a Nam vxoris lacrimas præcepit, atque animo secum antè peregit; in illum autem fletum subita res & inexpectata eum coniecerat. Sic aduersa omnia præcipienda sunt animo, & longè tranquilliùs perferentur. Quemadmodum enim is qui se turbæ immiscet, aliud non expectet quàm impelli, trudi, comprimi: ita is qui peregrè iturus non speret nisi cælum caligino-

a *Plutarch. de Tranquil. animi, ante finem.*

ginoſum, immite, ventoſum, pluuium, ſpurciſſimam tempeſtatem, hoſpitia incommodiſſima, non tamen modicos ſumptus exactura: iam errores viæ, lapſus equorum, euerſionem currûs, varios caſus, tanquam ſolitas itinerum appendices conſideret, vt cùm hæc euenerint, dicere poſſit: *iſta prævidi.* Turpiſſimæ ſunt voces illæ: Sperabam meliora: Non putaram ſic mecum agendum: Tam grauia non expectabam: Neſciebam fortunam mihi nouercam eſſe: Quis hoc futurum crediſſet? Quis tam hoſtilem animum in hoc homine ſuſpicatus fuiſſet? Quis hæc omnia præuiderit? Ita magna pars hominum eſt, quæ nauigatura de tempeſtate non cogitat. At hoc ſapientis non eſt. Si tibi ſapere vis, *Attende tibi*, & prouidum animum in omnia præmitte, vt cum Anaxagorâ dicere liceat: Præuidebam hæc, ſciebam iſta, iam antè illa cogitabam. Pecuniam amiſi? ſciebam poſſe adimi. Gratiam perdidi? noueram quàm inſtabile bonum poſſiderem. In paupertatem decidi? Pridem credidi hanc expeditam, hilarem, tutam eſſe, ſi pauper non ſit vitioſus. Malè de me loquuntur homines? Faciunt, non quod mereor, ſed quod ſolent. quibuſdam canibus innatum eſt vt non pro feritate ſed

pro consuetudine latrent. Morbus me affligit? & morbis & morti obnoxium me scio. sed exhibetur etiam in lectulo virtus. Graues inimicos habeo? Iam olim in Chrysostomo legi: Neminem lædi nisi à seipso. Inuidia, tœdium, mæror me cruciant? neque hoc contra expectationem euenit. Luctus, dolor, metus, non tam supplicia quàm viuendi tributa sunt. Mors liberos, parentes, cognatos, amicos abstulit? Quid istud aut nouum aut mirum? periere perituri: ego illis proximus. mortalium mortem non acerbè deflendam iam didici.

Hoc si quis in medullas admiserit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia est, sic aspexerit, tanquam illis liberum & ad se iter sit, multò ante se armabit quàm petatur. Ergo, *Attende tibi*, & istud quoque eodem animi robore præstabis, ne quid ex his quæ eueniunt, tibi subitum sit. Quicquid enim fieri potest, tanquam futurum prospiciendo, malorum omnium impetus molliet. Serò animus ad periculorum patientiam instituitur, *Attende tibi*.

## §. V.

Sed & in ceteris rebus omnibus idem tibi assiduè ingero: *Attende tibi*. Pedetentim

tim ad præcipitia ducimur. à minimis scilicet initijs, ad latissima damna descenditur. Nihil rationis est, vbi semel affectus inductus est, iúsq; illi aliquod voluntate nostrâ datum est. faciet de cetero quantum volet, non quantum permiseris. In primis, inquam, finibus hostis arcendus est. nam cùm intrauit, & portis se intulit, modum à captiuis non accipit. *a* Affectus contumaciter parent. Nullum vitium est sine patrocinio: nulli non initium est verecundum & exorabile, sed ob hoc latiùs funditur. Non obtinebis vt desinat, si incipere permiseris. Ergo, *Attende tibi*, & principijs obsta. Incipientibus vitijs obstruendæ sunt viæ, per Rectam Intentionem; si malitia radices semel egerit & inueterauerit, sicut coalita ægritudo difficilis erit extinctu. Facilius est excludere perniciosa quàm regere; & non admittere, quàm admissa moderari. nam cùm se in possessione posuerunt, potentiora rectore sunt, nec recidi se minuiúe patiuntur. Deinde, ratio ipsa, cui freni traduntur, tamdiu potens est, quamdiu diducta est ab affectibus: Si miscuit se illis, & inquinauit, non potest continere, quos submouere potuisset. Commota enim semel & concussa mens,

 ei

a *Sen. l. 1. de Irâ c. 7. & 8. & epist. 116.*

ei seruit à quo impellitur. Quarundam rerum initia in nostrâ potestate sunt: vlteriora nos suâ vi rapiunt, & ægrè relinquunt regressum. Vt in præceps datis corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere morariúe deiecta possunt, sed consilium omne & pœnitentiam irreuocabilis præcipitatio abscindit, & non licet non eò peruenire, quò non ire licuisset: ita animus si in iram, libidinem, alióſque se proiecit affectus, impetum difficulter reprimet. rapiet illum, & ad imum aget vitiorum natura procliuis. Ergo intrantibus vitijs resistamus: quia faciliùs, vt dixi, non recipiuntur, quàm recepta exeunt. Curam nobis nostri natura mandauit: sed huic vbi nimium indulseris, vitium est. Sic ab initio non malo ad carnem transimus, & corporis commoda, & quicquid illis vicinum. Optimè Isidorus: Diabolus, inquit, serpens est lubricus, cuius si capiti, hoc est, primæ suggestioni non resistitur, totus in intima cordis, dum non sentitur, illabitur. a Ergo, Attende tibi, & obsta principijs rectâ Intentione assiduò restauratâ, alioqui sæpius in præcipitia rues vix emendanda.

a *Isid.l.3.de sum.bon.c.5,*

§.VI.

§. VI.

Proximum ab his erit attendere, ne in superuacuis laboremus, aut alienis, id est, ne aut quæ non possumus consequi, concupiscamus: aut adepti, cupiditatum nostrarum vanitatem serò, & post multum pudorem intelligamus. ne etiam labor aut irritus sine effectu sit, aut effectus labore indignus. Ferè enim ex his tristitia sequitur, si aut non successit, aut successûs pudet. Circumcidenda est concursatio, inquit Seneca, qualis est magnæ parti hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium. Alienis se negotijs offerunt, semper aliquid agentibus similes. Horum si aliquem exeuntem domo interrogaueris: quò tu? quid cogitas? respondebit tibi: *Non mehercule scio: sed aliquos videbo, aliquid agam.* Domum cum superuacuâ redeuntes lassitudine, iurant nesciisse seipsos, quare exierint, vbi fuerint, postero die erraturi per eadem illa vestigia. sic sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinauerunt, agunt, sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanúsque cursus est, qualis formicis per arbusta repentibus: quæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur. His plerique similem vitam agunt, quorum

non immeritò quis inquietam inertiam dixerit, qui negotia magis amant quàm agunt. Omnis itaque labor aliquò referatur, aliquò respiciat, nec vnquam sanâ careat Intentione. Ex illo malo dependet teterrimum hoc vitium, auscultatio, & publicorum secretorúmque inquisitio, & multarum rerum scientia, quæ nec tutò narrantur, nec tutò audiuntur. a

Quoties aut alienis negotijs nos miscemus, neglectis nostris, aut non necessaria curamus, omissis vtilibus & necessarijs, nec quidquam fere sanctiore curâ componimus, quàm quod ad nos non pertinet. Quid vana, quid inutilia aut noxia discimus? Discamus continentiam augere, luxuriam coërcere, gulam temperare, iracundiam lenire, paupertatem æquis oculis aspicere, frugalitatem colere. Questus olim Isaias: Quare, inquit, appenditis argentum non in panibus? laborem vestrum non in saturitate? b Quid de homine illo sentias, qui iam extremà fame laborat, peculiolam tamen quam reliquam habet omnem, ad mercatorem defert, & plumas emit in pilei ornamentum? Non disparem ab hoc, insaniam plurimi committunt, quos strenua exercet inertia, qui omnia agunt

a *Sen. l. de tranq. c. 12.*
b *Is. c. 55. v. 2.*

agunt præterquam ea quæ animi sunt & salutis. curis & laboribus variè se conficiunt, sed curas & labores aut nullâ, aut non rectâ Intentione insigniunt: pecuniam ambiunt aut gratiam, aut vtrumque; obtinendo cælo nunquam fatigantur: in omnibus alijs ad lassitudinem exerceri in lucrum trahunt. Apud hos diuinus Paulus meritò vociferatur: Tanta passi estis sine causâ? *a*

Sunt qui maria emetiantur, omnes regiones lustrent, circulentur orbem: sunt qui omnes pænè libros scrutentur, & quicquid vspiam rerum nouarum est, in suas aures deriuent; de his verè dixeris: Hi tales neminem ex omnibus difficiliùs domi, quàm se, conueniunt; semper extra se sunt, ac per aliena vagantur, & quod hinc sequitur, nemini minùs noti quàm sibi ipsis. Miserum genus hominum, qui sub vitæ finem ipsi de se fatebuntur: Per totam noctem laborantes nihil cepimus. *b* Ergo, attende tibi, & res tuas age: sibi ipse animus hæreat, se colat, nihil alieni agat. Omnium virtutum tenera sunt principia, tempore ipsis duramentum & robur accedit. Itaque initio vis moderata erit animo



a *ad Gal. c. 3. ℣. 4.*

b *Luc. c. 5. ℣. 5.*

facienda, vt vigil in hac attentione perstet, & ijs quæ agit, intendat, ne volaticâ instabilitate huc illuc per diuersa rapiatur; sed vbi vel paullulum respirare licuerit, in sinum adamatæ orationis (etsi minimè prolixæ) refugiat. Animus ita sibi præsens, non tantùm ad aliena non diffluit, sed & in proprijs cauet, ne quid vltra limites.

## §. VII.

Denique obseruatio sui assidua, negotijs omnibus rectè præsidet. hic maximè *Attende tibi*, & nunquam sic accede ad negotia, vnde tibi ad Deum liber regressus non sit. Vtique animus ab omnibus externis ad seipsum sæpius reuocandus est. Subinde saltem, vt in periculosâ nauigatione portum pete, nec expectes donec res te dimittant, sed ab illis te ipse disiungas, & in te, quantum poteris, recedas. Assuesce in medijs etiam occupationibus cælum inambulare, & frequentibus ab imo pectore ductis suspirijs communẽ omnium parentem adire, vnáque rectam Intentionem restaurare. Memento properantis Æternitatis, & ad Deum, quoties per interualla licuerit, ardenter euola. Deum tibi semper terminum fige, in quò oculi tui nunquam non desinant. Sic omnia tam diligenter

facies

facies támque circumspectè quàm homo fidelis, sanctúsque solet tueri fidei commissa: Sic non expallesces ad ardua, nec retrahes timidus pedem, sed incurrentibus celsior, nihil temerè, fortiter multa aggredieris: sic profutura iuxta obfuturáque prospicies. Nosti, prudentissimum haberi, qui à se non ab alio consilia mutuatur. Istud hic non laudabile tantùm, sed necessarium. Omnium actionum tuarum animam & vitam, non ab alienis oculis aut auribus pete, sed à te tuáque Intentione. Hæc vera prudentia est, hæc tutissima sunt consilia, omnibus actionibus, minimis maximis, rectam semper Intentionem præmittere, & oculos à Deo nunqum deflectere.

Liceat hîc indignari, & æquissimè in ignauiam humanam excandescere. Plerique omnes sumus in minimis cauti, in maximis negligentes: Intentionem rectam non solùm per plurimas vitæ partes negligimus, sed & prauam nimium frequenter actionibus nostris miscemus. Iacob olim filios obiurgans: Quare negligitis, inquit, descendite, & emite nobis necessaria.[a] Idem ego hîc proclamem: Quare negligitis, ô mortales, quid vanissima



a *Gen.c.42. v.2.*

ſtudia ſectamini, quid labores ſumitis non profuturos, omiſſis neceſſarijs? De plurimorum vanis & otioſis conatibus non malè ego dixerim, quod ille de ſuis ſuorúmque ſociorum ſtudijs ingenuè faſſus: Omnia, inquit, diſcimus præterquam neceſſaria. Eodem prorſus modo reperias non paucos, qui omnia diſcant, omnia ſciant, præterquam ea quæ faciunt lucrando cælo. Qui ſolùm ſcit *agere*, is ſanè nihil ſcit, niſi ſciat & *bene agere*, actionibúſque ſuis omnibus Intentionem rectam adiungere. Heu quanta facimus, & facta noſtra Intentione prauâ corrumpimus, atque ſic agros noſtros ipſi vrimus, & propria cædimus vineta. Oramus, ſed vt orationis amantes habeamur: Stipem erogamus, ſed vt auari nomen effugiamus, & benefici dicamur: Ieiunamus, ſed quandoque ideò tantùm vt plus poſteà voremus: Laboramus, ſed lucro tantùm, ſed oculis, ſed laudi, ſed neceſſitati, ſed crumenæ ſolùm: Templa frequentamus, ſed vt videamur, aut certè videamus tunc non videnda: Rei diuinæ interſumus, ſed ex merâ ſæpe conſuetudine, aut tempori fallendo: Conciones audimus, ſed curioſitate tracti, vt doctiores fiamus, non vt meliores: Confeſſionis myſterium obimus,

ſed

ſed ne minùs alijs præſtare cenſeamur: Epulum cæleſte accedimus, ſed neque hîc nos ipſos deſerimus, & ſæpe non niſi dulcedinem hìc quærimus: Peregrinationes inſtituimus, ſed tantùm vt animum relaxemus, & domeſticum tædium vitemus: Inuitamus ad conuiuium, non pauperes, ſed eos à quibus & nos inuitemur: Donamus, vt & nobis donetur: Obſequium impendimus, vt impendatur & nobis: Laudamus alios, vt & ipſi laudemur: Subinde mel & roſas loquimur, ſed vt affabiles audiamus, vt humani æſtimemur, vel vt eò ſuauiùs fallamus: Edimus, bibimus, non tantùm quia eſurimus & ſitimus (hoc enim & bos facit in prato) ſed quia eſſe, bibere, nobis admodum ſapit, gulámque mirè demulcet: Opes congerimus, non vt egenos iuuemus, ſed vt nos diuites ſimus: Garrimus, deambulamus, nugamur, dormimus, non vt feſſum animum aut corpus reficiamus, ſed vt genio noſtro ſacrificemus, & faciamus quod magis lubet, delectátque: Quoties in humilitatem etiam nos ſubmittimus, ſed vt emergamus, & aſcendamus altiùs: Quoties minutula quædam grandi religione obſeruamus, negligimus peccata grandia: Quoties acerbum frigus, arctas veſtes, ſtri-

ctos calceos, & nescio quæ patimur, sed quia id nobis superbia persuasit: Reprehensiones etiam silenter ferimus, non à modestiâ, sed ab obstinatione sic instructi. Heu mille talia facimus! ita vitam nostram implemus innumeris erroribus, & quod miserrimum est, errare nos nescimus, aut sanè non animaduertimus. Ita thesauros colligimus, sed palearum, aut damnatæ monetæ.

Anno, à Virgineo partu, Millesimo decimo sexto, vti Ditmarus commemorat, a Italiæ littora Saraceni barbaro furore infestarunt. Benedictus VIII. Summus Pontifex hosti in finibus occurrendum ratus, instructissimâ classe comparatâ tam feliciter rem gessit, vt hostiles exercitus ad internecionem delerit, & regem Saracenum in fugam compulerit. Regina minùs assueta fugæ capta est, & capite truncata. Rex supplicio & morte coniugis suorúmque clade mirum in modum efferatus, ingentes minas cœpit spargere, & vltionem parare. Atque vt prius Italiæ metum inijceret, quàm pugnæ aleam tentaret, Summo Pontifici saccum misit ingentem castaneis plenum, simúlque nunciari iussit: Sciret, tot milites æstate proximâ Italiam vastaturos, quot in sacco illo castaneas numeraret. Be-

a *Ditmar. l. 7.* ne-

nedictus Pontifex, vt huic tam barbaræ denunciationi responsum attemperaret, regi marsupium amplum milio plenum remisit, eidémque renunciari præcepit: Veniret modò, tot illum in Italiâ loricatos inuenturum, quot milij grana marsupio illo continerentur. *a* Hic saccus, & hoc marsupium non croco, non pipere vel auro, sed vili merce turgidum humanæ vitæ ludibria præclarè repræsentat. Docuit nos Christus, quâ ratione thesauros cælo recluderemus, *b* at nos tuguriolis nostris contenti, castaneas & milium pro thesauro accumulamus: actiones accruamus innumeras, sed parum pretiosas, vtpote Intentione sanctâ destitutas. ita milio & castaneis diuites sumus. Tandem, vt Gregorius loquitur, *c* finis operis probabit, quòd operationis Intentio proba non fuerit. Cùm ergo mors fores pulsauerit, cùm spiculum fatale torserit, cùm ex hoc in alium Orbem migrare iusserit, quos inde thesauros asportabimus? Marsupia milij, saccos castanearum refertissimos (actiones purâ Intentione cassas) heu merces in cælo minimè

vena-

a *Baronius, idem narrat tom. 11. Anno 1016. initio.*

b *Matth. c. 6. v. 19.*

c *Greg. l. 1. dial. c. 9.*

venales! Ideóque, vt rectissimè monet Bernardus, maximè opus est puritate Intentionis, quâ soli mens nostra Deo & placere appetat, & valeat inhærere. *a* Quicquid agamus, actio recta non erit, nisi recta fuerit voluntas, seu Intentio, ab hac enim est actio. Optimè ad rem Seneca: Nulli non virtus, inquit, & viuo & mortuo retulit gratiam, si modò illam *bonâ secutus est fide*, si se non exornauit & pinxit, sed idem fuit. *b* Videte, obsecro, nec Seneca quidem satis esse censet virtutem sequi, nisi quis eam sequatur *bonâ fide*, quod quid aliud est, quàm bonâ Intentione? Hæc certè neminem sinit à seipso sic exornari & pingi, vt actus illius non tam sint, quàm esse videantur boni: has omnes offucias & pigmenta extremè odit Intentio bona: Virtutem vt sequamur imperat, sed vt *bonâ fide* sequamur, non spe vanâ illecti, non metu adacti, sed ipsius amore virtutis. Insignissimè hoc explicans Augustinus: Implebis, inquit, amore, quod timore non poteras. Qui enim timendo non facit malè, mallet facere, si liceret. Itaque etsi facultas non datur, voluntas tenetur. Non facio, inquis. Quare? Quia timeo. Non-

dum

a *Bern. serm. 7. in. Cant. propiùs finem.*
b *Sen. epist. 79. fine.*

dum amas iustitiam (*nondum sobrietatem, nondum castitatem amas*) adhuc seruus es: Esto filius. Sed ex bono seruo fit bonus filius. Interim timendo noli facere, disces & amando non facere. *a* Idem sanctissimus Antistes, obliquam nimis Intentionem auari sic perstringit: Auare quid inhias cælo & terræ? Melior est qui fecit cælum & terram. ipsum visurus, ipsum habiturus es. Quæris vt tua sit illa villa, & transiens per illam dicis: Beatus, cuius est possessio ista. Hoc dicunt quàm multi qui transeunt per illam: & tamen cùm dixerint & transierint per illam, possunt caput agitare, & suspirare; nunquid & possidere? Sonat cupiditas, sonat iniquitas: sed non concupiscas rem proximi tui. Beatus, cuius est villa illa, cuius est domus ista, cuius est ager iste. Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cuius est. quid? iam nostis quid dicturus sim. Ergo desiderate vt habeatis, tunc demum beati eritis. Hac solâ beati eritis, re meliore, quàm vos estis, meliores eritis. Deus est, inquam, melior te, qui fecit te. *b* Erige te ad illum, & quicquid oculorum habes, in hunc vnum conuerte.

Quod

a *Aug tom. 8. in Ps. 32. conc. 1. med.*
b *Idem in conc. 2. eiusdem Ps. 32. post med.*

Quod ergo Tigranis coniux fecit in Persiâ, hoc tibi faciendum in omni loco, assiduè, in omni vitâ: suos illa oculos in vnum illum defixit, qui caput pro illâ suum offerebat: idem à te iure meritissimo postulatur, vt tuos in illo vno defigas oculos, qui & oculos, & caput, & totum se téque vnà tibi donauit, qui vitam & sanguinem suum pro te redimendo, non solùm offerre paratus fuit, sed obtulit. At parum est regiam Tigranis coniugem imitari: exemplis sanctioribus vrgemur. Quisquis bonam Intentionem cordi habes, regium Numinis psaltem æmulare, & prouide Dominum in conspectu tuo semper. a In hunc vnum tuus eat oculus, sed vide vt simplex eat & rectus, in hunc vnum tua feratur Intentio, sed vide vt pura feratur & sincera; nec aliorum quidquam aspiciendum est, nisi per hunc vnum, aut in hoc. Ergo, quod vltimum moneo, Attende Tibi.

a *Ps. 15. v. 8*

# FINIS.

# ERRATA.

| *Paginâ.* | *Verſu.* | *Mendum.* | *Emendatum.* |
|---|---|---|---|
| 16 | 26 | honoſta | honeſta |
| 137 | 17 | corumpit | corrumpit |
| 201 | 15 | ſent;tiat nemo | ſentiat;nemo |
| 353 | 1 | haeat | habeat |
| 385 | 9 | exareſreſcunt | exareſcunt |

MONACHII
Apud NICOLAVM
Henricum.

ANNO
M. DC. XXVI.

1721